

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΡΑΚΛΗ ΚΑΙ ΡΕΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ — χωρίς αλλοίωση, χωρίς δέσμευση, χωρίς σκοπιμότητα, χωρίς δειλία, χωρίς λογοκρισία, από τον Ρ.: **Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ**, καθώς προκύπτει από την *Ίστορία της Ρωσικής επαναστάσεως* του ΤΡΟΤΣΚΙ, και τα συμπεράσματα απ' τή μελέτη της για τις δικές μας προουποθέσεις, δυνάμεις, φορείς και ποιότητες *Μεταβολής* - Ναι; Φτάνει ή Όργη; - **ΤΙ ΕΔΕΙΞΕ ΤΟ '67!**

Τò Κομφόρμ άσúδοτο και τò Κατεστημένο να θριαμβεύη! Μπουλντόζα!... Οί έκλογές: Ρίξτε ά κ υ ρ α ! — **Η ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ**: Τά καταγενετικά τών Καιρών. **ΦΘΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΨΙΝΘΟΥ** - ή Άφηρηματική συσκευή AS38F: **ΑΛΕΚ ΣΧΙΝΑΣ**, Άναφορά περιπτώσεων. — Εισήγηση από χώρο του Irrationnel:

Μέ κόκκινο φώς. - **ΤΑ ΠΙΟ ΣΤΕΡΕΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ**: Κριτική τής Σκέψεως ως Έπιστήμης. **ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ**: Ό Άγνωστικισμός. **ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΝΩΣΙΑΣ**, Θέσεις τών Άγνωστικών. Από τò Βούδδα, και τόν Ζήνανα τόν Έλεάτη, ως τόν Πρωταγόρα, τόν Γοργία, τόν Πλάτωνα, τόν Πύρωνα, τόν Σέξτο τόν Έμπειρικό (Πυρρώνειο ύποτυπώσεις) κι από τόν Λόκ, τόν Χόμπς, τόν Μπάρκλεϋ και τόν Χιούμ, τόν Σπένσερ, τόν Δαρβίνο, τόν Καρλάλ, μά κι απ' τόν Καρτέσιο, τούς έγκυκλοπαιδιστές, τόν Κόντ, τούς Άθειστές, τούς Άναρχικούς, ως τόν Κάντ, τόν Σοπενχάουερ, τούς Χάρτμαν, τόν Μάγο τού Βορρά, τόν Μάξ Στίρνερ, τόν Νίτσε, και τούς νεωτέρους: Μπουτρού, Πουανκαρέ, Γκυγιώ, Τζαίημς, Μπέρξον, Άιν-

στάιν κ.λ. - **ΜΕΛΕΤΗ**. Ό βασικός δαιμονισμός στο έργο του **ΓΥΕΝ**: Hedda Gabler, προθανάτια μιás εποχής, οίωνός μιás άλλης. — **ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ!** Α₂ [Λογής-λογής, από τò **ΑΡΧΕΙΟ Ρ.Α.**], **ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ**: Μίκης Θεοδωράκης, Νίκος Κατηφόρης, Νίκος Τσεκούρας, κ.ά., «πνευματικοί» (!) και πολιτικοί «έκπρόσωποι» σήμερα τής «Άριστεράς», που ύμνουσαν

χτές τήν **Τετάρτη Αύγουστου** και τόν Φασισμό, ενώ τώρα οι ίδιοι παρασταίνουν ξαδιάντροπα τούς «επαναστάτες», και τούς αντιδικτατορικούς, κρύβοντας με ψέματα τήν Άλλοτε φασιστική τους δράση! **Νά καθήσουν στο σκαμνί οί άνόητοι τής «Συνταχτικής επιτροπής» τής «Επιθεώρησης Τέχνης»!** - **ΦΑΣΙΣΤΙΚΟΣ «ΜΠΑΞΕΣ»**

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ: Όλα τά γλυκώδη κείμενα πού του δημοσίευε ή «**ΝΕΟΛΑΙΑ**» **ΤΗΣ Ε.Ο.Ν.**! - Άλλά και κείμενα πού σέ Πεπονή και πού σέ σφάζει (για να ξεκαρδίξετε!..) - **ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΚΛΟΠΕΣ** **Θέμελη-Πι Σινόπουλου**: Άπ' τόν Ρεβερντύ, τόν Φίτζεραλντ, τόν Συπερβιέλ, και ξ α ν ά από τόν Βαλερύ, τόν Πάουντ, τόν Τ. Σ. Έλιοτ - με διασκεδαστικά περιστατικά Θεοκουτά, Καρπαζαντώνη, Κολοσσών κ.ά δ.- **ΕΝΑΡΙΘΜΑ** και **ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ**. Συμπεληρώματα [B] στήν **ΠΟΙΗΤΙΚΗ**: Κώστας Μόντης. - **ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ**. Άνθολογείται ό **ΦΑΙΔΡΟΣ ΜΠΑΡΛΑΣ**, με **Τò Όρολόγιον** τού Άγίου Σουλπικίου. **ΘΕΑΜΑΤΑ ΚΙ ΑΚΡΟΑΜΑΤΑ** απ' τόν Π. Τακόπουλο. — 3 **ΣΚΙΤΣΑ** τού Μτόζ. **ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ** δε χώρεσαν.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ

Πού ἀρμυνίζε οὐ νοδὸς σὰς,
στὴν Ἰταλία,
ΤΣΣ ΕΡΜΗΣ
ΤΣΣ ΠΗΓΑΣΟΣ
ΣΣ ΑΤΡΕΥΣ
(γιά ἐπιβάτες καὶ φέρι-μπότ)

Στὴν Κύπρῳ,
ΤΣΣ ΠΗΓΑΣΟΣ
ΣΣ ΑΤΡΕΥΣ
(γιά ἐπιβάτες καὶ φέρι-μπότ)

Στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου,
ΜΝ ΣΕΜΙΡΑΜΙΣ
Διήμερες καὶ πενθημέρες
κρουαζιέρες

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ
ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑΣ 2
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
410 562 , 477 946, 975 635

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΡΕΝΟΣ ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΑΡΙΣ ΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΒΙΑ Ρ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

*Υλη, έντυπα κ λ : Ρένος Ήρ 'Αποστολίδης 'Εμβάσματα, έπιταγές, συνδρομές Βία Ρ 'Αποστολίδη, Μηθύμνης 43 / ς', 'Αθήναι 823, τηλ 846-977, 318-483 *Υλη άνθολογιών 'Ηρακλής Ν 'Αποστολίδης, Μηθύμνης 48, τηλ 876-053 9-1, 5-8 μ μ Γραμματεία-διαχειρίσις Σοφοκλέους 5 / ε', γραφεία 6-8, 'Αθήναι 122, τηλ . 318-483 9-1, 5-8 μ μ Τυπογραφεία Χρ Μανουσαρίδης, Κωλέττη 24, 628-263. Κλισέ . Θέμος Χατζηιωάννου, Χρυσοσπηλιώτισσας 7 / γ', 235-490 Πίεσις έξωφύλλου *Αριστοτέλης Γεωργιάδης, Γερανού 9, 521-764 Βιβλιοδεσία Μαργ Δημητρομανολάκη, Πέλοπος / Α-κροπόλεως 48, 571-996 - Τò περιοδικò είναι μηνισίο Βρίσκεισι στò περίπτερο, στà υποπρακτορεία έπαρχιων τού Νέου Πρακτορείου 'Εφημερίδων και Περιοδικών, και στà βιβλιοπωλεία Παλαιά τεύχη και τόμοι · στού Κολλάρου, Σταδίου 38, 223-136 Τιμή τού τεύχους δρχ 15 Καί τού δεμένου τόμου: 100 δρχ Συνδρομές, μόνο προπληρωτές, 12 τευχών . 180 δρχ για δώ, 250 για τò έξωτερικό, 400 για ιδρύματα και οργανισμούς - Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται, δοκίμια δέν δίδονται, άνάτυπα δέν γίνονται ΤΝΕ έχουν ιδίαν αντίληψιν εύθνης και δέν θεωρούν ότι ακαλύπτονται» ώς πρός ατήν με την ύπογραφή όποιουδήποτε άλλου - Κείμενα δίγως ύπογραφή είναι όλα τού Ρ Α --'Επιτρέπεται έλευθέρως ή αναδημοσιεύσις όποιουδήποτε κειμένου (ΤΝΕ δέν άντιλαμβάνονται την έννοια πνευματική ήδιοκτησία), ύπò τόν μόνον όρο τής παραπομπής εις ΤΝΕ - Δωρεάν και τιμής ένεκεν δέν δίδονται.

ΤΟΜΟΣ Γ'

'Αθήναι, 'Ιανουάριος '67

ΤΕΥΧΟΣ 13

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

- χωρίς αλλοίωση
- χωρίς δέσμευση
- χωρίς σκοπιμότητα
- χωρίς δειλία
- χωρίς λογοκρισία

ΑΣ ΞΑΝΑΔΟΥΜΕ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ κι άς προσπαθήσουμε νά συμπεράνουμε. "Όχι στην έπιφάνεια — πού τή βλέπετε, μάλιστα τις μέρες αυτές, τί βαθύτερα σάπιο άντικατοπτρίζει — αλλά στή ρίζα πάλι τών διεργασιών, πού κρατοῦν τέσσερα χρόνια τώρα τò Λαό ξάγρυπνο έτσι κι άλλιώς, σέ άναμονή ή σέ βεβαιότητα για ουσιαστικώτατες μεταβολές, σ' έλπίδα ή σέ τρόπο για κείνο πού μπορεί — ή άκόμα δέν μπορεί — ν' αλλάξη.

'Η διαφορά τού στοχαστή άπ' τόν πολιτικό, τού έπαναστάτη ή τού ύπεύθυνα συντηρητικού άπέναντι στόν επαγγελματία ήθοποιό τού πολιτικού θιάσου — όποιος τοποθετήσεως — είν' ατή ακριβώς πού μάς πάει άπ' τήν ύσο θέλετε έξοργιστική έπιφάνεια σέ βυθό όπου καμιά όργη ή φωνή πέραση δέν έχει.

Τò τελευταίο τò λέω και γι' άλλο λόγο: Νά ή 'Οργή, τέσσερα χρόνια - και δέν άρκεσε!.. Νά ή 'Οργή, άκόμα — και διόλου «έκτονωμένη», καθώς διατεινονταν και προγραμματίζαν, άλλ' ίσα-ίσα συμπυκνωμένη και πεπεισμένη βαθύτερα για τò δίκιο της ένα ν τι όλων πια — μά πάλι δέν άρκεϊ!.. "Υστερα, διαβάζω τις μέρες αυτές, ξανά, σελίδες τού Τρότσκι για τήν πριν από μισό αιώνα κιάλας 'Επανάσταση τού Φλεβάρη — επανάσταση ένός πολύ πιό μαχητικού και άποφασιστικού λαού, τά νεώτερα χρόνια, άπ' τόν δικό μας — και στέκω σέ διάφορα, πού θάθελα νά τά ξαναδιαβάσου-

με μαζί', ἔτσι σὰ σπουδῆ κοί σκέψη πάνω στις ποιότητες καὶ τις προϋποθέσεις τῶν ριζικῶν κοινωνικῶν μεταβολῶν

Ἄς ἀκούσουμε τὸν Τρότσκι .

Τὸ πλῆθος, χωρὶς νὰ κοιτᾷ πίσω του, ἔκανε μονάχο του τὴν ἱστορία του [] Ἐσχυνμένο στους δρόμους, πιασμένο στὰ χέρια μὲ τὸν ἐχθρό, τινάζοντας τοὺς στρατιῶτες ἀπ' τοὺς ὄμους — νὰ δοῦνε, ζύπνιοι, πῶς ἔχουνε τ' ἀδέρφια τους μπροστά τους — τρυπώντας κατ' ἀπ' τίς κοιλιές τῶν ἀλόγων, ὀρμώντας μπρός, φεύγοντας ἄτακτο, κουφάρια ἀφήνοντας στὰ τρίστρατα, βάζοντας στὸ χέρι πότε-πότε καὶ κάνα ὄπλο, μεταδίνοντας ὁ ἓνας στὸν ἄλλον διαρκῶς τὰ νέα, πιάνοντας τὸν κάθε ψίθυρο, παλεύοντας κι ἀπ' τὸ ποραμικρὸ νὰ βγάλουν τὸ μέγιστο — ποὺ τόσο τυραννοῦσε μὲ τὴν προβληματικότητά του, ὡς τὴν τελευταία στιγμή (καὶ μετὰ ἀπ' αὐτή, ὅπως ἀποδείχτηκε, γιὰ νὰ χρειαστῆ καὶ νέο ρεσάλτο .) — τὸ πλῆθος αὐτό, τὸ ξεσηκωμένο, γίνονταν τίς μέρες ἐκεῖνες ἓνα ὄν ὁμαδικό, πολυόμματο, ἀεικίνητο, μ' ἄπειρα ἀφτιὸ καὶ πλοκάμια .. Παρ' αὐτὸν τὴ νύχτα τὸ πεδίο τῆς μάχης — γιὰ νὰ τραβηχτῆ, νὰ ξανασάνη λίγο στὴ φωλιά του, στὶς συνοικίες μὲ τὰ ἐργαστήσια — ἀναμασάει στοχαστικὰ τίς ἐμπειρίες τῆς μέρας ποὺ βαθιὰ τοῦ χροάτηκε, καί, φτύνοντας ὅλα τὰ μικρὰ καὶ τὰ τυχαῖα, κάνει τὸ βαρὺ ἀπολογισμὸ του .

Ὁ Τρότσκι — ποὺ κάτι ξέρει², ὅπως καὶ νάναι, ἀπὸ Ἐπανάσταση καὶ διεργασίες βαθύτερες, ποὺ φέρνουνε ἀληθινὰ σ' αὐτὴν — ἐπιμένει ἰδιαίτερ' σὲ στοιχεῖα σὰν τὰ ἐξῆς :

Στις 23 τοῦ Φλεβάρη θὰ γιορτάζονταν ἡ «Διεθνὴς Ἡμέρα τῆς Γυναίκας» Μέσα στους ἐπαναστατικὸς κύκλους λογαριάζανε βέβαια νὰ ὑπογραμμίσουν τὴ σημασία αὐτῆς τῆς μέρας, μὲ τὰ συνηθισμένα : συγκεντρώσεις, λόγους, συνθήματα. Τὴν παραμονὴ ἀκόμα, σὲ κανενὸς τὸ νοῦ δὲ θαρχόταν, πῶς ἡ «Μέρα τῆς Γυναίκας» θὰ μπορούσε νάναι ἡ πρώτη μέρα τῆς Ἐπανάστασης Ὁ ὅτι μιὰ ὀργάνωση δὲν ἔοριξε σύνθημα ἀπεργίας γιὰ τὴ μέρα κείνη Μάλιστα, μιὰ μπολσεβίκικη ὀργάνωση — κι ἀπὸ τίς πὺ μαχητικὴς ἢ Ἀχτιδικῆς Ἐπιτροπῆς (καθαρὰ ἐργατικῆ) τοῦ Βόμποργκ — ἐκαθάριζε κιόλας παστρικά στους ἐργάτες, πῶς ἔπρεπε ν' ἀποφύγουν κάθε ἀπεργιακὴ ἐκδήλωση¹. Τῶν μαζῶν ὅμως ὁ τόνος [] ἦταν τόσο τεταμένος, ποὺ τὸ ποραμικρὸ μπορούσε, στὸ λεφτό, νὰ φέρη τὴν ἀνοιχτὴ σύγκρουση. Μὰ ἡ Ἐπιτροπὴ πίστευε πῶς δὲν εἶχε φτάσει ἀκόμα ἡ ὥρα — γιὰ τὸ Κόμμα δὲν ἦταν ἀρκετὰ δυνατὸ, κ' ἡ κοινότητα αἰσθημάτων ἀνάμεσα σ' ἐργάτες καὶ στρατιῶτες ἦταν πολὺ χαλαρῆ — καὶ γι' αὐτὸ κατάληγε ν' ἀποκλείη τὴν ἀπεργία, καθὼς ἴσα-ἴσα προσέχουμε τίς σπιῆδες δίπλα σὲ μπαρούτι ..

Κι ὅμως, τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, παρὰ τίς ντιρεχτίβες, οἱ ἐργάτες τῆς ὑφαντουργίας παρατᾶνε τὴ δουλειὰ σὲ πολλὲς φάμπρικες, καὶ στέλνουν κιόλας ἀντιπροσώπους στους μεταλλουργοὺς «νὰ στηρίξουνε τὴν ἀπεργία τους».

«Μὲ κρύα καρδιὰ» — γράφει ὁ Καγιούροβ, τῆς Ἀχτιδικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Βόμποργκ, μπολσεβίκος — «βάνισαν οἱ μπολσεβίκοι, κ' οἱ μενσεβίκοι μὲ τοὺς σοσιαλ-

1 Λέων Τρότσκι, Ἱστορία τῆς Ρωσικῆς Ἐπαναστάσεως, ἄθλια μετοφρασμένη, δυστυχῶς, ὑπὸ Λ. Μιχαήλ, ἔκδ. Προμηθέως, Ἀθ' 61-5, σὲ δυὸ τόμους, ἐξαιρετικὰ κακοτυπωμένους [Κ' εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς γενικῆς ἀγροματοσύνης ποὺ μᾶς δέρνει, ὅτι σ' ὅλο τὸν Τύπο μας, ἐπ' εὐκαιρία τῆς εἰδήσεως πῶς στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἄρχισαν κιόλας γιορτὲς γιὰ τὸν μισὸν αἰῶνα τῆς Ἐπανάστασης, δηλώνεται ἀπορία «Γιὰ τί ἀπὸ τόσο νωρὴς, ἀφοῦ τὸν Ὀχτώβρη» (Νοέβρη, μὲ τὸ νέο ἡμερολόγιο) «ἔγινε ἡ Ἐπανάσταση»! Ποῦ θὰ πῆ, πῶς κοὶ τὰ κουκουέδια, ποὺχουν κατακλύσει τίς «Συντάξεις» κι «Ἀρχισυνταξίες» τῶν βρωμοφυλλάδων μας, ἄλλο τόσο ἀστοχεῖωτα εἶναι - ἀκόμα καὶ στὴν Ἱστορία τῆς Ἐπανάστασεως!]

2 Εἰρωνεύομαι τοὺς ἀνιάτους στολινικούς μας - ἀλλὰ κι ὅλους τοὺς ἀντισταλινικούς, τάχα, πιά, σ' ὅλο τὸν Κόσμο, ποὺ ὅμως ὅλα κι ὅλα Μόνον τὸν Τρότσκι δὲν ἀποκατάστησαν» ἀκόμα (γιὰ νὰ τὸν «συγυρίσουνε» καὶ δαῦτον, μὲ τίποτα «ἐπίσημη» λογοκριμένες ἐκδόσεις) του καθὼς ὅλους τοὺς ἄλλους) Φαίνεται καίει ἀκόμα

δημοκράτες Ἡ ἰδέα μιᾶς διαδήλωσης ὠρίμαζε βέβαια ἀπὸ καιρό· ἀλλὰ ἐκεῖνη τῇ στιγμῇ κανεῖς δὲν ἤξερε ἀκόμα», οὔτε μποροῦσε νὰ μαντέψη, «τί θάβγαινε ἀπὸ κάτι τέτοιο!»

Ἄς σημειώσουμε καλά, τονίζει ὁ Τρότσκι, τὴ μαρτυρία αὐτὴ ἐνὸς ἀγωνιστῆ, τόσο σημαντικὴ γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ μηχανισμοῦ τῶν γεγονότων. Κι ἀμέσως μετὰ, περνάει ὁ πρωταγωνιστῆς — πού κάτι ξέρει κι ἀπὸ ποιότητες, κι ἀπὸ δυναμικὸ καὶ προυποθέσεις τῆς Ἐπανάστασης² — στὸ ρόλο τῆς διάθεσης καὶ τῆς στάσης τοῦ Στρατοῦ!

Σημειώστε το λοιπὸν κ' ἐσεῖς αὐτό, γιὰ τὴν ὥρα, καὶ κοιτάξτε τί ψάχνει ἡ σκέψη του

Δὲν τὸ συζητοῦσαν, πὼς σὲ περιήλωση διαδήλωσης ὁ Στρατὸς θάβγαινε ὀπωσδήποτε νὰ τοὺς χτυπήσῃ. Μὰ τί θὰ γίνονταν τότε, ἦταν πόλεμος - κ' οἱ Ἀρχεῖς δὲν ἀστυεῖονταν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁμως μεριά, ὁ στρατιώτης τῶν ἐφεδρικῶν μονάδων δὲν ἦταν πιά ὁ ἄλλοτε τῶν μάχιμων «Κι αὐτὸς ἦταν λοιπὸν ἀλήθεια τόσο τρομερός;». Τοῦτο πολὺ τὸ κουβέντιαζαν ὄλοι, τὶς νύχτες, μέσα στὴ βράση πού ἀνακύνκλωναν τῆς μέρας. (Κρατῆστε το λοιπὸν κι αὐτό, ξεκάθαρο ἤδη.)

Ἐχει ἀποδειχτῆ, συμπεραίνει ὁ Τρότσκι, πὼς ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ἔγινε ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς βίας, πού ὑπερφαλάγγισαν τὴν ἀντίσταση τῶν ἰδίων τῶν ἐπαναστατικῶν τους ὀργανώσεων!.. Καὶ πὼς τὴν πρωτοβουλία τὴν πῆρε αὐθόρμητα ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ προλεταριάτου ὅπου βάραινε πάνω του πιὸ ἀσήκωτη ἢ καταπίεση κ' ἡ ἐκμετάλλευση.

Καὶ ἡ Ἐπανάσταση ξέσπασε χωρὶς νὰ ρωτήσῃ κανέναν — ἂν «τὴν ἤθελε», ἂν «τὴν πρόβλεπε», ἂν «ἦταν ἔτοιμος» (ἢ ὄχι) «νὰ τῆς ἠγηθῆ», νὰ τὴ «διαφεντέψῃ», νὰ τὴν καθυβλήσῃ, νὰ τὴ στραγγάλισῃ — καὶ δὲ μᾶς νοιάζουν τώρα οἱ λεπτομέρειες, πὼς ἀκριβῶς, ὅσο κι ἂν ἡ καθεμιά τους σφύζῃ ἀπὸ ἀνθρώπινο αἷμα καὶ κουράγιο γιὰ Μεταβολὴ καὶ Ἱστορία νέα στὸν Κόσμο (εἶτε «μαζί της» εἶτ' «ἐναντίον της», στίς «γραμμές» της ἢ «παράλληλα», ξόφαλτσα ἢ κι ἀντίθετα, ἢ κι ὅπως ἀλλοῦ ἀπὸ δαῦτες καὶ τὶς κατευθύνσεις τους τὶς πρωτόθετες). Μὰ τί ἔκρυβε μέσσα της — προσθέτει, παραταῦτα ἀνήσυχος ἀκόμα, ὁ Τρότσκι, γιὰ τὴν ἄμεση προοπτικὴ της (τὴν ἐπιτυχία ἢ ὄχι) — κανεῖς δὲν τόπιανε, σὰν ἔπεσε τὸ πρῶτο βράδι. .

Ἐχομε λοιπὸν κιόλας δυὸ στοιχεῖα. Τὸ ἓνα· Ἡ γνησιότητα τῆς ἐξέγερσης. Τὸ ἄλλο. ἡ σημασία τῆς σιγουριᾶς, πού πρέπει νὰ τὴν ἔχῃ, νὰ τὴ βρῆ, νὰ τὴ σπονδυλωθῆ, πάση θυσίᾳ, τὸ πολυόμματο ὀμαδικὸ ζῶο, τὸ πλήθος μὲ τ' ἄπειρα ἀφτιά (κ' αἰσθητήρια, δαισθητήρια, κεραῖες) καὶ πλοκάμια - ἄλλιῶς ἔσπασε!..

Ἄς σταθοῦμε, γιὰ τὴν ὥρα, στὸ πρῶτο: τὴν αὐτόνομη ἐπαναστατικὴ πρωτορρησία τῆς βίας, πού παρά τὴν ἀντίσταση — δεδηλωμένη ἀπὸ ἄν Τρότσκι, πρωτεργάτη — τῶν πιὸ ἐπαναστατικῶν της ὀργανώσεων, ἔσπρωξε τὰ πράγματα παραπέρα ἀπὸ κάθε γέφυρα ὑπαναχωρήσεως, τίναξε ὅλες τὶς γέφυρες, αὐτοεκβιαζόμενῃ, τροποντινά, κ' ἐκβιάζοντας!.. Δὲ θέλω νὰ θυμώσουν εὐκολα οἱ ἀνθυποβαλκάνιοι ψευτοεπαναστάτες μας, παρά νὰ σκεφτοῦν κι αὐτοὶ μαζί μας τὴν παρατήρησιν. Πὼς εἶν' ἡ συμπεριφορὰ ἀκριβῶς αὐτὴ τοῦ δειλοῦ ὀμαδικοῦ ζώου τῆς Ἱστορίας — στίς πιὸ «γυναῖες» μάλιστα στιγμές της (καὶ στιγμές του) — πολυόμματου ἴσα-ἴσα γιατί ἔντρομου ἀπ' τὸ ἴδιο πού πάει νὰ κἀνῃ, κι ὄλου ἀφτιά γιατί τουρτουρίζει στὸ κακάρισμα, στὴν ἰδέα τοῦ γαζώματος καὶ τοῦ θανάτου — ἢ καὶ τοῦ ἀπλοῦ πόνου, καὶ τοῦ ἀπλοῦ «βασάνου», καὶ τῆς παραμικρῆς «περιπέτειας» ἀκόμα, πού «θάχῃ μπελάδες», «ντράβαλα», ἢ ἔστω καὶ τὴν ἐλάχιστη ὄλλαγῆ (ποιὸς εἶναι βέβαιος γιὰ τὸ καλύτερο;) τῶν ὄρων καὶ τῆς πιὸ ἄθλιας ζωῆς του (τρέμει τὴν ἀλλαγῆ, στὸ βάθος, ὅσο κι ἂν αὐτὸ πρωτίστως τὴ χρειάζεται, γιατί, πιεσμένο προαἰώνια ἀπ' τὶς ἀνάγκες, ἔχει τὶς ἀνάγκες γιὰ συνείδηση, τὴν κοιλιὰ γιὰ τοῦ καθημερινό, τὸ τομάρι γιὰ ἐγκεφαλικὸ φλοιό, καὶ θυμᾶται διαρκῶς πόσο κοστίζουν ἀργασμένα πάνω σ' αὐτὸ τὰ πλήγματα κ' οἱ ὅποιες, κατ' ἀρχὴν, μεταβολές τῶν

δρων και τῆς πιὸ ἔσχατης ἀθλιότητος) — μὰ πού ὠστόσο, στριμωγμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο του τὸν αὐτοεκβιασμὸ κι αὐτοφευτοηρωισμό γι' ἀντίσταση, ρίχνεται μπρὸς ἀντὶ πίσω!

Καὶ νά, λοιπόν, πού ἀπ' τὸ πρῶτο φτάνουμε φυσικώτατα στὸ δεύτερο: «Ὅτι τῆς ἐπαναστατικῆς πρωθόρμητης βάσεως, ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶναι ζῶο ὁμαδικό — ἄρα δειλὸ — τῆς εἶν' ἀπαραίτητη ἡ σιγουριὰ γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα! Νὰ κινηθῆ, νὰ ριχτῆ μπρὸς, νὰ ἐξεγερθῆ - νάι! Ἄλλὰ κάποτε νὰ τελειώνη αὐτὸ - καὶ νὰ τελειώνη νικηφόρα, μὲ νίκη πού κατὰ δόσεις νὰ βεβαιώνεται (ὄλο καὶ μεγαλύτερες, καὶ στηρίζουσες διαρκῶς δυνατώτερη αἰσιοδοξία, ὡς τὸ τέλος).

Νά τον ὁ Τρότσκι, πού τὸ λέει:

«Ὁ κόσμος πού πηγαίνονταν μᾶς ἔδειχνε συμπάθεια» — ἄρα: «θὰ τὸν εἶχαμε αὔριο κι αὐτὸν μαζί μας, θὰ γινόμασταν περισσότεροι» (καὶ λιγώτερες λοιπόν οἱ πιθανότητες, γιὰ τὸν καθένα χωριστά, νὰ τρυποῦσε αὐτὸν κάποια σφαῖρα ἢ λόγχη) — «κι ἀπ' τὰ παράθυρα πολλῶν νοσοκομείων οἱ φαντάροι μᾶς χαιρετοῦσαν» — ἄρα «ὁ Στρατὸς ἴσως κιόλας μαζί μας» (κι ἀκόμα λιγώτερες λοιπόν οἱ πιθανότητες τῆς σφαιρας ἢ τῆς λόγχης) — «ἀνεμίζοντας ὅ,τι τοὺς ἔπεφτε στὰ χέρια!» Ἦταν ἄραγε πολλοὶ πού καταλάβαιναν τί σημασία εἶχαν ἐκείνες οἱ ἐκδηλώσεις συμπάθειας τῶν ἄρρωτων φαντάρων πρὸς τοὺς διαδηλωτές; Ὡστόσο οἱ Κοζάκοι [τῆς Φρουρᾶς] ὁρμᾶν πάνω στὸ πλήθος - ἀν καὶ δίχως βαναυσότητα! Τ' ἄλογά τους ἀφροκοπάνε, οἱ διαδηλωτές σκορπᾶν ἐδῶ κ' ἐκεῖ - ὕστερα ξανασιμῶνουν, σὲ πιὸ σφιχτὲς ὁμάδες.. Ὁ παραμικρὸς φόβος ἀνάμεσα στὸ πλῆθος - κι αὐτὸ γιατί; Γιατί ἕνας ψίθυρος περνοῦσε ὀπὸ στόμα σὲ στόμα: «Οἱ Κοζάκοι δώσανε τὸ λόγο τους πὼς δὲ θὰ ρίξουν!» [] Καὶ πράγματι· δὲν ἔρριξαν!

Κι ὄχι μόνο δὲν ἔρριξαν, παρὰ ριχτήκαν κιόλας τῆς Ἀστυνομίας! «Ἐνας ἀστυνομικὸς χτύπησε μιὰ γυναῖκα - μὰ μπῆκαν στὴ μέση οἱ Κοζάκοι καὶ κινήσαν τὴν Ἀστυνομία!..», ἀπαντᾷ κάποιος σὲ κάποιον, καὶ τὸ σιτάρει ὁ Τρότσκι, σχολιάζοντας: Μπορεῖ τὰ πράγματα νὰ μὴν ἔγιναν κ' ἔτσι — κανένας δὲ θάταν σὲ θέση νὰ τὸ ἐξακριβώσῃ αὐτὸ — μὰ τὸ πλῆθος πίστευε πὼς ἔτσι ἔγινε, πὼς αὐτὸ μποροῦσε νὰ γίνη! Πίστη πού δὲν ἔπεφτε ἀπ' τὸν οὐρανὸ, μὰ ἔβγαινε ἀπ' τὴν ἴδια του τὴν πεῖρα — [θέλει νὰ πῆ: ὅπ' τὴ διαίσησή του, τὴ βαθύτερη, τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης στιγμῆς] — κι αὐτὸ ἦταν ἐχέγγυο νίκης!

Ἀφήνω γιὰ λίγο νὰ χαρῆτε μιὰ γραφικότητα - ἐπιρρωτική, συνόμα, αὐτοῦ πού καθαρώτατα διαγράφεται.

. Σπυροκίζοντας τ' ἄλογά τους, οκίσανε πρῶτοι οἱ ἀξιωματικοὶ τὸ πλῆθος! Πίσω τους, σ' ὄλο τὸ πλάτος τοῦ λιθόστρωτου, τροχόζανε οἱ Κοζάκοι! Στιγμὴ πάνω στὴν κόψη ξυραφιῶ [Τώρα θ' ἀλήθευε ἢ θὰ γκρεμίζονταν ὁ ψίθυρος τὸ ἐχέγγυο ἢ ὁ δυναμίτης ἀπ' τὰ πράγματα στὴ ρίζα τῆς ἀμυδρότατης ἐλπίδας] Καὶ νὰ οἱ καθάλαρες, περάσανε πολὺ προσεχτικά, ὁ ἕνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλον, μὲς ἀπ' τὴ χαρμάδα στὸ νερὸ πούχαν ἀνοίξει οἱ καπετανεῖοι τους!.. «Μερικοὶ χαμογελοῦσαν» λέει ὁ Καγιούροβ — καὶ τὸν σιτάρει πάλι εὐσυνείδητα ὁ Τρότσκι — «ἐνῶ ἕνας μάλιστα ἐκλείσε καὶ τὸ μάτι στοὺς ἰργάτες!»

Κοσμοιστορικὸ κλείσιμο ματιοῦ - καὶ μὴ γὰρ! Κιςμοσημαδιακὸ τοῦλάχιστον! Ὁ Κοζάκος ἐκεῖνος, ὁ συγκεκριμένος, τῆς ἐντελῶς συγκεκριμένης ἱστορικῆς στιγμῆς, σ' ἐκεῖνο τὸ στίβο τῆς ματωμένης Πετρούπολης, ἐνιωθε στὴν καρδιά τοῦ καθεστῶτος! «Ἐνιωθε» - μὰ καὶ ἦταν; Ἄλλὰ βεβαιότατα ἦταν! Κι αὐτός, κ' ἐκεῖνοι ὅπου τοὺς ἐκλείνε τὸ μάτι - πρώτη φορὰ μὲ τέτοιο νόημα!.. Τὸ μεγάλο βάραθρο τῶν πιὸ κεντρικῶν πραγμάτων τοῦ Αἰῶνος ἦταν ἐκεῖ - κι ὁ Κοζάκος, ὁ Καγιούροβ, ἄλλοι ὁμοιοὶ ἀνώνυμοι, μὲ τὰ νύχια μὲ τὰ δόντια στὰ χεῖλη του, κλείναν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον τὸ μάτι, γιὰ κείνα τὰ θεόρατα, ἀπὸ αἰῶνες αἰῶνων ἀκλόνητα, πού τὸ βάραθρο κατάπινε ἀνάμεσά τους τώρα!.. Κοζάκος λοιπόν αὐτὸς τῆς Φρουρᾶς, πού εἶχε δώσει καὶ δώσει σπαθιές, πού εἶχε λάβει καὶ λάβει διαταγές, πού εἶχε πιάσει καὶ πιάσει τόνους ἀλύγιστους ἄλλοτε (καὶ τώρα ἀλλιώτικους) τῶν καπετανέων του, πού ρῶσος ἦ-

ταν επιτέλους και την ίδια άνασα του σπινθηρα άνάπνεε — την ίδια ώριμαση, πέρ' από μάζες και πρόσωπα κι αντιπάλους τους, τὸ ἔτοιμο πέρ' ἀπ' ὅποιους ταγμένους ἐδῶ ἢ ἐκεῖ, κινημένους γιὰ δῶ ἢ γιὰ κεῖ — βεβαιότατα ἦταν ὁ Κοζάκος στὴν καρδιά τῆς καρδιάς του «καθεστῶτος», δηλαδή: τοῦ γεγονότος!.. Κοιτάξτε τον:

Κάπου τὸ πλῆθος εἶχε διαλυθῆ, βαριά χτυπημένο ἀπ' τοὺς «φαραῶ» πὸν τοὺς λέγανε, τῆς ἔφιπλης 'Αστυνομίας. Παράστεκε κεῖ ἀμέτοχος κ' ἕνας οὐλαμὸς Κοζάκων. Τότε αὐτὸς πάλι, ὁ Καγιούροβ, καὶ μαζί του μερικοὶ ἀκόμα ἐργάτες, πὸν δὲν εἶχανε σκορπίσει, βγάλαν τὶς τραγιάσκες τους σεμνὰ καὶ ζύγωσαν τοὺς Κοζάκους: «'Αδέρφια Κοζάκοι, βοηθήστε τοὺς ἐργάτες, πὸν παλεύουνε μὲ τὸ καλὸ ὄχι μὲ τὸ ζόρι, γιὰ τὰ δίκια τους!.. Βλέπετε πῶς μᾶς φέρνουνται, σ' ἐμᾶς τοὺς πεινασμένους, οἱ «φαραῶ».. Βοηθήστε μας, ἀδέρφια!..»

Ὁ λαὸς βαθαίνει ἐκεῖνες τὶς ὥρες, στὶς ρίζες του - πὸν εἶναι κοινές. Οἱ «ἀντιθέσεις» τῆς «λογικῆς», τῶν «τάξεων», τῶν «καθεστῶτων», εἶναι ὅλες χτισμένες πάνω ἀπὸ τὸ βαθύτατα ἐνιαῖο ρεῦμα τῆς κοινῆς προαιώνιας δυστυχίας καὶ καταπίσης. Μέσα στὴ φλόγα, ἡ «λογικῆ» ἐγκαταλείπεται: τὸ ἀνθρώπινο μένει μόνο γεγονός, γιὰ τὴ συνείδηση καὶ τοῦ Κοζάκου καὶ τοῦ ἐργάτη. Ἔτσι, τελείως «παράλογα», κι ὡστόσο βαθύτατα σωστά, ὁ μόλις πληγωμένος ἀπὸ τὸ μισθοφόρο τοῦ ἰσχυροῦ, στὸν ἄλλο μισθοφόρο τοῦ ἰσχυροῦ, πὸν δὲν τὸν χτύπησε ἀκόμα, πολὺ ἀνθρώπινα ἐπικαλεῖται τὸν «ἀνθρώπο» καὶ τὴ βοήθειά του!.. Ἔτσι διαβρώνει — ὄχι ἢ Ἐπανάσταση, ἀλλ' ἐκεῖνο πὸν παράγει τὴν Ἐπανάσταση — ὅποιον τῆς ἀντιστέκεται ἀκόμα, μ' ὄλο πούναι ὡριμὴ καὶ στὴν οὐσία ἔχει συντελεστή.

Ἐκεῖνος ὁ τόνος, συνεχίζει ὁ Τρότσκι, *θεληματικὰ ταπεινός, μὲ τὶς τραγιάσκες στὸ χέρι, τὰ κεφάλια σκυφτά — φανερά: τοῦ μόχθου, ἴσως κι ἀσπρισμένα καμπόσα, τίμια στὸ ἀδιέξοδό τους ὅλα... — κ' ἐκεῖνες οἱ σωστές, τόσο στὴν καρδιά καρδιάς διαγνώσεις, τί ἀνυπόκριτη στάση! Στὴν Ἱστορία, ὅλες οἱ ὁδομαχίες κ' οἱ ἐπαναστατικές νίκες εἶναι γεμάτες ἀπὸ τέτοιους αὐτοσχεδιασμούς... [Ἐγὼ θὰ προτίμαγα νὰ πῶ: Ἀπὸ τέτοια μέθη κοινῆ, τέτοιο Διόνυσο τῆς ἐμφύλιας σύρραξης, πὸν κερνὰ κοινὸ κρασί ὅλους τὸ αἶμα, κ' ἐξαχνίζει τὰ τόσο ξέθωρα γράμματα ἀνὰ ἄλλοτε λόγια τῶν «ἀντιθέσεων», κάνοντας «ἀντίπαλους» ν' ἀγαπιῶνται ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς Τροίας ὡς τὸ '17, στὸ τέλος ὅλοι τὸν πόλεμο νὰ μισοῦν, τὴν ἄλλη «λογικῆ» ν' ἀγκαλιάζουν, σ' αὐτὴ νὰ παραδίνωνται, τὴ μὴ-λογικῆ!.. Ἀπὸ τὴ μὴ-λογικῆ ἀκριβῶς τοῦ πολέμου, σπρώχνονται στὴ μὴ-λογικῆ τῆς ἐπαναδελφώσεως· κι ὅσα τὴ μὴ-λογικῆ τοῦ ἀμοιβαίου θανάτου παράσταιναν γιὰ «λογικῆ» στὸν τόσο φτενὸ νοῦ, παρατᾶνε σκόρπια χαρτιά κ' ἐφημερίδες στοὺς δρόμους, ἀποσυρόμενοι στὰ φτωχοκάλυβα μὲ τὰ αἵματα, ἐνωμένοι. Ἐκεῖνο πὸν βαθύτερα ἀχνοβλέπουν, μόλις, τὶς ὥρες ἐκεῖνες, δὲν ἔχει, ἀν τὸ καλοσκεφτῆτε, καμμιά σχέση μὲ καμμιά ἐπανάσταση· εἶναι ἢ παρὰ ὅποιαν ἐπανάσταση κοινῆ μας ἀφατὴ καὶ προαιώνια δυστυχία - κι ὡστόσο αὐτό, παράλογα ἔτσι, ἀδελφώνει γιὰ τὴν ἐπανάσταση!..*

Ἄλλὰ ν' ἀφήσω τὸν Τρότσκι: *Ἄλλ' αὐτὰ χάνονται, συνήθως, στὰ βάραθρα τῶν μεγάλων γεγονότων, κ' οἱ ἱστορικοὶ μαζεύουν μόνο τσόφλια ἀπὸ κοινοτοπίες... «Οἱ Κοζάκοι», προσθέτει ὁ Καγιούροβ, «ἀλλάξανε παράξενες ματιές ἀναμεταξύ τους.. - καὶ δὲν εἶχαμε καλὰ-καλὰ προλάβει νὰ ξεμακρύνουμε, ὅταν ρίχτηκαν μ' ὄρμη πάνω στοὺς φαραῶ!..»*

Μὰ νὰ πιά κι ὁ Στρατός: *Μὲ τὶς λόγχεις οἱ φαντᾶροι προτεταμένες.. - κ' οἱ ἐργάτες νὰ τοὺς ρωτᾶν μ' ἀγωνία: «Σύντροφοι, ἤρθατε νὰ βοηθήσετε τὴν Ἀστυνομία;..» Βαρειὰ ἢ ἀπάντηση: «Μπρός! Δίνετε του!..» Νέα ἀπόπειρα - ἴδια ἀπάντηση, ἀμετακίνητη... Οἱ στρατιῶτες εἶναι κατσοφηδες· τοὺς τρώει ἢ ἴδια σκέψη - καὶ δὲν ἀντέχουν νὰ τοὺς χτυπᾶν ἐκεῖ πὸν τοὺς πονάει. Ἡ Ἀστυνομία εἶν' ὁ ἄγριος ἔχθρος, ὁ ἀσπονδός - ὁ μισητός, ὁ ἀπαίσιος· οὐτ' ἰδέα νὰ φιλιωθῆς ποτε μαζί της. Τοὺς ἀνθρώπους τῆς τοὺς ξυλοφορτᾶνε κανεὶς ἢ τοὺς σκοτώνει. Μὰ εἶν' ἐντελῶς ἀλλιῶτικα μὲ τὸ Στρατό. Ἡ μᾶζα φροντίζει, μὲ κάθε τρόπο, νὰ μὴν πιαστῆ μαζί του ἴσα-ἴσα, γυρεύει πῶς νὰ μαλακώσῃ τοὺς φαντᾶρους — ἐδῶ μπαίνει ἢ μάνα (ἢ Παναγιά, σ' ἐμᾶς, ὅποιο*

ἄλλο πονεμένο θῆλυ θέλετε, πού τὸ βασανίζουμε κι ὠστόσο μᾶς γεννᾶ, κ' εἴμαστε λοιπὸν οἱ ἄντρες εἴτε τὰ παιδιά, στρατιῶτες εἴτ' ἐπαναστάτες, ἀδέρφια!.) — γυρεύει πῶς νὰ μεταπέση τοὺς στρατιῶτες, νὰ τοὺς ἀγγίξη, νὰ συγγενέψη μαζί τους — «ἐσύ δὲν εἶσαι ὁ τάδε ;.. τῆς τάδε , .» — νὰ τοὺς φέρῃ κονιά της, νὰ τοὺς ἀγκαλιάσῃ. Μὰ εἶν' ἐφιπποὶ κι αὐτοί. Ὁ καβαλλάρης ὀρθώνεται πάνω ἀπ' τὸ πλήθος. — [Καβάλλα εἶσαι ; (Παναπῆ: ὠργισμένος!)] — Ἀνάμεσα στὴν ψυχὴ του καὶ στὴν ψυχὴ τοῦ διαδηλωτῆ μπαίρουν τὰ τέσσερα πόδια τ' ἀλόγου. Κ' ἓνα πρόσωπο πούσ' ἀναγκασμένος νὰ τὸ θωρῆς ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ πόσιν, φαντάζει πάντα πιὸ σπουδαῖο, πιὸ τρομερὸ - ἀπλησίαστο!.. Μὲ τὴν πεζούρα βρίσκουσαι ἰσόπεδα Πάνω στὸ λιθόστρωτο εἶναι πιὸ κοντινός, πιὸ προσιτός ὁ φαντάρης.. Ἡ μᾶζα — μάννα — ψοκιάζει νὰ τὸν ζυγώσῃ, νὰ τὸν δῆ στὰ μάτια, νὰ τὸν πυρώσῃ στὸ πρόσωπο μὲ τὴν καψτὴ ἀνάσα της . — [Τὸ πρόσωπο, ἄλλωστε, εἶναι σπαθί!] — Καὶ σ' αὐτὰ τ' ἀκραγγίγματα ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες καὶ τὴ μᾶζα, οἱ ἐργάτριες παίζουσι ρόλο ἀποφασιστικὸ πιὸ θαρρετά, μὲ κουράγιο πού οἱ ἄντρες τὰ χάνουσι — τώρα εἶν' οἱ Ἀδερφές, ἀφοβα! — ζυγώνουν πρὸς τὸ μέτωπο τοῦ Στρατοῦ, πιάνονται ἀπ' τὴ χοντροχλοῖνη του, τὰ λουριά του, γαντζώνονται ἀπ' τὰ ντουφέκια — σάρκα ἀπ' τὸ σίδερο, στὸ ἐλεός του .. — παρακαλῶν, σχεδὸν προστάζουσιν · «Βγάλτε τίς ξιφολόγχεσ, σμιξίτε μαζί μας!» — [Θαρρεῖτε σεῖς πῶς κι ὁ Ἐρωτας δὲν εἶναι κάπου ἐκεῖ, μὲ τὴν Ἐπανάστασι,] — Οἱ στρατιῶτες μαλακώνουν, νιώθουν σὰ νὰ ντρέπονται, λυγάνε Κοιτάνε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μ' ἀγωνία — «τί θὰ κάνῃ ὁ ἄλλος; τί νιώθῃ κι ὁ ἄλλος;» — διαστᾶζουν ἀκόμα . Τότ' ἓνας πρῶτος τ' ἀποφασίζει! Οἱ ξιφολόγχεσ ἀνασηκάνονται μετανιωμένες ἀν' ἀπ' τοὺς ὤμους τῶν πολιορκητῶν. - τὸ φράγμα σπάει, ὁ ἀέρας ἀνάβει ἀπὸ παλλόμενες εὐγνώμονες ζητωκραυγές!.. Οἱ στρατιῶτες περικυκλώνονται ἀπὸ παντοῦ ἀκούγονται κουβέντες, ἐπιπλήξεις, ἐκκλήσεις - ἡ Ἐπανάστασι κέρδισι ἄλλο ἓνα χαμένο της παιδί .

ΝΑ ΒΓΑΛΟΥΜΕ, ΛΟΙΠΟΝ, ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Δὲ φτάνει ἡ Ὀργή! Αὐτ' εἶν' ὁ σπινθήρας, ἡ τελικὴ συσπείρωση, ἡ ἐκτίναξις. Χρειάζεται ἡ γόμωσις, ὁ βαθύς καὶ ἀμύθητος θησαυρός ἀπὸ χρόνια καὶ χρόνια σωστῆς συνειδήσεως, πού δίνει τὴν κρίσιν τὴν καθολικὴν καὶ τὴν ὠρίμασιν.

Ἄρα, οἱ ἐνέργειες ἐκείνου, ἐκείνων, πού πιὸ φωτισμένα, ἀπὸ πάνω, γυρεύουσιν τὴ Μεταβολή, πρέπει νὰ κατατείνουσιν βαθιὰ στὴ μόρφωσις συνειδήσεως, στὴν ὑπομονετικὴ συγκομιδὴ κάθε μέρα τῆς καίριας κρίσεως, τῆς πυκνῆς ὠρίμασεως, τῆς οὐσίας.. Εἶν' αὐτὸ πού πρέπει νὰ λέγεται σπορά, καλλιέργεια στὶς ρίζες, φροντίδα ξάγρυπνη τοῦ νέου φυτοῦ - ὄχι ὀργάνωσις μόνον στὰ χαρτιά, μὲ τὰ νούμερα, μὲ τοὺς ψήφους, μὲ τὰ σχήματα καὶ τὰ συνθήματα καὶ τὰ χαρτόνια τῆς πολιτικῆς ὄχι ἀνάθεσις τοῦ παντός στὴν Ὀργή, πού ὄση καὶ νάναι, ὅσο καὶ νὰ βαστάξῃ, δὲ φτάνει μόνη, θὰ σπάσῃ..

Καὶ θὰ σπάσῃ σὲ κρίσιμη στιγμή, δίχως ὠρίμασιν βαθιὰ ἐσωτερικὴ, δίχως συνειδήσις στέρεα μορφωμένη, ὅταν ἡ μᾶζα, ἡ βάση, ἀντὶ μάλιστα νὰ βρῇ τὴ σιγουριά γιὰ τὴ νίκη τῆς ἐξέγερσεως, τὴν ἀπ' τὰ πρᾶγματα ἐνθάρρυνσι πῶς θὰ πάῃ πέρα, θὰ βγῇ σὲ ξάγναντο (ὄχι σὲ μπουντρούμι, σὲ τοῖχο, σ' ἐξορία) - ὅταν, ἀντὶ γι' αὐτὸ, διαβλέψῃ τὸ ἀντίθετο . πῶς τὸ Ἀντίκρου εἶναι πανίσχυρο, πῶς οἱ «ἡγέτες» (ὄλοιοι) τὴν προδίδουσιν, πῶς ὅλα γύρω ξεφτίζουν σὰν κουρελόχαρτα, καὶ μένει μόνη, ἄσκεπη κάτω ἀπ' τὰ πολυβόλα, πῶς τὰ φτιάξαν ὄλοιοι ἀπάνω, καὶ ποῦ τραβάει λοιπὸν; γιὰ τί τραβάει πιά,.. ποῦ νὰ βρῇ;..

Στὸν Τόπο αὐτό, τὸ χρόνο αὐτό, ἡ βάση αὐτὸ εἶδε. Κι ἀντὶ γιὰ σιγουριά, εἶδε τὸ πᾶν ἀβέβαιο, νὰ κλονίζεται — κοί μπρός, καὶ πίσω, καὶ ἀπὸ πάνω της — νὰ σωριάζεται τώρα πάλι, ἀσέκωτο... Κ' ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἀποτελεῖ βέβαια ἓνα βῆμα πρὸς τὸ πᾶν τοῦτο· μὰ ἓνα βῆμα πού φέρνει μπρὸς σὲ χάσμα θεόρατο, ὀλοσκότεινο - πού θέλει καὶ μεγάλη φώτιση καὶ μεγάλη τόλμη τῆς βάσεως νὰ τὸ δρασκελίσῃ. Εἶναι τὸ βάραθρο πού γράφει: Μόνοι σας! Χωρὶς «ἡγέτες», παλιούς. Χωρὶς νό-

θους φορεῖς Χωρὶς σκάρτους, πού δὲν σᾶς «ἐκπροσωποῦν» - δὲν σᾶς «ἀντιπροσώ-
πευσαν» ποτὲ ἀλήθεια, σὲ τίποτε!.. Χωρὶς τίποτε ἀπ' τὸ Παλιό, τίποτε
ἀπ' τὸ Δεδομένο, τίποτε ἀπ' τὸ Κατεστημένο — τῆς Πολιτικῆς ὄλης
(«δεξιᾶς», κι «ἀριστεράς» κονφορμιστικώτατης), μὰ καὶ τῆς ζωῆς ὄλης, τῆς
«Καλλιέργειας» ὄλης, τοῦ ἀξιολογικοῦ-πρακτικοῦ πλέγματος συνόλου — τίποτε
τοῦ Ἐποικοδομήματος καὶ τῆς σαθρότατης «ὑποδομῆς» τοῦ Κομφόρμ, ἐν γέ-
νει, πού σὲ δηλητηριώδεις κόλπους ἔτσι σᾶς περιέχει 150 χρόνια, μὲ νύχια καὶ μὲ δόν-
τια σᾶς κρατεῖ, μὲ γλύκες καὶ μ' ἐνέδρες σᾶς γραπώνει, μὲ τοῦτο καὶ μὲ κείνο σᾶς
μπήγει τὰ πηροῦνια, σᾶς ἔφορεδῶ, σᾶς ἔχει παντοῦ κολλημένες τὶς βεντούζες,
καὶ σᾶς ρουφάει, σᾶς ζυμώνει, σᾶς παιδεύει, σᾶς δυναστεύει θανατηφόρα!..

Ναί· μὰ πῶς σὺτὸ τώρα ἡ βάση ἡ ἀφώτιστη, ἡ χῦμα, ἡ ἀσπόνδυλη, ἡ ἀσκελέ-
τωση ὅποια συνείδηση — ἡ κραυγὴ μόνο θρεμμένη, πεζοδρομιο ταισμένη, φωνά-
ρα ξελαρυγγιασμένη πάντα (ὄχι πράξη ποτὲ στυλωμένη), προδοσία γλοιώδη ἀπὸ παν-
τοῦ πασαλειωμένη, καὶ ἤττω, κ' αἴσθηση Καμπρὸν — ψῆφο διδαγμένη μόνο, μὲ συν-
θήματα τραβερωμένη ἄρον-ἄρον ἐκάστοτε τὴν τελευταία στιγμή — νὰ τον ξανά ὁ
Λάζαρος! — γιὰ νὰ φτάση ἴσα-ἴσα σ' αὐτὲς ἢ σ' ἐκεῖνες τὶς κάλπικες κόλπες — πού
θάπρεπε νὰ τὶς θυμᾶται [μὰ δὲν τὶς θυμᾶται ποτέ, ὄλο «νέες» τὶς βλέπει, ὄλο «ἐλπι-
δοφόρες» (πῶς «ἀνοίγουν» πάντα «τὸ δρόμο», «φέρνουν» τάχα «τὶς προυποθέσεις»)]
— γιὰ νὰ δώση ξέπνοη ἡ βάση, ὁ Λάζαρος, τί, «Ἐναν Παπατζή, δυὸ Παπατζήδες...
Ἐναν Καραμανλή, δυὸ ὑποΚαραμανλήδες. Ἐναν ψευτοΣτρατάρχη, χτές, μ' ἀνθυπο-
Μαρκεζίνη δικτατορικό τοῦ ὄμματιου, σαλταδόρο τῆς μετατροπῆς!.. Ἐναν ἐπιθάνα-
το Πλαστήρα, μαῦρο καβαλλάρη τῆς ἀχαμνώσας ψευτοΔημοκρατίας τοῦ Σάντσου
προχτές.. τέτοιους χατζηαβάτες, τί ἄλλο; τί, γιὰ τὸ θεό, ἢ ἔτσι ξέπνοη κι ἀφώτι-
στη πάντα μᾶζα,..

Ἄ, τί δουλειά, τί αἷμα χρειάζεται, καὶ τί σπορά, τί μόρφωση, τί συνείδηση κοι-
νή, βαθεῖα — τί ὄνι νὰ μπῆ (ὥς ποῦ νὰ φτάση, ὅσο νὰ πιάση γῆ στέρεα, ἀμό-
λευτη!) — πρὶν θερίσετε ὅ,τι ἄλλο ἐδῶ ἀπὸ ἀνέμους (τῆς Σήψης) καὶ θύελλες (τοῦ
Ρόγγου μας)!

ΤΑ ΒΛΕΠΕΤΕ, ΛΟΙΠΟΝ, πραγματικότητα τώρα — τετελεσμένη, ἀκλόνητη, κατα-
δυναστευτική σας καὶ πάλι — ὅσα Τὰ Νέα Ἑλληνικά ἓνα χρόνο καταγγέλλουν καὶ
προμηνύουν!.. [Ἐδῶ πού τὰ λέμε — ἐξ ἀντικειμένου, κι ὄχι γιὰτὶ μᾶς θολώνει κα-
νεὶς ἐγωισμὸς — ἄλλο ἐντυπο στὴ Χώρα δὲν ἔχει προβλέψει, καὶ προεί-
πει, τὴν καθολικὴ συμφωνία σὲ τέτοια διάσταση καὶ βάθος τοῦ Κομφόρμ ἐναντίον σας
— σ' ὄλους τοὺς τομεῖς, σ' ὄλα τὰ θέματα — καὶ νὰ ἐπαληθευθῆ τόσο γοργά, τόσο
κεραυνοβόλα, ὅσο τοῦτο, εἰς ἀκέραιον (π' ἀρέσει καὶ τοῦ Παπατζῆ σας, καθὸ .. «δη-
μοτικιστῆ» καὶ . «ἀκεραιότατου»!)]

Σύμφωνοι τώρα (ἐναντίον σας) οἱ τόσο «μὴ σύμφωνοι» τάχα χτές (πάλι ἐναντίον
σας), μαστόρεψαν μπαγάσικα — εἴτε ὑπάρχει εἴτε ὄχι τὸ τζεμισμποντικό «μνημόνιο»
τοῦ ὑπὸ λεοντῆν πόντικα Κόκκα μας, λίγα φυλλαράκια πάντα θηρεύοντος πενιχρότα-
τα — τὴ δῆθεν «ἀνανέωση» τῆς «ἐντολῆς σας» νὰ σᾶς ξαπαυποτάξουν, καμποτῖνοι
ὄλοι συνεννοημένοι λαμπρὰ καὶ μὴ βρίσκοντας τώρα τίποτα νὰ τοὺς χωρίζη!.. (Δό-
ξα νάχη ὁ Διάβολος, ἔγινε τὸ κοινὸ στροπ-τῆς, κι ἀπολαμβάνουμε!)

Χαρεῖτε μου λοιπόν, πολῖτες, τοὺς δυὸ συμπατριῶτες ὑπερκονφορμίστες — πατρι-
νὸ μὲ πατρὶνὸ (ἢ ἔστω «πατρὶνὸ» ἀπὸ τὸ Καλέντζι, παπᾶ παιδί διαόλου ἄγγονι, μὲ πα-
τρὶνὸ ἀπ' τὴν Πάτρα), «πατρὶνὸ» στὸ «πνεῦμα», δηλαδῆ, μὲ «πατρὶνὸ» πιδ βέρο στὸ
ἴδιο μασκαρέικο «πνεῦμα» (καὶ δὲν ἔχω τίποτα, μὰ τὴν ἀλήθεια, μὲ τὴν Πάτρα καὶ
τοὺς πατρῖνούς, μὰ εἶν' ὁ Λαὸς τοῦ Τόπου τούτου, πού ἀπὸ 150 χρόνια βίου πολιτι-

κοῦ πολὺπαθθοῦ κατάλληξε νὰ θεωρῆ τὸ κατεξοχὴν πολιτικάντικο, κι ὄλο γιὰ πλακάκια ἔτοιμο «πνεῦμα» τῆς, σὰν τὸ πιὸ σκάρτο, τὸ πιὸ ἀδίστακτο καὶ προδοτικὸ στὸ ἄψε-σβῆσε ἀρχῶν», «αἰδεῶν», «συνεπειῶν», εὐθύτητας καὶ μπέσας, ὅποιασδήποτε) — νὰ οἱ δυὸ πατρινοὶ σας λοιπόν, οἱ δυὸ ψευτοαρχηγοὶ σας τῆς «φοβερῆς καὶ τρομερῆς» ὑπερκαντιθέσεως», ποῦ ζητοῦσαν μ' αἷμα — τὸ λέν: «ὀμαλότητα» κ' «ηὐξημένη ἐθνικὴ εὐθύνη» (γιὰ κάθε βρωμερὴ ἀνωμαλία εἰς βάθος) «τῶν δυὸ μεγάλων κομμάτων» — «νὰ πάρη θέση κι ὁ τελευταῖος, ἐδῶ ἢ ἐκεῖ» στὶς ἡλίθιες καὶ τόσο φαρισαικὲς ψευτοδιαφωνίες τους.·- νάτοι σ υ μ φ ω ν ὄ τ α τ ο ι, ξεβράκωτοι τώρα, μαζί καὶ μετ' ὁ γιόκα του ὁ ἕτερος (κι ὁ γιόκας του μαζί του), σφιχταγκυλισμένοι, τρισαγαπημένοι, ἀδερφοποιοδιπλοτριπλοφιλούμενοι ὁμοφυλοφιλότατα ἀνέκαθεν, πανευτυχέστατοι ποῦ θὰ «συγκυβερνήσουν»!.. [Γιατὶ θὰ «συγκυβερνήσουν», ἀμείλικτα - μὴν πλαῦσθε!.. Ὅσο ποτὲ κυνικὰ ὅποιοι ἄλλοι, στὸ σβέρκο σας - νάστε βέβαιοι!. (Κ' ἔχω σ τ ο ι χ ε ῖ α ³ - κι ὄχι σὰν τοῦ Κόκκα!)]

Εἶδατε τί ὠραία τάκαναν τὰ πλακάκια τους; Νὰ τὸ *Κοιφὸρμ* ποῦ σᾶς λέμε, φίλοι, καὶ τάχα «δυσκολεύεστε» νὰ πιάσετε τὸ «περίπλοκο» — ἢ «συγκεχυμένο», κατὰ γνησιώτατα «δεξιούς» (ἀλλὰ καὶ «γραμμιτζῆδες» φαρισαίους τρισόμοιους τῆς «Ἀριστεράς» ⁴) — νόημά του ⁵!.. Ὅλο τὸ νόημά του, ὠμό, εἶν' αὐτό· Δὲν πιστεύουν σὲ τίποτα, δὲν ντρέπονται τίποτα, δὲν τοὺς ὑποχρεώνει, δὲν τοὺς δεσμεύει σὲ τίποτα ὅποια χτεσινὴ τους «διαφωνία» ἢ «ἀντιμαχία» τὰ «κοροίδα» εἴστε σεῖς — κυνικώτατα, γι' αὐτοὺς πάντα ἐσεῖς εἴστε τὰ «κοροίδα» — κι ὅποτε καταφέρουν νὰ τὸ μαστορέψουν, νὰ τ' ὠριμάσουν καλὰ-καλὰ καὶ σίγουρα (μὲς ἀπ' τὴν ἀγδία σας καὶ τὴ σιχασία σας - γιὰ τὰ καμώματά τους ἴσα ἴσα, τὰ καμποτίνικα!) σᾶς τὸ στήνουν, σᾶς τὸ φέρνουν κατακέφαλα — μετ' ὀπάνο ἢ μετ' ὑποκόπανο ἢ μετ' ἄγκλομπς, μ' «ἐκλογές», μετ' ἀνανέωση», δῆθεν, τῆς «ἐντολῆς σας», καὶ μετ' ἄλλο Σκυλοβούλιο σὰν τὸ χτεσινὸ (ἀπ' τοὺς ἴδιους τοὺς μασκαράδες, τοὺς χτεσινούς καὶ τοὺς προχτεσινούς) — καὶ σᾶς γονατίζουν τὸ σβέρκο βάνουσα, σᾶς σπᾶν τὸ σβέρκο, νὰ μὴν ἔχετε ὄρθιο κεφάλι, κάτω λέσια! σᾶς λέν, τὰ φτιάξαμ' ἐμεῖς ἀπάνω, καὶ κ ἄ τ ω ἔ σ ε ἰ ς π ρ ὶ β α τ α τ ὴ ρ α, γ ι ἄ τ' ἄ ρ μ ε γ μ α!

Ποιὸς εἶναι πιά «σιχαμερὸς ἀποστάτης» καὶ ποιὸς δὲν εἶναι «σιχαμερὸς ἀποστάτης» τοῦ ἴδιου τοῦ σιχαμερώτατου καὶ χτές καὶ σήμερα ἐαυτοῦ του;· Ἐλάτε νὰ καγ-

3 Ἄς κοιτάξῃ ὁ δύσπιστος ἀναγνώστης δυὸ ὑποσημειώσεις ποῦ σιτάρουν — σὲ πράγματι ἀνύποπτο χρόνο (Σεπτέβρη πέρσι, *TNE* 9, 643, 1, 2) — μιὰ πολλὰ ἀποκαλυπτικὴ συνομιλία (γιὰ διάφορα, καὶ γιὰ τίς προσγματούμενες τώρα τροσπές *ΕΡΕ* καὶ *ΕΚ*), τῆς ὁποίας ἔχω κρατήσει τὴν ἴδια νύχτα (10-11-65) ἀκριβῆ ἀποτύπωση, κ' ἔδωσα ἤδη κάποια στοιχεῖα τῆς, ποῦ δὲν διαψεύστηκαν — πῶς νὰ διαψευστοῦν, — ἀπὸ τὸν κ Π. Κανελλόπουλο, πέντε μῆνες τώρα! Καὶ γιὰ νὰ μιλάμε παστρικά (καὶ γιὰ ὅσους δὲν καλοπαρakoυθοῦν, ἢ δὲ διαβάζουν καὶ τὴν τελευταία ὑποσημείωση *Τῶν Νέων Ἑλληνικῶν*) Ἄπὸ τὸ Νοέμβρη τοῦ '65 ἔχω προσωπικὰ πεισθῆ, τελείως, ἀπ' ὅσα μοῦ εἶπε ὁ «ἀρχηγός» τῆς *ΕΡΕ* — προσφάτως ἔχων τότε συναντήσει καὶ διὰ μακρῶν κουβεντιάσει μετ' ὸν Παπατζῆ (γιὰ τὸ θέμα, θυμᾶστε, «ἐκλογῶν ἄμεσων, ἀπὸ τὴν *ΕΡΕ*») — πῶς τὸ μεταξὺ τῶν δυὸ τους *κοιφὸρμ* εἶν' ὁ *ἐνσεβέστερος* πόθος ἀ μ φ ο τ ἔ ρ ω ν!.. Καὶ νὰ το σήμερα γινόμενο - εἰς βάρος καὶ τοῦ γιοῦ τοῦ ἐτέρου των, καὶ τοῦ ὑπερ-ἀρχηγοῦ τοῦ ἄλλου (καὶ τῶν ἀρχομανῶν Μητσοτάκηδων, καὶ τῶν ἰντριγκαδόρων μικροΜαρκεζίνηδων, καὶ τῆς *ΕΔΑ*, καὶ τῶν ψευτοσκληρῶν Πιπινέληδων, Ροδοπουλῶν - ὄ λ ω ν)! Σᾶς μένει καμμιά ἀμφιβολία, (Θὰ σᾶς τὴν διαλύσῃ ὁ χρόνος - περιμένετε!)

4 Ὁ ζῦλινος χαζοΡαυτόπουλος, λ χ, τῆς *Επιθεώρησης Τέχνης*, σὲ λίβελλό του ζετσίπωτο καὶ κακοπιστώτατο κατὰ τῆς *Κριτικῆς τοῦ Μεταπολέμου* (μετ' αὐθαίρετα πετσοκομμένα, ὥστε ν' ἀλλοιώνονται, κ λ βρωμερὰ τῆς κουκουδίσ μας), παρασταίνει πῶς «δὲν καταλαβαίνει», τάχα, ὅτι στὸ *Κοιφὸρμ* ποῦ πρέπει ριζικὰ νὰ χτυπηθῇ ἀ ν ἤ κ σ ι β ε β α ι ὄ τ α τ α κ' ἢ π α ρ ἄ τ α ξ ἦ τ ο υ, μ' ὄλες τίς ἄθλιες «γραμμές» τῆς καὶ τοὺς ἀσπάλκκες τοῦ τύπου του! («Ἐ, σιγὰ-σιγὰ, θὰ «μπῆ» ὁ βλάκας!)

5 Ἀλήθεια, ὁ κυρ-Ἀντρέας μας λούφαξε καὶ γιὰ τὸ *Κατεστημένο* ποῦ τὸν προκαλέσαμε — *TNE* 12, 915, 5 — καὶ ὅσπου τοῦ πιπιάει νοθεμένο, ὁ ὑπερκλονφορμίστας, γιὰ νὰ κατασταθῇ (ἀποκατασταθῇ, ἔλεω ἡμπαμπᾶ) κ' ἐλόγου του!

χάσουμε μπρὸς στὸ θέαμα ἀνθρώπων — ἢ πιθήκων, — ποὺ ὁ ἕνας ὑπονομεύει καὶ ὑπονομεύεται ἀπ' τὸν ἴδιο τὸ γιό του, ὁ ἄλλος ἀπ' τὸν πατέρα του τὸν ἴδιο ὑπονομεύεται καὶ τὸν ὑπονομεύει — κι ὄχι δὲ γι' αὐτὸ πρᾶγματι «διαφωνεῖ» σὲ τίποτα (ἀφοῦ κι ὁ ἕνας κι ὁ ἄλλος δὲν πιστεύουν σὲ τίποτα), παρὰ γιὰτὶ φοβάει ὁ γέρος, καὶ μάνι-μάνι λοιπὸν νὰ σκυλεύουμε τὸ πτώμα (: τὸ κόμμα), πρὶν μᾶς φύγη ἀπ' τὰ χέρια! —, ὁ ἄλλος «στὸ ἱερό», δῆθεν, «ἔνομα» ἀρχηγοῦ «σκληροῦ» (ποὺ ἀνέκαθεν ἐμίσησε, καὶ περιφρόνησε βαθύτατα) ἰδρῦει τὴν ὠχρὰ «μεσοβασίλειά» του, καὶ στ' ὄνομα ἐκείνου πάντα «ὀμνύει» (ὅποτε κινουῦνται καὶ τὸν ἀπειλοῦν ἀχρεῖοι, ποὺ κ' ἐκείνον ἐπίσης ὑπονόμειαν), μὰ κι αὐτὸς ἄλλο τόσο τὸν ὑπονομεύει, καθὼς δὲ κι ὁ ἄλλος, ἀπόξω, τῆ «μεσοβασίλειά» τούτου παρομοίως ὑπονομεύει (ἐκείνος ποὺ ὑπονομεύεται καὶ ὑπονομεύονταν, μὰ καὶ τοῦ γύρωψε, τοῦ ὑπονομευτῆ του, ν' ἀναλάβῃ τῆ «μεσοβασίλειά» στῆ στρουγγα)!

Μύλος, ἔ; Καὶ τ' Ἀνάκτορα, τὸ Κεφάλαιο, οἱ στυγνὲς Δυνάμεις ἀπὸ πίσω — τὸ Κατεστημένο ὅλο, φρικαλέο, ξέλεθρο, γλιτσερὸ — τί λαμπρὰ τὸ στήσανε ξυνὰ τὸ Κομφόρμ τους, τί ἀκλόνητα πάλι πάνω σ' αὐτά, κα β ἄ λ λ α σ α ς ! "Α, πολῖτες, νάχατε ἀλήθεια τ' ὄνειρο ὅλοι σας καὶ τὴν ἴδια ἀπόφαση τῆς Μπουλντόζας, ποὺ νὰ κινήσῃ μιὰ μέρα, ἀπὸ παντοῦ, καὶ παντοῦ νὰ σαρώσῃ - ὡς τὸ βράχο αὐτῆς τῆς Χώρας! . Καὶ νάστε στοὺς λεβιέδες οἱ ἴδιοι, νὰ μὴν ἀκούτε φωνὴ «ἐργοδηγοῦ» ἀπατεῶνα — καμιά πολιτικὴ ὀρμήνεια τῆς πονηρίας (νὰ σᾶς λέῃ, νὰ σᾶς λέῃ, νὰ σᾶς προχίτῃ, νὰ σᾶς ροκανίτῃ, μὲ τὰ κόλπα τὰ γνωστὰ καὶ τίς νοθεῖες, τὸ σωστό, τὸ ἀκέραιο .) — παρὰ μόνον νὰ τὸ πραγματώσετε, μεμιάς νὰ τὸ πραγματώσετε, χωρὶς δισταγμοὺς καὶ λόγια ἀνώφελα, ὅλο τὸ σωστό καὶ τ' ἀκέραιο μοναπαννιάς, σ' αὐτὸν τὸν ἔρμο Τόπο!.. "Οχι ποὺ πέσατε σὲ μασκαράδες, σὲ τσαρλατάνους - σὲ ἀντιμασκαράδες, ἰσομασκαράδες, ἀρχιτσαρλατάνους! "Οχι ποὺ μοῦ ρίξατε ἕναν στενόμουαλο, κακότροπο, ἀλητοειδῆ στῆ συμπεριφορά, βρωμοδεξιὸ ὑπερβολάβο τοῦ Κιούπκιοι — καλῶς, ἄριστα!.. — γιὰ ν' ἀνεβάσετε — τρισηλίθια!.. — ἕναν κενό, ἕνα φλούδι, ἕναν σαλτιμπάγκο τοῦ ἔσχατου μπαλκοσένικου, ἕναν τενεκε ξεγάνωτο (καὶ ραμολή, καὶ διάτρητο καὶ ἄπιστο καὶ μπαμπέση σὲ ὅλα ἀπὸ τεσσαρακονταετίας ἐδωμέσα πασίγνωστο καὶ κατὰπτυστο), ποὺ δὲν πιστεύει, δὲν ἐπίστεψε ποτέ του τίποτ' ἀπ' ὅ,τι ἐκάστοτε τὸ ἀντιθετάτο ἀσύστολα διακήρυξε, ποὺ δὲν ἐσώθηκε ἀνθρωπος, ἰδέα, θέση, ἐννοια, κατάσταση κι ἀντι-κατάσταση νὰ μὴν ἐπρόδωσε αὐτὸς ἀναισχυντότατα — καὶ πάντα μεγαλόστομα (μὲ δεκάρικους τοῦ '10, τενεκεδόβροντους, ποὺ ὡστόσο «θαυμάζει βαθέως» ὁ ποὺ δὲν ντρέπεται καὶ μορφωμένος Κανελλόπουλος!) — καὶ μοῦ περιμένατε ἀπ' αὐτόν, μὲ βλακεία βαριά μελωμένη στὸ τσερβέλο σας, «Μεταβολή» λέει — ἀπ' αὐτόν! — «Ἀλλαγὴ» λέει — ἀπ' αὐτόν! — «Παιδεία», λέει, κι «Ἀξιοκρατία», ἀπὸ τὸν χρίζοντα κάθε στοῦρνο «σοφὸ» καὶ «σπουδαῖο» κ' «ἐπαίοντα», μόνον καὶ μόνον, ξετσιπίωτα, γιὰτ' εἶναι δοῦλος του καὶ τὸν γλείφει!..

Καὶ σᾶς ἔδωσε, φυσικά: Πεπονῆδες - τί ἄλλο; Πεπονῆδες, σαλταδόρους, ἀκριτους Ἀκριτᾶδες, καὶ γιούς του ἀπ' τὴν Ἀμερὶκα ἀστοιχειώτους μὲ καπούλια, γιὰ «μεγαλοφυῖτες», τάχα, χτέες, ποὺ θὰ τοὺς πῆ ὁ ἴδιος στοῦρνος αὔριο - τοὺς εἶπε κιάλας, σήμερα, κι αὐτοὶ τὸν ἀνέβασαν καὶ τὸν κατέβασαν ἄλλο τόσο «προδότη» κ' «ὑπονομευτῆ», πουλητῆ ἀδίστακτο καὶ συμβιβασταδόρο τῆς .. «Δημοκρατίας» (ποὺ διά . μπαρουφολογίας του ὡστόσο κένικησε), ὅλα κι ὅλα!, κι ἀκόμα . «ἀήτητη» ἐκεῖ μένει, σὰ πεζοδρομία, χαρτὶ ἄγραφο, γιὰ τὰ σκουπίδια, ἢ καὶ γιὰ ὅποια πρόστυχη χρῆση ἀπὸ ἀλήτες)!

Θυμᾶστε τὴν ἄφρη σας — τὴν ἀναιδῆ σας ἄφρη, πολῖτες!.. — ὅταν κραυγάζατε, φουσκωμένοι ἴσαμε βόδια, πῶς ἔχετε τὸ 53%· τὸ 53 ἢ τὸ 65, τὸ 70% κ' οἱ ἄλλοι μισοί, χτέες, τὸ 49%· κ' οἱ ἄλλοι μισοί, σήμερα, πῶς θάχετε αὔριο ξανά τὸ 53% (κι ὄχι τὸ 35 μόνον)· κ' οἱ ἄλλοι μισοὶ πῶς θὰ τόχετε σεῖς τὸ «ψάρι» τῆς Ἐξουσίας (καὶ τῶν ταμείων, καὶ τῶν ρουφετιῶν, καὶ τῶν θέσεων) στὸν καταπιόνα, ὄχι οἱ ἄλλοι, οἱ ὅμοιοι σας — μὴ βασκαθῆτε ὅλοι — στὸ δικό τους καταπιόνα!.. "Ω, δὲ σιχαίνεστε τὴν ἀνοησία σας, πολῖτες! «Ἐξυπνότατοί» μου Ἕλληνες, δὲ σιχαίνεστε τὴν τετραδιάστα-

τη βλακομετρία αυτή τῆς τόσης «ἐξυπνάδας» σας; Δέν καταπίνετε, λέω γώ, καλύτερα τὰ ποσοστά σας — και τὰ 53 σας και τὰ 49 σας και τὰ 65 και τὰ 70 σας — κι ὄλους τοὺς ἀνούσιους ὑπολογισμοῦληδές σας μὲ τὰ 100 ἑκατοστά τῆς πολιτικάντικης ἐπιπεδομετρίας σας στὴν ἀνίατη ἐπιφάνεια τῆς τόσο ξώφαλτσης και ξώπετσης αὐτῆς ζωῆς σας, τῆς ἀστόχαστης, τῆς ἀβαθῆς, τῆς κοιλιακῆς μόνο κι ἀποκατιανῆς, παρακατιανῆς, κατωτερώτατης σὲ ὅλα, και νὰ δῆτε μιὰ φορά βαθύτερα, ἀνθρωπινώτερα, νὰ δῆτε πόσο δέν σημαίνουν τίποτε ὅλ' αὐτό, πόσο μόνο σᾶς κοροϊδεύουν οἱ ἀποπάνω ἀπατεῶνες σας μ' ὅλ' αὐτά, και πόσο ὅποια «πολιτικῆ» σας «ἐκφραση» ἢ σύνδεση ἢ ἐξάρτηση ἢ ἀκολουθία σχήματος ὅποιουδήποτε ἀπ' τὰ ἔτοιμα εἰς βάρους σας — πούχουν στημένα και σᾶς περιμένουν βέβαιοι οἱ ἐνεδρευτές σας, οἱ σπεκουλαδῶροι, οἱ «σωτῆρες» σας — ὅ,τι δὴ ποτε τὸ «πολιτικό», ὅποια «πολιτικοποίηση» ἀπ' αὐτοὺς (και μ' ὅ,τι σισρώνουν αὐτοὶ) ἐκείνων τῶν δικαίων πού σᾶς κινοῦν (σῆς καῖνε, σᾶς λείπουν τόσο), εἶναι, ἦταν και θὰ εἶναι — ἐφόσον σε εἰς δὲ σαρώνετε μὲ μπουλντόζα, δέν πιάνετε οἱ ἴδιοι τοὺς λεβιέδες νὰ βάλετε μπρός, ν' ἀφανίσετε και τὸ ἔσχατο ἴχνος Κατιστημένου βούρκου ἐδωμέσα — ἀτιμία και προδοσία κ' εὐνοουχισμὸς και στραγγαλισμὸς τοῦ εὐγενικώτερου σας!..

«Τὰ λέει κι ὁ Ἀντρέας αὐτά»;

Μὰ εὐτε νὰ τὰ πῆ δέν ξέρει, ὁ τσορλατάνος! Ἦ, κι ἂν τὰ μάθουνε τὸ παπαγαλάκι - εἶν' ὁ Ἀντρέας, τὸ παπαγαλάκι, πού τοῦ κολλάει τὴν πρίζα ἢ ζύλινη ΕΔΑ, και κουνάει τὸ γλωσσάκι του και τὰ παπαγαλίζει! . Και μέσα στὸν Ἀντρέα εἶν' ἓνας μικρός, μικρός, μικρός κι ἀκόμα πιὸ κατάπτυστος Γεώργιος Παπατζής! Ὅπως και μέσα στὸν Πιπινέλη σας, στὸ Μητσοτάκη σας, στὸ Μοῦρο σας, στὸ Μαρκεζίνη σας, εἶν' ἓνας μικρός, μικρός, μικρός κι ἀκόμα πιὸ στενὸς Κοραμανλίσκος! Και μέσα στὸν Ἡλία σας, ἓνα μικρό, μικρό, μικρὸ μίνυ-ὁμοίωμα σοσιλιαστικώτατων Ἀνακτόρων (και μ' ἓνα μίνυ-μίνυ-Νόβα μπουρμπουλα μέσα, νὰ τὰ μίνυ-γαργολάη)! Και μέσα στὸν ὁσοδήποτε «καλλιεργημένο» (δυστυχῶς! δυστυχῶς!) Κανελλόπουλό σας, εἶν' ἓνας μικρός, μικρός, μικρός και γνησιώτατος ὑπερκοινοφωριστής - θεωρητικὸς μάλιστα, ὄχι «πρακτικὸς» ὅπλως, τοῦ πιὸ ἐνσυνειδήτου κοινοφωρισμοῦ στὸν Τόπο μας! . Ὅπως και μὲς στὴν κυνοβουλευτικώτατη «Δημοκρατία» σας αὐτὴ ἐν γένει μὲ τέτοιους, εἶναι μιὰ μικρῆ, μικρῆ, μικρὴ και πενιχρὴ δικτατοριούλα πάντα! Δικτατοριούλα ἢ Δικτατοριάρα — ἂν ἐναβρύνεσθε πὼς ἔχετε, τάχα, και κάποιον «μέγεθος», σ' αὐτὴ τὴν τόσο πιὰ ξεφτιλισμένη Ψωροκάστρινα τῆς κακομοίρας — πού λέγεται (για σᾶς, ὄχι για μᾶς): «Κοινοβούλιον», «Θέλησις τοῦ Λαοῦ», «Ἀντιπροσώπευσις» κι ἄλλα ἡχηρὰ παρόμοια, πού δέν εἶν' ἐντέλει ἐδῶ παρὰ κόλπα και σοφίνες για πρόσδωση «δημοκρατικῶν» τάχα «διαστάσεων» και «ποιότητων» σὲ μονομερεῖς και ἀντιλαϊκώτατες θελήσεις σπικριῶν, κλικῶν, μαφιῶν, «μαστόρων» τῆς ὠμῆς ἐπιβολῆς!

Ἄλλὰ θὰ ζήσετε ἔτσι, θαρρεῖτε, Δέν τὸ βλέπετε πού τὸ πᾶν σταμάτησε ἐδῶ, τὸ τὸ πᾶν διαλύεται, .. Μόνο φορά ἀδρανεῖας κινεῖ, ἀκόμα, τυχοῖα κάτι. Αὔριο κι αὐτὸ σταματάει — κι ὅ,τι δέν εἶναι Ταχυδρομεῖο, Συγκοινωνία, Τηλέφωνο, Συκοπνίχτης, Τυπάλδος — σταματᾶν ὅλα, θὰ τὸ δῆτε!.. Κι ὁ γαλβανισμένος ψόφιος βάτραχος, πού ὑποτρέμει ἀκόμα τὰ σκέλια (μὲ τὰ καλώδια πού τοῦ κολλᾶν οἱ παπατζήδες κ' οἱ πίθηκοι διεθνῶν ρευμάτων), αὔριο πουλιέται ὡ μὰ για πτῶμα, στὸν Καταποτῆρα τῆς «Πανευρώπης» τῶν Ἐξ — ἢ τῶν Δεκάξη, ἢ τοῦ Κόσμου ὅλου (πού δουλεύει, δέν τόρριξε ἀκόμα τόσο στὴν παλαβή, σὰν κ' ἐμᾶς τοὺς ἄχρηστους) — και καταπίνεται!

Δέν τὸ πιστεύετε; .. Θὰ τὸ δῆτε, πὼς καταπίνεται λαμπρά. σὰ «χέρια ἐργατικά», σὰν «ἀγορὰ ἐγκεφάλων» — ἀπὸ κνηγούς κεφαλῶν! —, σὰν «παραλία καλὴ για μᾶς» («ὄχι για σᾶς»), σὰν «κερδοφόρο τουριστικὸ θέρετρο» μπρούκλιδων, σὰ «γῆπεδο για βιομηχανίες ξένων» — μόνο ξένων, σιγά-σιγά — σὰν πλατφόρμα πυραύλων, ἀεροπλανοφόρο πολέμου — ἢ «εἰρήνης» (τὸ ἴδιο κάνει!) — παλιοσίδερα, ἐντέλει, και παλιοσκουτιά, και σάρκες μὲ τὸν τόνον, στὴ Μεγάλῃ Μηχανῇ Καθολικῆς Συνθλίψεως και Ἰσοπεδώσεως - π' ἀστράφτει στὸ ἰσημερινὸ στηθαῖο τῆς, μὲ πυρωμένο ἀτσάλι:

PAX CONFORMA ROSSO-AMERIKANA

Α ΤΡΙΟ ΘΑ ΠΑΤΕ ΣΤΙΣ ΚΑΛΠΕΣ ΩΣΤΟΣΟ!.. Κι ὅ,τι νὰ σᾶς ποῦμε ἐμεῖς, ἐσεῖς αὔριο θὰ πᾶτε στὶς κάλπες!.. Ὅ,τι νὰ σᾶς ποῦμε ἐμεῖς οἱ χίλιοι, οἱ δυὸ χιλιάδες, οἱ πεντακόσιοι, οἱ πέντε, ὁ ἕνας ἐγὼ — ποῦ κάποιο νοῦ σώζουμε ἀκόμα, γιὰ κάποια *συνείδηση* ἐδῶ παλεύουμε —, ἐσεῖς οἱ χιλιάδες, οἱ ἑκατοντάδες τῶν χιλιάδων, τὰ ἑκατομμύρια τραγικοὶ ἠλίθιοι σ' αὐτὸ τὸν Τόπο, ποῦ θέλετε ἐλευθερία, καὶ τὴ σκλαβιά χαλκεύετε πάντα μόνοι σας — πάντα μόνοι σας τίς ἀλυσίδες σας, ἀπὸ *παράδοση*, νοθεύοντας πάντα (σὰν περίτρομοι δοῦλοι) τὴ γενναία (μόνο γιὰ μιὰ στιγμή) ἀπόφαση τοῦ ἐλευθέρου — σεῖς, ὅ,τι νὰ σᾶς ποῦμε, θὰ πᾶτε νὰ βάλετε ἐκούσια ξανά στὸ ζυγὸ τὸ σβέρκο, θὰ πᾶτε ξανά — σὰ φουσκωμένα γαλλιά, πιδὸ κοκκορόμυαλα κι ἀπ' τοὺς κοκκόρους — στὶς κάλπες!.. «Θὰ ἐκτελέσετε τὸ ἱερὸν σας καθήκον», γαλλιά φουσκωμένα ἀπ' τὴν αὐτοπεποιθήση τοῦ... «ἐλευθέρου πολίτου»!.. [Σιγὰ, μὴ σκλαβωθῆτε ἀπὸ κάτι ἔξω σας! Ποῦ ὅλη σας τὴ σκλαβιά, ἔρμοι, μέσα σας τὴν κουβαλάτε, ἀπὸ γενεσιμιοῦ σας, καὶ τὴν ζετυλίγετε ὕστερα «ἔξω σας», χτίζοντας μὲ τὰ χέρια σας τοὺς δεσπότες σας, πυργώνοντάς τους ὅλο καὶ βαρύτερους πάνω σας, γιὰ νὰ «γογγύζετε» τέλος μόνο κατὰ τοῦ «ἀπόξω» - καὶ νὰ «παρηγοριέστε»!..]

Ἄλλὰ ἐσεῖς θὰ πᾶτε στὶς κάλπες - ὅ,τι καὶ νὰ σᾶς ποῦμε! Ὅ,τι καὶ νὰ σᾶς δείξουμε, δὲ θάρθετε μαζί μας, γιὰ τίς πελώριες ἐρπύστριες, γιὰ τὸ σὰν κόψη τοῦ ἤλιου ἀστραφτερὸ λεπίδι ποῦ προσμένει, ν' ἀπλώσετε τ' ἀπραγα χέρια στοὺς παντοδύναμους λεβιέδες τοῦ Θηρίου ποῦ θὰ σάρωνε δωμέσα - νὰ σᾶς λευτερώσῃ πρῶτα ἀπ' τὸ βοῦρκο, τὴν κόπρο, τὸ ἴζημα σαπρίας ἐνάμισυ αἰῶνα γενικοῦ μας εὐτελισμοῦ σ' ὅλα, κ' ὕστερα νὰ σκώσετε κεφάλι, νὰ δῆτε καθαρὰ, δίχως λάσπες, δίχως τσίμπλες, νὰ βρῆτε ἀμέσως, ἀ με σ ὄ τ α τ α, π ὡ ς καὶ τί θὰ χτίσετε, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία - ἔννοια σας τὸ σωστὸ ἀστράφτει, μὴ φοβᾶστε καθαρὸι μόνο νάστε!..

Ἄλλὰ... μπά! Ὅ,τι καὶ νὰ σᾶς ποῦμε ἐμεῖς, ἐσεῖς φουσκώνετε ἤδη τὰ μπαλλόνια σας, γιὰ τίς κάλπες!.. Τρόμπες δουλεύουν ἤδη σ' ὅλη τὴ Χώρα - δὲν τίς ἀκοῦτε;.. Τρομπάρετε σεῖς, τρομπάρουν οἱ «ἀντίπαλοί σας»! Τρομπάρει ὁ διπλανός σας, ὁ παραδιπλανός σας! Φουσκώνετε ὅλοι, ἀντιφουσκώνετε ὅλοι - κοιτάξετε περιχαρεῖς καὶ περήφανοι στὰ μάτια: *Πόσο φουσκώσαμε! Πόσο φουσκώσατε! Καὶ φουσκωμένοι πιά, παραφουσκωμένοι, πλήρεις «συνειδήσεως ἐλευθέρου πολίτου, ἐν τῇ ἱερᾷ ἐπιτελέσει τοῦ ὑψίστου χρέους του», θὰ πᾶτε νὰ σκᾶσετε στὶς κάλπες - νὰ δῶ τί ἀποφορὰ θὰ βγάλετε καὶ πάλι, τί κοινὸ, πασίγνωστο (ἀπὸ χτέες, ἀπὸ προχτέες), σὰν τὸ χτεσινὸ, τὸ προχτεσινὸ «μυστικὸ» θὰ σκᾶσετε ὅλοι σας σ' ὅλους σας, γιὰ ν' ἀρχίσετε ἀμέσως νὰ τὸ ξαναπληρώνετε, τὴν ἀμέσως ἐπομένη τῶν ἐκλογῶν: Ἐμπρός! Κάτω οἱ σβέρκοι! Καὶ νὰ δουλέψῃ, παρακαλῶ, ἢ Μηχανή! Ν' ἀκούω τίς τρόμπες νὰ δουλεύουν - τ ὡ ρ α γ ι ἄ τ ὸ ἄ ρ μ ε γ μ α!*

Κι ὅπου σηκώνει κεφάλι, κόβει κεφάλι! Στ' ὄνομα - τί θέλετε; Πῶς προτιμᾶτε νὰ σᾶς τὸ λέμε; «Δημοκρατία»; Δικτατορία; «Κοινοβούλιο»; «Αὐτοδύναμη κυβέρνηση»; «Συνασπισμοῦ»; «Παπατζῆ Κανελλόπουλου» — π ρ ὸ, καὶ ἄ ν ε υ (τί χρειάζονται;) — «ἐκλογῶν» ψευτοεκλογῶν;.. «Μεταβατικὴ»; «Ἰπηρεσιακὴ»; Γ ι ἄ π ἄ ν τ α «ὑπηρεσιακῆς», ὑ π η ρ ε τ ι κ ῶ τ α τ ε ς, ἀφοῦ ἔχουμε δᾶ τόσο σπουδαίους «βασιλικούς ἄνδρες», σὰν τὸν ποῦ μᾶς ντύνει, μᾶς στολίζει, μᾶς νοικοκυρεῖει κ. Χριστοφόρο Στράτο μας, λογουχάρη, τῆς «ἐθνευεργέτιδος» κ' «ἐθνοσωτήριας» περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον «στυλοβάτη τοῦ Ἐθνους μας» (ποῦ δὲν κάνει καὶ πάνες, καὶ πετσοτάκια, δὲν ἔχει κ' «ἰδέες», νὰ βγάξῃ καὶ περιοδικὰ) — Πειραικῆς-Πατραϊκῆς μας! Ἡ τὸν ἴδιο τὸν Παρασκευόπουλό μας - ἔ; Τί σᾶς λέει αὐτός; Παρασκευόπουλος πολὺ κακῶν πραγμάτων, ἢ μεσοδιαστημάτων καὶ πρᾶσκειῶν γι' ἀκόμα χειρότερα! Ἡ ὁ Καρμιράκος μας, ὄνομα καὶ πρᾶμα στὸ μυθολόγιο! Ἡ ὁ μέγας Νιάνιανς μας, καθηγητῆς τῆς «φιλοσοφίας» λέει — ἄ ν ε υ μ α λ α ζ ι ἄ ς; ἐνῶ μ' «Ἑλληνικὰ» τοῦ ἀποτα ν θῆ η τ ε (ἴλλὰ καί... Ἄριστοτέλη, τάχα!) — στό... Πολυτεχνεῖο («κάπου νὰ τὸν τρύπωναν, ἐπιτέλους»)!.. Ἡ ὁμοιοὶ ἄλλοι νιανιὰς μας, νταντὰ μας — γιὰ «ἐκλογές» ποῦ νὰ μᾶς βολέψουν, μάνι-μάνι!.. — μ α μ ἄ μ ᾶ ς Δικτατορία τοῦ Βασιλέως, κρυπτοδικτατορία τοῦ κρυπτοκυβερνῶντος (τοῦ μόνου κυβερνῶντος), τῶν Ἀμερικανῶν (τῶν μόνων κυβερνῶντων)

κρυπτο-αμερικανο-βασιλεο-βασιλευόντων (και Ἄγγλων, και Γάλλων, και Γερμανῶν, και Νοτιοβιετναμέζων, κ' Ἐθνικοκινέζων, και Φιλιππινέζων, και ὅποιων ἄλλων «κατώτερων» -έζων) ὡς πανισχύρων και ἀνενόχλητων πασάδων, ἀπὸ κοινοῦ (κ' ἐξ ἡμισείας) μετὰ τῶν ἄλλων ρωσοπασάδων!..

Τί θέλετε, λοιπόν; Διαλέξτε! (Ὁ νομο, δηλαδή· γιατί τὸ πρᾶμα, ἔτσι και ἀλλιῶς: τὸ ἴδιο! Τὸ πού σᾶς πρέπει, ἀφοῦ τὸ φέρνετε, τὸ θέλετε - τὸ ποθεῖτε βαθύτατα!)

Ὦ, κουτοί μου! Τραγικοί κουτοί μου - τῆς Ἐλευθερίας ὡστόσο, μὰ στραγγαλισμένης, πάντα, σ' αὐτὸ τὸν τόπο! Τῆς Ἐλευθερίας, πού ὄνειρο μονάχα μένει ἐδῶ, και μόνο πρᾶγμα πάντα ἡ Σκλαβιά, τὸ σκυμμένο κεφάλι - τὸ σκοτεινὸ, τ' ἀμόρφωτο, τὸ τυφλὸ κεφάλι (μὲ τὴν παχειὰ τὴν κάψα, τὴν κενή, τὴν δυσαίσθητη), πού δὲν τοῦ μπαίνει τῆς Ἐλευθερίας ὁ νοῦς, 150 χρόνια τώρα «ἐλευθερης», τάχα, «ζωῆς»!..

Ἄλλὰ ὅ,τι και νὰ σᾶς ποῦμε ἐμεῖς, ἐσεῖς θὰ πᾶτε στὶς κάλπες! . Και θάχετε και γλῶσσα! . Νά - τὴν ἀκούω κιόλας, τὴ θρασυτάτη και φαρισαϊκή: *Τί τὸ θετικὸ λοιπόν προτείνετε*, [Τ' ἀρνητικώτατα, πού φυσικὰ θετικὴ κρίση ἀπὸ δῶ διαρκῶς χτυπάει, τὰ βλέπετε «θετικὰ» ἐσεῖς, ὑποκριτές μου! Γι' αὐτὸ ἔχετε και γλωσσάκι, και γυρεύετε... ἄλλα «θετικὰ»!.. Ἄλλὰ ποιὸν κοροιδεῦετε, τοὺς οὐσιαστικοὺς — πού σᾶς μιλοῦν, ἀρνητικὰ βεβαίως, για τίς ἀνουσιότητες σας (πῶς ἀλλιῶς;) — ἢ τοὺς εἰσπραξιῶν σας, στρουθοκάμηλοι τῆς παρακμῆς!] Σᾶς βεβαιῶνω πὼς και ὁ βαθυτέρα σεμνός, πού δὲ λογιάζει τὸν ἑαυτὸ του ἄξιο οὔτε ἱμᾶντα τῶν ποδῶν νὰ λύση ἐνὸς Ἡρακλείτου, δὲ φταίει πού, ὅταν σᾶς συλλογίζεται, εὐθύς θυμᾶται, ὅτι κ' οἱ ἀχρεῖοι Ἐφέσιοι τῆς παρακμῆς εἴχανε γλῶσσα και «νοῦ» ἄλλο τόσο παρακμῆς σὰν και τουλόγου σας - γι' αὐτὸ κ' ἐκεῖνος τοὺς εἶπε νὰ πᾶν νὰ κρεμαστοῦν ὅλοι τους, ἀπὸ ἐφηβο και ἀπάνω, και στὰ παιδιὰ ν' ἀφήσουνε τὴν πόλη!.. [Ποῦ ν' ἀφήνατε σεῖς σὲ παιδιὰ τὴν πόλη! . Και ποιὰ παιδιὰ, Πού ὅλοι σας γερῶντοι - κρονόληροι, ἀπὸ γενεσιμιοῦ σας, και παιδοφάγοι!]

Τί νὰ σᾶς πῆ κανεῖς, πολῖτες, πού ὁ νόμος ἀπ' τὰ ὄχτῶ σας ἑκατομῦρια πάντα σᾶς φώναξε, και σᾶς σήμανε μὲ κάθε τρόπο, εἴκοσι χρόνια τώρα διαρκῶς ἐδωμέσα, κατὰ τὸ διάφορο ἀπ' τὰ μασκαρέικα ὄλων τῶν τσαρλατάνων σας.. - κ' ἐσεῖς, τί ἐσεῖς; . Πού σᾶς μαζέψα κανεῖς σὰν περιτρίμματα και ἀπὸ τοὺς δρόμους· πού φρόντισε νὰ σᾶς μαζέψη λογιῶ-λογιῶ περιτρίμματα, για νάστε καλὰ-καλὰ ἀνακατωμένα και πολὺ-πολὺ «ἀντιπροσωπευτικὰ» περιτρίμματα τοῦ Πετριτρίμματος και σᾶς πῆγε στὸ ἄψε-σβῆσε (μπὰς και σβῆσετε, ξέπνοοί μου, τόσο κοντόπνοα και κοντόθωρα πάντα ψευτωργισμένοι μου) ἴσα στὸ Σκυλοβούλιό σας, νὰ τοὺς πῆτε ἄμεσα, καταπρόσωπο, πὼς σᾶς ξεγελάσανε και δαῦτοι — στὸ Σκυλοβούλιο αὐτὸ τὸ ἴδιο, πού και σήμερα ὁμοια γαυγίζει, και σεῖς οἱ ἴδιοι πιά τὸ λέτε «Σκυλοβούλιο», σεῖς μόνοι σας τὸ φτύνετε, τὸ καταργεῖτε (μὰ για νὰ βγάλετε ἴδιο και χειρότερο αὔριο, και μεθαύριο, και διαρκῶς, ἐνόσο τέτοιοι θάστε, δὲ θ' ἀλλάζετε ἀληθινὰ, οὐσιαστικὰ) — κ' ἐσεῖς τί καταλάβετε; τί συλλάβετε; τί πιάσατε ἀπ' αὐτὴ τὴν πράξη, μ' αὐτὸ τὸ νόημα (πού ἦταν για σᾶς, για νὰ δῆτε σεῖς ποιῶν θύματα και κοροῖδα εἴστε); Σεῖς: τί ποτα! Μόνο ὅ,τι σᾶς σέρβιραν αὐτοὶ βάλατε στὸ «νοῦ» σας πάλι.. - αὐτοὶ κατὰ τῶν ὁποίων ἀπευθύνονταν κ' ἡ ὄργη κ' ἡ πράξη! Ἄνικανοι σταθήκατε νὰ δῆτε, ὅλοι σας, τὸ τόσο ἀπλό, τόσο τετραγωνικὸ, τόσο χοντρὸ παλούκι - πού ὅμως βαθιὰ σᾶς μπῆκε σ' ἕνα χρόνο (και τώρα μὸλις τὸ νιώσατε)!.. [Εἶμαι «βάνασος»]. Μὰ ἐσεῖς, «λεπτοί» μου, θὰ πᾶτε αὔριο ὅπωςδήποτε στὶς κάλπες, νὰ πηδήξετε πάνω στὸ ἴδιο παλούκι - και ν' ἀποζημιωθῆτε! Μὴ χολοσκᾶτε για «βάνασους», πού σᾶς ὀνομάζουνε παλούκια τὰ παλούκια πού ἐρωτεύεστε!..]

Ὁ,τι και νὰ σᾶς ποῦμε ἐμεῖς οἱ χίλιοι, οἱ πεντακόσιοι, οἱ πέντε (οἱ «ἀνήμποροι», γιατ' εἶστε ἐσεῖς ἀνήμποροι στὴν Ἐλευθερία): ὅ,τι και νὰ σᾶς πῶ ἐγὼ ἕνας - ἐσεῖς χιλιάδες, ἑκατομῦρια, θὰ πᾶτε φουσκωμένοι μὲ βλακεία στὶς κάλπες!.. Θὰ «ἐπιτελέσετε τὸ ἱερόν σας χρέος»!.. Τοῦ «ἐλευθέρου πολίτου»!.. Τοῦ «κυριάρχου» - τῆς δουλείας του!..

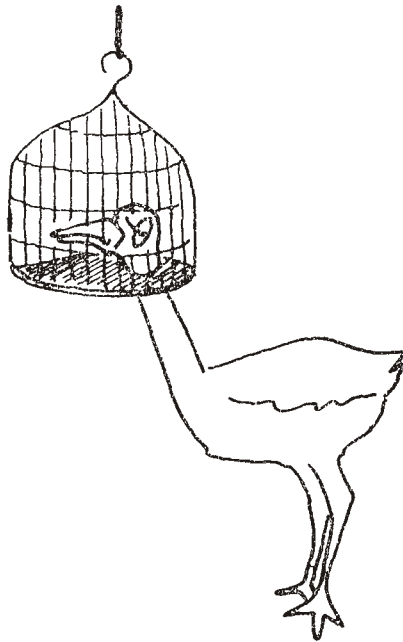
...Ὅ,τι καὶ νὰ σᾶς πῶ! Κι ἄς ἔχω μαζί μου — νὰ προσέξετε, εἶναι πολὺ σοβαρὸ (μὰ τόσο μακριὰ ἀπ' τοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ τὰ φυράματά σας) — μιὰ Ποίηση βαρύνωμη, δικιὰ μας, πού χρόνια τώρα ἐξήντα σᾶς λείει τὰ ἴδια, μὰ ἐσεῖς δὲ ν τ' ἀκοῦτε, ἄς εἶν' ἡ φωνή σας (ἡ βαθύτερα πού θάβετε - καὶ τὰ μυστικώτερα σᾶς ψιθυρίζει, καὶ μ' αὐτὴν κρυφὰ κλαίτε), ἄς εἶν' ἡ καρδιά σας (πού προδίνετε, δειλιάζετε καὶ παρακοῦτε, κι οὔτε μιὰ στιγμή δὲν τ' ἀποφασίζετε μαζί της: τὸ θάνατο, καλύτερα, παρὰ τέτοια ζωὴ!).- πού ὅ,τι καὶ νὰ σᾶς πῆ, ὅπως κι ἂν σᾶς τὸ πῆ, ὅσο γλυκὰ καὶ στοργικὰ σὰ μάνα, εἶτε σὰν ἀδερφὴ πονετικά, εἶτε σὰν παιδί πού σᾶς βλέπει στὰ μάτια, εἶτε σὰ γέρος πού σᾶς λυπάται, εἶτε σὰν ἑαυτός σας ἴδιος, πού θύμωσε γιὰ τὸ ἴδιο του τὸ δίκιο καὶ τ' ἀδικο πού τοῦ ἴγινε μιὰ ὀλάκερη ζωὴ, καὶ μιλάει πιά βάνουσα, ὠργισμένα, ἀποφασιστικά, γιὰ νὰ τρυπήσῃ κάποτε τ' ἄφτιά, τὴν κάψα, νὰ μπάσῃ μέσα τὸ νοῦ τῆς Ἐλευθερίας (γιατὶ καιρὸ πιά δὲν ἔχετε, σῦριο μᾶς πουλάνε!) - ἐσεῖς... θὰ πᾶτε ὡστόσο στίς κάλπες!

Καὶ δὲ θὰ πᾶτε στίς κάλπες γιὰ νὰ ρίξετε τὸ πρωινό σας χαρτὶ καθαριότητος — ἢ τὴν ἐλεύθερη κι ἀδέσμευτὴ σας γνώμη, τὴν προσωπικώτατη, γραμμένη σὲ χαρτὶ πάλλευκο (γιὰ νὰ τὸ κάνη ἄκουρο βεβαίως!) — παρὰ θὰ πᾶτε γιὰ νὰ ρίξετε τὰ κορμιά σας, τὸ νοῦ σας, τὰ παιδιὰ σας, τὸν Τόπο αὐτὸ ξανά στὴν ἴδια σκλαβιά, στὴν ἴδια τύφλα!..

Λοιπὸν νὰ πᾶτε, πολῖτες!

Μὲ τὸ καλὸ νὰ πᾶτε - στὸ Διάβολο ἀκριβῶς πού ἐπιθυμεῖτε!

Α ΛΛΑ ΓΙΑΤΙ, ΓΙΑΤΙ, Ἐνῶ μποροῦσαμε μὲ τὴν καλὴ καρδιά μας, ἀγάπη καὶ παράδεισο καὶ ποιότητα σπάνια σ' ὅλα — πού ἔχουμε, δὲ μᾶς λείπει — νὰ τὴν ἀνάμε αὐτὴ τὴ Χώρα καὶ τὴ ζωὴ μας!.. (Κ' εἶναι παιδιὰ πού μᾶς προσμέλουν - παιδιὰ πού μᾶς κοιτοῦν στὰ μάτια!)

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

Πρόφαση

Ξεκίνησα νά γράψω κάτι | μὰ τὸ ξέχασα | - δὲν ὑπῆρχε τίποτ' ἄλλο | ἀπὸ σένα!

Ποιηή

Κάθε πού θέλω νά τιμωρήσω τὸν ἑαυτὸ μου, | λιγοστεύω τὶς φορές πού σε κοιτάω

Συλλαβές

Κι ὅ,τι μ' ἀπόμειν' ἀπ' τὸ πέρασμά σου | σιγά-σιγά ὁ χρόνος τὸ λειαίνει, | σὰν ἓνα βότσαλο τῆς ποταμιᾶς. | Μονάχα πιά γιὰ τ' ὄνομά σου εἶμαι σίγουρος. | Κι ὅλο τὸ λέω, τὸ ξαναλέω <μπρὸς> στὴ θάλασσα | μήπως καὶ κάποια νύχτα, | ὅταν μᾶς πνίγουνε τὰ σύρματα κ' ἡ πέτρα, | τὸ χρειαστῶ σὰ λέξη σωτηρίας | κι ἀνακαλύψω [] πῶς κι αὐτὸ ἔχει σβήσει.

<Ἴσως>

Ἔλα ἔγιναν ἀκριβῶς ὅπως τὰ πρόβλεψα: | συναντηθήκαμε σὰν ξένοι. | Ἴσως νά γίναν ὅλα ἔτσι | ἐπειδὴ τὰ πρόβλεψα

Προσφορά

Ἄν γιὰ νά σ' ἀντιμετωπίσω πρέπει | ν' ἀπαρνηθῶ τ' ἀνθρώπινά μου, | τότε σοῦ τὴν προσφέρω ἄκοπη τῆ νίκη.

Ἡ σάρκα

Ἡ σάρκα μου | πάντα πονάει στὰ χτυπήματα, | πάντοτε χαίρεται στὰ χάδια. | Ἄκόμα τίποτα δὲν ἔμαθε!

Νὰ προειδοποιῆς!

Πόσα πού πρὶν δὲν καταλάβαινες, τώρα | σ' ἀποκαλύπτουν τὸ πραγματικὸ νόημά τους! | Μὰ τί καινούργιος κίνδυνος αὐτῆ σου ἡ ὠρίμαση! | Μπορεῖ καὶ νὰ σ' ἐπιναπαύση στὴ θέα τῶν συντελεσμένων. | Θὰ κατορθώσης ἄραγε ποτὲ τὰ πράγματα νὰ δῆς | τὴν ἴδια τὴ στιγμή τῆς σύλληψής τους | καὶ νὰ προειδοποιῆς, ἔστω καὶ μ' ἀναρθρες κραυγές, | σὰν τὸ σκυλι πού πρὶν ἀπ' τὸ σεισμὸ | ἀκούει τοὺς μυστικοὺς τριγμοὺς τῆς γῆς κι οὐρλιάζει, .

Οἱ στίχοι

Οἱ στίχοι: σὰν τὰ παιδιά. | Μέσα στὰ σπλάχνα μεγαλώνουν | μὲ μυστικοὺς θορύβους, | πονᾶνε μέσα μας, | ἀρρωσταίνουν, | παίρνουν ἀπρόσμενα τ' ἀνάστημά τους, | μιά μέρα σηκώνουνε κεφάλι | ἐνάντια σὲ σένα πού τοὺς γέννησες, | ὅσο νὰ φύγουν κάποτε ὀριστικά | καὶ νὰ μὴν εἶναι πιά δικοί σου μόνο

Causa

Κάθε πού ξημερώνει, | μισῶ τὴ μέρα | πού μ' ἐμποδίζει | νὰ σε σκέπτομαι.

[Αποσπασματικά]

Κανείς δὲν ξέρει ἢ [δὲ θέλει πιά] νὰ θυμᾶται μιὰ λέξη πού φτάνει ὡς τὶς καρδιές, ἔνα μοχλὸ πού ἀλλάζει τὴν πορεία!

Δὲ σώνεται ὁ χωρισμὸς σ' αὐτὸ τὸν κόσμο!

Φτιάξαμε μιὰ ζωὴ μὲ ὑπόλοιπα!

Πῶς νὰ κρίνω, | πῶς νὰ κριθῶ, | χωρὶς νὰ βλάψω, | χωρὶς νὰ πάρω εὐσημα | ἀπὸ κεῖ πού μισῶ,

Μήπως οἱ λέξεις μου πέτρωσαν στὴν προετοιμασία;

[Πῶς ἀλλάξαν ὅλα μὲς στὴν ἤττα!]

Δὲν εἶναι πιά [τῆς μόδας] οἱ ἥρωες!

[Κανείς δὲ μὲ διώρισε στὸ χαράκωμα τῆς ἐπαναστάσεως, | <κανείς> δὲ μπορεῖ νὰ μὲ ἀπολύσῃ.]

Τὸ δρόμο πρέπει νὰ βροῦμε, τὸ δρόμο! | [] Κάθε στιγμή ἀργεπορίας εἶναι θάνατος. | [Ἄλως μας, ἡ χώρα μας, ἡ ἱστορία μας | <κινδυνεύουν νὰ σαπίσουν>.] | Κ' ἐμεῖς, | μ' ὅλες τὶς ἀδυναμίες: | ἡ μόνη ἐλπίδα

ΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

ὡς γνωρίζουν πῶς τὰ Νέα Ἑλληνικά διακόπτουν τὴν ἀποστολὴ τευχῶν μόλις ἐκπνέῃ ἡ συνδρομὴ - ὡς τὰ συγχωρήσουν, ἀλλὰ κ' ἡ τάξη αὐτὸ ἐπιβάλλει, καὶ καιρὸ δὲν ἔχουν, μὰ καὶ δὲν τοὺς στέκει βέβαια νὰ κυνηγοῦν εἰσπράξεις καὶ χρήματα, ἀπὸ φίλους πού σέβονται καὶ καταλαβαίνουν.

ΟΙ ΑΓΟΡΑΣΤΕΣ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ὡς ἔχουν ὑπόψη τοὺς πῶς θὰ δισκοπῇ ἡ ἀποστολὴ τευχῶν στὶς ἐπαρχίες — διαρκῆς ἐκκρεμότης γιὰ τὸ περιοδικό, πάντα καθυστέρηση γι' αὐτοὺς — κι ἄρα ὡς κοιτάξουν νὰ γίνουν συνδρομητὲς ἢ ἔστω κι ἀγοραστὲς κατὰ τεῦχος, στέλνοντες σὲ γράμμα ἀπλὸ 15 δραχ. γραμματόσημα.

ΓΕΝΙΚΑ ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ Κ' ΟΙ ΦΙΛΟΙ

ὡς σταθεροποιήσουν τὴν ἀγορὰ τοῦ τεύχους των, ἀπ' αὐτὸ ἢ ἐκείνο τὸ πρῶτο ἢ βιβλιοπωλεῖο πού τοὺς βολεῖ, γιὰ τὴν συγκεντρῶνουμε τὴν διανομὴ, ὅσο νὰ τὴν ἐξιώσουμε μὲ τὴν πώληση· ἂν ταλαιπωροῦνται, ὡς γίνουν συνδρομητὲς ἢ ταχυδρομικοὶ ἀγοραστὲς κατὰ τεῦχος, ὅποτε τὸ θέμα λήγει καὶ ὑπὲρ των — θὰ λαβαίνουν τὸ περιοδικὸ σπῆτι τους — καὶ ὑπὲρ τῶν Νέων Ἑλληνικῶν, πού δὲ θὰ χάθουν τὸ ποσοστὸ πρακτορεύσεως

ΦΘΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΨΙΝΘΟΥ¹

ἤ:

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΣΚΕΥΗ AS38F²

Ἀνάμεσα στὸν ἄρτιο λόγο τοῦ Φλωμπέρ — ἐντελὲς ὄργανο καὶ μηχανισμό κορυφαίας ἐκφραστικῆς εὐστοχίας τῆς Γαλλικῆς — καὶ τὸν δαιμονιζόμενο συνειδησιακὸ στρόβιλο τοῦ Ντοστογιέβσκι, ὑπάρχει μιὰ διαφορὰ πού δὲν ἀφορᾷ διόλου ὅ,τι λέμε ἔργο: Καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο εἶν' ἔργο. Καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο εἶν' ἔκφραση. Καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο εἶν' ὑπαρξή. Ὡστόσο, κάθε σπάσμα τοῦ ἐνὸς εἶναι καὶ καθαυτὸ ὅ,τι εἶναι τὸ ὄλο — Φλωμπέρ —, ὅποιο σπάσμα τοῦ ἄλλου, ὅ,τι μὴ ὄλο, μόνο Ντοστογιέβσκι δὲν εἶναι (ἦ καὶ εἶναι τίποτε)! Ὁ ὕμνος στὴν Ἀρετῇ, τοῦ Ἀριστοτέλη, καὶ κάποιες σελίδες τοῦ Τζόους, εἶναι ἀμφότερα Ποίηση. Ἀλλ' ὁ λόγος λέγει γιὰ τὴν Ἀρετῇ, ἐνῶ οἱ λέξεις συνιστοῦν τὸν Ὀδυσσεά.

Τί εἶναι στὸν Ντοστογιέβσκι δημιουργία;.. Ὅχι αὐτὸ πού λέει: ὄχι ὅ,τι λέν οἱ ἥρωές του: ὄχι τὰ σχόλια ἐνὸς κάπως κουτούτσικου πάντα «ἀφηγητοῦ», ἢ «θεατοῦ», στὰ περιθώρια τῶν «πράξεων» τους: ὄχι καμμιὰ τους πράξη ποτὲ συγκεκριμένη: ὄχι τίποτα πού εἶναι τυπωμένο σ' αὐτὲς τίς σελίδες - πού εἶναι γραμμένο μὲ γράμματα, μὲ συλλαβές, μὲ λέξεις: ὄχι τίποτα πού εἶναι λόγος ἢ ἀναφορὰ πραγματικῆς ἢ ἱστορίας ἢ μῦθος: ὄχι τίποτα προδημιουργημένο ἀνεξαρτήτως τοῦ δέκτη, ἀλλὰ δημιουργία ἀποκλειστικῆ καὶ ὀλοκάθαρη τοῦ Ντοστογιέβσκι εἶναι, πέρ' ἀπὸ κάθε λόγο του, ὅσοδήποτε ἀνάρτιο (καὶ καθαυτὸ σημαίνοντα οὐδέν): ὅ,τι ὁ δέκτης πάσχει συρόμενος στὸ στρόβιλο τέτοιου «λόγου»!

Ἐπάρχουν ἀγάλατα πού συγκλονίζουν. Πού τὰ ξανακοιτᾷς καὶ ξανασυγκλονίζονται. Πού, περιδεής, ζυγώνεις νὰ ψηλαφήσης τὴν ἀπίστευτη ὕλη τους, καὶ συγκλονίζει ἐξίσου κ' ἢ ἀπίθανα τεχνουργημένη πέτρα. Πού κ' ἢ πέτρα συγκλονίζει κ' ἢ μορφή συγκλονίζει. Πού δὲν εἶν' ἄλλο ἀπ' αὐτὸ — ἢ Ἀφροδίτη αὐτή, ὄλη καὶ ὄλη ὁ Ἑρμῆς αὐτός, ὄλος καὶ ὄλος — καὶ πού τὸ χέρι του μονάχα ὡστόσο, ὁ μαστός, ὁ γλουτός της μονάχα, εἶναι καὶ πάλι ὄλος ὁ Ἑρμῆς, ὄλη ἢ θεὰ τοῦ ἡμέρου! Μὰ δὲν ὑπάρχουν μόνο ἀγάλατα πού συγκλονίζουν: ὄχι πιάστε τίς ἀέλλες, πού σᾶς σέρνουν στὴ δίνη τοῦ ἄπατου συνειδησιακοῦ χάους - ἔχουν ποιοιὰ μορφή στὸν Ντοστογιέβσκι; ποιοιὰ μορφή στὸν Μπάχ; Πού δὲν εἶναι παρὰ κουρέλια λόγου, ξέφτια ἀσήμαντα, περιδινόμενα (καὶ δὲν εἶν' αὐτὲς, εἶν' ὅ,τι παρὰ σύρου αὐτὲς!) στὸν κορυφαῖο δαιμονιζόμενο τῆς Ρωσίας (καὶ τῶν αἰώνων); κ' Ἰδέες, πού μόνο γιὰ ἰδέες δὲν δίδονται καὶ δὲν

1 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἄστρο μέγας καίυμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρου Ὁ Ἄψινθος καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων ὅτι ἐπικράνησαν. [Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 8, 10-11] Καὶ ἄψινθος μὲν βοτάνη μικροτάτη, παρὰ Διοσκορίδῃ, 3, 25, 26, 27, ὄθεν ἐλέγεται καὶ βαθύπικρος κατὰ τινὰς δὲ σημερινούς «πιστούς», ὁ Ἄψινθος εἶν' ἢ Βόμβρα, ἐνῶ κατὰ κάποιον ἥρωα τοῦ δημιουργοῦ τῶν Δαιμονισμένων, ἀν θυμᾶμαι καλά, δὲν εἶναι παρὰ τὸ δίκτυο τῶν σιδηροδρόμων, πού σὰν ἱστὸς ἀποφώλιας ἀράχνης περιτύλιξε τὸν πέρασμένο αἰῶνα τὴν Εὐρώπῃ! Πράγματι, γιὰ τὸν Ντοστογιέβσκι, ὁ Ἄψινθος συμβολίζει τὴ βασιλεία τοῦ Ἀντιχρίστου, τὸν Ἐωσφόρο τὸν ἴδιο, τὴ βαθεῖα ρωγμὴ καὶ σχάση τῆς νοσηιοκρατούμενης δυτικῆς ψυχῆς, τὴν πίκρα — ἦτοι τὸν δαιμονισμό — καὶ τὴν ἀναπότρεπτη διάλυση ἐντέλει τῆς σύγχρονης συνείδησης [Βλ. καὶ στὸ Κατηγορῶ: «Μύθος καὶ ἀυτοπαίδεια τῆς ἐφηβείας» (κοινῆς μὲ τὸν Α Σ), ὅπου καὶ καταβολικά του γενικώτερα.]

2 Ἐ τ σ ι ὁ Ἄλεξ Σχινὰς [Α Σ] ἑαυτόν, στὸ Ἀναφορὰ περιπτώσεων — πού εἰσηγοῦμαι ἐδῶ — «Ἐνώπιον πολυβολητοῦ», 41, οἱ τρεῖς πρῶτες λέξεις.

λειτουργοῦν· «περιστατικά», πού μόνο περιστατικά δέν εἶναι· «δημιουργία», τάχα «τοῦ Ντοστογιέβσκι», πού μόνο δικιά του δέν εἶναι, παρά *περί-πτωσή* σας στό στρόβιλο τῶν ἀελλῶν του - κι αὐτό εἶναι, ἴσα-ἴσα, ὅλη κι ὅλη ἡ *δημιουργία* του!

Ἔτσι, ἀνετότατα καί «λογικώτατα», μπορεῖ νά τόν βγάλῃ κανεῖς «τὸν χειρότερο προχειρογράφο τῆς Ρωσικῆς» - ὅπως δικαιοτάτα «μαίτρ» τῆς Γαλλικῆς τὸν Φλωμπέρ ἢ τῆς Ρωσικῆς τὸν Τουργκένιεφ.

Ἔργο εἶναι, λοιπόν, κι αὐτό κ' ἐκεῖνο. Ὅπως φιλοσοφία εἶναι κ' ἡ φλεγόμενη Σίβυλλα τοῦ σκοτεινοῦ Ἐφεσίου, κ' ἡ ἐξοντωτικὴ εὐκρίνεια τοῦ λατινοῦ Καρτεσίου, κ' ἡ ἀκαταμάχητη καιριότητα ἐκφράσεως τοῦ Καντίου. Λάβες ξεχύνονται, φωτιές ἐγκάτω ὀργάνου βαθιὰ κι ἀνεπούλωτα τὴν ὀριστικοποιημένη παρεῖα τῆς εὐρωπαϊκῆς σκέψης, ἀπὸ ἕναν Νίτσε - κ' εἶναι σκέψη κι αὐτό, οὐσιαστικώτατη, ὅσο κ' ἐκεῖνη πού τοῦ Καντίου ἡ ἀμείλικτη νοομηχανὴ παράγει, δίχως τὸ παραμικρὸ ποτὲ λάθος ἢ χαλάρωση, καί σὲ ἀπόλυτη ἀπάθεια!

Δέν εἶναι λοιπόν ἀναγκαῖες οὔτ' οἱ στέρεες προτάσεις — ἐνῶ, ἐξίσου, μποροῦν καί πάλι νά εἶναι — οὔτ' οἱ συγκεκριμένες ὑποθέσεις — ἐνῶ λαμπρὰ μποροῦν, ἐπίσης, νά εἶναι — οὔτε τὰ σαφῆ περιγράμματα (ἢ ὄλωσδιόλου τὰ περιγράμματα) — ἐνῶ ἀριστα μποροῦν καί πάλι νά εἶναι, τὰ πιὸ πατημένα μάλιστα περιγράμματα μύθων καί ὑποθέσεων — οὔτε τὰ πρόσωπα εἶν' ἀναγκαῖα — ἐνῶ ἀσφαλῶς καί τὰ πρόσωπα ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν — οὔτε τοῦ λόγου ἡ στοιχειωδέστατη «δεδομένη δομὴ» εἶναι πιὰ ἀνεκτή, γιὰ κάποιους, ἐνῶ μπορεῖ, καί γιὰ τοὺς ἴδιους, ὁ *Λόγος* παραταῖτα νά ὑπάρχει καί νά νάει πάνω ἀπ' τὴν *ἀδυναμία τοῦ λόγου* - κι ἄρα ὀφείλει νά βρεθῆ, ὀφείλει νά πραγματοποιηθῆ, ὁ νέος τρόπος, ὁ νέος λόγος (ἡ νέα ὑπαρξη κι ὁ νέος ἔρωτας, τὸ νέο κοσμογίνεσθαι ἐφεξῆς ὄλων τῶν δυνάμει), γιὰτὶ μὴν πλαυνιόμαστε (καί «παρηγοριόμαστε», ὅλοι οἱ μισο- ἢ ψευδοδημιουργοί). *τί ποτα τὸ ἀνθρώπινο ἀνέκφραστο*, κι ὅλα τ' ἄλλα ἀδυναμίες εἶναι μόνο, νεύρων, ἀνάσας, πνευμένων ἢ νεφρῶν, ἀδυναμίες νοῦ ἐπόπτη, μὴ ἐπόπτη ἀπλοῦστατα (ἀπὸ σπειροχαίτη προγόνου ἢ ἀλκοῦλ ἢ πεσμένο γενετήσιο καί χαμηλὸ ζωικὸ τόνο), ἢ ἀδυναμίες παιδείας καί καταβολῶν ἀμύθητων, καί προσωπικῶν κι ὁμαδικῶν, καί βιωμάτων κι αὐτοσυνειδησίας, καί «θεοῦ» καί «κόσμου» καί «δημιουργῶν» του ἀνῆμπορων ἀκόμα (ἢ κι ἀνεπαρκῶν ἐκ γενετῆς).

Θέλω εἰδικώτερα νὰ πῶ: Γιά «δύσκολα» ἔργα — ἢ χύδην στοιχεῖα (καί μάλιστα γι' αὐτὰ) — ὀφείλει κανεῖς ν' ἀνατήκῃ σὲ ἰσχυρότερες πυρές, καί μὲ νοῦ *συνθέτη* σ' εὐκρίνεια ἐκτυφλωτικὴ νά σώζῃ γιὰ ὅλους ὅ,τι μέσα τους εἶν' οὐσία. Δέν ὑπάρχει δικαιολογία γιὰ τὸν κριτικὸ, τὸν διερμηνευτὴ, τὸν ἀποτιμητὴ κι ὀδηγὸ *Βιογίλιο* - ὡς τὸν *Ὀργῶο Κύκλο!* Δέν ὑπάρχει τὸ ἀνθρώπινο πού μὴ ληπτὸ ἐν τέλει ἀπ' ὅλους. Κι ὄχι νά τὰ θεωρῆ κανεῖς τὰ «δύσκολα» ἢ τὰ «χύδην» *καμβά*, γιὰ νά κεντήσῃ πάνω τὸ δικό του στρόβιλο, ἀλλὰ νά τ' ἀντικρύζῃ ἐπόπτης — βρῆ δὲν βρῆ τὴ δύναμη (καί τὴν ἀνάσα τὴν πιὸ εὐρύθωρη, τὴ συνθετικὴ μολαταῦτα) δικὸς του λογαριασμοῦς — σὰν *περιπτώσεις*, *δεδομένα* ὅπως καί νά τὸ κάνετε, τῆς κοινῆς συνειδησεως τῶν *Καιρῶν*, πρὸς ἀνάλυση, διύλιση, ἐκμαίευση ἐντελῶς σαφῶν προτάσεων ἀπὸ μέσους - καί πρὸς πραγμάτωση ἐφεξῆς κοινῆ!

Ἄς γράφῃ ὁ Σχινάς: Ἄναφορὰ *περιπτώσεων*. Λέγεται Ἄλεκ Σχινάς — ὄχι «Ἄλεξανδρος», ὄχι ἀφηρηματικὴ συσκευὴ AS38F³ [δηλαδῆ: Α Σ(χινάς, ἐτών) 38³, (ἐν)

3 Βλ. στό πίσω ἐξώφυλλο τῆς Ἄναφορᾶς *περιπτώσεων* τὸ πολλὰ δηλωτικὸ σημεῖωμα ἌΑ Σχινάς — Τόπος καί ἡμερομηνία γεννήσεως Ἀθῆναι, 30-3-1924 Μετὰ τὸ Βαρβάκειο, φοίτησις στό Χημικὸ Τμῆμα τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν '47-'49. θητεία. Ἀπὸ τὰ τέλη τῆς περασμένης δεκαετίας συνεχῆς διαμονὴ στῆ Δ Γερμανία Δημοσιεύματα σὲ περιοδικὰ καί στίς Ἀνθολογίες *Η Ν Α* [Στὸ ἴδιο «ἀπρόσωπο» ὕφος, ὀφείλω νά διορθώσω ἢ συμπληρώσω *Φοίτησις*, τρόπος τοῦ λέγειν ἐγγραφή μόνο, ἀπὸ ἐμμονὴ ἀντιστρατεύση στὴν ἀδυναμία μάλιστα γιὰ Μαθηματικά, Χημεία καί Φυσικὴ *Θητεία*, τρόπος τοῦ λέγειν: Ἀπαλλαγὴ ἀπ' τὸ Στρατό, ἐν μέσῳ αἰματηροτάτου 1948 τοῦ Ἐμφυλίου, ἐπὶ «ψυχικῆ νόσῳ» *Συνεχῆς διαμονή*, τρόπος τοῦ λέγειν Διακεκομμένη. Καί οἱ ἀλλοιώσεις ἀκριβῶς μαρτυροῦν]

F(rankfurt, όπου έμενε όταν έγραφε, τὸ '62, τὸ Ἐνώπιον πολυβολητοῦ)) — καὶ ὁ ἀληθὴς τίτλος εἶναι — ὅπως ἄλλωστε θὰ ἔπρεπε νάναί καὶ τῆς ἀνθολογημένης στὸν τρίτο τόμο τοῦ *Διηγήματος* τοῦ πατέρα μου λαμπρῆς ἐκείνης (ἔστω καὶ καφκικῆς) *Ἐπιστολῆς* — : Ἀναφορὰ τῆς περιπτώσεώς μου

Τὸ βιβλίο μοιάζει ἐλάχιστα «βιωματικὸ» κ' εἶναι ἀπόλυτα αὐτοβιογραφικόν. Καμμιά «τέγνη» πράγματι δὲν κάνει ὁ Α Σ - κ' εἶναι τοῦτο, γὰρ τὴν περίπτωσή του (ὅπου πρώτη ἀξία ἔχει ἡ γνησιότητα ὡς περιστατικῶν) «πρὸς τιμὴν του» Ὁ «λόγος» μοιάζει τρομερὰ «λογικὸς», κ' εἶναι ἀγχώδης δραπέτης τοῦ ἔγγενους μέσα του *igittionnel!* Ἡ «τόλμη» εἶναι γενναία — γενναιοτάτη ν' ἀγνοῖ τὸν κίνδυνον τῆς λοιδορίας ἐπὶ «παραφροσύνη» ἢ «ἀρλούμπα» ἢ «περιπαίγματος» τῶν ἄλλων, τῶν ἀναγνωστῶν, ὅλων! — καὶ πηγάζει ὅλη ἀπὸ συγγενῆ δειλία ἀντιμετωπίσεως τοῦ πραγματικοῦ, ἀκόμα καὶ ὑπὸ τὴν ἀβλυχρότερη μορφή του *Τὰ πράγματα εἶναι αὐτὰ* - δὲν τὸ ἄκουσε, δὲν τὸ εἶδε, δὲν κατάφερε νὰ τὸ ἀνθέξη, νὰ τὸ δεχθῆ καὶ νὰ τὸ ἀντικρῦση ποτὲ ὁ Α Σ, ποὺ μ' ἐκ γενετῆς τάλαντο ἀναμφισβήτητο, τόσο μαγευτικὰ τώρα, τόσο ξεκαρδιστικὰ συχνὰ — σὰν γνησιώτατος κλόουν⁴, ποὺ μ' ἔνστικτο τοῦ γελοίου ζῆ διατεινόντας διαρκῶς (καὶ διατεινόμενος) τίς γκριμάτσες ὅλες τοῦ πραγματικοῦ, χωρὶς στὸ πραγματικὸ ποτὲ νὰ μετέχη, μὲ τίποτε — προσχηματίζεται ὡστόσο τὸν «στιγνὰ πραγματικὸ» καὶ «πραγματιστῆ» ἕως ὕψος ἀντικειμένου ἢ γλῶσσα τοῦ *an sich!*. Ἡ ὑποδύεται ἄλλοτε — κι ὅλ' αὐτὰ ἀνετότατα, κι ἄλλεπάλληλα ἐναλλασσόμενα, σὰ σὲ παραλήρημα [ἢ *παράλαμα*, ὅπως τόθελε ὁ γνήσια ἄρρωστος καὶ προικισμένος ἐκεῖνος Βουτυράς, γὰρ νὰ δηλώνη μαζὶ καὶ τὸ ἄλλοιωμα (*ἀλλιωτέω*⁵, τοῦ Σχινᾶ, *ἀλλόχραιοσαν* τοῦ Μελαχρινοῦ⁶)] — «μαθηματικὴ πειθαρχία», δῆθεν, «στὰ δεδομένα» καὶ τοὺς μηχανισμοὺς τῆς πιὸ ἀριστοτέλειας «λογικῆς», ἐνῶ τὸ ὑποκείμενο *ΑΣ* δὲν ἐγνώρισε ποτέ, οὔτε ὡς βρέφος, μήτε τὴν πιὸ στοιχειώδη διαιτολογικὴ πειθαρχία τῶν ἐξ γευμάτων θηλάστρου ἀνὰ *24ωρον!*

Τὰ ἀριθμητικὰ εἰς τὸ «κείμενον» δίδονται σωρηδόν, μὲ τεταμένην συλλαβικὴν σχολαστικότητα⁷ — καὶ πιάνουν ἀράδες ὀλάκερες, σὰ νάναί τὰ «σημαντικώτερα» τῶν «σημαντικῶν», καὶ τὰ πιὸ «μετρημένα» τῶν «μετρημένων» — ἐνῶ ἡ *περίπτωσις ΑΣ38F* παιδιόθεν ἐμίσησεν, ἠσθάνθη «αὐτόχρημα ἀδύνατον» καὶ τὴν ἀπλὴν ἐτι μέτρησιν τῶν δέκα πλησιεστέρων στὸ στόμα του δακτύλων!

Ἐξ ἄλλου, φαντάζει νὰ ἐκτυλίσσει ὁ «βαθύτερος» καὶ πλέον «ἐνεπίγνωστος» σεβασμὸς πρὸς τὴν «ἀνάλυσιν», ἐνῶ μόνον περὶ ἀναλύσεως δὲν πρόκειται — περὶ συγχύσεως καί, ὡς ὑπὸ πιθήκου «ἐρευνητῶντος» ἐν ἐγκαταλειμένῳ χημικῶ ἔργαστηρίῳ, καὶ ρίπτοντος τὸ σπέρμα του (πιθανῶς) ἐντὸς δοκιμαστικῶν σωλῆνων, μετὰ ξεσμμάτων (διατὶ ὄχι,) μολυβδίδος, ἢ καὶ ἄλατος, ἢ καὶ μουστάρδας, ἢ καὶ ὑδροκυανίου, παραταῦτα δὲ ἀναμένοντος», ἀπὸ μηχανῆς, τὸν *homunculum* τοῦλάχιστον, «μετ

4 Σκέφτομαι μιὰ καλὴ νέα ψυχολόγο, ποὺ αὐτοκτόνησε τὴν Ἑλένη Κανάκη, ποὺ μοῦ γνώρισε ἕνα βράδι ὁ Γιώργος Μακρῆς — ὁ «δικὸς μας», ὄχι κανεὶς ἀπ' τοὺς συνώνυμους ἄθλιους γράφοντας (αὐτὸς κυρίως διαβάζει, καὶ σημειώνει στὰ περιθώρια, ὁ διάβολος!) — καὶ ποὺ μοῦ ἔλεγε, πῶς ἀκόμα κ' ἡ ἠχητικὴ, κ' ἡ παρηχητικὴ βέβαια παρασημασιολογία τοῦ ὀνόματός μας, ἔχει ἀποδειχθῆ ὅτι ἐπηρεάζει βαθυτάτα τὸ χαρακτήρα καὶ τίς κλίσεις μας. Καὶ τὴ θυμᾶμαι λοιπὸν τώρα, μ' αὐτὸ ποὺ ἄθελα μοῦ ῥγετα στὸ νοῦ Ἄλεκ-ἀλέκω (ἀμύνω - ἀ μ ὦ ν ο μ α ι), ἀλλὰ καὶ Ἄλεκ Ἄλεφ (Ἄλεφα, τὸ πρῶτον αἴτιον ἢ καὶ τὸ πᾶν) - *πανισμός* τοῦ Σχινᾶ (ὑπεργωτισμός του δηλαδῆ), μὰ κ' ἐν προκειμένῳ Ἄλεκ-ἀ[ρ]λεκ[ίνος], μ' ἕνα «λόγον» πολὺσπαστο, σὰν κλόουν κ λ κυκλικῶ [Χαρακτηριστικὸ ἀκόμα δὲν εἶναι, ποὺ τοῦ στείλα κάποτε γράμμα στὴ Γερμανία μὲ σύστασιν ὄχι Alexander μοῦ ῥγετα στὸ νοῦ *An apt a nder Schinas*, (Ἄλλὰ μοῦ λέει κιόλας τώρα, πᾶνω στὴ διόρθωσιν ποὺ μὲ βοήθει, ὁ Κ Μάστρακας *Σχινᾶς-σχίζω-σχίζοειδῆς* Εἶν' ἐπίσης ἀξιοπρόσεκτο)]

5 «Ἐνώπιον πολυβολητοῦ», 61, 13 ἀπ' τὸ τέλος Ἄλλιωτέυσατε [τις ὑπέροχες ταλαντώσεις σας [Ἐδῶ παραλληλία ἰσχυρὴ μὲ Ἡλεκτρον Μπούμη *Νυχτερινῆ ραφωδία* τοῦ Ἀχέροντα κ ᾶ]

6 Χαῖρε, στίχος 7 τῆς παραλλαγῆς στὴν Ἀνθολογία, ἐκδ ἡ', 426 ποὺ ἄλλόχραιοσαν θυμῆσου

7 *Γαντζώνεται!* μοῦπε ὁ Ἄ Μπερλῆς, καθὼς ἄκουγε (Κ' εἶναι γιαντρός)

ἀπολύτου βεβαιότητος», ἀφοῦ «ἀπολύτως ὡς ἐρευνητὴς» ἐκινήθη, συμπεριφέρθη, ἐπιθήκισε, ἐνδεδυμένος τὴν «μπλοῦζα» καὶ φορῶν τὰ «γιαλιά» ἀκριβῶς γερμανοῦ δόκτορος — κ.λ. κ.λ. ἐπιστημονικώτατα!

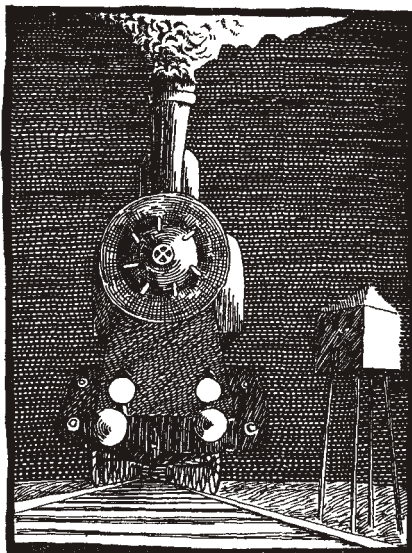
Λοιπὸν «κοροιδεύει»; «Παίζει»;

Ὅσο παιδὶ πού καβαλλάει καλάμι ἢ μάγισσα σκουπόξυλο!

Μόνον δὲν «κοροιδεύει», δὲν «παίζει» - δυστυχῶς! («Δυστυχῶς» — γι' αὐτόν, πρῶτ' ἀπ' ὅλους — γιατί θάταν «εὐτυχῆς» ἀλήθεια, ἂν μ πο ρ ο ὕ σε νά τοῦ συνέβαινε!)

Τὸ γραπτὸ του ἐπισημειώνει, τραγικώτατα, τομὴ ἀ λ η θ ι ν ῆ γιὰ πρώτη φορά στὴ ζωὴ του: Αἰσθάνθηκε τὸ θάνατο νὰ ζυγῶνῃ — ἀπὸ πολλὰ — τὸ αἰώνιο κρῶο νὰ φθάνῃ ἀμείλικτο, καὶ θέλει ν' ἀνάψῃ — σὰν τὸν παλιὸ ἐκεῖνο Γιοχάννες τῆς Βικτόριας, πού ἰνδαλμάτισε τὰ νιάτα του στὰ στάρια τῆς Κολοκυθοῦς καὶ στὸν Πύργο τῆς Βέρας — μιὰν ἔστω ὑποτυπώδη φωτιά, χωρὶς ξύλα, χωρὶς κούτσουρα, χωρὶς κορμούς δέντρων πού νὰ τράνεψαν σὲ δάση μιὰν ὀλάκερη ζωή.. - ἔστω μὲ τὰ χειρόγραφα του μόνο, ὅπως ἐκεῖνος,.. τῆς ζωῆς του τὰ φύλλα, καθὼς τὰ γυρόφερε ὁ ἄνεμος,.. κυνηγώντας τῆς ζωῆς του τὸν ἄνεμο, τῆς ζωῆς ὅλων τὸ στρόβιλο, καθὼς τὸν γυρόφερε ὁ αἰώνας αὐτὸς τῆς Καταγενέσεως, τοῦ πικρότερου ᾽Αψινοῦ: τῆς Διαλύσεως!

Ἄλλὰ διαβάστε, στὶς ἐπόμενες σελίδες, τὸ πρῶτο γραπτὸ τῆς ἐφιαλτικῆς του αὐτῆς ᾽Αναφορᾶς περιπτώσεων: «Μὲ κόκκινο φῶς», πού εἶναι βαθύτατα τραγικό, διόλου «παιγνίδι», καὶ τὸ «πιδὸ ληπτὸ» ὅπωςδήποτε — διαυγέστατο γιὰ μένα, πού ξέρω τὴ θανάσιμη ζωὴ του — κι ἀφοῦ τόχετε «γευθῆ» (καὶ «πιάσει», ἢ μὴν «πιάσει» διόλου), θὰ βρῶ τρόπο νὰ ἐπανέλθω, γιὰ νὰ τὸ φωτίσω ἀπὸ μέσα (ἔτσι πού νὰ μὴ μείνῃ ἀμφιβολία γιὰ τὸ αἶμα καὶ τίς ποιότητες) καὶ νὰ βγάλω κάποια θετικά, μὰ κι ἀρνητικά σημεῖα γιὰ τὴ νεώτερη Πεζογραφία μας

Ὁ ᾽Αψινοῦ,

[D. Mróz]

ΑΔΕΚ ΣΧΙΝΑΣ

Με κόκκινο φῶς

Ἄρα αὐτὴ τὴ στιγμή, πού βρίσκεται μὲ τὸ ἓνα πόδι στὸ πεζοδρόμιο καὶ μὲ τὸ ἄλλο στὴν ἄσφαλτο, γιὰ νὰ διασχίσῃ τὴν ἄσφαλτο καὶ νὰ φθάσῃ στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, ἀνάβει τὸ κόκκινο φῶς γιὰ τοὺς πεζοὺς. Μὲ τὸ ἓνα πόδι στὸ πεζοδρόμιο καὶ μὲ τὸ ἄλλο στὴν ἄσφαλτο, βρίσκεται αὐτὴ τὴ στιγμή στὸ Σίντνευ, εἶναι βράδι, εἶναι χρηματιστῆς, βγαίνει ἀπὸ ἓνα φιλικό του σπίτι, συνέλεξε πολὺτιμες πληροφορίες, θ' ἀγοράσῃ αὐριο νέες μετοχές, μὲ τὸ ἓνα πόδι στὸ πεζοδρόμιο καὶ μὲ τὸ ἄλλο στὴν ἄσφαλτο, βρίσκεται αὐτὴ τὴ στιγμή στὸ Ρίο Ἰανέιρο, εἶναι πρωί, εἶναι ὁμοφυλόφιλος, φέρνει τὸν ἀντίχειρα στὸ κάτω του χεῖλι, εἶναι ἐρεθισμένο, χαμογελάει, θὰ τὸν συναντήσῃ πάλι ἀπόψε, μὲ τὸ ἓνα πόδι στὸ πεζοδρόμιο καὶ μὲ τὸ ἄλλο στὴν ἄσφαλτο βρίσκεται αὐτὴ τὴ στιγμή στὸ Χελσίνκι, εἶναι μεσημέρι, εἶναι ἄυπνος, ὕστερα ἀπὸ ἓναν ἐφιάλτη, στὰ σκοτεινὰ νερά μιᾶς ἄγνωστης λίμνης, βρίσκεται αὐτὴ τὴ στιγμή στὴν Ἀθήνα, εἶναι μεσημέρι.

Αὐτὸς δὲν εἶναι αὐτός. Βρίσκεται αὐτὴ τὴ στιγμή στὴν Ἀθήνα, σὲ ἀπόσταση ἐννεά οἰκοδομικῶν τετραγώνων ἀπ' αὐτὸν πού βρίσκεται στὴν Ἀθήνα, δεκατέσσερα μέτρα πιδ χαμηλά, στὸ δρόμο, μὲ τὸ ἓνα πόδι στὸ πεζοδρόμιο καὶ μὲ τὸ ἄλλο στὴν ἄσφαλτο. Καὶ τὸ ἄλλο πόδι στὴν ἄσφαλτο, σὲ ἀπόσταση βήματος ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο πόδι, καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ ἄλλο πόδι σὲ ἀπόσταση ἄλλου βήματος ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ οὕτω καθεξῆς, μέχρι τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, διασχίζοντας τὴν ἄσφαλτο μέσα στὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὸ ἀνάμμα τοῦ κόκκινου φωτὸς γιὰ τοὺς πεζοὺς ὡς τὸ ἀνάμμα τοῦ πράσινου φωτὸς γιὰ τ' αὐτοκίνητα, μετακίνηση στὴν ἄσφαλτο, στὸ πεζοδρόμιο, στὸ πλάι, στὴ μέση, ἀριστερά, δεξιά, λοξά, πρὸς τὰ ἐμπρὸς, πρὸς τὰ πίσω, σὲ εὐθεῖα, κυκλική, καμπύλη, κυματοειδῆ, τεθλασμένη, μικτὴ γραμμὴ, βαδίζοντας, ἀργά, γρήγορα, τρέχοντας, πηδώντας, κυβιστώντας, χορεύοντας, μὲ τὰ δυὸ πόδια, στὸ ἓνα πόδι, μὲ τὰ τέσσερα, μὲ τὰ χέρια, ἔρποντας, μὲ ἄλλα ἐπάνω στὸ πλησιέστερο αὐτοκίνητο, μὲ ἀναρρίχηση στὸν παρακείμενο στύλο, στοὺς ὤμους τῆς παινῆς κυρίας, μὲ ἀπόκρυψη κάτω ἀπὸ τὸ πλησιέστερο αὐτοκίνητο, κάτω ἀπὸ τὰ φουστάνια τῆς παινῆς κυρίας, ἀναμονὴ ἐπὶ τόπου, τὰ πόδια ἐνωμένα, διεσταλμένα, κεκαμμένα, τεντωμένα, τὸ ἓνα πόδι στὸν ἀέρα, ἐκτελώντας σημειωτόν, ἰσοροπώντας μὲ τὰ χέρια, μὲ τὸ κεφάλι, καθισμένος, ξαπλωμένος ἀνάσκελα, μπρούμυτα, μὲ τὸ πρόσωπο, τὴν πλάτη, τὸ πλευρὸ πρὸς τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, στὸ πεζοδρόμιο, στὴν ἄσφαλτο, ἐναλλάσσοντας δι' ἀναπηδήσεως τὸ πόδι πού πατάει στὸ πεζοδρόμιο μὲ τὸ ἄλλο πού πατάει στὴν ἄσφαλτο, παραμένοντας ἀκίνητος ὅπως βρίσκεται, μὲ τὸ ἓνα πόδι στὸ πεζοδρόμιο καὶ τὸ ἄλλο στὴν ἄσφαλτο, γιὰ νὰ μὴν καταδυθῆ, νὰ μὴν κολυμπήσῃ, γιὰ νὰ μὴ μετεωρισθῆ, νὰ μὴν πετάξῃ, γιὰ νὰ μὴν ἀφυλοποιηθῆ, νὰ μὴν ἐξαφανισθῆ, ὥσπου ν' ἀνάψῃ τὸ πράσινο φῶς γιὰ τοὺς πεζοὺς. Τί θ' ἀποφασίσῃ;

Βρίσκεται τώρα ἐδῶ, δονούμενος σύγκορμος ἀπὸ τοὺς δυόμισυ χιλιάδες προειδοποιητικούς παλμούς στὸ δευτερόλεπτο μιᾶς κόρνας αὐτοκινήτου, κατὰκλυστος ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία τῶν τετρακοσίων πενήντα τρισεκατομμυρίων ἀνασχετικῶν παλμῶν στὸ δευτερόλεπτο τῆς κόκκινης λυχνίας γιὰ τοὺς πεζοὺς, διάτρητος ἀπὸ ἔρτσιανὰ μηνύματα, πού ἀνάμεσά τους κυριαρχεῖ τὸ ἀγαπημένο τραγούδι τῆς ἐφηβείας του

μ' ἓναν σταυρὸ στὸν δωδεκαδάκτυλο, ὅπως ἡ ἐνωτικὴ εὐθεῖα τῶν ἀμήχανα ἀνυψωμένων καρπῶν του τέμνεται καθέτως μὲ τὴ διεύθυνση καταπόσεως στὸν οἰσοφάγο του, στὴν ἄκρη ἐνὸς γήινου ἄξονα πού τὸν συνδέει μὲ τὸ τυμπανιαῖο πτώμα ναυαγοῦ, σὲ μιὰ ἀπὸ τίς κορυφές μιᾶς πεντάλφας, ὅπως μιὰ γραμμὴ ἀπὸ τὸ πίσω πόδι του, στὸ πίσω πόδι τοῦ ἐπομένου του, στὸ μπροστινὸ πόδι τοῦ πλαινοῦ του, στὸ μπροστινὸ πόδι τοῦ ἐπομένου του, στὸ πίσω πόδι τοῦ πλαινοῦ του, στὸ πίσω πόδι του, τέμνει πέντε φορές, σὲ ἴσες σχεδὸν ἀποστάσεις, τὸν ἑαυτὸ της, ἔχοντας μόλις συμπλη-

ρώσει τόσα σημερινά βήματα, ώστε τὸ γινόμενο τοῦ ἀριθμοῦ τους μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν ὡς τώρα σημερινῶν ἀναμμάτων τῆς κόκκινης λυχνίας γιὰ τοὺς πεζοὺς νὰ ἰσοῦται ἀκριβῶς μὲ τὸν ἐξαψήφιο ἀριθμὸ κυκλοφορίας τοῦ πλησιέστερου αὐτοκινήτου, τοῦ πρώτου τῆς πρώτης σειρᾶς, σκεπτόμενος θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ περιμένω, ἐνῶ ὁ ἐπόμενος του σκέπτεται νὰ τὸν ἀκολουθήσω ἀν περάσῃ, καὶ ὁ πλαινός του σκέπτεται τὸ τολμᾷ λοιπόν, καὶ τὰ ἀρχικὰ μονοσύλλαβα τῶν τριῶν αὐτῶν σκέψεων συνθέτουν τὶς λέξεις τοναθα, νατοθα, θατονα, τοθانا, ναθατο, θανατο,

ἀπρόσωπος, μὲ μισὴ πλάτη, μὲ ἓνα χέρι, χωρὶς πόδια, στὴν ὄραση μιᾶς νέας γυναίκας, πίσω του, πελώριος, πολυεδρικός, φαῖος μετακινήτης ἀέρος, μέσα σὲ μιὰ μύγα, στὸν παρακείμενο στύλο, διπλός, διδιάστατος, μικροσκοπικός, στὰ μαῦρα γυαλιά, ἐξαφανισμένος τελείως, στὸ ἀπόλυτο σκοτάδι, πίσω ἀπὸ τὰ μαῦρα γυαλιά, ἐνὸς τυφλοῦ, στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, ἐξ ὀλοκλήρου παρών, στὸ περίγραμμα παντελοῦς ἀπουσίας, σὲ μιὰ σκιά, ἐπάνω στὴν ἀσφαλτο, θολὴ ἀπεραντοσύνη εὐεξίας, μέσα σ' ἓναν βάκιλλο, μέσα του,

ἐνσφηνωμένος μὲ σχολαστικὴ ἀκρίβεια σ' ἓνα κομμάτι τοῦ χώρου, ποὺ ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ μεγέθους του, τὸ σχῆμα αὐτῆς τῆς στάσεως τοῦ σώματός του, ποὺ πρὶν ἀπὸ ἓνα δευτερόλεπτο περιεῖχε ἀτμοσφαιρικὸ ἀέρα, ποὺ πρὶν ἀπὸ δεκαεννέα δευτερόλεπτα ἐπληρώθη κατὰ τριανταεξὶ τοῖς ἑκατὸ ἀπὸ τμῆμα σώματος ποὺ πέρασε μὲ τὸ πράσινο φῶς γιὰ τοὺς πεζοὺς καὶ ἀπομακρύνεται στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, πρὶν ἀπὸ εἰκοσιένα δευτερόλεπτα κατὰ δεκαεννέα τοῖς ἑκατὸ ἀπὸ τμῆμα σώματος ποὺ ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνο τὸ σῶμα, πρὶν ἀπὸ εἰκοσιδύο δευτερόλεπτα κατὰ δύο τοῖς ἑκατὸ ἀπὸ τὴ διέλευση τῶν δακτύλων ἄλλου σώματος, ποὺ ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς πρώτης ἐπιχωματώσεως στὸ σημερινὸ ὕψος αὐτοῦ τοῦ δρόμου ἐπληρώθη ἑκατομμύρια φορές ἀπὸ διερχόμενα σώματα, σὲ ποικίλες ἑκατοστιαῖες ἀναλογίες, καὶ μιὰ φορὰ μόνο κατὰ ἑκατὸ τοῖς ἑκατὸ,

ἰσοροπημένος μὲ ἐκπληκτικὴ εὐστάθεια σ' ἓνα ἀκροβατικὸ σύμπλεγμα, ὅπως πλαῖν στὸν ὑπόνομο ἀπὸ κάτω του ἓνας δασύτριχος πιθηκόμορφος νέος κάθεται σ' ἓναν βράχο καὶ κοιτάζει τὰ σύννεφα τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἓνας Πελασγὸς περνάει τρέχοντας καὶ βυθίζει τὸ πόδι του στὸ κεφάλι τοῦ νέου, καὶ οἱ γλουτοὶ μιᾶς ἀθηναίας ἀκουμποῦν στοὺς ὠμους τοῦ Πελαγοῦ, καὶ ἓνας δούλος κοιτάει ἀπάνω της, καὶ ἓνας σπαρτιάτης πέφτει ἀνάσκελα μ' ἓνα ἀθηναϊκὸ βέλος στὸν βουβῶνα καὶ σφαδάζει στὴν πλάτη τοῦ συνουσιαζόμενου δούλου, καὶ ἓνας Ἑρουλος δέχεται τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βέλος στὸ γόνατο, καὶ ἓνας βυζαντινὸς καλόγερος ἀφοδεύει μέσα στὴν κοιλιά τοῦ Ἑρουλου, καὶ ἓνα πρόβατο τρώει χόρτα μέσα ἀπὸ τὴν κοιλιά τοῦ καλόγερου, καὶ ἓνας τοῦρκος στέκεται μέσα στὸ πρόβατο καὶ δείχνοντας ἓνα πουλὶ ποὺ πετᾷ διαπερνάει μὲ τὸ τεντωμένο χέρι του τὴν ἀσφαλτο καὶ ἀγγίζει τὴν κνήμη του, ὅπως πρὶν ἀπὸ ἑννέα λεπτὰ ἄγγιζε τὴν κνήμη μιᾶς γριᾶς, ὅπως μετὰ τέσσερα λεπτὰ θὰ ἀγγίξῃ τὸν μηρὸ ἐνὸς παιδιοῦ, καὶ στίς κορυφές τῶν πνευμόνων του ἀκουμποῦν οἱ μύτες τῶν σφριγηλῶν ποδιῶν μιᾶς ὀλόγυμνης νέας, μὲ σκιστὰ ἰώδη μάτια, ἡλικίας ἑκατὸν ἑπτὰ μόλις ἐτῶν, ποὺ ζυγιάζεται, μετὰ ἀπὸ αἰῶνες, στὴν ἄκρη αἰωρούμενης πτητικῆς συσκευῆς, ἀνάμεσα σὲ οὐρανομήκη κρυσταλλοειδῆ κτήρια, μέλος μιᾶς ἐνιαίας ὁμόγλωσσης διαπλανητικῆς κοινωνίας, καὶ ἐτοιμάζεται νὰ βουτήξῃ στὰ νερὰ κυανῆς λίμνης, στὸ ὕψος τῆς ἀσφάλτου,

ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς ἀδιάσπαστης φάλαγγος ἀνθρώπων, τοῦ ἐνὸς μέσα στὸν ἄλλον, ποὺ τοῦ μοιάζουν, ποὺ εἶναι σὰν ὁ ἴδιος ἄνθρωπος, ποὺ βαδίζει πρὸς τὰ πίσω στὸ πεζοδρόμιο ἀπ' ὅπου ἦρθε, ποὺ βηματίζει ἀνάποδα ἀπὸ τὸ ἓνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο, στὸ σταυροδρόμι ἀπ' ὅπου πέρασε, ποὺ ὑποχωρεῖ μὲ τὴν πλάτη μέσα σ' ἓνα ποτοπωλεῖο, ὡς ἓνα τραπέζι, σ' ἓνα κάθισμα, ποὺ φέρνει κάθε τόσο στὰ χεῖλη του ἓνα ἄδειο ποτήρι, ποὺ γεμίζει σιγὰ-σιγὰ μὲ μπίρα, ποὺ εἶναι ἐντελῶς γεμᾶτο στὰ χεῖρια ἐνὸς γκαρσονιοῦ ποὺ ὑποχωρεῖ πρὸς τὸ βάθος χαμογελῶντας, ὅπως αὐτὸς ὑποχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω λέγοντας ἀρέμηλακ, ποὺ κινεῖται μὲ τὸ ἔνστικτο τοῦ σβέρκου του, ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους ποὺ ὀδεύουν κι αὐτοὶ πρὸς τὰ πίσω, ἀνάμεσα σὲ αὐτοκίνητα ποὺ τρέ-

χουν με την ύπισθεν, πλάι από ένα καμμένο σπέρτο χάρτιο, που κάποιος μαγνητίζει από ένα μπαλκόνι με τα δάχτυλα κι ανάβει μ' αυτό το τσιγάρο του, που φθάνει σήμερα το πρωί σε μια είσοδο, που κατεβαίνει μια σκάλα προς τ' άπάνω, που κοιμάται βαθιά σ' ένα κρεβάτι, που ξυπνάει χθές τα μεσάνυχτα, που σηκώνεται κατάκοπος, που φορεί άλλα ρούχα, που διαβάζει από το τέλος ως την αρχή ένα βιβλίο, που το ξεχνάει έντελως άμέσως μετά, που ανεβαίνει τη σκάλα προς τα κάτω, που κινείται πάλι μέσα σε δρόμους, σε σπίτια, ανάμεσα σε άλλους, στην ίδια πάντα φάλαγγα, όλο και πιό άνομιος με τους σωσίες του, όλο και πιό άπορημένος με το αίνιγμα της ζωής του, στην πορεία μιās αδιάκοπης ύποχωρήσεως, στη διεύθυνση μιās συνεχούς άνακλήσεως, στη γραμμή μιās μόνιμης ήττας, σε μια γραμμή που διασταυρώνεται άναρρήθμητες φορές με τον έαυτό της, που διέρχεται σε χίλια σημεία από μέσα του, στον χάρτη αὐτῆς τῆς πόλεως, άλλων πόλεων, αὐτῆς τῆς πόλεως, στον χάρτη αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ως τὸ όριστικό τέρμα της, που κόβεται άπότομα, με την τελευταία κραυγή ενός νεογέννητου,

με τὸ ένα πόδι πίσω από τὸ άλλο πόδι με τὸ ένα πόδι πιό κοντὰ στὸ άλλο πόδι με τὸ ένα πόδι μισοκρυμμένο από τὸ άλλο πόδι με τὸ ένα πόδι μπροστὰ από τὸ άλλο πόδι κινούμενος όριζοντίως στη Σιένα καθέτως σ' ένα τυλιγμένο φιλμ τοποθετημένο πλαγίως σ' ένα συρτάρι στὸ Ἄμβουόργο, άκίνητος πάνω σ' ένα ξύλινο άλογο έμπρός σ' έναν φοίνικα στὸν κήπο ενός παλαιικοῦ οπιτιοῦ στὸ Ισόγειο μιās καινούργιας πολυκατοικίας σε άπόσταση έντεκα έκατοστομέτρων στὸν χάρτη αὐτῆς τῆς πόλεως σε μιὰ κιτρινωμένη φωτογραφία ανάμεσα σε άλλες φωτογραφίες σ' ένα οίκογενειακό λεύκωμα στὸ Παρίσι, αιώρούμενος επάνω από έναν πῆχyu άλλματος δεκατέσσερα μέτρα πιό ψηλά σε άπόσταση έννεα οίκοδομικῶν τετραγώνων στὸν έγκέφαλο ενός παλιοῦ συμμαθητῆ, σκοπεύοντας μ' ένα κυνηγετικό δίκαννο μακρύτερο από τὸ μπόι του μέσα σ' ένα δάσος μέσα σ' ένα σκουλήκι στὸ κρανίο ενός ύπτιου ανθρώπου με τὰ όστᾶ τῶν δακτύλων σταυρωμένα στὸν θώρακα, εκφωνώντας ελληνικές λέξεις σε μιὰ μαγνητοταινία ενός συνταξιδιώτη στην Ἄδριατική στη Βέρνη, φωνάζοντας τὸ όνομα ενός σκύλου μες στη νύχτα μέσα σ' ένα φυτὸ επάνω από έναν σκύλο κοντὰ σε μιὰ στέρνα σ' ένα βορεινὸ προάστιο, άσθμαίνοντας μες στὸ ήμίφως ενός δωματίου στη μνήμη τοῦ δέρματος μιās νέας γυναίκας πίσω του.

"Αρα άποφασίζει νὰ ξεφύγη από μιὰ δονούμενη περιοχή, νὰ σπάση έναν σταυρὸ μέσα του, νὰ έγκαταλείψη έναν άξονα που περιστρέφεται με ταχύτητα εκατοντάδων μέτρων στὸ δευτερόλεπτο, νὰ άπαγκιστρωθῆ από μιὰ πεντάλφα, νὰ έμπιστευθῆ στην εϋνοια μιās αριθμητικῆς συμπτώσεως, νὰ εκμεταλλευθῆ έξη συνδυασμοὺς τριῶν σκέψεων, νὰ μεταφέρῃ μιὰ σκιά, νὰ μετακινήσῃ δύο μικροσκοπικά είδωλα, ν' άποκολληθῆ από ένα κομμάτι χώρου ύπολογισμένου άσφυκτικά στὰ μέτρα του, νὰ άποσπασθῆ από ένα έπισηφές ανθρώπινο σύμπλεγμα, νὰ παραιτηθῆ από την ήγεσία μιās φάλαγγος, νὰ έλαττώσῃ την άπόστασή του από ένα κρανίο, νὰ φέρῃ τὸ πόδι από τὸ πεζοδρόμιο στην άσφαλτο, σε άπόσταση βήματος από τὸ άλλο πόδι, για νὰ διασχίσῃ την άσφαλτο και νὰ φθάσῃ στὸ άπέναντι πεζοδρόμιο, με κόκκινο φῶς, και με τὸ πρώτο αὐτὸ βῆμα βρίσκεται σ' έναν καταγισμὸ δονήσεων, παλμῶν, κραδασμῶν και κυμάτων, διακοντισμένος από έχινσειδεῖς δέσμες γραμμῶν διευθύνσεως, συνδέσεως, αντίστοιχίας, προσδιωρισμένος από συστήματα αξόνων που διαπερνοῦν τὸ σῶμα του από παντοῦ, τοποθετημένος στὰ σημεία συναντήσεως άλληλένδعتων σχημάτων, στὸ επίκεντρο πολύπλοκων μαθηματικῶν, νοηματικῶν, άπόκρυφων σχέσεων, άλλιοιωμένος, διαμελισμένος, μέσα στους άλλους, μέσα στὸ άλλο, γύρω του, μέσα του, συμπαγῆς από ανθρώπινες διελεύσεις διαχρονικοῦ βάρους εκατομμυρίων τόννων, με την εϋθύνη τῆς πρωτοπορίας σε μιὰ μακρύτερη φάλαγγα, μ' ένα άσήκωτο κυνηγετικό δίκαννο, πάνω σ' ένα ξύλινο άλογο, εκφωνώντας την ελληνική λέξη έλελεϋ, μόνος, σ' έναν ώκεανὸ νέων περασμένων και μελλοντικῶν δυνατοτήτων, μόνος και άποφασισμένος, άποφασισμένος για όλα, κ' είναι μιὰ νίκη, είναι ένας θρίαμβος αὐτὸ τὸ βῆμα, είναι μιὰ άποθέωση είναι ή συμπύκνωση τῶν πιό θαρραλέων στιγμῶν τῆς ζωῆς του, όπως τότε που έσφι

ξε τίς γροθιές του καὶ ὤρμησε χωρὶς νὰ λογαριάσῃ τίποτα, εἶναι τὸ ἀπαύγασμα τῶν πιὸ ἥρωικῶν στροφῶν τῆς ἱστορίας, ὅπως τότε ποῦ ὁ | Ἀλέξανδρος | Βοναπάρτης | διέβη τὸν Ρουβίκωνα | καὶ ἐπετέθη ἀκάθεκτος | κραδαίνοντας τὴ γαλανόλευκο | ἔναντίον |

Θὰ προλά — Βρίσκεται στὸ δεύτερο βῆμα Σὲ δρόμο αὐτοκινήτων Ἐπικινδύνως. Σὲ διάβαση πεζῶν. Ἀκινδύνως. Μὲ κόκκινο φῶς γιὰ τοὺς πεζοὺς. Ἐπικινδύνως. Μὲ κόκκινο φῶς γιὰ τ' αὐτοκίνητα Ἀκινδύνως. Μὲ κόκκινο φῶς γιὰ τοὺς πεζοὺς καὶ γιὰ τ' αὐτοκίνητα. Ἐπικινδύνως καὶ ἀκινδύνως, ἀκινδύνως ἐπικινδύνως, ἐπικινδύνως ἀκινδύνως. Κανονικῶς, σὲ διάβαση πεζῶν. Ἀντικανονικῶς, σὲ δρόμο αὐτοκινήτων. Κανονικῶς, χωρὶς πράσινο φῶς γιὰ τ' αὐτοκίνητα. Ἀντικανονικῶς, χωρὶς πράσινο φῶς γιὰ τοὺς πεζοὺς. Χωρὶς πράσινο φῶς γιὰ τ' αὐτοκίνητα καὶ γιὰ τοὺς πεζοὺς, κανονικῶς ἀντικανονικῶς, ἀντικανονικῶς κανονικῶς. Σὲ δρόμο αὐτοκινήτων, μὲ κόκκινο φῶς γιὰ τ' αὐτοκίνητα Ἀκινδύνως ἀντικανονικῶς, ἀντικανονικῶς ἀκινδύνως. Μὲ κόκκινο φῶς γιὰ τοὺς πεζοὺς σὲ δρόμο αὐτοκινήτων Ἀντικανονικῶς ἀντικανονικῶς, ἐπικινδύνως ἀντικανονικῶς, ἀντικανονικῶς ἐπικινδύνως. Χωρὶς πράσινο φῶς γιὰ τ' αὐτοκίνητα. Εὐκαίρως. Χωρὶς πράσινο φῶς γιὰ τοὺς πεζοὺς Ἀκαίρως. Σὲ διάβαση πεζῶν. Εὐφυῶς. Σὲ δρόμο αὐτοκινήτων. Ἀπερισκέπτως. Χωρὶς πράσινο φῶς Ἀπερισκέπτως εὐφυῶς. Ἀκαίρως εὐκαίρως. Ἀπερισκέπτως εὐκαίρως ἀκινδύνως Ἀκαίρως κανονικῶς ἀκινδύνως εὐφυῶς. Μὲ κόκκινο φῶς Ἡρωικῶς. Μὲ, χωρὶς φῶς Ἐπικινδύνως.

Περνᾷ σὲ διάβαση πεζῶν γι' αὐτοκίνητα ὅταν δὲν περνοῦν οἱ πεζοί. Σὲ δρόμο αὐτοκινήτων γιὰ πεζοὺς ὅταν δὲν περνοῦν τ' αὐτοκίνητα. Σὲ δρόμο αὐτοκινήτων καὶ διάβαση πεζῶν γιὰ πεζοὺς καὶ αὐτοκίνητα ὅταν δὲν περνοῦν τ' αὐτοκίνητα καὶ οἱ πεζοί. Σὲ διάβαση καὶ δρόμο ποῦ δὲν εἶναι τ' αὐτοκίνητα καὶ οἱ πεζοὶ ὅταν εἶναι οἱ πεζοὶ καὶ τ' αὐτοκίνητα. Περνᾷ ἐδῶ ποῦ περνοῦν καὶ δὲν περνοῦν, ποῦ περνοῦν ὅταν δὲν περνοῦν. Ποῦ δὲν περνοῦν ὅταν περνοῦν. Περνᾷ, ἐδῶ, τώρα, ποῦ δὲν εἶναι ὅταν εἶναι. Ἐνα αὐτοκίνητο. Ἐν' ἄλλο αὐτοκίνητο. Πλάι σ' αὐτοκίνητο. Καὶ αὐτοκίνητα. Στὴν πρώτη σειρά. Πίσω ἀπὸ τ' αὐτοκίνητα. Ἄλλα αὐτοκίνητα. Πίσω αὐτοκίνητα ἔμπρὸς ἀπὸ ἔμπρὸς αὐτοκίνητα Ἐμπρὸς αὐτοκίνητα πλάι σὲ πίσω. Στὴν ἄσφαλο. Περιμένουν. Ἐνας ἄνθρωπος. Δύο ἄνθρωποι. Τρεῖς ἄνθρωποι. Μὲ ἄλλους. Χωρὶς ἄλλους. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἄσφαλο Μὲς στ' αὐτοκίνητα Ἐξω ἀπὸ ἄλλα αὐτοκίνητα. Ἐξω ἀπὸ αὐτοκίνητα. Στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο Σὲ ἄλλες σειρές Ἐμπρὸς πίσω πλάι ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους. Ἄλλοι ἄνθρωποι. Περιμένουν. Ἄλλοι ἄνθρωποι περιμένουν. Ἀπέναντι ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους Πίσω του Στὸ πεζοδρόμιο ποῦ ἐγκατέλειψε Πρῶτος. Ὁ ἐπόμενός του. Δὲν περνᾷ Πλάι του ἢ τότε πλαινή του Δὲν περνᾷ Ἄλλος πλάι της Πλάι σὲ ἄλλη. Ὁ τότε πλαινός του. Λεῖπει Ἄλλοι λείπουν Ἄλλοι ποῦ ἦταν τότε ἐδῶ. Ἄλλοι ποῦ πέρασαν Μὲ πράσινο φῶς. Περνοῦν τώρα. Πηγαίνουν ἐκεῖ ποῦ στέκονται Ἐκεῖ ποῦ περιμένουν Ἀπέναντι Ὅταν στέκωνται. Ὅπως περιμένουν φεύγουν. Ἄλλοι ἔρχονται. Ὅταν φεύγουν. Αὐτοὶ ποῦ φεύγουν ὅπως ἔρχονται Ποῦ δὲν ἦταν τότε ἐδῶ. Ἐρχονται τώρα. Ἐρχονται ἐδῶ ποῦ περιμένουν Ἐδῶ ποῦ στέκονται Ὅταν περιμένουν. Ὅπως στέκονται φθάνουν. Ἀνάμεσα σὲ δυὸ πεζοδρόμια. Στὸ πεζοδρόμιο ποῦ ἐγκατέλειψαν. Οἱ ἄλλοι τότε. Πλησιάζουν Περνοῦν μέσα ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Κι ἀπομακρύνονται Ἐδῶ Ὅλο καὶ περισσότερο Ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἐκεῖ ποῦ φθάνουν. Τώρα. Οἱ ἄλλοι. Ἄλλοι λείπουν. Ποῦ εἶναι ἄλλοῦ Ποῦ εἶναι καὶ λείπουν. Βρίσκεται στὴν ἄσφαλο Ἄλλος βρίσκεται στὴν ἄσφαλο Ἀπέναντί του Ἐρχεται πρὸς τὸ μέρος του. Βρίσκεται καὶ αὐτὸς στὴν ἄσφαλο Αὐτὸς ποῦ λείπει. Ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο. Ὁ τότε πλαινός του Πλάι του. — βουμ ἐλπίζω. Λέει χαμογελῶντας Βρίσκεται στὸ τρίτο βῆμα

Στέκεται ἀκίνητος ὅπως ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος του στηρίζεται στὸν πλαινό του φορῶντας ἓνα μελὶ σακκάκι ἐπάνω στὸ βᾶθρο του ἓνας ἡμίγυμνος κυνηγὸς κοιτάζοντας πάντα λίγο πιὸ κάτω κοντὰ στὴ στέρνα τὸ ἄγαλμα μιᾶς ἡμίγυμνης νύμφης ἐπά-

νω στο ποδήλατό της στη μέση του δρόμου με το ποδήλατο στα χέρια περνώντας την είσοδο του παλιού κήπου με τα κυπαρίσσια στο βορεινό προάστιο που τρίζουν μες στη χειμωνιάτικη νύχτα ένα καλοκαιριάτικο απόγεμα όπως στέκεται ακίνητος και στηρίζεται στον πλαινό του κορμό τρέχει προς το μέρος της πηδώντας χαρούμενος ο σκύλος του ακίνητος πάντα επάνω στο βάθρο του την κοιτάζει απελπισμένα ακίνητη πάντα κοντά στη στέρνα να τον πλησιάσει με τα έφηβικά πόδια της ανάμεσα στα δικά του ξαπλωμένη πλάι του ασθμαίνοντας στο δωμάτιό του στο έξωτερικό που μένει από χρόνια τώρα λίγα βήματα εμπρός της σ' ένα σταυροδρόμι της Αθήνας κοντά της πάλι απομακρύνεται με κόκκινο φως και είναι ίσως ή τελευταία ευκαιρία να ξαναϊδωθούμε, σκέπτεται μια νέα γυναίκα πίσω του στο πεζοδρόμιο.

Ασφαλώς, απαντάει χαμογελώντας Και κλείνει έτσι, με ευγενική ψυχρότητα, οριστικώς, μια περιέργη ιστορία, που ο πλαινός του στην ασφαλτο, ο τελείως άγνωστός του διοπτροφόρος και φαλακρός αυτός κύριος, είχε αρχίσει από πολύ πριν μαζί του στο πεζοδρόμιο, ρωτώντας τον, με το στόμα μπουκαωμένο τσίκλα, αν ήξερε να πηδάει άνευ φορᾶς, και πόσο μπορούσε να πηδάει, καυχώμενος ότι ο ίδιος πηδάει πολύ καλύτερα, και πιέζοντάς τον να παραβγῆ αν εἶν' άντρας τώρα ἐδῶ μαζί του, για να δῆ με τίς πόσες θά ἔφτανε στο ἀπέναντι πεζοδρόμιο, ἐπιφυλασσόμενος να πηδήξει και ο ίδιος ἀμέσως μετά, και ἀπειλώντας τον ότι θά ἔφτανε με δυὸ τουλάχιστον λιγότερες ἀπ' αὐτόν, και αὐτὸς τότε πῶς δὲν ἐπιτρέπεται να κάνουν τέτοια πράγματα στη μέση τοῦ δρόμου, και ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε να τ' ἀφήνει αὐτὰ που ξέρει και τέτοια κόλπα δὲν περνᾶνε σ' αὐτόν και νάαα τοῦ πάει να παραβγῆ μαζί του, και αὐτὸς τότε ἄρχισε να ἐνοχλῆται και εἶπε πῶς δὲν ἔχουν ἐξ ἄλλου και καιρὸ τώρα να παραβγοῦν σωστά, κ' ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε μὴ σὲ νοιάζει θά προλάβουμε, και αὐτὸς τότε δὲν εἶπε πιά τίποτα και πήγε κοντὰ στὸν πατέρα του που εἶχε σταθῆ και μιλοῦσε με τὸν πατέρα του λίγο πιὸ πέρα, και ἀπὸ τότε δὲν τὸν εἶχε ξαναδῆ

Πότε εἶχαν ἰδωθῆ για τελευταία φορά; Κάθεται στο τιμόνι τοῦ δευτέρου αυτοκινήτου τῆς πρώτης σειρᾶς. Τῆ στιγμῆ που περνᾶει ἀπὸ μπροστὰ της, κάνει ἐκεῖνο τὸ συνηθισμένο της τίναγμα τοῦ κεφαλιοῦ πρὸς τὰ πίσω για να διώξει τὰ μαλλιά που πέφτουν στὰ μάτια της, και κοιτάζει ἀνυπόμονα πρὸς τὴ λυχνία τῆς κυκλοφορίας. Τὸ ἀγάπησε τόσο πολὺ αὐτὸ τὸ τίναγμα τοῦ κεφαλιοῦ της. Ἄν δὲν σοῦ ἔπεφταν ἔτσι τὰ μαλλιά μπρὸς στὰ μάτια σου, και ἂν δὲν ἔκανες αὐτὸ τὸ τίναγμα τοῦ κεφαλιοῦ για να τὰ διώξεις, θά σ' ἀγαποῦσα ἀσφαλῶς πολὺ λιγώτερο, μπορεῖ και καθόλου, τῆς εἶχε πῆ κάποτε. Καλὰ που μοῦ τὸ εἶπες, τοῦ ἀπάντησε γελώντας, θ' ἀλλάξω χτένισμα ἀπὸ αὔριο. Ἐπιασε τότε τὸ κεφάλι της με τὰ δυὸ του χέρια, ἔχωσε τὰ δάχτυλα στὰ μαλλιά της, παλιοκόριτσο, τῆς εἶπε τρυφερά, τὸ ξέρεις πῶς εἶμαι ἄρρωστος ἀπὸ ἀγάπη για σένα, και πῶς ὅτι και ἂν κάνης δὲν θά γιαιτρευτῶ ποτὲ πιά, ποτὲ πιά. Και τῆ φιλοῦσε σὰν τρελλὸς στὰ μαλλιά, στὰ μάτια, στο στόμα. Τότε, σ' ἐκεῖνη τῆ βεράντα, ἐκεῖ που ἐκβάλλει ὁ ἀσημένιος ποταμὸς τοῦ θερινοῦ φεγγαριοῦ ἐπάνω στη θάλασσα. Και τότε, σ' ἐκεῖνο τὸ ἐρημοκλήσι, ἀπέναντι στο ἀνοιξιᾶτικο ἡλιοβασίλεμα. Και τότε, σ' ἐκεῖνο τὸ χειμωνιάτικο δωμάτιο, μες στο τρεμουλιαστὸ φῶς τοῦ ἀναμμένου τζακιοῦ, ὅταν τὴν εἶχε ὀλόκληρη δικιά του, για πρώτη φορά. Αὐτὸ τὸ τίναγμα τοῦ κεφαλιοῦ της Ὅταν τὴν εἶδε, ὅταν τῆς μίλησε για πρώτη φορά, ὅπως ὁ ἀέρας τοῦ φθινοπώρου ἔσερνε πλάι τους μιὰ σκισμένη ἐφημερίδα ἐπάνω στο μῶλο, τὴν ἡμέρα που ἐκεῖνος ἔφθανε, τὴν ἡμέρα που ἐκεῖνη θά ἔπρεπε να εἶχε φύγει με τὸ πλοῖο τῆς γραμμῆς. Και τώρα εἶναι ἐδῶ, πλάι του, κοντὰ του πάλι, και τινάζει τὸ κεφάλι της πρὸς τὰ πίσω, ὅπως τότε, και τότε, και τότε, και ἂν γυρίση λίγο τὰ μάτια της θά τὸν δῆ

Ὁ ἄλλος ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος του, κατευθύνεται ἴσια καταπάνω του. Στὴν ἴδια γραμμῆ διασχίσεως, στὴν ἀντίστροφη διεύθυνση τῆς ἴδιας ἀποφάσεως. Με παγωμένο

βλέμμα κήτους σὲ ἀρχέγονο ὠκεανό, μὲ στυγνὴ αἰμοδιψία θηρίου σὲ προκατακλισμιαῖο δάσος, μὲ ἀδυσώπητη ὀρμητικότητα γίγαντος σὲ πεδίο ἀναμετρήσεως μέχρι θανάτου, ἄτρωτος πίσω ἀπὸ ἀδιαπέραστο θυρεό, ἄτεγκτος πίσω ἀπὸ κατεβασμένο προσκόπιο κράνους, ἀνελέητος πίσω ἀπὸ προτεταμένο πολυβόλο, ἔμπλεος ἀπὸ μῖσος αἰώνων, κατευθύνεται τώρα ὁ ἄλλος καταπάνω του, μὲ τὴν ἀμετάκλητη ἀπόφαση νὰ μὴν παρεκκλίνη οὔτε μισὴ πιθαμὴ ἀπὸ τὴν εὐθύγραμμη τροχιά του Ἡ νίκη, ὁ θρίκμβος, ἡ ἀποθέωση τοῦ πρώτου ἐκείνου βήματος διακυβεύονται σὲ λίγο. Δύο βήματα τοῦ μένουν ἀκόμα ὡς τὸ σημεῖο τῆς συρράξεως, στὴ μέση τῆς ἀσφάλτου

Βρίσκεται στὴ μέση τῆς ἀσφάλτου. Ἡ πρησμένη κοιλιὰ του ἀκουμπάει χάμω Ἄποκαρωμένος ἀπ' τὸ λιοπύρι, κάτω ἀπὸ ἕναν ἐκτυφλωτικὰ πυῶδη οὐρανό. Ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος του, ἴσια καταπάνω του Μὲ τὴν ἰλιγγιώδη ἀκινήσια τῶν ἀκατάσχετων ἐλεύσεων Μὲ τὴν ἄηχη ἐκκωφαντικότητα τῶν ἀλλόκοσμων κοσμῶν Ἐνα βάρος ἀπροσμέτρητα πέραν τῆς μεγίστης ἀντοχῆς τῶν μυῶν του, ἕνας πόνος ἀπροσμέτρητα πέραν τῆς ὑπέρτατης δεκτικότητος τοῦ μυαλοῦ, καὶ μὲ μιᾶς θολοὶ ἰριδισμοὶ ἄστρων στὸ ἔλος, καὶ ὑπότρομα ἀγγίγματα γυρίνων ἀνάμεσα στὰ καλάμια, καὶ πολύχρωρες συνουσίες ἐπάνω στὴν πόα συνθλίβονται, διαστέλλονται, ἀκίνητοποιοῦνται στὴν πολύχρωμη λευκότητα κατασκοτεινῆς ἀστραπῆς, στὸν ἀτελεῦττο σπασμὸ ἀκαριαίας αἰωνιότητος, στὸ ἀχανὲς στίγμα πανδεχοῦς ἀνυπαρξίας Ὅπως περνάει ἀπὸ πάνω του, ἀπὸ μέσα του. Πρὶν ἀπὸ δεκαεννέα λεπτά, σὲ ἀπόσταση δεκατριῶν χιλιομέτρων Ἐνσφηνωμένο σὲ μιὰ ἐγκοπὴ τοῦ λάστιχου τοῦ ἐμπροσθίου ἀριστεροῦ τροχοῦ τοῦ τρίτου αὐτοκινήτου τῆς πρώτης σειρᾶς, περιμένει τὸ μάτι ἐνὸς βατράχου

Βρίσκεται δύο βήματα πρὶν ἀπὸ τὴ μέση τῆς ἀσφάλτου Δὲν θὰ παρεκκλίνη οὔτε μισὴ πιθαμὴ, δὲν θὰ ἐνδώσει, δὲν θὰ πτοηθῆ, ὅ,τι κι ἂν γίνῃ, θὰ σταθῆ σκληρός, μαχητικός, ἀνυποχώρητος, νιώθοντας κοντὰ του ἐκεῖνη πού ἀγάπησε ὅσο δὲν ἀγάπησε ποτὲ στὴ ζωὴ του, κοντὰ του σὲ μιὰ σύρραξη πού ἡ ἐκβασὴ τῆς θὰ καθορίσῃ ὅλη τὴ μετέπειτα τροχιά του, ὡς τὸ σημεῖο πού θέλει νὰ φθάσῃ, πού πρέπει νὰ φθάσῃ, καὶ θὰ νικήσῃ, ναί, θὰ νικήσῃ ὅπωςδήποτε εἰς πείσμα ὅσων δὲν τὸ περιμένουν ἴσως ἀπ' αὐτόν, γιὰ χάρη αὐτῆς τῆς γυναίκας, πού θάχῃ σὲ λίγο τὰ μάτια τῆς καρφωμένα ἐπάνω του, πού θὰ παρακολουθῆ μὲ ἀγωνία τὴν κάθε του κίνηση, τὴν κάθε του ἀντίδραση, τὴν κάθε του λέξη, γιὰ χάρη ἐνὸς γέρου πατέρα, πού θὰ βρίσκεται σίγουρα κι αὐτὸς κάπου ἐκεῖ, καὶ θὰ νιώσῃ τόση ἱκανοποίηση βλέποντάς τον νὰ βγαίνει νικητής, ὦ ναί, θὰ εἶναι μιὰ νίκη, θὰ εἶναι ἕνας θρίκμβος, μιὰ ἀποθέωση, σκέπτεται, πηγαίνοντας στὸ δικαστήριον, ὁ πλαινός του

Ὁ πατέρας βρίσκεται ἐδῶ τώρα. Βιάζεται. Ὅπως τότε πού τράβηξε τὸ σπαθί του καὶ ὤρμησε, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ τίποτα, ἐναντίον τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἥρωικῶν στρατιωτῶν του. Φορῶντας τὴ μεγάλη στολή του. Μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὸ στήθος. Ὑπτιος. Ὅπως ἡ νεκροφόρα του περνάει τότε ἀπ' ἐδῶ. Γαλήνιος, σὲ μιὰ ἐπίθεση πού ἐτελέσθη. Ἀκάθεκτος, ἐπὶ κεφαλῆς νικηφόρου κηδείας. Διέρχεται ὁ πατέρας ἀπὸ μέσα του. Σὲ σχῆμα πεσμένου ταῦ, σὲ σχῆμα σταυροῦ, σὲ σχῆμα πεσμένου ταῦ, κι ἀπομακρύνεται. Τελείως ἀδιάφορος πού αὐτὸς διασχίζει μόνος του τὸ δρόμον, πλάι σ' ἕνα ἄγνωστο παιδί.

Ἡ κοπέλλα τοῦ δευτέρου αὐτοκινήτου τῆς πρώτης σειρᾶς, γυρίζει τὰ μάτια τῆς πρὸς τὸ μέρος του, διώχνει μ' ἕνα τίνχημα τοῦ κεφαλιοῦ τὰ μαλλιά τῆς πρὸς τὰ πίσω, καὶ τὸν βλέπει. Ἡ πρησμένη κοιλιὰ του ἀκουμπάει χάμω. Ἐνα τεράστιον παπούτσι ἐξέχει ἀπὸ κάτω τῆς. Σὰν πλοκάμι φυτρῶνει ἀπὸ τοὺς στενοὺς του ὤμους τὸ χέρι του καὶ τὴν παισιώνει καθ' ὅλο τῆς τὸ μῆκος Τὸ πρόσωπό του εἶναι μιὰ ἐπιμήκης ἔλλειψη. Τὰ μάτια του τόσο τραβηχτὰ πού μοιάζουν κλεισμένα. Τὸ στόμα του ἀγγίζει τ' ἀφτιά του. Σὰν στόμα βατράχου. Τὸν βλέπει καὶ δὲν τὸν ἀναγνωρίζει. Τὴ

στιγμή που αυτός αντικατοπτρίζεται στον γαλιστερό προφυλακτῆρα του τρίτου αυτοκινήτου τῆς πρώτης σειρᾶς. Τὴ βλέπει καὶ δὲν τὴν ἀναγνωρίζει. Γιατί εἶναι μόνος του. Τότε στὸ μῶλο. "Ὅπως ὁ ἀέρας τοῦ φθινοπώρου σέρνει πλάι του μιὰ σκισμένη ἔφημερίδα. Κ' ἐκείνη ἔχει φύγει μὲ τὸ πλοῖο τῆς γραμμῆς.

Μόνος, τερατόμορφος, ἀπέναντι σ' ἓναν ἄσπονδο ἀντίπαλο, μ' ἓναν πατέρα χαμένο γιὰ πάντα, μὲ ἄγνωστη ἀπὸ πάντα τὴ γυναῖκα που ἀγάπησε ὅσο δὲν ἀγάπησε ποτέ στη ζωὴ του, ἓνα βῆμα πρὶν ἀπὸ τὴ μέση τῆς ἀσφάλτου. "Ἄν εἶχε ἀκολουθήσει ἄλλη τροχιά; "Ἄν δὲν εἶχε διαπράξει τὴν ἀπερισκεψία τοῦ πρώτου ἐκείνου βήματος; "Ἄν ξαναβρίσκονταν στὸ πεζοδρόμιο που ἐγκατέλειψε καὶ μποροῦσε τώρα ν' ἀποφασίσῃ ἀλλιῶς;

Βρίσκεται μὲ τὸ ἓνα πόδι στὸ πεζοδρόμιο καὶ μὲ τὸ ἄλλο στὴν ἀσφαλτο. Στέκεται ἔτσι, ὥστε νὰ μὴν ἀγγίξῃ τὴν κνήμη του ὁ δείκτης ἑνὸς τούρκου που δείχνει ἓνα πουλὶ που πετᾷ, ἔτσι ὥστε νὰ εἰσχωρῇ λίγο στὸ πλευρό του ἡ αἰχμὴ μιᾶς σάρισσας που τρυπάει τὸ πεζοδρόμιο τὴ στιγμὴ διελεύσεως ἑνὸς κἀθιδρου μακεδόνοσ στρατιώτη, ἔτσι ὥστε ἡ προέκταση τῆς ἐνωτικῆς γεωδαιτικῆς γραμμῆς του μ' ἓναν ἄνθρωπο στὸ Χελσίνκι νὰ τέμνῃ τὴν ἐνωτικὴ γραμμὴ δύο ἀνθρώπων στὸ Σίντνευ καὶ στὸ Ρίο 'Ιανέιρο, μέσα σ' ἓναν ἄνθρωπο στὴ Νότιο Ἀφρικὴ, που δὲν εἶναι χρηματιστῆς, δὲν εἶναι ὁμοφυλόφιλος, δὲν εἶναι ἄυπνος, ἔτσι ὥστε νὰ στέκεται τώρα ἐδῶ ἔτσι ὅπως ἀκριβῶς στέκεται, καὶ νὰ μὴν μπορῇ ἀκόμα ν' ἀποφασίσῃ ἂν θὰ διασχίσει τὴν ἀσφαλτο, γιὰ νὰ φθάσῃ στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο μὲ κόκκινο φῶς

"Ἄρα μιὰ γυναικεία φωνὴ προφέρει ἠχηρὰ τ' ὄνομά του, ἡ κοπέλλα τοῦ δευτέρου αυτοκινήτου τῆς πρώτης σειρᾶς ἔχει βγάλει τὸ χέρι καὶ τὸ κεφάλι της ἀπ' τὸ παράθυρο, τοῦ γνέφει χαρούμενα νὰ τρέξῃ κοντά της, τὰ μαλλιά της πέφτουν ἄταχτα, τῆς σκεπάζουν ὀλόκληρο σχεδὸν τὸ πρόσωπο. Ἀποφασίζει τότε νὰ φέρῃ καὶ τὸ ἄλλο πόδι στὴν ἀσφαλτο, σὲ ἀπόσταση βήματος ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο πόδι, καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ ἄλλο σὲ ἀπόσταση ἄλλου βήματος ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ οὕτω κοθεξῆς, μέχρι τὴν μπροστινὴ δεξιὰ πόρτα τοῦ αυτοκινήτου, διασχίζοντας λοξὰ τὴν ἀσφαλτο, μέσα στὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὸ ἄναμμα τοῦ κόκκινου φωτὸς γιὰ τοὺς πεζοὺς ὡς τὸ ἄναμμα τοῦ πράσινου φωτὸς γιὰ τ' αυτοκίνητα. "Ὅταν θὰ ἔχῃ διασχίσει τὴν ἀσφαλτο καὶ θ' ἀπομακρύνεται στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, ὁ τότε ἐπόμενός του στὸ πεζοδρόμιο που ἐγκατέλειψε θὰ κάθεται πλάι της, δὲν ἀλλάξες λοιπὸν ἀκόμα χτένισμα παλιοκόριτσο, θὰ τῆς λήη χαμογελῶντας, καὶ θὰ σφίγγῃ πάλι τὸ χέρι της μὲς στὸ χέρι του, ὅπως τότε στὸ μῶλο, ὅταν ἐφευγαν μὲ τὸ πλοῖο τῆς γραμμῆς.

Σφίγγει τὸ χέρι της μὲς στὸ χέρι του "Ἐἓνα βῆμα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς ἀσφάλτου. Ἀκίνητος. Μὲ τὰ πόδια κεκαμμένα. Καθισμένος πλάι της. Στὸ πρῶτο αυτοκίνητο. Που ἀκολουθεῖ τὴ νεκροφόρο. Ἐρχεται πρὸς τὸ μέρος του. Πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἑαυτοῦ του. Που κατευθύνεται πρὸς τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο. Ὅδεύοντας πρὸς τὸ νεκροταφεῖο Αἰωρούμενος. Μέσα στὸν ἑαυτὸ του. Τώρα. Μέσα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του. Τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του. Ἐχοντας ἐγκαταλείψει τὸ πεζοδρόμιο. Μὲ βουρκωμένα μάτια. Που εἶναι χαμένος γιὰ πάντα. Μέσα στὴ νεκροφόρο. Ἀνάμεσα σὲ δυὸ πεζοδρόμια. Μὲ κόκκινο φῶς. Ἐρχεται πρὸς τὸ μέρος του, ἓνα βῆμα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς ἀσφάλτου, μὲ τὰ πόδια κεκαμμένα, στὸ δεῦτερο αυτοκίνητο, στὸ τρίτο αυτοκίνητο, στὰ αυτοκίνητα που ἀκολουθοῦν τὴ νεκροφόρο, βρίσκεται μέσα του, περνάει ἀπὸ μέσα του, ἐκεῖνος που κάνει δαχτυλίδια μὲ τὸν καπνὸ τοῦ τσιγάρου του, που διαβεβαιώνει πὼς δὲν εἶναι δύσκολο, πὼς ἄμα μεγαλώσῃ, ἄμα ἀρχίσῃ νὰ καπνίζῃ, θὰ δοκιμάσῃ, θὰ δῇ πόσο εὐκόλο εἶναι, ἐκείνη που φοράει τὰ δαχτυλίδια, που ἀπαγορεύει νὰ μιλοῦν στὸ τραπέζι της μὲ γεμᾶτο τὸ στόμα, νὰ ἀπαντοῦν χωρὶς νὰ ἐρωτηθοῦν, νὰ περνοῦν μόνου τους ἀπὸ τὸ ἓνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο, ἐκεῖνος, μὲ κεκαμμένα πόδια, ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, μὲς στὴ βάρκα, που ἐπιμένει πὼς τὸ κολύμπι εἶναι

πιό εύκολο στά βαθιά, πῶς ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι καὶ μόνος του, πῶς ἅμα χρειαστῆ θὰ βουτήξῃ νὰ τὸν σώσῃ, ἀλλὰ νὰ δῆ πού δὲν θὰ χρειαστῆ, ἐκείνη πού χαρίζει τὸ βιβλίο μὲ τὸ παιδί, μόνο του στά βαθιά, μὲς στὴ βάρκα, μ' ἓνα τηλεσκόπιο, ἐκεῖνος πού πρέπει νὰ τηλεφωνήσῃ τοῦ πατέρα, γιατί εἶναι μεγάλη ἀνάγκη, γιατί εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου, ὅπως λέει, καὶ δὲν υπερβάλλει καθόλου, καὶ κάτι ξέρει αὐτός, πού δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πῆ τώρα σ' αὐτόν

Ὁ ἄλλος πού ἔρχεται ἀπὸ τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, τὸν ἔχει μόλις προσπεράσει καὶ συνεχίζει νὰ προχωρῆ πίσω του Βρίσκεται ἓνα βῆμα μετὰ τὴ μέση τῆς ἀσφάλτου. Ἀπομονωμένος ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους γύρω του, ἀποσπασμένος ἀπὸ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, μέσα σὲ μιὰ μακρόστενη σήραγγα, σὲ μιὰ σκοτεινὴ στοά, μιὰ σειομένη κυλινδρική δίοδο, πού τὰ τοιχώματά της τὸν χτυποῦν ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, ὅπως προσπαθεῖ νὰ προχωρήσῃ μὲ κόπο, ὅπως ἀπομακρύνεται ὅλο καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸ φῶς. Μιὰ γυναικεῖα φωνὴ προσφέρει ἠχηρὰ τ' ὄνομά του. Μιὰ παλιὰ ἀγαπημένη φωνή, πού ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ πίσω του, ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο πού ἐγκατέλειψε, ἀπὸ τὴν ἀκρὴ ἑνὸς κήπου, μὲ δυὸ ἀγάλματα πού κοιτάζονται ἀπελπισμένα, μ' ἓναν σκύλο πού τρέχει χαρούμενος πρὸς τὴ διεύθυνσή της Ἡ φωνὴ μιᾶς τελευταίας εὐκαιρίας. Καὶ δὲν τὴν ἀκούει, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν φτάσῃ, ἐκεῖ πού βρίσκεται τώρα, ξεκομμένος, μέσα στὴν προοπτικὴ τοῦ χάρτινου τηλεσκοπίου ἑνὸς παιδιοῦ.

Τὸ παιδί κάθεται στὸ τρίτο αὐτοκίνητο τῆς πρώτης σειρᾶς. Τὸ αὐτοκίνητο ξεκινάει ξαφνικά, χωρὶς πράσινο φῶς, ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος του, μὲ ἰλιγγιώδη ἀκίνησια, περνάει ἀπὸ μέσα του, αἰωρεῖται ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀσφαλτο, πετάει ἐπάνω ἀπὸ τὰ σπίνια, ὠδηγημένο μὲ τὸ ψεύτικο τιμόνι τοῦ παιδιοῦ. Τὸ παιδί πού στέκεται στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, μὲ τὸ χέρι του μέσα στὸ χέρι ἑνὸς ἠλικιωμένου κυρίου, διευθύνει τότε τὸ χάρτινο τηλεσκόπιο πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ προσπαθεῖ νὰ δῆ ἓν' ἀεροπλάνο. Βρίσκεται ἔτσι στὸ φῶς, στὸ δεύτερο βῆμα μετὰ τὴ μέση τῆς ἀσφάλτου, βγαίνοντας μόλις ἀπὸ μιὰ κρίση πού θὰ εἶχε ἀσφαλῶς γονατίσει γιὰ πάντα κάθε ἄλλον στὴ θέση του, νικητῆς σκληρῶν ἀντιπάλων, θριαμβευτῆς ἐπικίνδυνων διαβάσεων, στὸ ἐπίκεντρο τοῦ θαυμασμοῦ συγγενῶν καὶ φίλων, ὄλων τῶν ἀνθρώπων γύρω του, ζωντανὸ παράδειγμα γιὰ τὸ παιδί μὲ τὸ χάρτινο τηλεσκόπιο, γιὰ τὸ παιδί μὲ τὸ ψεύτικο τιμόνι, ὅπως, παιδί σχεδὸν ἀκόμα ὁ ἴδιος, κληρονόμησε τότε μιὰ κλονισμένη ἐπιχείρηση, ὅπως κατὰφερε, μὲ ἀδάμαστη ὑπομονή, μὲ ἀξιοθαύμαστη ἐργατικὴτητα, ὄχι μόνο νὰ τὴ διασώσῃ, ὄχι μόνο νὰ τὴ στηρίξῃ, μὰ νὰ τὴ θεμελιώσῃ στερεά, νὰ τὴ διευρύνῃ, ἔτσι πού σήμερα κρίσεις σὰν κι αὐτὴν τὴν τελευταία νὰ εἶναι γι' αὐτόν εὐπρόσδεκτες σχεδὸν εὐκαιρίες, γιὰ ν' ἀναπτύξῃ ἀκόμη περισσότερο τὶς δυνάμεις του, γιὰ νὰ ἐπιδείξῃ ἄλλη μιὰ φορὰ τὶς ἰκανότητές του, καὶ νὰ συνεχίσῃ, φρέσκος, ἀνανεωμένος, λουσιμένος πάλι στὸ φῶς, τὴν ὀλόγισια τροχιά του, ὡς τὸ σημεῖο πού ἔθεσε γιὰ σκοπὸ του, ὡς τὸ σημεῖο γιὰ τὸ ὁποῖο ξεκίνησε, ὅπου ἀσφαλῶς σύντομα θὰ φθάσῃ, καὶ θάναι μιὰ νίκη, ἓνας θρίαμβος, μιὰ ἀποθέωση τὸ φθάσιμό του ἐκεῖ, σκέπτεται μὲ θαυμασμὸ γι' αὐτόν ὁ ἠλικιωμένος κύριος, ὅπως τὸν βλέπει νὰ ἔρχεται

Δὲν εἶναι αὐτός, σκέπτεται ἡ νέα γυναικὴ πού τὸν φώναζε. Ποιὸς κρατάει λοιπὸν μὲς στὸ χέρι του τὸ χέρι πού κρατάει τὴν κιτρινωμένη φωτογραφία ἑνὸς παιδιοῦ ἐπάνω σ' ἓνα ξύλινο ἄλογο ὅπως ὁ πατέρας ἑνὸς παιδιοῦ αἰωρεῖται ὑπτίως ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀσφαλτο κ' ἓνας ἑαυτὸς αἰωρεῖται καὶ περνάει μέσα ἀπὸ ἓναν πού περνάει καθετὼς μέσα σ' ἓνα φιλμ ἀνάποδα ἀπὸ τὸ ἓνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο ἔχοντας πηδῆξει ἐπάνω ἀπὸ ἓναν πῆχυν ἄλματος χωρὶς ν' ἀνσρριχηθῆ ποτὲ στὸ πεζοδρόμιο πού ἐγκατέλειψε στοὺς ὤμους μιᾶς κυρίας πού διαμαρτύρεται ὅτι κάποιος τὴ σκούνησε; Δὲν εἶναι αὐτός, τὴ διαβεβαιώνει κατηγορηματικὰ ἓνας νέος πλάι της, δὲν εἶναι αὐτός πού τὴ σκούνησε. Καὶ μπορεῖ νὰ πιστοποιήσῃ, μπορεῖ νὰ ἐγγυηθῆ, νὰ καταθέσῃ ἐνὸρκως, ὅπου

και ὅποτε χρειασθῆ, ἂν χρειασθῆ, ὅτι εἶναι αὐτός "Ὅπως τὸν βλέπει νὰ προχωρῆ, δύο βήματα μετὰ τῆ μέση τῆς ἀσφάλτου, ὅπως τὸν γνωρίζει ἀπὸ χρόνια, με τὸ συγκεκριμένο ἐπάγγελμά του, με τὴν ἀκριβῆ ἡλικία του, με τὴ χαρακτηριστική του αὐτὴ ἐμφάνιση, ὅπως τὸν βλέπει πάλι, ὀλοζώντανο μπροστά του, νὰ ἔρχεται, ἀπὸ τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο. Δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμά του, δὲν ἔχει τὴν ἡλικία του, ἡ ἐμφάνισή του εἶναι ἄλλη, δὲν ἔρχεται ἀπὸ κεῖ πού ἔρχεται αὐτός, ἀλλοῦ θὰ φθάσῃ ἀπ' ὅπου αὐτός θὰ φθάσῃ, διασχίζοντας τώρα ἐδῶ βιαστικά, με κόκκινο φῶς, τὴν ἀσφαλτο, δὲν εἶναι αὐτός, διαπιστώνει ὁ ἡλικιωμένος κύριος, ὅπως τὸν βλέπει νὰ πλησιάζῃ

Βρίσκεται σὲ ἀπόσταση τριῶν βημάτων ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο, στὸ τέλος σχεδὸν μιᾶς κοπιαστικῆς διαδρομῆς, σὲ μιὰ διάβαση γεμάτη ἀπρόβλεπτες ἐναλλαγές. Ἀσταθῆ παιδικὰ πόδια ἔκαναν τὰ πρῶτα βήματα, χοροπηδῶντας Ἀστοχάστα βήματα ἐνὸς παιδιοῦ, πού δὲν ξέρει ἀπὸ ποῦ ἔρχεται καὶ ποῦ πρέπει νὰ φθάσῃ, πού γυρίζει βαδίζοντας τὸ κεφάλι πίσω καὶ κοιτάζει ἕνα κοριτσάκι με πεσμένα μαλλιά στὸ πρόσωπο, ὅπως κρατᾷ γι' ἀστεῖο τὸ τιμόνι ἐνὸς σταματημένου αυτοκινήτου, πού παραλίγο νὰ πέσῃ ἀπάνω σ' ἕναν ἄνθρωπο πού ἔρχεται ἀπὸ ἀπέναντι, τῆ στιγμῆ πού περνάει ἀπὸ τὸ ἴδιο σημεῖο ἕνας ἀξιωματικὸς ἐν στολῆ. Ἀνέμελη σπατάλη δυνάμεων, ἀσυλλόγιστος κατακερματισμὸς ζωῆς, σὲ διευθύνσεις πού δὲν σχετίζονται καθόλου με τὴ διαδρομὴ του. Τώρα ὅμως νιώθει πολὺ κουρασμένος, σὲ μιὰ διάβαση ὅπου δὲν θέλει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ διανύσῃ τὴ λίγη ἀπόσταση πού μένει ἀκόμη ὡς τὸ τέλος τῆς. Βρίσκεται σὲ ἀπόσταση δύο βημάτων ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο, σὲ ἀπόσταση ἐνὸς βήματος, τελείως ἐξαντλημένος, με τὸ ἕνα πόδι στὴν ἀσφαλτο καὶ τὸ ἄλλο στὸ πεζοδρόμιο. Καταβάλλει μιὰ ὑστάτη προσπάθεια, βρίσκεται ἐπάνω στὸ πεζοδρόμιο, καὶ μένει ξαφνικὰ ἀκίνητος. Ἀπόλυτα ἀκίνητος, μ' ἕνα γιάλινο βλέμμα, στυλωμένο στὸ κενό, σὲ μιὰ περιοχὴ ὅπου δὲν ἔχει κανένα νόημα, ὅπου δὲν ὑπάρχει καμμιά δυνατότητα νὰ προχωρήσῃ ἄλλο πιά. Βλέπει τώρα καθαρὰ ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ διαδρομὴ ἦταν ἕνα λάθος "Ἐνα περιττὸ λάθος πού δὲν θὰ εἶχε γίνει χωρὶς τὴν ἀπερισκεψία τοῦ πρώτου ἐκείνου βήματος. Καὶ δὲν τοῦ μένει νὰ κἀνῃ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ ξαναδιανύσῃ ὅλη αὐτὴν τὴν ἀπόσταση ἀπὸ τὴν ἀρχὴ Περνῶντας ἀνάποδα αὐτὴ τὴ φορά, ἀπὸ τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο Σέρνοντας πάντοτε μαζί του ἕνα παιδί." Ἐνα παιδί πού παίζει συνεχῶς, πού κοιτάζει τὸν κόσμον γύρω του μ' ἕνα χάρτινο τηλεσκόπιο, καὶ δὲν νοιάζεται καθόλου πού ὁ ἡλικιωμένος κύριος πρέπει νὰ γυρίσῃ πάλι πίσω, γιατί ἔξεχασε τὰ γαλιά του σ' ἕνα κατὰστημα.

Βρίσκεται σὲ ἀπόσταση τριῶν βημάτων ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο, στὸ τέλος σχεδὸν μιᾶς διαδρομῆς, σὲ μιὰ διάβαση, σ' ἕνα σταυροδρόμι τῆς Ἀθήνας, με κόκκινο φῶς. Βρίσκεται σὲ ἀπόσταση δύο βημάτων ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο, σὲ ἀπόσταση ἐνὸς βήματος, με τὸ ἕνα πόδι στὴν ἀσφαλτο καὶ με τὸ ἄλλο στὸ πεζοδρόμιο γιὰ τὸ ὅποιο ξεκίνησε Ἐδῶ τώρα, καθὼς αὐτός πού τὸν προσπέρασε στὴ μέση τῆς ἀσφάλτου βρίσκεται συμμετρικὰ ἀπέναντι, με τὸ ἕνα πόδι στὴν ἀσφαλτο καὶ με τὸ ἄλλο στὸ πεζοδρόμιο γιὰ τὸ ὅποιο ξεκίνησε. Καθὼς αὐτός πού διέσχισε λοξὰ τὴν ἀσφαλτο, κι αὐτός πού στέκεται στὸ πεζοδρόμιο, κι αὐτός πού στέκεται στὸ ἄλλο πεζοδρόμιο βρίσκονται τώρα ἐδῶ.

"Ἄρα βρίσκονται ἐδῶ τώρα αὐτός πού βγαίνει ἀπὸ ἕνα φιλικό του σπίτι, αὐτός πού συνέλεξε πολὺτιμες πληροφορίες, πού φέρνει τὸν ἀντίχειρα στὸ κάτω του χεῖλι, αὐτός πού τὸ κάτω του χεῖλι εἶναι ἐρεθισμένο, πού θ' ἀγοράσῃ αὔριο νέες μετοχές, πού εἶναι ἄυπνος, αὐτὴ πού εἶδε ἕναν ἐφιάλτη, πού θὰ τὸν συναντήσῃ πάλι ἀπόψε, πού θὰ σφραδάζῃ ξαπλωμένη ἀνάσκελα, πού αὐτὴ τῆ στιγμῆ διαπερνᾷται ἀπὸ τὸ ἀγαπημένο τραγούδι τῆς ἐφηβείας τῆς, αὐτός πού βγαίνει ἀπὸ ἕνα ποτοπωλεῖο, πού ἔλαβε μηνύματα, μ' ἕνα χέρι ἀπὸ τὸ Σίντνευ, γιὰ τὸ γιό του, πού ἦταν μετακινήτης ἀέρος σὲ μιὰ μακρόστενη σήραγγα, πού ἔκανε ἕνα ἄλμα ἐπάνω σ' ἕνα αυτοκίνητο ἀκινδύνως, πού ἀναρριχῆθηκε σ' ἕναν στύλο ἐπικινδύνως,

αυτή που άναρριχήθηκε γι' άστείο ίσως, σε μιá κιτρινωμένη φωτογραφία, στους ώμους αυτού που τή θυμάται ίσως, ανάμεσα σε άλλες φωτογραφίες, σ' ένα λεύκωμα, στη Νότιο Αφρική ίσως, που οί γλουτοί της άκουμπούσαν ίσως σ' έναν βράχο, έμπρός σ' εκείνο τó έρημοκκλήσι, εκεί που έκβάλλει ó άσημένιος ποταμός του θερινού ίσως φεγγαριού, εκεί που είχε χωμένα τά δάχτυλα στα μαλλιά της, που τής έλεγε πώς είναι άρρωστος, από άγάπη γι' αυτήν ίσως,

αυτός που παιδι σχεδόν άκόμα έκανε ποδήλατο σ' ένα βορεινό προάστιο, για να έμπιστευθῆ άργότερα στην εύνοια μιás άριθμητικῆς συμπτώσεως, για να φθάση στο σκοπό του, για να δῆ τó άγαλμα μιás ήμίγυμνης νύμφης στο Παρίσι, για να δῆ ένα φίλμ στο Άμβουργο, για ν' άγοράση μιá μαγνητοταινία στη Βέρνη, για να ρωτάη διαρκώς αν πήγαν στη Σιένα, για να μην άπαντᾶ με γεμάτο τó στόμα αν πήγε στο Ρίο Ίανέιρο, για να νιώθῆ επάνω του τó βλέμμα τῆς γυναίκας που τόν άγάπησε όσο δέν άγάπησε ποτέ στη ζωή του, στο ίσόγειο μιás καινούργιας πολυκατοικίας, στο έπικεντρο του θαυμασμοῦ συγγενών και φίλων,

αυτή που αν και διάβασε ένα όλόκληρο βιβλίο στον κῆπο ενός παλαικοῦ σπιτιού, έμπρός σ' έναν φοίνικα, τó ξέχασε μετά έντελώς, αν και έκλεισε με εύγενική ψυχρότητα μιá περίεργη ίστορία, τήν ήμέρα που έφευγε με τó πλοίο τῆς γραμμῆς, άγάπησε όσο δέν άγάπησε ποτέ στη ζωή της αυτόν με τά κεκαμμένα πόδια μέσα στη βάρκα, αν και κάθονταν στο τελευταίο αυτοκίνητο, άκολουθώντας κρυφά τήν κηδεία του, ó πατέρας της επέμενε πώς ἦταν ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου, αν και παντρεύτηκε αυτόν που κχτάρερε να διασώση, να θεμελιώση στερεά μιá κλονισμένη έπιχείρηση, κοιτάζει με γιάλινο βλέμμα ώρες όλόκληρες τά σύννεφα τῆς Άττικῆς,

αυτός που τότε στη βεράντα (Πρώτη φορά μου είδα τέτοιο άκροβατικό σύμπλεγμα. Έμένα πάλι μου άρεσε περισσότερο εκείνος που μαγνητίζει τó σπύρτο με τά δάχτυλα και μετά αιώρεῖται ύπτιος Πιστεύετε στον μετεωρισμό;) δέν πίστευε στον μετεωρισμό,

αυτή που όταν είχαν ιδωθῆ τότε, τόν φιλοῦσε στα μαλλιά, στα μάτια, στο στόμα και δέν (Σου πάει αυτό τó μελί σακκάκι. Με φαντάζεσαι με στολή άξιωματικοῦ, να τραβάω τó σπαθί μου και να έφορμῶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ήρωικῶν στρατιωτῶν μου; Εἶσαι ένα παιδι που παίζει του συνεχώς. Με φαντάζεσαι πίσω από τó θυρεό μου, με κατεβασμένο τó προσκόπιο του κράνους μου, σε άναμέτρηση μέχρι θανάτου, ἢ ήμίγυμνο κυνηγό σε προκατακλισμαῖο δάσος, άπέναντι σ' ένα τερατόμορφο θηρίο, από άγάπη για σένα, Σε φαντάζομαι με πρησμένη κοιλιá κ' ένα στόμα που να φτάνῃ ως τ' άφτιά σου, όπως σε είδα σήμερα στον προφυλακτῆρα του αυτοκινήτου, όταν μου έξηγοῦσες, πολú σοβαρά, σε τί χρησιμεύουν οί έγκοπές στα λάστιχα. Τί ώραία ιδέα, άλήθεια, να ἤμουν, λέει, βάτραχος, ώρες όλόκληρες μαζί σου, επάνω στην πόα, πλάι στους θολούς ιριδισμούς τῶν άστρων στο έλος. Και τή φιλοῦσε στα μαλλιά, στα μάτια, στο στόμα) ἤξερε πώς ἦταν ἡ τελευταία φορά,

αυτός που όλο δοκίμαζε με τó τσιγάρο του και (όταν αυτός που φώναζε τó όνομα ενός σκύλου μες στη νύχτα (όταν αυτή που δέν περνοῦσε ποτέ μόνη της τó δρόμο (όταν αυτός που σ' εκείνο τó χειμωνιάτικο δωμάτιο (όταν αυτός που ἦταν αναγκασμένος (όταν αυτή που παρακολουθοῦσε με άγωνία τήν κάθε του κίνηση, τήν κάθε του αντίδραση, τήν κάθε του λέξη, τόν διαβεβαίωνε πώς δέν είναι εύκολο, πώς άμα μεγαλώση θά δοκιμάση και θά δῆ πόσο δύσκολο είναι) να ξαναδιανύση όλη αυτή τήν άπόσταση, σέρνοντας μαζί του ένα παιδι) δέν νοιάζονταν καθόλου που αυτή του 'λεγε είμαι άρρωστη από άγάπη για σένα) χωρίς τήν άδεια του πατέρα της, ἦταν δικιά του για πρώτη φορά) βρίσκονταν ύπτιος, με τά χέρια σταυρωμένα στο στῆθος) δέν κατάφερε να κάνῃ δαχτυλίδια με τόν καπνό,

αὐτὸς πού ὅμως στὴν ἀκτινογραφία του κινεῖται καθέτως ἕνας δείκτης στὴν προέκταση τοῦ οἰσοφάγου, ἐνῶ ἐν συνεχείᾳ ὀριζοντίως, ἦτοι σχηματίζοντας σταυρὸ στὸν δωδεκαδάκτυλο, δεδομένου ὅτι τοῦ ἐξηγεῖται πὼς ὅλα αὐτὰ συμβαίνουν λόγω τῆς ἀπερισκεψίας τοῦ πρώτου ἐκείνου βήματος, ὅταν λέη κοιτάζοντας ἀπελπισμένα δὲν θὰ γιατρευτῶ ποτὲ πιά ποτὲ πιά, ὥστε νὰ λαμβάνη τὴν ἀπάντηση θὰ προλάβουμε ἐλπίζω, ὅποτε ἐκμεταλλεῦεται τοὺς συνδυασμοὺς ὀρισμένων σκέψεων, καὶ δὴ μὲς στὴ νύχτα, γιὰ νὰ νομίζη ὅτι αὐξάνει τὴν ἀπόσταση ὡς ἓνα κρανίον, ὅσο κι ἂν ἀπομακρύνεται ὅλο καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸ φῶς, ἢ χάνεται στὰ σκοτεινὰ νερὰ μιᾶς ἄγνωστης λίμνης, ἢ καλύτερα ἐξαφανίζεται ἐντελῶς στὸ ἀπόλυτο σκοτάδι, μολονότι ἔτρεχε χαρούμενη πρὸς τὸ μέρος του μὲ τὰ ἐφηβικά της πόδια ἀπέναντι στὸ ἀνοιξιὰτικο ἡλιοβασίλεμα, καίτοι μπορεῖ νὰ πιστοποιήσῃ νὰ ἐγγυηθῇ νὰ καταθέσῃ ἐνόρκως, πὼς εἶτε ξαναβρίσκονταν ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ξεκίνησε εἶτε μπορούσε ν' ἀποφασίσῃ ἄλλιῶς θὰ ἦταν μιὰ εὐπρόσδεκτη εὐκαιρία, τόσον γιὰ ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλη τροχιά ὅσον καὶ γιὰ ν' ἀναπτύξῃ λοιπὸν τὶς δυνάμεις του, νὰ ἐπιδείξῃ ἐπομένως τὶς ἰκανότητές του, μήπως καὶ βρεθῇ φρέσκος ἀνανεωμένος λουσιμένος πάλι στὸ φῶς, ἐπειδὴ αἰσθάνεται ἐνσφηνωμένος σ' ἓνα δέρμα ὑπολογισμένο ἀσφυκτικά στὰ μέτρα του μὲ τὸ σχῆμα πάντοτε τῆς στάσεως τοῦ σώματός του, ἀποσπασμένος μὲν ἀπὸ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἀπομονωμένος δὲ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους γύρω του, ὅσakis ἀπορεῖ μὲ τὸ αἰνίγμα τῆς ζωῆς του, ἀλλὰ τότε πού ἐκράδαινε τὴ γαλανόλευκο ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς μακριᾶς φάλαγγος πίστευε πὼς θὰ ἔφθανε ὀπωσδήποτε στὸ σημεῖο πού εἶχε θέσει γιὰ σκοπὸ του, δηλαδὴ περιέπιπε σ' ἓνα περιττὸ λάθος, ὅπως ἀπεδείχθη ἄλλωστε ὅταν ἀτεγκτος πίσω ἀπὸ τὸ προτεταμένο του δάκτυλο τοῦ εἶπε ν' ἀφήνῃ αὐτὰ πού ξέρει καὶ τέτοια κόλπα δὲν περνᾶνε σ' αὐτόν, μόλις ἄρχισε τότε νὰ προετοιμάζεται γιὰ ἓνα συγκεκριμένο ἐπάγγελμα, πρὶν ἀποκτήσῃ τὴ χαρακτηριστικὴ του αὐτῆ ἐμφάνιση, καθὼς νιώθει πολὺ κουρασμένος ἀπὸ ἀνέμελη σπατάλη δυνάμεων, καθ' ὅσον δὲν πρόκειται νὰ βγῇ ἀπ' αὐτὴ τὴν κρίση, χωρὶς νὰ ἔχη ἀκούσει τὴ φωνὴ μιᾶς τελευταίας εὐκαιρίας,

αὐτῆ, αὐτὸς ἢ μᾶλλον αὐτὸς πού δὲν ὑποψιάζεται καθόλου ὅτι ἡ στιγμιαία συμμετοχὴ στὸ σχηματισμὸ μιᾶς πεντάλφας σημαίνει, ὅτι ἅμα ἓνα φυτὸ φυτρώνη ἐπάνω ἀπὸ ἓνα κρανίον προὔποτιθεται, ὅτι τὴ στιγμὴ πού μιὰ γυναικεία φωνὴ προφέρει ἡχηρὰ ἓνα ὄνομα ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ διαδρομὴ σὲ μιὰ σκοτεινὴ στοὰ ὀφείλεται στὸ ἀρχικὸ λάθος, ὅτι ὁ συμμαθητὴς τοῦ γιοῦ τῆς κυρίας πού διαμαρτύρεται πὼς κάποιος τὴ σκούνησε δὲν θὰ ἀποκαλύψῃ ποτὲ στὴν ἀδερφή τῆς κοπέλλας πού θ' ἀλλάξῃ χτένισμα ἀπὸ αὐριο, ὅτι ὁ ἀδερφὸς αὐτοῦ πού θ' ἀντιμετωπίσῃ μὲ ὀρμητικότητα γίγαντος ἓναν φαλακρὸ διοπτροφόρο κύριο σὲ λίγο στὸ δικαστήριον ὡμολόγησε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ μῶλο στὴν ἀνεψιὰ ἑνὸς ἀνθρώπου στὸ Χελσίνκι, ὅτι ὁ χρηματιστὴς πού διέσχισε βιαστικά τὴν ἄσφαλτο θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν φορτωμένος μὲ μῖσος αἰώνων ἂν ἐγνώριζε, ὅτι ὁ ἀνθρωπος πού τὸν προσπέρασε ἦταν ὁ ἀπόγονος ἐκείνου πού κοίταζε μὲ παγωμένο βλέμμα ἀνελέητος τὸν πρόγονό του καθὼς σφάδαζε ἀνάσκελα ἀκούγοντας σὰν ἀπὸ πολὺ μακριὰ γιὰ τελευταία φορὰ τὴ φωνὴ του νὰ τοῦ λέη, ὅτι μιὰ γυμνὴ νῆα μὲ ἰώδη μάτια θὰ καταδύεται στὰ νερὰ κυανῆς λίμνης διακοντισμένη στὸν βουβῶνα ἀπὸ μιὰ σάρισσα χωρὶς νὰ ὑποψιάζεται καθόλου, ὅτι ἕνας δασύτριχος πιθηκόμορφος νέος κάθεται στὸν βυθὸ σ' ἓναν βράχο καὶ κοιτάζει ἀπελπισμένα ἓναν ἐκτυφλωτικὰ πυῶδη οὐρανό.

αὐτοὶ πού | ἔπρεπε ἴσως | περιμένουν | ἀκολουθοῦν | τολμοῦν λοιπὸν | μετακινοῦν μικροσκοπικὰ εἶδωλα | φτάνουνε μὲ τὶς τόσες στὸ ἄλλο πεζοδρόμιον | ὁ ἀέρας τοῦ φθινοπώρου σέρνει | μιὰ ἐφημερίδα πλάι τους | ἀπροσμέτρητα πέραν | δὲν παρεκκλίνουν οὔτε μισὴ πιθαμὴ | βγάζουν τὸ χέρι καὶ τὸ κεφάλι ἀπ' τὸ παράθυρον | γνέφουν χαρούμενα | τρέχουν | φορᾶνε δαχτυλίδια | ξέχασαν τὰ γιαλιά τους | τὸ χάρτινο τηλεσκόπιον | δείχνουν ἓνα πουλὶ πού πετᾷ | ἐπιτέλους δὲν εἶναι καὶ μόνοι τους | ἅμα χρειαστῆ θὰ βουτήξουν | θὰ τοὺς σώσουν | ἀπὸ τὴν ἄκρη πτητικῆς συσκευῆς | ἐπάνω ἀπὸ

τὰ σπίτια | μὲ τὸ ψεύτικο τιμόνι ἑνὸς παιδιοῦ | κρατοῦν γι' ἄστεϊο τὸ τιμόνι | ἑνὸς αὐτοκινήτου | ἔρχονται πρὸς τὸ μέρος τους | νικηταὶ σκληρῶν ἀντιπάλων | μὲ τὴν κοιλιὰ γεμάτη χόρτα | ζωντανὸ παράδειγμα γιὰ τὰ παιδιὰ | γυρίζουν βαδίζοντας τὸ κεφάλι | πίσω | θέλουν νὰ γυρίσουν | σὲ διευθύνσεις πού δὲν σχετίζονται καθόλου μὲ | κάτι πού ξέρουν καὶ δὲν μποροῦν νὰ τὸ ποῦν | σ' αὐτόν | σὲ μιὰ διάβαση | στὸ ἔξωτερικὸ | στὸν χάρτη | αὐτῆς τῆς πόλεως | σὲ μιὰ περιοχὴ ὅπου | μὲ κόκκινο φῶς | βρίσκονται ὅλοι τώρα ἐδῶ, ἔμπρὸς του, πλάι του, γύρω του, μαζὶ μ' αὐτόν, ἐπάνω ἀπὸ ἕνα ναυάγιο στοὺς ἀντίποδες, ἀνάποδα κάτω ἀπὸ ἕνα τυμπανιαῖο πτώμα, συνωστισμένοι σὲ παρχμορφωτικὸ ἀντικατοπτρισμὸ στὸ νεκρὸ μάτι ἑνὸς χαμένου βατράχου.

Ἄρα μόλις ἀποφασίζη νὰ φέρη τὸ πόδι ἀπὸ τὴν ἄσφαλο στὸ πεζοδρόμιο, ἀνάβει τὸ πράσινο φῶς γιὰ τ' αὐτοκίνητα. Ἡ προσπάθεια πού καταβάλλει γιὰ ν' ἀνέβη στὸ πεζοδρόμιο εἶναι τόση ὥστε νὰ τὸν φέρη στὸ σημεῖο γιὰ τὸ ὁποῖο ξεκίνησε, ὅπου θέλησε νὰ φθάση, ὅπου ἔπρεπε νὰ βρεθῆ, στὸ σημεῖο ἀπ' ὅπου ἐξασφαλίζει γιὰ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ αὐτὴ τὴ συγκεκριμένη θέση μέσα στὸ σύμπαν, στὸ σημεῖο ἀκριβῶς ἀπ' ὅπου ἡ ἑνωτικὴ εὐθεῖα τῆς παρεγκεφαλίδος του μὲ τὴν κόκκινη λυχνία γιὰ τοὺς πεζοὺς προεκτεινομένη συναντᾷ τὸν βῆτα τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Κενταύρου.

Πίσω ἀπὸ ἀδιαπέραστο θυρεὸ
[Mroz]

A2

[Λογῆς - λογῆς, ἀπὸ τὸ Ἄρχεϊο Ρ. Α.]

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ

ΝΕΟΛΑΙΑ τῆς Ε.Ο.Ν.
τῆς 4ης ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1938

Ἀπὸ τὴν νέαν Ἑλλάδα τῆς 4ης Αὐγούστου, [] ἄς ἐξετάσωμεν μὲ εἰλικρίνειαν καὶ χωρὶς προκαταλήψεως, [] ποιοὶ εἶναι [] οἱ «ἄνθρωποι» αὐτοὶ [ποῦ] διεκδικοῦν τὸν τίτλον τοῦ «εἰρηνοφίλου», τοῦ «ἀνθρωπιστοῦ» [] Τοὺς ἀπεκάλυψεν ὁ κ Μουσσολίνι, εἰς ἕναν ἀπὸ τοὺς προσφάτους λόγους του «Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι ἐφθασεν ὁ καιρὸς νὰ λογαριασθῶν μὲ τὰ δολοκληρωτικὰ καθεστῶτα » Εἶναι λοιπὸν οἱ ἀντίπαλοι τῶν ἐθνικῶν καθεστώτων ! Οἱ «ἀντιφασισταὶ» καὶ εἰς τὴν στενωτέραν των ἔννοιαν οἱ κομμουνισταὶ [] Καὶ τί δὲν ὤραματίσθη ὁ πολιτικὸς φανατισμὸς τῶν ἀνθρωποφάγων ἀνθρωπιστῶν ! Σφαγὰς εἰς τὰ μέτωπα Σφαγὰς εἰς τὸ ἐσωτερικόν Καὶ ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ αἵματος, τὸν κομμουνισμὸν σύροντα τὸ θροῦνόν του διὰ τὰ θερίσια τὸν καρπὸν τῆς ἐξουσίας ! Εἶναι ἐντροπή ! Εἶναι ἐγκλημα !

ΝΙΚΟΣ ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΕΧΝΗΣ
τῆς «ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ» μας
ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1966

Τότε — στὰ χρόνια τῆς Ἀβασίλευτης Δημοκρατίας — πὸν πρωτομπήκα στὴ δράση, κάναμε μιὰ ἄγρια κριτικὴ στὸ καθεστῶς [] Ἔτσι ἦρθε ἡ Διχτατορία Ὅλες οἱ ἐλευθερίες καταγοῦνται, κανιβαλικές φωτιές ἀνάβουν, πὸν καίνε τὰ βιβλία, ἀστυνομοκρατία ἐπιβάλλεται ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη Κ' ἡ Λογοκρισία λειτουργεῖ γιὰ κάθε βιβλίο, περιοδικὸ ἢ ἐφημερίδα, ἀκόμα καὶ γιὰ τὸν προφορικὸ λόγο τοῦ θεάτρον, χωρὶς νὰ ἐξαιρηθῆται ἡ ἀρχαία τραγωδία, ὅπως δὲν ἐξαιρέθηκε ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ ὁ Θουκυδίδης [] Ἡ ἐλληνικὴ διανόηση ὀφείλει νὰ συγκλίνῃ γύρω ἀπὸ τὰ ἡλίθια θέσφατα τοῦ Ἀρχηγοῦ [] Γύρω ἀπὸ τὸν Ἀρχηγό, μαίονται ἡ ρεμοῦλα, ἡ διαφθορά, ἡ βρωμιὰ [] Οἱ γονεῖς τρέμουν τὸ παιδιὰ τους, πὸν εἶναι στρατευμένα στὴν Ε.Ο.Ν [] Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλίμα ὁ λογοτέχνης καὶ γενικὰ ὁ δημιουργὸς διχάζεται

ΝΙΚΟΣ ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ, νῦν «Ἀρχηγὸς τῶν Λαμπράκηδων», χετὲς νεολέρος ὕμνη-
τῆς τοῦ Μεταξᾶ καὶ τῆς Τετάρτης Αὐγούστου - μὲ τὰ ἐξῆς στὴ Νεολαία τῆς
Ε.Ο.Ν., στήλη γ: Καλὴ ἢ γεωγραφικὴ μεσοστοιχίς. Τὸ σταυρόλεξο ἀνεπιτυχές. [Ἀπὸ σταυ-
ρόλεξα, βλέπετε, καὶ «ἀθῶα» παίγνια, ἀρχίζουν ὅλοι οἱ «σοβαροὶ» μας «άντρες», κα-
θὼς ὁ Πι Σινόπουλος ἐκεῖνος!] — 2. Ν 12, 23-12-39, 383γ: Ὁ κ Γεώργιος Μ. Θεο-
δωράκης [ὁ μπαμπὰς τοῦ Μίκη μας (σὺν πάει τὸ βασιλεῖο!)] ἐκ Βασιλικῶν Ἀνωγείων
Κρήτης, ἐπίσης δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν γνωρίζει ὅτι προσφέ-
ρει ὑπὲρ τῆς Ε.Ο.Ν. ἐπὶ μίαν τριετίαν τὰ εἰσοδήματα τριῶν ἐλαιοδένδρων κειμένων
εἰς τὴν θέσιν «Ἐξω βρῦση». — 3. Ν 14, 6-1-40, 448α: Τὸ «Ἐμπρὸς οἱ νέοι τῆς
Ἑλλάδος» ἀτελές. Τὸ «Λόγια Σκαπανέως» καλὸ ὡς σύλληψις, ἀλλ' ἔχει ἄτεχνους στί-
χους. Προσπάθησε νὰ τὸ ξαναγράψῃς καλύτερα καὶ στείλε το νὰ τὸ περάσωμε στὸν
«Κῆπο τῶν Σκαπανέων.» [Ἀνθάκι, λοιπὸν, τῆς Δικτατορίας, τῆς Μίκης μας! Κρινάκι
τοῦ ἀγροῦ!] — 4. Ν 18, 3-2-40, 577α: Ἐλάβαμε συνεργασία ἀπὸ τοὺς κ.κ. ... [-καὶ
ἀπὸ τὸ κρινάκι μας:] Μ. Θεοδοριάκη. — 5. Ν 20, 17-2-40, 641α: Δημοσιεύομε στὴ
στήλη αὐτὴ τὸ τραγουδάκι σου «Λόγια Σκαπανέα» Εἶμαι ἕνα Σκαπανάκι | μὲ ὠραία

φορεσιά | μὲ κοντὸ παντελονάκι | καὶ γερὴ κορμοστασιά. || Ἔχω πίστη στὸ Χριστοῦ-
λη, | σεβασμὸ στὸ βασιλιά [Δὲν ἀμφιβάλλουμε!] | σὰ μεγάλο πατεροῦλη [Α ἰα Στά-
λιν!] | ἀγαπῶ τὸν Μεταξᾶ. || Εἶμαι ἓνα Σκαπανάκι | ὄλο δύναμη κι ὁρμὴ | παῦω νά-
μαι πιά παιδάκι | [γίνομαι κουκουεδάκι.] | κ’ ἔχω ἀξία στὴ ζωὴ — 6 Ν 34, 25-5 40,
1088β: Γιατί τόση ὑπερκαθαρεύουσα στὸ γράμμα σας; [Μὴν ξεχνᾶτε πὼς ἦταν τά-
χα «δημοτικιστὴς» ὁ νᾶνος δικτάτοράς μας! . (Βέβαια! «Προδευτικᾶ» καθεστῶτα!)
Ἄμ ὁ Μίχης μας, πούταν καί... καθαρευουσιάνος, τί σᾶς λέη, (Ἄλλὰ πὼς ἀλλιῶς, τὸ
καυμενάκι, θάχε ἀξία στὴ ζωὴ, σὰ σκαπανάκι - ἢ ἀνθάκι ἢ λαμπράκι ἢ κουκουεδά-
κι...)] Εὐτυχῶς πού τὰ ποιήματά σας δὲν ἔχουν τὴν ἴδια γλωσσο Ἄπ’ αὐτὰ ἢ «Ἀ-
νοιξις» δὲν εἶναι ἀκόμη δημοσιεύσιμη, πρὸ πάντων γιὰ τὰ τεχνικὰ της λάθη Τὸ δεύ-
τερο, «Στὴ Σημαία», [καὶ πατριωταράς, λοιπόν!] εἶναι πολὺ καλύτερο καὶ δημοσιεύ-
ουμε ἐδῶ τοὺς ἐξῆς στίχους · Μὲς σὲ μιά σου πτυχή | εἶναι πόθοι κρυφοὶ | φυλαγμέ-
νοι || κι ἀπὸ τόσες εὐχές, | τοῦ λαοῦ προσευχές, [ἀπὸ τότε ὁ «λαὸς» κ’ οἱ «βαθύτερες
εὐχές του» μάραιναν τὸν «ἀγωνιστὴ» μας! .] μυρωμένοι || Καὶ γι’ αὐτὸ ταπεινά | μὲ
μιὰ εὐχὴ στὴν καρδιά | γονατίζω, || ὅταν μπρὸς μου τρανὴ, | δοξασμένη, λαμπρὴ | σ’
ἀντικροῦζω . [Τώρα γονατίζει ὄχι πιά στὴ «γαλανόλευκὴ» του, ἀλλὰ στὴ σοβιετικὴ
«του»! Ἄλλὰ ὄλα τὰ «μοῦ», «σοῦ», «τοῦ» εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια - καὶ τὸ ἴδιο
λοιπὸν κάνει!] — 7. Ν 45, 10 8 40, 1440β Τί ἐνοσεῖς νὰ τὸ δημοσιεύσωμε σὲ κά-
ποιο «εὐπρεπέστερο μέρος» τοῦ περιοδικοῦ; [Ἦθελε, βλέπετε, καὶ τὴν ἐπίδειξή του,
στὰ βρωμοέντυπα ἐκεῖνα τῆς Δικτατορίας, ὁ Μίχης μας! «Εἰς περίοπτον θέσιν», πού
λένε! [Ναί, μὴ βασκαθῆ! (Ἄ π ὀ τ ὀ τ ε εἶχε τὸ «χαρακτῆρα» του!)] Δὲν νομίζομε
ὅτι οἱ σελίδες τῆς «Νεολαίας» εἶναι ἄλλες εὐπρεπεῖς καὶ ἄλλες εὐπρεπέστερες! Εἴμε-
θα τῆς γνώμης ὅτι ἀνεξαιρέτως ὄλες οἱ σελίδες της εἶναι [ἐξίσου ἄθλιες, Μίχη μου
- δηλαδή] εὐ π ρ ε π έ σ τ α τ ε ς καὶ κατὰλληλες γιὰ τὴ δημοσίευση τῶν ποιημάτων
σου, ἐφ’ ὅσον κριθοῦν δημοσιεύσιμα Στὸ «Ἡ πεταλοῦδα καὶ τὸ πουλάκι» νὰ προσέ-
ξῃς τὸ στίχο. «καὶ τὰ παλάτια τὰ ψηλά, πού γιὰ ἐμένα στήνεις» [ἀπὸ τότε ὠ-
νειρευόνταν τὰ κόττερα καὶ τὰ παλάτια («Φυγέτε, ρέ! Εἶναι δικιά μου ἢ θάλασσα!»)]
καθὼς καὶ τὴν ὁμοιοκαταληξία ἄ ν θ ο ς - κ ἄ μ π ο ς . Καλὸ ὡς ἰδέα Δούλεψε τὸ ἀκό-
μη καὶ στείλε το μὲ τὰ στοιχεῖα Σ 508 γιὰ νὰ τὸ βροῦμε εὐκόλα καὶ νὰ παραβάλω-
με τὴν πρώτη μὲ τὴ δεύτερη γραφὴ. Τὸ δεύτερο, «Ἄ πολιτισμὸς μας» [τῆς Τετάρ-
της Αὐγούστου, προφανῶς ὁ Τρίτος Ἑλληνικός!] ἔχει πολλὰ μετρικὰ λάθη καὶ χα-
σμοδιές. — 8 Ν 52, 28-9-40, 1665α: Σοῦ ἀπαντήσαμε ἐγκαίρως. Τὸ ποίημα «Ἡ ἱ-
στορικὴ μας τετραετία» ἔχει ἐξεζητημένο συμβολισμό καὶ πολλὲς χασμοδιές: Τέσσε-
ρα ἄστρα γύρω-γύρω | καταμεσῆς ἥλιος λαμπρὸς | τέσσερα χρόνια - ὄλο μῦθο [πὼς!
ἐμένα μοῦ λές!] | κι ὁ ἥλιος; Ὁ Ἀρχηγός! | [Ἀκούονται κραυγὲς ἀγγέλων καὶ χε-
ρουβεῖμ, πού ἀνεβοκατεβαίνουν στὸν οὐρανό: «Πα-τέ-ρα! Πα-τέ-ρα!».] Μέσα σ’ αὐ-
τοῦς, τοὺς ἀγγελικὰ πλασμένους κόσμους, ἓνα σεραφειμάκι εἶναι κι ὁ Μίχης μας, τὸ
σκαπανάκι: «Πα-τέ-ρα! Πα-τέ-ρα!» κ’ ἐλόγου του, τὸ σημερὸν ἀρχιλαμπράκι!..] —
9. Ν 2, §12-10-40, 64γ: Ἰὸ «Δραματικὴ μπαλάντα» εἶναι οὔτε λίγο οὔτε πολὺ «λο-
γοτεχνικὸς σαλτιμπαγκισμὸς». Σοῦ ἀρέσει νὰ γράφῃς; Αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκ-
φράξῃς γραπτῶς ὅ,τι αἰσθάνεσαι; Πολὺ καλά! Γράφε! Κι ἂν αὐτὰ πού γράφεις ἔχουν
περιεχόμενο καὶ εἶναι καλὰ γραμμένα θὰ προσεχθοῦν, θὰ ἐκτιμηθοῦν καὶ μιὰ μέρα θὰ
πάρῃς τὴ θέση πού σοῦ ἀνήκει μέσα στὴν νεοελληνικὴ γραμματολογία. [Σιγὰ!] Ποτὲ
ὁμως δὲ θὰ φθάσῃς τοῦτο τὸ ποιοῦμενο, ἂν ἐξακολοθήσῃς νὰ ριφοκινδυνεύῃς κάνον-
τας ἰσορροπία, πάνω σὲ σάπια σκοινιά. Θὰ πῆσῃς! Διάβασε, διάβασε τοὺς παλιούς καὶ
τοὺς νεώτερος, πού ἔχουν φθάσει τοῦλάχιστον ὡς τὸν πρόνοο τῆς Τέχνης τοῦ Λόγου.
Πρόσεξε τὰ κείμενά των, τὰ θέματα, τὸ ὄφος, τὴν ὀρθογραφία ἀκόμη — [ἦταν κι ἀ-
νορθογράφος!] — καὶ ὀδηγήσου ἀναλόγως. Ἄν τὸ κάμῃς αὐτὸ, δὲ θὰ τολμήσῃς νὰ ξα-
ναγράψῃς τίποτε πού νὰ μοιάζῃ μὲ τὴ «Δραματικὴ μπαλάντα» σου, πού δὲν εἶναι οὔ-
τε ἐμμετρος, οὔτε πεζὸς λόγος. [Φανερό, λοιπόν, πὼς ὁ Μίχης μας ἄλλαξε πολιτικὰ
φρονήματα, γιὰ νὰ βρῆ τὴν καλύτερη «τοποθέτηση» τῶν «πνευματικῶν» του «σαλ-
τιμπαγκισμῶν»!] Κι ἔπειτα γιὰ ποιὸ λόγο τόσος σαιξπηρισμὸς; Πεθαίνει ὁ πατέρας,

πεθαίνει ἢ μητέρα, πεθαίνει κι ὁ γιός! Πρὸς Θεοῦ! [Δηλαδή ἀπὸ τότε ἡ κλάψα - πού, ὅσο καὶ μελωδικώτατη, τὴ βχρεθίκαμς διάβoλε κάποτε, κι ἀμάν, Μίκη, κόφτηνε!] Ἔς σταματήση πιά αὐτὸ τὸ μονότονο τραγούδι τοῦ θανάτου! Νέα παιδιὰ ἐσεῖς. χρεός σας νὰ προσέξετε, ν' ἀγαπήσετε καὶ νὰ τραγουδήσετε τὴ ζωή. [Βλέπετε, ὅλοι οἱ ὀλοκληρωτισμοὶ λέν τὰ ἴδια. «Τὴ ζωή», τάχα, ἐνῶ κάθε μέρα μαστορεύουν τὸ θάνατο «τὴ χαρά», ἐνῶ μούρτζουφλα κι ἀνευδόκητα γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν καρδιά του συσσωρεύουν διαρκῶς στοὺς χώρους τῆς ἀνελευθερίας τους τὴ θλίψη, τὴν καταπίεση - κι ὅλα τὰ ρέστα, «εὐζωικά» δῆθεν, κ' «ἐπαγωγά», κ' «ὕγιᾶ» θρασύτατα ψέματα!] Προσεξε τί γράφεις καὶ πῶς τὸ γράφεις [- κι ἀπολαῦστε τώρα Θεοδωράκη]: «Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ἥλιος σὰν πάλι ξαναβγήκε καὶ φώτισε τὴ θάλασσα, φώτισε τ' ἀκρογιάλι, τὴν πιὸ λαμπρὴ ἀχτίδα τὸν ἔστειλε στὴν καλύβα Καὶ κεῖ φωτοστεφάνωσε μάνα, πατέρα, γιό Κι ὅταν ψαράδες μιὰ φορὰ μὲ τὰ ψαρικά(,) τους ἦρθαν στὴν τύχη κατὰ κεῖ τρία κομφάρια βοῆκαν. [Οὔτε ἓνα, οὔτε δύο. Τρία, ὁ ἀθεόφοβος!] Τὸ ἓνα ἦταν παράμερα, τὰ δυὸ ἀγκαλιασμένα Κι ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ κοντινά, τὰ δυὸ τ' ἀγκαλιασμένα, μαχαίρι εἶχε στὴν καρδιά μέσα βαθιὰ χωμένο. Κι ἡ θάλασσα ἢ ἀπονη σιγὰ-σιγὰ κοινοῦσε — κατὰ τό... «κούνια πού σὲ κούναγε» — μὲ κυματάκια ἀπαλά, τὰ δόλια θύματά της] [Καταλαβαίνετε τώρα τί χάθηκε ἀπ' τὴ νεοελληνικὴ γραμματεία (χωρὶς καὶ νὰ κερδιστῆ μὲ βεβαιότητα ἀπ' τὴ μουσικὴ καὶ τ' ἀλαφρό μας τραγουδάκι, ἀφοῦ τόσο τραβιέται ἀπ' τὴ βχρεία «πολιτικὴ» καὶ τὴν παντοῦ καὶ σ' ὅλα ἀσύστολη ρεκλάμα τῆς «βεντέττας» - κοὶ τί «βεντέττας»!)] Τὸ διαβάξει κανεῖς καὶ δὲν ξέρει τί πρόπει νὰ κάμῃ [Μὰ νὰ πάρῃ μιὰ βρ-μένῃ σανίδα βέβαια!] Νὰ γελᾷ ἢ νὰ κλάψῃ, Ἐπειδὴ πραγματικὰ δὲν μπορεῖ νὰ μείνῃ τελείως ἀδιάφορος. [Κι ὅμως, ἀδιάφοροι φαίνονται νὰ μένουν σήμερα οἱ πολὺ χοντρόπετσοι «ὀμοιδεάτες» τοῦ χαζοΜίκη μας, μ' ὅλα ὅσα μῆνες τώρα τοῦ βγάζουμε στὴ φόρα! Ἄλλ' οἱ νέοι, τοὐλάχιστον, πού τὸν ἀνέχονται ἀκόμα γι' «ἄρχηγό», δὲν τὸν καθίζουν στὸ σκαμνὶ τῆς ὀργανώσεως Ζῆτα κάποτε, νὰ τοὺς δώσῃ λόγο — ἢ κάποια «ἐξήγηση» τελospάντων — γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ τρισάθλιά του;.. Τόσο δυσπαθεῖς, ἀλήθεια, γίναμε σ' αὐτὸν τὸν Τόπο; Ἡ τόσο βαθύτατα κυνικοί;] — 10. Ν 5, 2-11-40, 160β: Τὸ «Στὸν Πατριάρχη Γερμανόν» πολὺ μακρὸ [Ἡσχολήθη λοιπὸν καὶ μὲ θρησκευτικὰς μορφάς! Χηκέντερος!] Δημοσιεύομε ἐδῶ τὸ «Ἑλλάδα! Ἑλλάδα!» [Ἐπερπατριωταρεῖο, προφανῶς!]. — Τί θέλεις, ἀγεράκι ἀπαλό, | κι ὅλο γλυκοὺς σκοποὺς μᾶς ψιθυρίζεις, | Σὰν τί τραγουδιὰ μουρουρίζω | καὶ στὸν γλυκό της τὸν γαλάζιο οὐρανό! | Τί φταίω γὰρ ἂν ἄδικα πασιζῶ | σὰν τ' ἄπειρα τὰ κάλλη της δὲν μπαίνουν σὲ σκοπό; — 11 Ν 6, 9-11-40, 193γ: Ἀρκετὰ καλό, ἐκτὸς τῶν δύο τελευταίων στίχων «κι ἂν ἔγερνα γιὰ μιὰ στιγμὴ» κ.λ.π. Διόρθωσε καὶ στείλε το πάλι. — 12 Καὶ τώρα τὰ πιὸ ὠραῖα καὶ ξεκαρδιστικώτερα: Ν 9, 30-11-40, 265γ. Τὸ «Ἡ πεταλοῦδα καὶ τὸ παιδάκι» καλὸ ὡς τὴν 3η στροφῆ. Ἰδού ἡ 4η Τί κι ἂν μοῦ δίνης ἀγαθὰ | πλούτη τρανὰ μοῦ τάξης; | Σὰ μοῦ στερεῆς τὴ λευτεριά [πού τοῦ δινε ὁ Μεταξὰς κ' ἡ Τετάρτη Αὐγούστου!] | μὲ σφάζεις, μὲ μαοράεις (;) [Μὰ γιατί ἀποροῦσε ὁ καὶ τότε καὶ σήμερα «ὀμοιδεάτης» τοῦ Μίκη μας ἀρχισυντάκτης τῆς φασιστικῆς Νεολαίας Νίκος Τσεκούρας; «Γλωσσοπλάστης» ὁ νέος - καὶ τότε.. μάραιε, τολοιδό, νὰ τοῦ κόφτουνε τὴ λευτεριά πού τοῦ δινε ὁ «Πατέρα» κι «Ἀρχηγός»!.. Κι ὡστόσο αὐτὸς ἐπιμένει ν' ἀπορῆ - καὶ νὰ τὸν διορθώνῃ!)] Λέμε «μαραζώνω», «μαραζιάζω» — [Ὅχι, ἀγράμματε! Μαραζιάζω δὲν λέμε!] — ὄχι ὅμως «μαράζω» κι ἂν ἀκόμη τὸ ζητᾷ ἢ ὀμοιοκαταληξία. Ἀπὸ τὸ «Ὁ φρουρός»: Ὁ βοριάς παγωμένος βουίζει | μὲς στῶν δένδρων τὰ λ ἄ γ ν α κλαδιά [!!!] «Λάγνα» κλαδιά, [Ἄλλὰ πού τὸ ξέρεις, κύριε Τσεκούρα μου, τί.. λάγνες ἐμπειρίες μπορεῖ νάχε ἀπὸ λογιῶ-λογιῶ κλαδιά ὁ Μίκης μας; Μακρουλά, χοντρά, γαργαλιστικά ἢ ἀγκαθερά μαζοχικώτατα.. - πού ξέρεις καὶ συστήνεις;] Καὶ ἄλλη φορὰ τὸ συστήσαμε: Προσοχὴ στὰ ἐπίθετα. [Μὰ καὶ στὰ κλαδιά! Καὶ στὶς βίτσες, καὶ στὰ βρεμένα μαδέρια!] — 13. Ν 15, 11-1-41, 409β. Τὸ «Στ' ἀθάνατα βοννά μας» πολὺ μακρὸ [Κι αὐτὸ μακρὸ; Ὅλα μακρὰ τοῦ Μίκη μας - λόγῳ . physique φαίνεται!] Δημοσιεύομε

ἐδῶ τοὺς τελευταίους στίχους: «Δόξα στ' ἀθάνατα βουνά» | αὐτὴ ἡ κραυγὴ καὶ μόνη | ἄς μένη φόρος μας βαρῶς | καὶ μόνη μας τιμὴ | στὰ βράχια, ποὺ οἱ ἀθάνατοι | τῆς | λευτεριάς οἱ κλώνοι | ἐκεῖ πρωτοφυτρῶσανε | βρίσκοντας ἅγια γῆ! — Ἔ, φτάνει ἡ «ἄνθολογία Θεοδώρακη», δὲν βρίσκετε; ;.. Μ' αὐτὰ τὰ λίγα θά... καθέξω, ἀσφαλῶς, τὴ θέση ποὺ τοῦ πρέπει, στὸν κάλαθο τῶν ἀχρήστων καὶ τῶν γιὰ καρπάζωμα, τῆς νεο-ελληνικῆς μαρτυρολογίας! Ἄπολαῦστε τώρα καὶ λίγη γνήσια «ἰδεολογικὴ συνέπεια» «βρῦτερων» κι αὐθεντικώτερων «πνευματικῶν ἐκπροσώπων» τῆς «Ἀριστεραῶς» μας:

ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΕΧΝΗΣ — «Ὀκτωβρίου», τάχα, ἀλλὰ ποὺ ἔσωσε καὶ κυκλοφόρησε Δεκέβρη μὲλις! — οἱ θρασύτατοι φαρισαῖοι τῆς «συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς» τῆς ἔγραφαν πὼς κάνουν μεγάλη ἔρευνα γιὰ τὸν «κίνδυνο δικτατορίας» ξανὰ στὸν Τόπο μας, ἀλλὰ μόνο μετὰ ξὺ τῶν ἐπίσημων πνευματικῶν ἐκπροσώπων τῆς «Ἀριστεραῶς»! Νά οἱ σχετικὲς φράσεις τους (σ. 243, στ. 31-3). Ἡ ἔρευνα αὐτὴ τῆς «Ε.Τ.» [] θέτει αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα σὲ ἐκπροσώπους τῆς πνευματικῆς Ἀριστεραῶς, ποὺ τὸ περιοδικὸ φιλοδοξεῖ νὰ τὴν ἐκφράζη [Δὲν ξέρουσαν καὶ νὰ γράφουν οἱ τσαπατσουλήδες!] Ἀπὸ τὴ συζήτηση μετὰ ξὺ μας — ὥστε μόνο «μετὰ ξὺ τους» συζητᾶν οἱ τόσο «ἐλεύθεροι» κ' «ἐπαναστάτες» μας! Ἔ, καλὴ προκοπὴ εὐχηθῆτε, μὲ τέτοιες ψευτοκουβέντες, στοὺς ἀνυποψίαστους αὐτοὺς κάθε συζήτησης καὶ δολοφόνους κάθε ἀληθινοῦ διαλόγου ἐδωμέσα! . Μὰ καὶ παρακάτω (244), στοὺς τίτλους, ἐξακολουθεῖ ἡ ὑποκρισία: Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι τῆς Ἀριστεραῶς μιλοῦν κ.λ. κ.λ. «Πνευματικοὶ ἄνθρωποι τῆς Ἀριστεραῶς, ἔ; Μὰ ξεράστε, λοιπόν, τί «πνευματικοὶ» δοῦλοι, καὶ ποιοῖς μασκασκαρέικης — μὲ τέτοιους σκάρτους (καὶ χτὲς γλείφτες τῆς Δικτατορίας) — «Ἀριστεραῶς» ἐκπρόσωποι οἱ σαλτιμπάγκοι! Παρελαύνουν ὅλοι: Πρῶτος-πρῶτος, ὁ ἀπὸ τὸ '51 «σπασμένος» καὶ κονφορμιστικώτατα συμβιβασμένος Μανόλης Ἀναγνωστάκης, ποὺ ἀνεβοκατεβαίνει στεῖρος ἔκτοτε τὴν ἀνιάρτατη κλίμακα τῆς πιδ ἡττοπαθοῦς (κι ἀντεπαναστατικῆς βαθύτατα) παρακμιακῆς περιπτώσιολογίας μικροαστο-συναισθηματισμοῦ μιᾶς ἐπαρχιακῆς πόλεως τῶν Βαλκανίων, ἀλλὰ ποζάρει ἀκόμα — ὅλα καὶ ὅλα! — γιὰ «ὠργισμένοι» κι «ἀριστεροί»: εἶν' ἡ μόνη — ἔστω καὶ τριμμένη — γραβάτα μας, τὸ παπιγιονάκι μας-ταυτότητα στὴν τσάρκα τῶν καφολογιῶν τῆς «συμπρωτευούσης» μας (ἈθροΠολίτηδων, ὑποΘεμελήδων, αὔριο Σαπίδηδων¹ καὶ δὲ συμμαζεύεται)!. Ἐπειτα ὁ ἄλλος ἐκεῖνος συνεργάτης τῆς Τετάρτης Αὐγούστου — δικός τοῦ δὲ ὁ ὕμνος τῶν Ταγματῶν Ἐργασίας τῆς! — Νικηφόρος Βρεττάκος!.. Κατόπιν ἡ παλαιοβενιζελάρια Βασίλης Ρώτας, παλιὸς καπετάν-σκοτώστρας καὶ συνεργάτης ὄλων σχεδὸν τῶν «ἰσχυρῶν» καθεστώτων μας μιᾶς τεσσαρακονταετίας! Ἀκολουθεῖ ὁ ψευτοιστορικός — à la Γεώργιο Ροῦσσο (ἢ τώρα-τώρα καὶ Σπύρο Θουκυζίνη¹) — Δημήτρης Φωτιάδης καὶ ὁ (φριζτε ξετσιπωσιά!) ὑπεργλείφτης τῆς Δικτατορίας Νίκος Κατηφόρης, «ἀντιδικτατορικός» λέει καὶ τουλόγου του, «ἀνέκαθεν»!.. Τί νὰ πῆ κανεῖς! Τί νὰ πρωτοθαυμάση! Τὴν τέλεια ξαδιαντροπιὰ τέτοιων ποντικῶν ἢ τὴ θρασύτητα τέτοιας «Ἀριστεραῶς», νὰ μᾶς σερβίρη τέτοιους γιὰ «ἐπαναστάτες»; Ἀλλὰ μὴν ἀπορεῖτε: τέτοιας τέτοιοι πρέπει γιὰ «γνήσιοι» ἐκπρόσωποι! Γνήσιοι, γνησιώτατοι πράγματι ἐκφραστὲς σαπίλας καὶ νοθείας τρίςβαθης!.. Νά, ρουφήξτε τί ἔγραφε ὁ καμποτῆνος αὐτὸς Νίκος Κατηφόρης — ποὺ τὸν ξέρετε ἀπὸ χρόνια οἱ νεώτεροι γιὰ «σταθερὰ προοδευτικὸ καὶ ἀριστερὸ συγγραφέα» στὰ ἔντυπα τοῦ «δημοκρατικοῦ» Συγκροτήματος τοῦ καλλίστου νέου Λαμπράκη μας καὶ τῆς τρισάθλιας «Ἀριστεραῶς» μας — κοιτᾶτε τί στὴ Νεολαία τῆς ΕΟΝ, τὸ '38, μετὰ τὸ Μόναχο, μὲ τί ἀναφορὲς τιμητικώτατες στὸν κύ-

¹ Τὰ «κοπυράιτ» τοῦ Σαπίδης (γιὰ τὸν φαρδὺ Σαββίδη) καὶ τοῦ Θουκυζίνης (γιὰ τὸν θρασύτατα «ιστοροῦντα» τώρα τὴν Ψωροκώστανα Μαρκεζινάκο μας) ἀνήκουν στὸν Νίκο Καρούζο, μὲ ἡμερομηνία 23-12-66, παρόντος καὶ Ἄλεξ Σχινᾶ

ριο . Μουσσολίι, καὶ τί μύδρους κατὰ τῶν «αἰμοβόρων» καὶ «ἀνθρωποφάγων» κομμουνιστῶν — «κομμουνιστῆς» τάχα αὐτός, ἀπ' τὰ χρόνια τῆς Ἀβασίλευτης Δημοκρατίας, καθὼς μᾶς λέει σήμερα (E T., 142, X/66, σ. 254, στ. 1-2 τῆς ἀπάντησής του στὴν «ἐφρευνά» τῆς) — καὶ τί ὕμνους στὴν Τετάρτη Αὐγούστου, μὰ καὶ σ' ὅλα τ' «ἀνθρωπιστικώτατα» φασιστικὰ καθεστῶτα συλλήβδην! Διαβάστε, διαβάστε: Οἱ «ἀνθρωπισταὶ» τῆς σφαγῆς Ἀρθρο στὴ Νεολαία, 2, 22-10-38, 68: Τώρα, ὅτε τὸ κύμα τῆς φρίκης, πὺ ἐσκόρπισε ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου, παρῆλθε — [«Παρῆλθε ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου» τὸν Ὀχτώβρη τοῦ '38! Καὶ σ' ἐννιά μῆνες γεννήθηκε τὸ τέρας! (Ἄλλ' αὐτὰ δὲν καθούρντιζαν μέρα-νύχτα οἱ σταθμοὶ τοῦ Ἀξονα, καὶ ἀποκοίμιζαν τοὺς Τσάμπερλαιν σ' ὅλο τὸν Κόσμο; . Αὐτὰ καὶ ὁ ἀξονικώτατος τότε ζετσιπο Κατηφόρης τοῦ κατηφόρου μας!.. Παρακολουθῆστε τον·)] — καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὑποψήφιοι νεκροὶ καὶ τραυματῖαι — [δηλαδῆ . οἱ «καταδικασμένοι» ἀντίπαλοι τοῦ «ἀκῆττητου» Ἀξονα, μὲ τὸ μέρος τοῦ ὁποῖου (καὶ κατὰ τὸ σύμφωνο Ρίμπεντροπ-Μολότωφ σὲ λίγο) ὁ ζετσιποΚατηφόρης μας!] — πανηγυρίζουν τὴν σωτηρίαν των, ἄς ἐξετάσωμεν μὲ εἰλικρίνειαν καὶ χωρὶς προκαταλήψεις, τὰς ἀντιδράσεις πὺ ἐφερεν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς κοινωνίας τὸ περιστατικὸν αὐτό. Εἶναι ἀπίστευτον καὶ ὁμως ἀληθὲς τοῦτο: Ὅτι ὑπῆρξαν «ἀνθρωποι», οἱ ὁποῖοι εἶδαν τὸν κίνδυνον τοῦ πολέμου μὲ ἀνακούφισιν, καὶ εἶδαν ἕνα παγκόσμιον πόλεμον ὡς λύσιν. Καὶ τὸ ἀκόμη περιεργότερον εἶναι τὸ ἐξῆς: Ὅτι οἱ «ἀνθρωποι» αὐτοὶ διεκδικοῦν τὸν τίτλον τοῦ «εἰρηνοφίλου», τοῦ «ἀνθρωπιστοῦ» [Καὶ σήμερα τὸν διεκδικοῦν, καὶ τὸν διεκδικεῖς μαζί τους, ζετσιποΚατηφόρη μου!] Ἀλλοίμονον! [Πράγματι ἀλίμονο! (Μὲ γιώτα, ἀγράμματε!)] Πόσον αἱ λέξεις ἔχασαν τὴν ἀξίαν των . Ποῖοι εἶναι αὐτοί; Τὸ ὕς ἀπεκάλυψεν ὁ κ Μουσσολίνι — ὁ «ἀξιοτιμώτατος» κύριος Μουσσολίι, κάθαρμα! — εἰς ἕναν ἀπὸ τοὺς προσφάτους λόγους του [πὺ ὅλους, προφανῶς, τοὺς «ἐνωτίζετο» βαθιά του ὁ ζετσιποΚατηφόρης μας!..] «Ἐκεῖνοι» — [ἀπεφάνθη ὁ θεωρητικὸς τοῦ Φασισμοῦ] — «οἱ ὁποῖοι νομίζον» ὅτι ἐφθασεν ὁ καιρὸς διὰ νὰ λογαριασθοῦν μὲ τὰ δολοκληρωτικὰ καθεστῶτα » Εἶναι λοιπὸν οἱ ἀντίπαλοι τῶν ἐθνικῶν καθεστῶτων! Οἱ «ἀντιφασισταὶ» καὶ εἰς τὴν στενωτέραν των ἔννοιαν: οἱ κομμουνισταὶ .. Διὰ τοὺς παλαιότερους, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν τὴν τυμπανοκρουσίαν τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας — [εἰν' αὐτὸς πὺ μᾶς λέει, σήμερα, πὺς «μπῆκε στὸν Ἀγῶνα» πρὶν ἀπ' τὴ Δικτατορία! — ἡ στάσις τῶν κομμουνιστῶν ἐναντι τοῦ κινδύνου ἐνὸς νέου πολέμου ὑπῆρξε παταγῶδης ἀποκάλυψις. [Καί. . «ἀνέντηψε» λοιπὸν τότε ὁ ταρτοῦφος μας!] Καὶ θὰ ἐφθανε τοῦτο μόνον, διὰ νὰ σκοτώσῃ μέσα τους, κάθε ὑπόλειμμα συμπαθείας πρὸς τὰς ἀρχὰς των. [«Ἐξηγεῖ», τάχα, ὁ φαρισαῖος, γιατί .. «ἀνέντηψε»! .] Ὁ κομμουνισμὸς ὑπῆρξε κυρίως ἄνθος τοῦ παγκοσμίου πολέμου! [Ὅ,τι θέλει λέει, ὁ ἀστοιχείωτος!] Δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός αὐτό. Ἡ αἰμάσσουσα ἀνθρωπότης, εἰς τὰ ὄτα τῆς ὁποίας ἀντηγοῦσεν ὁ κρότος τοῦ κανονιοῦ καὶ τοῦ πολυβόλου. ἡ ἀνθρωπότης μὲ τὰ δάση τῶν νεκροταφείων καὶ τὸν πόνον ἑκατομμυρίων χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, ἤκουσε μὲ συμπάθειαν μίαν μεγάλην ὑπόσχουν: Ἐλάτε μαζί μας καὶ δὲν θὰ ξαναγίνῃ πόλεμος . Τὸ λάιτ μοτιβ τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας μετὰ τὸν πόλεμον — [ὄχι καὶ πρὸ τοῦ πολέμου, .] — ὑπῆρξε ἡ καταδίκη τοῦ πολέμου! Πληθωρικὴ ἀντιπολεμικὴ φιλολογία εἰς τὰ γράμματα — ἀλλὰ γιὰ φανταστῆτε καὶ φιλολογίκα ὄχι στὰ γράμματα!.. — τὸ θέατρον, τὸν κινηματογράφον, ὀργανώσεις ἀντιπολεμικαὶ καὶ δῆθεν εἰρηνοφίλοι ἐκδηλώσεις, κατὰ τοῦ πολέμου, παντὸς εἶδους! Ὁ πόλεμος «ἀπεκαλύφθη» ἀπὸ τοὺς Κένσορας [sic] τῆς «μελλούσης» κοινωνίας, ὡς ἀναπότρεπτος ἀνάγκη τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος — [καὶ δ' αὐτὰ «μετὰ τὸν πόλεμον», κατὰ τὸν «πολλὰ μαρξιστῆ» Κατηφόρη μας, ὄχι ἑκατὸ χρόνια πρὶν!] — ἡ ἐξαφάνισις τοῦ ὁποῖου ἦτο ἐκ τῶν οὐκ ἄνευ [sic], ὄρος πρὸς ἀποσὸβησίν του εἰς τὸ μέλλον. Ἡ προπαγάνδα γύρω ἀπὸ τὸ σύνθημα αὐτό, ἔκαμε θαύματα. Ἐκμεταλλομένη τὴν φυσικὴν ἀπέχθειαν τῶν μαζῶν κατὰ τὸ ὄσον πόλεμον [sic], ἠθέλησε νὰ τὴν ἀποκρυσταλλώσῃ εἰς πίστιν πρὸς τὸν κομμουνισμόν. Καὶ ἐν μέρει ἐπέτυχε. Ἀθρόοι προσέτρεξαν οἱ καλῆς πίστεως ἀφελεῖς, διὰ νὰ προσφέρουν, τὰς δυνάμεις των. Καὶ ὁ κομμουνισμὸς ἐπροχώρει [sic].. Ἐν τῷ μεταξὺ

διὰ νὰ διατηρῆται προφανῶς ὁ ἐνθουσιασμός τῶν ὀπαδῶν, οὐδέποτε ἔπαινε νὰ τονίζεται ἐπιτηδεῖως ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου. Ἦρκει τὸ παραμικρὸν νέφος εἰς τὸν ὀρίζοντα, διὰ νὰ ἀκουσθῆ ἡ ἀπαισία κραυγὴ — [ἡ «κραυγὴ» ἦτο «ἀπαισία», γιὰ τὸν φαρισαῖο μας, ὄχι τὸ πρᾶγμα: ὁ κίνδυνος!] — Ὁ πόλεμος ἐρχεται. . Καὶ κάποτε ὁ κίνδυνος ἐπῆλθε πραγματικῶς. Ἦτο ἡ τελευταία περίοδος ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν ἡ δημοκρατικὴ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, ὑπὲρ τριῶν καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίων Γερμανῶν [Ἐπὶ τῆς, ὁ τελείως ξαδιάντροπος αὐτός, πού μᾶς παρασταίνει, σήμερα, τὸν ἐκπρόσωπο τῆς Ἀριστερᾶς, υἱοθετοῦσε τότε ἀπόλυτα τὶς χιτλερικὲς θέσεις προπαγάνδας, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ πανάγαθος ἐκεῖνος Φύρερ, ἐν ὀνόματι τῆς δημοκρατικῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, ἦταν ἕνας... ἰδεαλιστικώτατος δημοκράτης ἐλευθερωτῆς τρισῆμισυ ἑκατομμυρίων «καταδυναστευόμενων» ἀπ' τοὺς. . Τσεχοσλοβάκους «γερμανῶν»! (Ναί, τὰ καθάρματα! Τέτοια!)] Καὶ ἡ καταχθόνια μηχανὴ ἐτέθη πάλιν εἰς κίνησιν Ὁ πανικός ἐξαπελύθη Καὶ κατεβλήθησαν ἀπεγνωσμένα προσπάθειαι, ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν, διὰ νὰ ματαιωθοῦν αἱ φιλειρηνικαὶ προσπάθειαι τῶν ὑπευθύνων κυβερνητῶν — [αἱ φιλειρηνικαὶ προσπάθειαι τοῦ .. Χίτλερ, προφανῶς, καὶ τοῦ Μουσσολίνι, ἢ τῶν ἡττοπαθῶν καὶ τῶν γερμανόφιλων, τῶν πεμπτοφαλαγγιτῶν τοῦ Ἀξονα σ' ὅλο τὸν Κόσμο!] — διὰ τῆς βοῆς τοῦ ὄχλου! Ἡ προπαγάνδα, ἡ ὁποία ἐροῖζωσε μὲ τὰ ἀντιπολεμικὰ συνθήματα, ἐκίνει τὰ θύματα τῆς τῶρα ὑπὲρ τοῦ πολέμου! Ὁχι ἀποκαλύπτως. Κεκαλυμμένως πάντοτε σύμφωνα μὲ τὴν κομμουνιστικὴν τακτικὴν, ἀλλὰ μὲ πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἔτεινον, εἰς τὸ αὐτό νὰ προκληθῆ ὁ πόλεμος! [Ὡστε τὸν πόλεμο τὸν προκάλεσαν ὄχι οἱ . «φιλειρηνικώτατοι» Χίτλερ καὶ Μουσσολίνι, ἀλλ' ὁ ἀκάπαισιος» ἐκεῖνος Στάλιν, νὰ ποῦμε, καὶ ἡ «διεθνὴς συνοδοιπορία» του: Ρούζβελτ, Τσάμπερλαιν κ' οἱ ῥέστοι! (Ὅτ' ἡ ΚΥΠ τοῦ Νάτσενα δὲν ἀποδιαντράπηκε ἴσαμε τέτοιες «θέσεις»!)] Καὶ τί δὲν ὠραματίσθη ὁ πολιτικὸς φανατισμὸς τῶν ἀνθρωποφάγων ἀνθρωπιστῶν! Σφαγὰς εἰς τὰ μέτωπα Σφαγὰς εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Καὶ ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ αἵματος, τὸν κομμουνισμὸν σύροντα τὸ δρεπάνι του — [Ψέματα;..] — διὰ νὰ θείρῃ τὸν καρπὸν τῆς ἐξουσίας! Εἶναι ἐντροπὴ! Εἶναι ἔγκλημα! [Φρίττει ὁ χιτλερικὸς Κατηφόρης μας, ἀντιφασίστας» τάχα καὶ ἀριστερός» σήμερα «ὑπερδημοκράτης», προβαλλόμενος ἀναίσχυντα γιὰ τέτοιος ἀπ' τὰ τρύπια τενεκέδια τῆς Ἐπιθεώρησης Τέχνης!.. Καὶ συνεχίζει ὁ ἐμεικτός] Τὰ ἐθνικὰ καθεστῶτα ἀνεδείχθησαν ἀπὸ τὴν δοκιμασίαν, βαθύτατα ἀνθρωπιστικά. Ἀπεδείχθησαν ὅτι σέβονται τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν! [Νὰ βάλουμε μιὰ σειρὰ θαυμαστικά, «Ἄς μὴ βάλουμε οὐτ' ἕνα.» Ἀλαλοὶ παρακολουθήστε τον, πού δὲν κοκκινίζει πιά γιὰ τίποτα] Καὶ ἰδοὺ! Τὸ ἀπαισίον φάσμα τοῦ πολέμου ἔφυγε! Τὸ δράμα τῆς εἰρήνης προχωρεῖ, εἰς ἔργα πολιτισμοῦ, ἔργα ἀγάπης, ἔργα ἀνθρωπισμοῦ! Ἀνόρθωσις εἰς τὸ ἐσωτερικόν Καλαὶ σχέσεις εἰς τὸ ἐξωτερικόν .. Τὸ ἄρα τῆς εἰρήνης προχωρεῖ. Ἀπὸ τὴν μικρὰν αὐτὴν γωνίαν τῆς Ἐυρώπης, ἀπὸ τὴν νέαν Ἑλλάδα τῆς 4ης Ἀυγούστου, τὸ ἀκολουθοῦμεν μὲ πίστιν καὶ πάθος εἰς τὸ τριαδικόν σύμβολον τοῦ πολιτισμοῦ: Τῆς Πατρίδος, τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Οἰκογενείας. Τὰ κοράκια, πού ὠνευρεῖθησαν πτώματα γιὰ νὰ ζήσουν, θὰ βροῦν μιάν ἀνθισμένην ζωὴν. Μιὰ ζωὴ, πού προχωρεῖ μὲ θρίαμβον, ὑπὸ τὰς κραυγὰς τῆς ἀπελπισίας των. [Ἵπογραφὴ, φαρδιάπλατιὰ καὶ ξεβράκωτα, «ἀγωνιστές» μου ἐσεῖς τῆς ἡλίθιας Ἐπιθεώρησης Τέχνης: ΝΙΚΟΣ ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ! Νὰ τὸν χαίρεστε!]

Μετὰ περιμένετε, νέοι μου, τίποτα παστρικό καὶ γνήσιο ἀπὸ τέτοια «Ἀριστερά», μὲ τέτοιους «πνευματικούς ἐκπροσώπους»; Ἐγὼ περιμένω μόνο νὰ δῶ σὲ ποιὸ σκαμνὶ «κριτικῆς», τάχα, ἢ «αὐτοκριτικῆς», θὰ καθήσουν οἱ ἀστοιχείωτοι τενεκέδες τῆς «ὑπεύθυνης συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς» τῆς Ἐπιθεώρησης Τέχνης, πού φιλοδοξεῖ νὰ ἐκφράζῃ κιάλας τὴν πνευματικὴν Ἀριστερὰ - ναί, μὲ τέτοιους πόντικες γλοιωδέστατους τῆς Δικτατορίας, «κατὰ» τῆς... Δικτατορίας λέει! (Ἦ ὄχι; Καὶ δὲ θὰ κάτσουν, λοιπόν, σὲ σκαμνὶ κανένα, λόγῳ κανένα μὴ δίνοντας σὲ κανένα «κορόϊδο» ὀπαδῶ - à la Αἰμίλιο Χουρμούζιο περίπου, κυνικώτατα, πού τοῦ γράφουμε καὶ τοῦ ἀποδεικνύουμε

πὼς εἶναι κλέφτης ὁ Θέμελης, κι αὐτὸς «ὑπερήφανα» ἐξακολουθεῖ «ἀπτόητος» νὰ τὸν βάζῃ στὶς ὑποσινδονιάδες του, ἢ τὸν καταγγέλλουμε καὶ τὸν ἴδιο γιὰ κλέφτη ἀπ' τὸν συνάδελφό του γερο-Κουκκίδη, καὶ πάντα «ἀπτόητος» ἐλόγου του δὲ φτύνει πάλι νὰ πινηῖ μέσα!.. Naί; Τέτοιο εἶναι πιά τὸ «ἦθος» κ' ἡ «τακτική» ὄλων,.. Μὰ δὲν ἀμφιβάλλουμε, πὼς τέτοια ἢ κοινὴ σαπίλα στὸν ἔρμο τοῦτο Τόπο!. Μὴ βασκαθῆτε, ἀδέρφια - κι ἀγκαλιαστὰ θὰ πᾶτε, ὅλοι ὁμοιοι, καθὼς τὸ βλέπετε τίς μέρες αὐτές!.)

ΤΩΡΑ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΜΕ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΠΕΠΟΝΟΣ τοῦ τρισημῆστου τῆς «δημοκρατικῆς» μας μπαρουτολογίας - νὰ μὴ μᾶς ποῦνε κιόλας πὼς. «ψαλιδίζουμε» τὰ κείμενα καὶ δὲ σᾶς τὰ δίνουμε «ὀλόκληρα» (τέτοια «σπουδαῖα» μάλιστα «κείμενα!») Ἔ, λοιπὸν πάρτε καὶ τ' ἀποδέλοιπο τοῦ πεπονίου ὕμνου εἰς Ἀκρόπολιν (à la Renan!) ποῦ σᾶς τὸν κόψαμε στὴ μέση... πέρσι (σ. 890) [Βλέπω] πολιτισμοὺς μεγάλους, ποὺ πέρασαν ἀφοῦ πρώτα φώτισαν τὸν κόσμον ὅλο. Βλέπω τὸν Ἰκτινο νὰ στέκεται μπροστὰ στὸν Παρθενῶνα, στὸ δημοῦργημά του, καὶ πιὸ κεῖ τὸν Περικλῆ νὰ τὸν θαυμάζῃ. [Τὸν Ἰκτινο ἢ τὸν Παρθενῶνα; Τρεχαγύρευε!] Νά! Ἦ Ἀθηναῖα, ποὺ ξεχωρίζει ἀνάμεσα ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες θεές, θεὰ τῶν θεῶν, γιὰ τοῦτο εἶναι καὶ αὐτὸ ποὺ συμβολίζει, θεϊκὰ τὰ χέρια ποὺ τὴν ἔκαναν. Βλέπω ἀκόμα Ἐνετοὺς καὶ Φράγκους νὰ περνοῦν καὶ νὰ σὲ προσκυνῶνε, θαυμάζοντάς σε μαζὶ καὶ νὰ προσπαθοῦν κάτι νὰ πάρουν ἀπὸ πάνω σου σὰν ἄγιο κειμήλιο Μὰ ὅσο σὲ γυμνώνουν, ὅσο σὲ καταστρέφουν, τόσο πιὸ πολὺ λάμπεις καὶ σκορπᾶς γύρω σου τὸ φῶς. Νά καὶ ὁ Ἀνδροῦτσος, νὰ καὶ τ' ἄλλα παλληκάρια, ἤρωες ἡρώων! [Δηλαδή: ὁ Γκούρας, νὰ ποῦμε, ὁ σκύλος κι ἄναντρος δολοφόνος τοῦ Ἀντρούτσου, «ἤρωες ἡρώων» καὶ δαῦτος τοῦ Πέπονος!] Νά κι ὁ Φαβιέρος, ποὺ περᾶ ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς Τούρκους — [μέσω .. «κίε-ρου βράχου» προφανῶς!.. (Ἔρχεσθε ἐξ Ὀμοιοῖς; Ὁχι, ἐρχομαι ἐκ Συντάγματος! ποὺ λέει κι ὁ sine nobilitate² μας!)] μαζὶ μὲ τοὺς γενναίους του! Κι ἀνάμεσα ἀπ' αὐτοὺς βλέπω ποιητῆς, τοῦ λόγου τεχνίτες — [σὰν καὶ τουλόγου σου!] — ποὺ ἔρχονται νὰ ἐμπνευσθοῦν ἀπὸ σένα καὶ ποὺ σοῦ ἀφιερώνουν στίχους καὶ σελίδες ποὺ σὲ δοξάζουν καὶ ὕμνοιν μαζὶ μ' ἐκεῖνους ποὺ σ' ἐμπνευστήκανε καὶ σὲ δημοιοργήσανε. [Μὲ τέσσερα ἀπανωτὰ ποὺ!] Ὡ βράχε! κάθε κομμάτι σου καὶ μιὰ σελίδα ἀπ' τὴν ἐνδοξὴ ἱστορία τῆς πόλης ποὺ στολιζέει κι ὀλόκληρης τῆς χώρας ποὺ σ' ἔχει δό-

2 Κι ἂς μᾶς διορθῶσῃ ὁ ἀκούρατος ἀναγνώστης ἄλλο ἓνα λάθος ποὺ μᾶς ξέφυγε, ἐ μ ἄ ς τ ὦ ν ἰ δ ἰ ω ν, ὄχι κανεὸς διορθωτοῦ (ποὺ δὲ μᾶς φέγγει, τρεῖς ἢ ὡρα τὰ χαράματα, μονάχων μας) — πρὸς «θρίαμβον» κάποιον δούλων πατρῶν τυφλοπόντικων ἀνθυποδοσκάλων, ὅπου «μᾶς τσάκωσαν» οἱ καφεροί, οἱ ἀποστεγνωμένοι χρόνια (ἢ ἀπὸ γενεσιμιῶν τους) σὰν ξεροκούραδα μᾶς πήρσαν καὶ στὸ τηλέφωνο, γιὰ τὰ βρώμικά τους, λὲς καὶ μὲ ἄριστα στὸ χαζοΣκάση τους «δὲν κατέχαμε» τάχα εὔτε τῆ «sine μετ' ἀφαιρετικῆς» (μ' ὅλο ποὺ διαρκῶς συναπαντᾶν q u a p o i σ τὰ κείμενά μας) — sine nobilitate, λοιπὸν, κι ὄχι nobilitatis, στῆ σ. 891 (τίτλος, καὶ στίχος 5 ἀπ' τὸ τέλος), τοῦ προηγούμενου τεύχους Ἄν καί, ἂν καὶ — ἂν ἤξεραν π ρ ἄ γ μ α τ ι κ α λ ἄ λατινικὰ (μὰ κ' ἑλληνικὰ, οἱ ἐρίφηδες) — θάχαν κάτι ἀκούσει καὶ γιὰ κάποια προστακτικὴ τοῦ s i n o [(ἀφίημι) sine, ποὺ εἶναι τὸ ἴδιο], μαζὶ μὲ κάποια γενικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀντικείμενου, καὶ δὲ θύπρετε λοιπὸν ν' ἀποκλείουν καθόλου α ὐ τ ὸ ν ἄθελε ὁ «τζαναμπέτης» P A. ἄφες τῆς εὐγενείας (γαῖδαρε νομπελισσιμώτατε!), κατὰ τό: ἄπαγε τῆς βλασφημίας κ τ π Ἦ, γενικώτερα, καὶ τινὰ περὶ Γενικῆς ἀρχαικωτάτης, πὺ περιέχει βεβαίως πᾶσαν Ἀφαιρετικὴ κ λ κ λ Ἀλλὰ ποὺ αὐτὰ, οἱ δασκαλάκηδες τῆς δουλείας, μὲ τὰ κολλυβογράμματα τῶν ἀνθυποΣκάσηδων καὶ τῶν Κορρέδων τους! Ὅμως, μὴ φοβοῦνται τὸ λάθος μας λ ἄ θ ο ς - καὶ κανεὶς δὲν τοὺς τὸ παίρνει! Νὰ τὸ κρατᾶν σφιχτὰ, μικρὰ εὐτυχεῖς ποὺ τὸ «τσάκωσαν» - ἀφοῦ, ἄλλωστε, τὸ «τσάκωμα» τ ρ ι χ ῶ ν ἐν γένει εἶν' ὁ μόνος λόγος ὑπάρξεως, ἀνάκαθεν, τῶν στεῖρων τυφλοπόντικων Ὁπωσδήποτε, ἐμεῖς θέλαμε νὰ ποῦμε, ἀπλοελληνικὰ (καὶ λ ἄ θ ο ς δ ἐ ν ἔ χ ε ι τ ὸ εὐ θ ὺ ν ὄ η μ α) Γαῖδουρογαῖδαρε νομπελίστα μας, κ α τ ὴ τ ε ρ ε ! (Ναῖσκε, δούλοι τοῦ τύπου καὶ προδότες κάθε οὐ σ ἰ α ς, ποὺ δ ε ι λ ο ἰ κ ρύβεστε πίσω ἀπ' τὸ σύρμα, ἐνῶ μπρὸς μας κάποτε τ ρ ἔ μ α τ ε καὶ γλεῖφατε, γ λ ε ἰ φ α τ ε τ α π ε ι ν ὄ τ α τ α - νὰ μὴ γράψω τώρα ἐδῶ καὶ τ' ὄνομά σας, τὸ ταπεινότερο, καὶ αἶς «δοξάσω» κ' ἐλόγου σας!)

Ξα της και καμάρι της. Ὡ βράχε ! τὰ πάντ' ἀπὸ σένα ἐπέρασαν. [Και θαυμάστε τώρα σύνταξη, ὁ ἀγράμματος αὐτὸς Γενικὸς Διευθυντῆς χτὲς τοῦ Πεπονόφωνου τῆς θρασύτερης ἀναξιοκρατίας στὸν Τόπο μας :] Θεοὶ ποὺ ὑπῆρξες τὸ ἱερό τους τέμενος, σοφοὶ ποὺ ὑπῆρξες τὸ βῆμα τοῦ κηρύγματός τους, πολιτισμοὶ ποὺ ἔγινες τὸ κήρυγμά τους, κόσμοι ποὺ σὲ προσκύνησαν και σὲ ἐξύμνησαν, τραγουδιστές — [Σύνταξις : 'Ἐσὺ (βράχε). τραγουδιστές !] — ποὺ τοὺς ἐνέπνευσες — [Δηλαδή. Σὺ, ὁ βράχος, ἐνέπνευσες ἑαυτὸν ὡς .. τραγουδιστὴν σοῦ αὐτοῦ ! (Βρισκόμαστε πιά σὲ χώρους κα θαρῆς ἀλογίας - μὰ τί ἄλλο σὲ τσερβέλο Πέπονα ;)] — και τοὺς ἀνέδειξες. . Μὰ πέρασαν ὅμως ὅλα — [καὶ μὰ και ὅμως !] — ἔφυγαν ὅλοι, και μόνο σὺ μένεις και θὰ μένῃς γιὰ πάντα αἰώνιος — [κ' αἰώνιος και γιὰ πάντα !] — ἥλιος λαμπρὸς ἀπ' ὅλα κι ἀπ' ὅλους πὸ ψηλά, ἀκόμα κι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς θεοὺς, Βράχε ἱερέ, βράχε ἀθάνατε, ὦ Ἀκρόπολη τῆς Ἀθήνας — ἀκρόπολη πνευματικῆ τῆς Οἰκουμένης — σὺ γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη θὰ φωτίσης τὴν ἀνθρωπότητα — [μὲ τὸ φῶς τῆς Τετάρτης Ἀυγούστου βέβαια, ἔ Πεπονάκο τῆς «ὑπερδημοκρατίας» μας ;] — σὺ και πάλι θὰ τὴν ὀδηγήσης [μὲ «Ὁδηγὸ-Πατέρα» τὸ Μεταξά !] στὸ δρόμο τὸ σωστὸ τοῦ ἀνώτερου πολιτισμοῦ [τοῦ . Τρίτου Ἑλληνικοῦ !] Ἀπὸ σὲ ὦ βράχε-σύμβολο, πηγὴ τῆς Γνώσεως, τοῦ Καλοῦ και τῆς Ἀγάπης θὰ σκορπιστῇ τὸ Φῶς — [ἦτοι : δὲ θὰ φωτίση, ἀφοῦ .. θὰ σκορπιστῇ !] — τὸ φῶς τὸ λαμπρὸ, τὸ φῶς τὸ ζωοποιό, τὸ φῶς τὸ Ἑλληνικό.

Ναί, φίλοι ! Τέτοιους ἔκριναν οἱ παπατζῆδες σας, οἱ «ἀξιοκράτες», «ὑπεράξιους» νὰ σᾶς κανοναρχᾶνε μέρα-νύχτα, και νὰ σᾶς «μορφώνουν» (νὰ σᾶς παραμορφώνουν), νὰ σᾶς διευθύνουν τὴ γνώμη τῆς «Δημοκρατίας», και τὸ φρόνημα, ἀπὸ τὸ Πεπονόφωνό τους !

Τί ἀπορεῖτε μετὰ, γιὰ ὅ,τιδήποτε ; Ἐδῶ εἴμαστε ὀπερέττα ! [Και θὰ συνεχίσουμε !]

Α ΛΛΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΑΥΤΟΙ Εἶναι κι ἄλλοι συνεργάτες τῆς Δικτατορίας, ποὺ μᾶς διαφύγανε ! Μᾶς τηλεφωνεῖ ἄγνωστος ἀναγνώστης (28 12-66) και μᾶς λέει : *Καὶ Γιάννης Βιστάκης*, ἀρθρογράφος τότε στὴ «*Νεολαία*» — πράγματι — και ὕμνητῆς τῆς Τετάρτης Ἀυγούστου κ λ., σήμερα διευθυντῆς τῆς «*Οἰκονομικῆς και Πολιτικῆς Ἐρευνας*», τῆς *ΕΔΑ* ! Μὰ και *Στέλιος Γεράνης*, «*ποιητῆς*» κ λ., στὸν Πειραιᾶ, ὕμνητῆς τῆς Τετάρτης Ἀυγούστου, στὴν «*Ἀκρόπολη*» ! *Κ' ἡ Ρίτα Μπούμη - Παπᾶ* ἦταν λογοκρίτρια ἐπὶ .. «*Τρίτου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ*» ! Και τὸν ὕμνο στὰ τεταρταγουουστιανὰ «*Τάγματα Ἐργασίας*», ποὺ ἔγραψε ὁ *Νικηφόρος Βρεττιάκος*, θὰ τὸν βρῆτε στὸ τεῦχος Φεβρουαρίου '60 τοῦ περιοδικοῦ «*Διεθνῆς Ζωή*» Και γιὰ τὸν *Δημήτρη Γληνὸ* ἔχει διάφορα ὁ καλὸς ἐκεῖνος *Πουλιόπουλος*, ποὺ μετέφρασε τὴν «*Προδομένη Ἐπανάσταση*» τοῦ *Τρότσκι* Και σ' ἐνὸς *Γ. Κορωνάκη* τὸ βιβλίον — «*Ἡ πολιτεία τῆς 4ης Ἀυγούστου*», Ἀθ' 50 — θὰ βρῆτε κι ἄλλα στοιχεῖα, γιὰ διάφορους μασκαράδες μας

Εὐχαριστῶ τὸ ἀνώνυμο σύρμα. Θὰ τὰ ψάξω κι αὐτὰ

Ἔτσι, γιὰ τὴν ὥρα, τὰ ὀνόματα στὸ *Μαυροπίνακα* γίνονται 86, μὲ τὸ καλό ! .

Νὰ τὰ κατοστήσουμε - ἄντε μπράβο !

Κι ἄλλα κλεψιμέικα Θέμελη και Πι Σινόπουλου !

Μᾶς στεῖλαν μιὰ παλιὰ κριτικὴ ποὺ μᾶς εἶχε διαφύγει : τοῦ φίλου *Τάσου Γιανναρά*, στὸν παλιὸ ἐκεῖνο *Κύκλον* τοῦ *Μελαχρινοῦ* ('46-'47, 265-7), γιὰ τὸ «*Ἀνθρωποὶ και πουλιὰ*» τοῦ *Θέμελη*, ὅπου καταγγέλλονται τὰ κλεψιμέικά του ἀπ' τὸ *Air de Sémitamis*, τῆ *Jeune Parque* και τὸ *Cimetière marin* τοῦ *Valéry*. Παραθέτουμε λοι-

πὸν ἐδῶ καὶ τὰ ρέστα πού δὲν τοῦ βάλαμε, λόγω χώρου, στὴ σ. 782³ τοῦ 10^{ου} τεύχους μας

Ἀπομάκρυνε τὰ λαίμαργα περιστέρια, τὰ μάταια ἐρπετά Ἐλοignez-en les ruidentes colombes, | les songes vains — Ἡ τρυφερό μου γέννηση ἄς πραγματοποιῶση ἔταν οὐρανό· dont la tendre naissance accomplissait le ciel — δίψα σκοτεινὴ διαύγειας· et quelle sombre soif de la limpidité — ξανθὴ μου ἄργιλος· ma blonde argile — μέσα στὸ δέγμα μου τὸ ἴδιο γίνομαι μιὰ ἄλλη: Au milieu des mes bras, je me suis faite une autre. — Ὅλα τοῦτα τὰ μικρὰ φοροτωμένα βήματα μοῦ φαίνονται αἰώνια: Tous ces pas infinis me semblaient éternels — Πίσω μου μιὰ σκιὰ περπατεῖ [] συντριβεται παντοῦ: mon ombre¹ [] passe et se brise partout — Κάτω ἀπὸ ρίγη ἄορατα ἀναφρικιάζει τὸ ἀγαλμά μου: Je sens sous ces rayons, fissonner ma statue — Τὸ μάτι ἄνοιξε κατώφλι γιὰ τὶς ἄγνωστες διαμονές Μου oeil noir est le seuil d' infernales demeures!

Ἀλήθεια ὁ λαλίστατος ὑποσινδονιακὸς τῆς Καθημερινῆς φυλλάδας, φλύαρος γιὰ τόσα καὶ τόσα ὅπως περιττὰ καὶ ἄχρηστα, κίχ δὲ βγάζει, ἄχρηστος πού λένε, γι' αὐτὰ τὰ τρισάθλια του; (Στοιχίγμα, πῶς ὁ ἄλλο τόσο λογοκλόπος Αἴμ. Χ. δὲν θὰ τὸν κόψη πάλι ἀπ' τὶς ὑποσινδονιάδες του!)

Καὶ τώρα ὁ Πι Σινόπουλος·

Ἰσκιος πελεκημένος ἀπ' τὰ λαθραῖα φῶτα, ὁ Ρεβερντύ, στὸ «Λυκόφως ἔξω» — «Κοχλίας» 3, Π/46, 52β, 5 — κι ὁ κλέφτης Πι Σινόπουλος πελεκημένη ἀπὸ λαθραῖα φῶτα — ἢ .. μέρα (!) τάχα — στὸ ἀπερίγραπτο ἐκεῖνο «Ἀσθμα τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Ἑλένης», 62, 25 [Μόνον πού δὲ σκέφτηκε ὁ ἀνόητος κλεφταράκος, πῶς ὁ ἴσκιος πάει κ' ἔρχεται πελεκημένος ἀπὸ λαθραῖα φῶτα, ἐνῶ ἡ . μαύρη «μέρα» ἢ δικιά του — τόσο λιμασμένου ν' ἀρπάξη, νὰ φανῆ, νὰ «περάση» γιὰ «ποιητῆς» τάχα — πῶς διάολο πελεκημένη ἀπὸ λαθραῖα — ἢ καὶ μὴ λαθραῖα (μόν' ἐκτελωνισμένα!) — φῶτα; (Ἀλλὰ τρεχαγύρευε ἀλήθεια ποίησης τώρα σὲ κλεφταράκους!)] Μὰ κι ἀπὸ τὸν «Γκάτσμπυ» τοῦ Φίτζεραλντ — μετάφραση Μάνθου Κρίσπη, τὸ '55 — κλέβει ὁ Πι Σινόπουλος, τὸν ἄλλο κιόλας χρόνο ('56), τὴ «Γνωριμία» του «μὲ τὸν Μάξ»! Νά, λ χ , ἐνδεικτικὰ καὶ χτυπητὰ! «Γκάτσμπυ»· Ὁ Γκάτσμπυ πίστευε στὸ πράσινο φῶς· «Μάξ» Πι Σινόπουλος: Νὰ πιστεύης [] στὸ πράσινο φῶς — «Γκάτσμπυ». Ὁ Γκάτσμπυ πίστευε στὸ πράσινο φῶς πίστευε στὴν ὀργανιστικὴ βλάστηση τοῦ μέλλοντος. Μὰ κι ὁ Πι Σινόπουλος ἦταν βέβαιος γιὰ τὸ «ποιητικό» του «μέλλον», μὲ τέτοιες κλεψιές: Γιατὶ ὁ Μάξ πίστευε στὸ πράσινο πίστευε στὴν ὀργανιστικὴ βλάστηση τοῦ μέλλοντος. (Πράγματι! Ὁ ρ γ ι ο ποιητικῆς ρεμούλας, ὁ ἀθεόφοβος!)

Μὰ κι ἀπ' τὸν Ἐλιοτ κι ἄλλες κλεψιές ὁ Πι Σινόπουλος· Δὲν εἶναι ἡ ἐξιστόρηση τοῦ γεγονότος. Μὲ νοιάζει πιὸ πολὺ ἡ οὐσία ἢ ἰδιαιτέρη πού κρύβεται στὸ γεγονός ἀνάμεσα. [Σπουδαῖα ἀρμενοελληνικά τὰ τελευταῖα! Μόνον μὴ σκάση ὁ «ποιητῆς» στὸ γεγονός ἀνάμεσα -καὶ σὲ τί ἄλλο ἀνάμεσα; (Ἀλλ' ἀπὸ ἀστοιχείωτους, πού δὲν ξέρουν Γ λ ῶ σ σ α πρῶτα-πρῶτα, περιμένεις Ποίηση;)]

Τὸν Ἐπιζῶντα του, ἐξ ἄλλου, κλέβει ὁ ἐκ Πύργου Ἡλείας Ἐζρα Πάουντ μας — ὅπως τὸν λείει ὁ Καρούζος — ἀπὸ τὸν «Surginant» τοῦ Supernivante!⁴

Ἀλλὰ τὸ ξεκαρδιστικώτερο ἀπ' ὅλα εἶν' αὐτὸ τὸ κάπως πρόστυχο πού τοῦ 'κανε ὁ Καραντώνης· * Καλεσμένοι στοῦ Θεοκουτᾶ, λέει, τὸ '61-'62, ὁ μέγας Κολοσσός τοῦ Μαρουσιῶ — ὁ Κατσιμπαλήσματος δά! — κι ὁ Καρπαζαντώνης, κι ἄλλοι τοῦ φηγιῶ καὶ τοῦ πιωτοῦ (μὲ τὶς νταμιτζάνες, γιὰ μιὰ καλὴ κριτικὴ), καὶ μαζὶ, θελη-

3 Κ' ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἄς διορθώση ὁ ἀνχινώστης dernier, στὸν 180 στίχο τῆς ἀρ. στερῆς σ-ήλης, καὶ στὴν 784 One, 1η λέξη τοῦ 1ου στίχου τοῦ Edmund — ὄχι, Edmond, ὅπως στὸ 190 στίχο τῆς πρώτης στήλης — Spencer, ἀπ' ὅπου κλέβει ὁ Σεφέρης τὴν τόσο «ἐμπνευσμένην» του Ἀρνηση!

4 Ἀναφορὰ Ν Καρούζου, 23-12-66, παρόντος καὶ Ἄλεκ Σχινᾶ

ματάρης τροποντινά καὶ τῆς προσκολλησέως ὁ Πι.Σινόπουλος, φορῶντας τὸ καλύτερο — τὸ πιὸ «φλοττὰν» — γραβατάκι του! "Ὅπου ὁ Θεοκοτάς "Ε, τράβα μας κ' ἔνα ποίημα τώρα! τοῦ λέει ["Ὅχι. Ψέματα Ὁ Θεοκοτάς μας ἦταν εὐπρεπῆς φαρισαῖος, δὲν ἔλεγε τέτοιες κουβέντες - σὰν τὸν Κρανιωτάκη, παλιά ἐποχή, στὸ Φτέρη, δταν τρώγανε, τοῦ σκασμοῦ, ἢ δημοσιογραφικὴ παρέχ. καὶ θέλανε νὰ τοὺς τραβήξῃ κ' ἔνα ποίημα, γιὰ καλὴ χώνεψη! . (Τί. «βάνουσοι» ἔ, "Ὅχι Ἴγκιλι-μίγκιλι, σὰν τοὺς σημερινούς!)] Λοιπόν, τοῦ λέει εὐγενικά ὁ ἀμφιτρώνας Θεοκοτάς τοῦ Πι. Σινόπουλου, νὰ τοὺς τραβήξῃ, τελοσπάντωι, λίγο. . κ' Ἀσθμα τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Ἑλένης»! Κι ἀρχίζει ὁ κλεφταράκος· Ὁ Κωνσταντίνος εἶναι μιὰ πόρτα (47, 2) Εἶναι ἔνα πρόσωπο πίσω ἀπ' τὴν πόρτα (3) Εἶναι μιὰ πόρτα ποὺ κλείνει ξαρνικά· (4) Εἶναι μιὰ κάμαρα ὁ Κωνσταντίνος (5) "Ὅχι κάμαρα σπίτι! (7) Εἶναι τὸ αὔριο! (9) "Ὅχι τὸ αὔριο· ὁ ἥλιος! (18) Οὔτ' ὁ ἥλιος τὸ δάσος! (20) "Ὅχι, ὄχι! Εἶν' ὁ ἀγώνας! (22) Οὔτε! Τότε τὸ .. ἀμφισβητούμενο γεγονός! (48, 2) ὁ μισοφαγωμένος κῆπος! . (3) ἢ . μέρα! (4) — τὸ . περίπτερο! (προσθέτει ὁ Καροῦζος καθὼς τὸ διηγεῖται⁴) — καὶ ξαφνικά πετάγεται, λέει, ὁ Καρχιντώνης, μὲ τὸ ποτήρι σηκωμένο ψηλά, καὶ παρὰ τῆ «σεβάσμια» τάχα «παρουσία» τοῦ Θεοκοτᾶ, φωνάζει καταγαναχτισμένως·

— "Ε, λοιπόν, ὁ Κωνσταντίνος αὐτός, εἶναι ὁ ποῦ. . ς μου!

Τέτοιος «ποιητικὸς» καρπαζοεισπράκτορας, ἐδῶ στὸ . milieu τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Πι. Σινόπουλος μας, φίλοι τῆς «συμπρωτεύουσης» ποῦ ρωτᾶτε!

Κι ὡστόσο, μ' ὄλο ποῦ πῆρε τὰ βρεμένα του κ' ἔφυγε ἀπὸ ψευτοπρωθυπουργὸς ὁ συμπατριώτης του κ. Στέφανος, ἐκ εἰ ὁ Πι. Σινόπουλος, ἀξεκόλλητος στὸ Ραδιόφωνο, νὰ κακοποιῇ τὸν Σολωμό, τὸν Κάλβο, τὸν Παπατζώνη προχτές (29-12-66) ἐπί-τη-δε-ς — τὸν μισεῖ, ἐπειδὴ ὁ κκλὸς Παπατζώνης δὲν τὸν βρίσκει «οὔτε ἀνεκτὸ» στιχοπλόκο 3ης κατηγορίας — κ' ἔπεται μεθοδικὴ καὶ προγραμματισμένη κακοποίησης καὶ δυσφήμισης ὄλων τῶν «ἰντιτέχνων» νεωτέρων, ἀπ' αὐτὸν τὸν γλοιωδῶς αὐτοδιαφημιζόμενον νάρκισσο!

Νὰ τὸν πετάξῃ ἀπὸ κεῖ, ὁ κύριος Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ ἀπεριγράπτου ΕΙΡ! "Α μέσω ς! Τὸ καλὸ ποῦ τοῦ θέλουμε . (Νὰ προσέξῃ, γιὰτὶ ἔχουμε παραφουσκωμένο τὸ σχετικὸ φάκελλο Κ' ἔπρεπε νάχη μόνος του συναισθωνθῆ, πὼς κακουργίες τῆς Ποιήσεως, ἀπὸ ἔσχατους Πισινόπουλους τώρα, παρὰ εἶναι θράσος!))

Καὶ στὸν Πταισματοδίκη!

"Ὅσο λιγώτερη εὐθιξία καὶ ντροπὴ ἔχομε, τόσο παριστάνουμε τοὺς πολλοὺς εὐθικτοὺς - καί, τὸ χειρότερο φορτώνουμε στὴν Δικαιοσύνη τίς ἀδικότερες τῶν ἀπαιτησέων μας Γράφομε, δημοσίᾳ, ὡς ἐὰν θεωροῦμε «ἰδομένη», τάχα, τὴν «ὑπεροχὴ» μας ἀπέναντι ὁμοτέχνου, συνωνύμου καὶ συνεπωνύμου μας ἀξιούμε ν' ἀλλάξῃ ὑπογραφή - καὶ ἀποροῦμε γιὰτὶ τέτοια μᾶς γελοιοποιοῦν, καὶ φέρνει ὁ διάβολος, στὰ στόματα ὄλων, πειρακτικὸ παρωνύμιον, κανονικώτατα μάλιστα συνθεθειμένο, ποῦ μοιραίως γίνεται πιὰ «τὸ ὄνομά μας»! "Ἦτοι ἔχομε δῶσει οἱ ἴδιοι τὴν λαβὴ γιὰ τὸ δικαιότερο τῶν πειραγμάτων — ἐπικέστατο μάλιστα γιὰ τὴν ὄλην ἐμφάνισή μας — κ' ἐνῶ ἐπὶ ἔτη τὸ δεχόμεθα, καὶ ξεῦρομε πὼς ἔτσι μᾶς ἀποκαλοῦν, ἔπειτα παριστάνομε τοὺς «εὐθικτοὺς», καὶ τοῦτο γιὰ νὰ ὑποκριθοῦμε τὸν «νταγὴ» καὶ νὰ γίνουμε «συμπαθεῖς» σ' ὄλους τοὺς ἀπὸ τίμιον κριτὴ δίκαια ἐπικρινόμενους

"Ὅσο γιὰ τὰ στιανορόλεξα, ἃς ἀποδείξῃ ὁ συνεργάτης τῆς «Νεολαίας» πὼς δὲν ἦταν αὐτός, ὁ ἐν τῇ στήλῃ τῆς «Ἀλληλογραφίας» τῆς «Π. Γ. Σινόπουλος», ἐνῶ αὐτὰ ἀκριβῶς εἶναι τὰ ἀρχικά

του, καὶ «Τὰ Νέα Ἑλληνικά» τὴν ἀλήθεια πάντοτε γράφουν - φτάνει νὰ πεισθοῦν

"Ἀλλὰ δὲν πρόκειται διόλου περὶ αὐτῶν Ἀυτὰ εἶναι τὰ προσχήματα, ἐνῶ ἡ ἐπίθεσις — κατὰ τοῦ περιοδικοῦ καὶ τῆς κριτικῆς του — ἄλλα σκοπεῖ κ' ἀπὸ ἀλλοῦ κινεῖται Ἐπὶ τὴν κλίμα καὶ τὸ «συγκρότημα» τοῦ ἀντιπάλου περιοδικοῦ «Ἐποχές», ὅπου καὶ τὸν «κριτικὸν» παριστάνει ὁ τόσο «εὐθικτος» ἄξαρνα μηνυτῆς ἱατροῦ· Ἀλλὰ καὶ ὁ «μάργης» αὐτοῦ Σαββίδης ἐκ εἰ ἀνήκει, καὶ οἰκογενειακῶς — εἶναι σύζυγος τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἐκδότου (καὶ τῆς διευθυνούσης κλίμας τῶν «Ἐποχῶν») Χρηστὸν Λαμπρόκη (ἐπικρινόμενον ἐπίσης σφοδρώτατα, μαζί μὲ ὄλο του τὸ «συγκρότημα» ἐντύπων, ἀπὸ «Τὰ Νέα Ἑλληνικά») — καὶ οἰκονομικῶς, καὶ παντοίως, ἔχων ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος ἐπικριθῆ

Πρόκειται, λοιπόν, περὶ «ἐκστρατείας» ἐπικρινόμεναν, μὲ πρῶτο ὄργανον τὸν μηνυτὴ

Κρίνοντας, ἄρα, τὴν ὑπόθεσις στὰ πραγματικὰ τῆς ἐλατήρια καὶ σκοπούμενα, δὲν θὰ περιορισθῆτε σ' ὅσα προσχηματίζεται ὁ μηνυτῆς, ἀλλὰ θὰ ὑπηρετήσετε τὴν ὁ ὁ σ ἰ α, τὸ δ ἰ κ ὁ τῆς δίκαιο, ποῦ ὁ νομοθέτης ἐνεπιστεῦθη στὸ ἀγαθὸ συνειδὸς τοῦ δικαστοῦ

HNA

ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΕΝΑΡΙΘΜΑ

430

— Ἄς ποῦμε πῶς ἄλλο νὰ σὲ νικήσῃ γίγας, ἄλλο νᾶνος· ἄλλο πρὸ ὀλίγου, ἄλλο πρὸ χρόνων ἄλλο μόνον, ἄλλο μὲ ἄλλους· ἄς ποῦμε! Μήπως θὰ ποῦμε καὶ πῶς δὲ νικήθηκες; δὲ θὰ νικηθῆς, ... δὲν ὑπάρχει φόβος, δὲν ὑπάρχει ἐλπίς νὰ νικηθῆς ποτέ,

431

.. Τόσο ἄπιστος! Καταντᾶς πιά ἀηδία!

432

— Βοῦλλα τῆς Ἐνοιξῆς
— Βοῦλλα καφτῆ τοῦ χοντρο-Χειμῶνα
στὸ τρυφερὸ σῶμα τῆς Ἐνοιξῆς ..

433

Στὸ ἔργο, ὅχι περὶ τὸ ἔργο!

434

— Τὰ μέσα! τὰ μέσα! Τὰ λεφτά!. Δὲ λέω - κι αὐτά! Μόνο ρωτᾶς κι ἂν τ' ἀποκτήσης δηλαδή τί;

435

Ἡ ἐξυπνάδα, ἀφοῦ ψευτοβολέψῃ δυὸ-τρεῖς φορές τὸν ἐξυπνο, καὶ τὸν βοηθήσῃ ἄλλες τόσες νὰ τῆ σκαπουλάρῃ, καταχτᾶ τὴν ἐμπιστοσύνη του, ὥσπου τοῦ στήνει ἡ ἴδια πεπονόφλουδα καὶ πάρ' τον κάτω! Ἐνῶ ἡ βλακεία, μὲ τὸ νάναι ἄλλοτ' ἄλλῃ, δὲν προβλέπεται, δὲν προλαβαίνεται, καὶ ἔτσι πληρώνεται, συνήθως, πανάκριβα ἀπ' ἄλλον!

436

— Δὲν ἔχεις κλάψει ποτέ, καὶ θεὸς νὰ σὲ καταλάβω;

437

Ἄσχι ὁ ὠραῖος, ὁ πλήρης εἶν' ὠραῖος, ὁ τέλειος εἶν' ἔκπαγλος!

438

— Δὲ φτάνει νὰ μισᾶῃ, θέλεις καὶ νὰ δαγκάνῃ ὁ ἀνόδους;

439

Ἡ κάθε μέρα σου μεστή καὶ καταλυτική τῆς καθημερινότητάς! Ἡ κάθε σου μέρα πρώτη μέρα! Πρώτη καὶ τελευταία!

440

— Μὴ σβήνης τὴν πρώτη ἐντύπωση! Τὸ ἐναντίο· πάνω σ' αὐτὴ πάντα, σὰ σὲ καμβά, κέντα στοχαστικός ὅ,τι συνόμοιο τῆς, ὅ,τι ἀνόμοιο τῆς!

441

Νάχῃ μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, καὶ νὰ μὴ εἶν' ἀνίδεος;

442

— Ἀπ' τὴν ὀργὴ τοῦ σταθμάρχου Παρακαμπυλίων φτηνά τῆ γλύτάνες μὲ τὴν ἐξωπέταξη· γιατί ὁ Σταθμός, ἰσόγειο μονόπατο, μὲ δυὸ τρύπες γιὰ παράθυρα, δυὸ δυόμισυ μέτρα πᾶν ἀπ' τὴ χωματούρα... Ἐνῶ πῶς γλυτώνεις ἀπ' τὴν ἐκπαραθύρωση τοῦ Συντρόφου, ποῦ θὰ σ' ἀνακρίνῃ σὲ δωμάτιο δεκάτου πατώματος μὲ τὰς νεωτάτας μεθόδους, καὶ θάχῃ «πεισθῆ»; .

443

Μ' ὄλο τὸ ψῆλος τῆς, ἡ ταπεινότητά κατεβαίνει!

444

— Μ' ὄλο ποῦ ἡ ἀγάπη μαλακώνει, ἐνῶ ἡ ζωὴ μᾶς θέλει σκληρούς, ἀγάπα σύ!.. Ἡ ἄξια ζωὴ ξέρει πῶς μόνο ὅσοι ἀγαποῦν τὴν τιμοῦν!

445

Μὴ βουλώνῃς τ' ἀφτιά σου στὶς Σειρῆνες! Τέντωνέ τα! Μὰ τόσο μόνον, καὶ δρόμο! Ἔτσι θάχῃς καὶ τὴν ἀπόλαυση νὰ τίς ἀκοῦς, καὶ τὴν ἱκανοποίηση ν' ἀντιστέκεσαι σὲ σαγήνην σὰν τῆ δική τους!

446

— Ἀπ' τὴ μὴ δεδηλωμένη ἔχθρα κινδυνεύεις περισσότερο! Ξεμασκάρευέ τη, λοιπόν, τὸ γρηγορότερο, καὶ δημοσίᾳ!

447

Παράξενο! Ἐσὺ τοῦ λὲς πὼς ἐπεκτείνει τὶς ἐπιχειρήσεις του, κι αὐτὸς σοῦ κἀνει: «— Μπά;.. Πηγαίνει, λοιπόν, τόσο κακά;»

448

— Πόσα πιά (τώρα πιά, ἀργὰ πιά, ποτὲ πιά)! Μόν' ἔχει· μὴ πιά;

449

Ἵ δόλιος καὶ δούλειος: ἔνα, κατὰ Φιλόδημον

450

— Δὲν σοῦ πάει ἀπ' τὴν ὀρθή, πήγαινε ἀπ' τὴν ἀνάποδη! Σάμπως τί ὀρθή, τί ἀνάποδη, γιὰ ὅ,τι δὲν ἔχει ὄψη, Ἐκείνος δὲν ἔχει, ὁ ἄλλος δὲν ἔχει, σὺ δὲν ἔχεις - ποιὸς ἔχει; .

451

Ἄρχινᾶς ἄμαθος, γοργὰ μαθαίνεις, μαθαίνεις καὶ μαθαίνεις, δύσκολα μαθαίνεις, μοθαίνεις καὶ ξεμαθαίνεις, λιγώτερα μαθαίνεις καὶ περισσότερα ξεμαθαίνεις, τίποτε σχεδὸν πιά δὲ μαθαίνεις - ἄμαθος πηγαίνεις!

452

— Σὰ δὲ γίνετ' ἀλλιῶς, προτίμα τὴν ἀπαρεξήγητη ἀγένεια ἀπὸ τὴν παρεξηγήσιμη εὐγένεια!

453

Δὲν εἶσαι ἐν, εἶσαι ἐνότις δὲν εἶσαι πολὺ, εἶσαι ὀργανικὴ πολλότης... Εἶσαι στὴν κάθε στιγμή - κ' οἱ στιγμές σου πολλές δὲν εἶσαι σ τὸ, δὲν εἶσαι τὸ ἄθροισμα, οὔτε δύο!

454

Τὸ σπίτι σου στὸν ὕπνο του νὰ μὴ χωράῃ ξένο!

455

— Εὐκόλο νὰ τὰ φορτώνῃς ὅλα στοὺς ἄλλους καὶ στὰ πράγματα! Μὰ γιὰ κάτσε, γιὰ βάλε κάτω καὶ τὸν ἑαυτὸ σου!

456

Οἱ νᾶνοι στὰ ρετιρέ, γιὰ νὰ θωροῦν τοὺς ἄλλους ἀφ' ὑψηλοῦ!

457

— Ποιὸς λέει νάσαι δυσάρεστος; Μὰ πάλι νὰ μὴν ἔχῃς ἄλλην ἔγνοια παρὰ πὼς νάσαι εὐχάριστος!

458

Ἄν χειρίζεσαι τέλειο μηχανήμα, μὰ δὲν εἶσαι στὸ ὕψος του, νὰ χειρίζεσαι κατώτερο, μὰ νὰ εἶσαι!

459

— Καὶ στὸ Σύνταγμα μονάζεις, καὶ στὸν Πάρονη συρφετεύεις!

460

Ἄν ἦταν νάλειπε ἢ φαυλοπεριέργεια, ἄς πήγαινε στὴν εὐχὴ κ' ἡ περιέργεια!..

461

— Ὁ ἕνας λούστρεψε τὸν Νέστορα, ὁ ἄλλος μαρμαράδεψε τὸν Πλάτωνα, ὁ τρίτος χυλοποίησε τὸν Ἀριστοτέλη, ὁ τέταρτος κρητικιάτσεψε τὸν πιὸ καθαρόαιμο Ἀχαιῖ, ὁ πέμπτος παραωμάλυε τὸν μοῦργο τὸ Θουκυδίδη, ὁ ἕκτος κατέβασε πιὸ κάτω κι ἀπ' τὸν ψωρογάδαρο τοῦ Σάντσου τὸν ὑψαύχενα καὶ μεγαλήγορο Δονκιχώτη, ὁ ἕβδομος ἔκανε σπλάχνο ἀσυμμάζευτο τὴν καρδιάν ὑπὸ πέτραν!..

462

Ἄμέτρητες οἱ κόλλησες καὶ πὼς τίς ξεκολλᾶς!

463

— Νὰ μπορῆς νὰ λές: «Δὲ γεννήθηκ' ἐκείνος ποὺ θὰ μ' ὑποτάξῃ!»

464

Καὶ τὸ ξινότερο λεμόνι ἂν παραστίψῃς, πίκρα θὰ βγάλῃ!

465

Ἵποιοι ἀλόγιστα καλουργεῖ κακουργεῖ!

466

— Δὲν σοῦ φτάνει ὁ θόρυβος τοῦ δρόμου; Θέλεις καὶ τὸν κουρνιαχτὸ του;

[Ἄλλοτε ἄλλα]

τὸ
 ΔΙΨΙΓΨΙΜΑ
 ἀνθολογημένο

ἀπὸ τὸν
 ΠΡ. Ν. ΑΠΟΣΟΛΙΔΗ

ΦΑΙΔΡΟΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

Τὸ Ὁρολόγιον τοῦ Ἁγίου Σουλπικίου

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ὁ κ. Φρανσουά Τεντάλ ἐξώφλησε τὸν λογαριασμό τοῦ ξενοδοχείου του, μοιράζοντας δεξιὰ κι ἀριστερὰ πλουσιοπάροχα πουρμπουάρ στὰ μέλη τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ, καὶ διέσχισε γιὰ τελευταία φορὰ τὸ μεγάλο χῶλὸ μὲ τις ἄνετες πολυθρόνες, κρατῶντας στὸ ἓνα του χέρι τὸ βαλιτσάκι του καὶ προσφέροντας τὸ ἄλλο στὴν κοιψή πρωινή του ἐπισκέπτρια, δὲν ἔδωσε πιά κανένα σημεῖο ζωῆς στοὺς φιλολογικοὺς καὶ καλλιτεχνικοὺς κύκλους τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης, ὅπου ἐσύχναζε, κι οὔτε κανένας ξανάκουσε νὰ γίνεται λόγος γι' αὐτόν.

Ὁ γοητευτικὸς ὄριμος κύριος, μὲ τοὺς γκριζοὺς κροτάφους, τίς ἀπέραντες γνώσεις καὶ τὸ εὐρηματικὸ καὶ σπινθηροβόλο πνεῦμα, εἶχε περάσει σὰν ἓνα φωτεινὸ μέτεωρο ἀπὸ τὸ Παρίσι τῶν γραμμάτων, κ' ἔπειτα ξαναχάθηκε ὀλωσδιόλου ἀπότομα, ξαφνικά, ἀδικαιολόγητα .. Δὲν εἶχε μιλήσει σὲ κανέναν ποτὲ γιὰ τὸ παρελθόν του - κι αὐτὸ ἦταν ἓνας λόγος πικραπίνω, γιὰ κείνους πού δυσπιστοῦσαν ἀπέναντί του, ἢ πού τὸν φθονοῦσαν γιὰ τίς σπάνιες ἀρετές του πού ἀναφέραμε, νὰ ἐπαναλάβουν μὲ περυσιότερη ζέση τίς διαδόσεις, πῶς τάχα ἦταν ἓνα σκοτεινὸ ὑποκείμενο, πού εἶχε κάθε λόγο νὰ κρύβεται· ἓνας γερμανὸς «ἐγκληματίας πολέμου», ἓνας ζάπλουτος μεγαλέμπορος, πού εἶχε κηρύξει δολίχη χρεοκοπία καὶ τὸν κυνηγοῦσε ἡ ἀστυνομία τῆς χώρας του, ἓνας νοτιοαμερικανὸς στρατηγός, πού ναυάγησε τὴν τελευταία στιγμή τὸ κίνημα πού ἐτοίμαζε καὶ πέρασε ἄρον-ἄρον τὰ σύνορα - κι ἄλλα διάφορα, ἐξ ἴσου ταπεινά καὶ ἀποτρόπαια.

Σιγὰ-σιγὰ, ὁ κ. Φρανσουά Τεντάλ ξεχάστηκε ἀπ' ὅλους. Ἄραια καὶ πού τὸν θυμίντουσαν καὶ οἱ στενώτεροι ἀκόμη φίλοι του, ὡς καὶ αὐτοὶ πού τὸ μνημειῶδες ἐκεῖνο βράδι, μὲς στοὺς ἄρρους τῆς σχμπάνιας, εἶχαν δεχθῆ μὲ ζητωκραυγὲς καὶ χειροκροτήματα τὴν ιδέη πού ἔρριξε νὰ ἰδρυθῆ μιὰ Ἐταιρία πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ ὄνο-

ματος καὶ τῆς δόξης τοῦ Ἁγίου Σουλπικίου, τοῦ ἐπιλεγμένου Ἀδστηροῦ, καὶ εἶχαν ἀξιώσει νὰ εἶναι οἱ πρῶτοι ἑταῖροι τῆς.

Ἦταν πράγματι μιὰ ἔξοχη καὶ πνευματώδης ἰδέα. Ἀπὸ τὴν ἐπομένη κιόλας μέρα ἔκανε τὴ βόλτα τῆς στὰ φίλα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἡμερῶν καὶ οἱ φίλοι τῶν παραδοξοτήτων εἶχανε πιά νὰ λένε γιὰ τὴν καινούργια ἑταιρία — πού τὴν ὠνόμαζαν, γιὰ συντομία Ἑταιρία Ἁγίου Σουλπικίου, ἀπλῶς — καὶ πού σκοπὸς τῆς θὰ ἦταν ἡ διαφώτισις τοῦ κοινοῦ σχετικὰ μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ ἥρωος αὐτοῦ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Μιὰ ζωὴ κ' ἕνα ἔργο πού εἶχαν χαθῆ ἀπ' τὴν μνήμη τοῦ ἀνθρώπινου γένους, χάρις καὶ μόνον στὴν συνταύτισιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἁγίου μὲ τὸ περίφημο ρολόι, τὸ γνωστὸ σ' ὅλο τὸν κόσμον μὲ τὸ ὄνομα Ὁρολόγιον τοῦ Ἁγίου Σουλπικίου.

Μὲ πειστικότητα, μὲ θέρμη καὶ μ' ἐντυπωσιακὰ σχήματα λόγου, ὁ κ. Φρανσουὰ Τεντάλ εἶχε ἀναπτύξει τὸ βράδι ἐκεῖνο στοὺς συνδαιτημένους του τὴν ἱστορικὴ ἀνάγκη πού ἐπέβαλλε τὴν σύστασιν μιᾶς τέτοιας Ἑταιρίας Κάνοντας μιὰ ἐμπεριστατωμένη ἱστορικὴ ἀναδρομὴ στὸν ἕκτο μ. Χ. αἰῶνα, παρουσίασε ἀνάγλυφον στοὺς ἀκροατὲς τοῦ τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ λημονημένου Ἁγίου, πού ἡ ἀμείλικτη ἠθικὴ ἀυστηρότητά του, ἡ ἀσύγκριτη πνευματικὴ του καλλιέργεια καὶ ὁ ἀκούραστος ζῆλος, μὲ τὸν ὁποῖο κυβερνοῦσε τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο βρισκόταν ἀκόμη στὴν ἐγκόσμια ζωὴ καὶ ἦταν Ἐπίσκοπος τῆς Βούργης, προξενούσαν τὸν βαθὺ σεβασμὸ τοῦ ποιμνίου του. Ὁταν, τὸ Σωτήριον Ἔτος 591, παρέδωσε τὸν Κύριό του τὸ πνεῦμα καὶ ἡ σепτή του σορὸς ἐναπετέθη στὴν κρύπτη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰουλιανοῦ, τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν, πού τὸν ἐλάτρευε, ἀκολούθησε μὲ δάκρυα τὴν ἐκφορά. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἐκτελῶντας τὸ χρέος τῆς, ἀνεκήρυξε σὲ Ἅγιο τὸν ἀπκράμιλλο Ἐπίσκοπο τῆς Βούργης.

«Καὶ τώρα» — τέλειωσε, μὲ μιὰ ἐμφαντικὴ χειρονομία, τὸ λογιδίριό του ὁ κ. Τεντάλ — «τώρα, τί μένει, φίλοι μου, γιὰ νὰ μᾶς θυμίζῃ τὴν ὑποδειγματικὴ αὐτὴ μορφὴ τῶν πρώτων χρόνων τῆς Ἐκκλησίας μας; Ἐνα γελοῖο ρολόι, πού σημαίνει, τάχα ὑποβλητικὰ, τὴν δωδεκάτην σ' ὅλα τὰ δεκαρολόγια ἱστορικὰ μυθιστορήματα τοῦ κόσμου! Ἐνα γελοιωδέστατο ρολόι, πού κάθε ἄλλο παρά τιμᾶ τὴν ἱερὴν του μνήμη - καὶ τὸ ἀντίθετο· δὲν τὴν τιμᾶ, τὴν διαπομπεύει!»

Τὴν τελευταία αὐτὴ λέξι, πού εἰπώθηκε μὲ ἰδιαίτερο στόμφο καὶ κάποια ἔξαψη στὴ φωνή, τὴν ὑποδέχθηκε μιὰ θύελλα ἀπὸ διαμαρτυρίες γιὰ τὴν ἀδικὴ τύχη τοῦ ἐπιφανοῦς Ἁγίου.

«Ἀποκατάσταση! Ἀποκατάσταση!», φώναζαν οἱ πιὸ θερμόαιμοι. Ἐνας, μάλιστα, πού εἶχε πηλὴ λίγη σαμπάνια παρκαπάνω, πρότεινε, γιὰ ἐκδίκηση στοὺς ἀδικητὲς τοῦ Ἁγίου, νὰ βγάλουν τοὺς δείκτες τοῦ ἱστορικοῦ ρολοιοῦ.

Γεμᾶτος ἡρεμία καὶ ἀξιοπρέπεια, μέσα σ' ὅλη ἐκείνη τὴν φασαρία, ὁ κ. Τεντάλ ἔκανε μιὰ κίνησιν γιὰ νὰ καθησυχάσῃ τὰ πνεύματα.

«Ἠσυχᾶστε, φίλοι μου!» τοὺς εἶπε. «Κατ' ἀρχὴν, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ καταφύγουμε σὲ ἀκρότητες. Ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος, γνωστὸς στὴν ἐποχὴ του γιὰ τὸ ἄμεμπτο ἦθος καὶ τὴν μετριοπάθειαν πού τὸν χαρακτήριζαν, ποτὲ δὲν θὰ μᾶς συγχωροῦσε ἕναν τέτοιον τρόπο συμπεριφορᾶς στὶς ἐνέργειες γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς μνήμης του. Διὰ τῆς πειθοῦς, καὶ μόνον διὰ τῆς πειθοῦς, προσηλύτιζε ἐκεῖνος τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς ὀλιγόπιστους στὴν ὁδὸ τοῦ Κυρίου. Διὰ τῆς πειθοῦς, καὶ μόνον διὰ τῆς πειθοῦς, πρέπει νὰ ἐνεργήσωμε κ' ἐμεῖς, ἂν θέλωμε νὰ λησμονηθῆ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα τὸ ρολόι καὶ νὰ ἐπανεθῆ στὴν μνήμη τῆς ἡ μορφῆ τοῦ Ἁγίου!»

Τὰ γαλῆνια καὶ φρόνιμα αὐτὰ λόγια γίνεσκον δεκτὰ μὲ καινούργιο ἐνθουσιασμὸ ἀπὸ τὸ ἀκροατήριον καὶ ὅλοι ὑψώσανε τὰ ποτήρια γιὰ τὴν εὐόδωσιν τῶν σκοπῶν τῆς νεοσύστατης Ἑταιρίας.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο πρῶτὸ θάρχιζαν κιόλας τὰ μέλη τῆς νὰ μιλοῦν, ὅπου στεκόντουσαν καὶ ὅπου βρισκόντουσαν, γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου, νὰ ἐξαίρουν τὸν ἐνάρετο χαρακτήρα του καὶ τὴν ἀγαθοποιό του δραστηριότητα - πράγματα, πού τὰ εἶχε καταβαρῆσει στὴ μνήμη τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἢ ἀγνωμοσύνη μαζὶ μὲ μιὰ ὀλέθρια σύμπτωσιν.

Σε μερικές μέρες, τὸ θέμα «'Αγιος Σουλπίκιος» βρισκόταν στὰ χεῖλη ὄλου τοῦ κόσμου. Δίπλα στὶς πραγματικὲς πληροφορίες πού εἶχε ἀνακοινώσει ὁ κ. Τεντάλ, ἕνα σωρὸ φανταστικὰ κατορθώματα τοῦ 'Αγίου γύριζαν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Θαύματα, πού ποτὲ δὲν τὰ εἶχε ἐπιχειρήσει, ἀνηλεεῖς μαστιγώσεις ἀπὸ εἰδωλολάτρες βασιλεῖς, πού ποτὲ δὲν τὶς εἶχε δεχτῆ, διακοσμούσανε τώρα τὴν προσωπικότητα τοῦ 'Αγίου, ὑφαίνανε τὸν ἴστὸ ἐνὸς παράδοξου θρύλου, μεταβάλλοντας μιὰ ἤρεμη καὶ μετρημένη μορφή σὲ μορφή ἡμιθέου. Ἄδικα πάσχιζε ὁ κ. Τεντάλ νὰ συγκρατήσῃ αὐτὸ τὸ κύμα τῆς μυθομανίας τοῦ πλήθους. Τὸ κύμα ἦταν ἀκράτητο ὄλοι εἶχανε πιά νὰ διηγούνται ἀνδραγαθήματα τοῦ 'Αγίου - καὶ οἱ ἄλλοι - καὶ τὰ πιστεύουν.

Ὁ θόρυβος κράτησε περίπου δυὸ ἐβδομάδες ὕστερα, ἄρχισε νὰ κοπάζῃ. Ὁ ἴδιος ὁ ἐμπνευστὴς τῆς κινήσεως εἶχε ἐγκαταλείψει τὸ ξενοδοχεῖο ὅπου ἔμενε, καὶ κανεὶς δὲν ἤξερε ποιά ἦταν ἡ καινούργια του κατοικία.

Οἱ ἄλλοι ἐταῖροι, ἔχοντας χάσει κάθε ἐπαφή μὲ τὸν ἄνθρωπο πού ὑπῆρξε ἡ κεφαλή τῆς νεοσύστατης 'Εταιρίας, καὶ πού τοὺς εἶχε παρακινήσει σὲ ὄλ' αὐτὰ, ἄρχισαν νὰ χάνουν σιγά-σιγά καὶ τὸν ζῆλο τους.

Κάποιος, μιὰ μέρα, διαβολόστειλε χαμηλόφωνα τὸν 'Αγιο Σουλπίκιο, τ' ἀνδραγαθίματά του καὶ τὸ ρολοῖ του. Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ καιρὶο χτύπημα ὄλοι αἰσθάνθηκαν μονομιᾶς πὼς ἦταν φοβερὰ ἄχαρο ν' ἀσχολοῦνται μὲ τὴν θολὴ προσωπικότητα ἐνὸς 'Αγίου, πού ἔζησε πρὶν ἀπὸ ἕνα μάτσο αἰῶνες καὶ πού θὰ ἦταν, ἀσφαλῶς, ἀρκετὰ τζαναμπέτης μὲ τοὺς συναρθρώπους του ὥστε νὰ τὸν βαφτίσουνε *Αὐστηρό*.

Τὰ μέλη τῆς 'Εταιρίας σκόρπισαν στοὺς τέσσερες ἀνέμους. Καί, δυὸ μόλις μῆνες ἀργότερα ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ ἐκεῖνο βράδι μὲ τὴν σαμπάνια καὶ τὰ χειροκροτήματα, δὲν βρισκόταν μισὸς ἄνθρωπος στὸ Παρίσι πού ν' ἀναφέρῃ τὸν 'Αγιο Σουλπίκιο καὶ τὸν ἐπίδοξο ἀνανεωτῆ τῆς μνήμης του, τὸν ἐξαφανισθέντα κ. Φρανσουά Τεντάλ. Κάποιος μονάχα πέταξε, ἕνα βράδι, σὲ κύκλο καλλιτεχνῶν, πού περιστοίχιζε μερικὰ ποτήρια μπίρας, πὼς αὐτὸς ὁ κ. Τεντάλ κάποια συγγένεια θίχε, χωρὶς ἄλλο, μὲ τὸν 'Αγιο Σουλπίκιο, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία γύρω ἀπ' τὴν προσωπικότητα τοῦ 'Αγίου. Οἱ ἄλλοι ὅμως εἶχαν βαρεθῆ ν' ἀκοῦν γι' αὐτὸ τὸ θέμα - κι ἀλλάξανε κουβέντα, χωρὶς οὐτ' ἕνας νὰ γελάσῃ μὲ τὸ ἀμφίβολο ἀστεῖο.

Καὶ ὅμως δὲν ἐπρόκειτο γι' ἀστεῖο. Ὁ κ. Φρανσουά Τεντάλ ἦταν, μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ, κάτι περισσότερο ἀπὸ συγγενὴς τοῦ 'Αγίου. ἦταν ὁ 'Αγιος Σουλπίκιος ὁ ἴδιος!

Ἄς μὴν φανῆ παράδοξο, καὶ ἄς μὴν ὑποψιαστῆ ὁ ἀναγνώστης ὅτι τοῦ διηγούμεθα ἀνακρίβειες. Ὁ κ. Φρανσουά Τεντάλ καὶ ὁ 'Αγιος Σουλπίκιος ὑπῆρξαν ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο - ὅπως, ἄλλωστε, θὰ φανῆ καὶ ἀπ' τὰ γεγονότα, πού θὰ τ' ἀφηγηθοῦμε ἕνα πρὸς ἕνα, μὲ τὴν χρονολογικὴ σειρά πού συνέβησαν.

Γιὰ μιὰ δωδεκάδα αἰῶνες, ὁ 'Αγιος Σουλπίκιος, ὁ Σουλπίκιος ὁ ἐπιλεγόμενος *Αὐστηρός*, Ἐπίσκοπος, ἄλλοτε, τῆς Βούργης, ἐπὶ μιὰ συναπτὴ ἑπταετία — καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τὸ ἔτος 584 ὠς τὸ 591 μ. Χ., πού ὑπῆρξε καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου του — ἔζησε εἰρηνικά κ' εὐτυχισμένα στὸν Παράδεισο, στὴν εἰδικὴ πτέρυγα τὴν προωρισμένη γιὰ τοὺς 'Αγίους, ἐγκύπτοντας τὶς ἐργασίμες ὥρες στὶς ἀγαπημένες του μελέτες καὶ συργιανῶντας τὰ ἡλιόλουστα ἀπομεσήμερα στὶς ἀνθισμένες ἀλλέες.

Ὅμως, καὶ στὸν μακάριο αὐτὸν τόπο, ὅπου φιλοδοξοῦμε νὰ πιστεύουμε πὼς οἱ ὀδύνες καὶ οἱ στεναγμοὶ δὲν ἐξακολουθοῦν νὰ συντροφεύουν τοὺς θνητοὺς, ἕνα ἀπροσδόκητο γεγονός ἤρθε νὰ ταραξῆ τὴν εὐδαιμονία τοῦ 'Αγίου. Στὴν Γῆ — καὶ εἰδικώτερα στὸ Παρίσι, στὸ προάστειο Σαιν Ζερμαίν ντε Πρὲ — εἶχε ἀρχίσει, ἀπὸ τὸν 13ο αἰῶνα, νὰ χιτίζεται μιὰ ἐκκλησία ἀφιερωμένη στὴν μνήμη του, πού δὲν ἀποπερατώθηκε, παρὰ πέντε αἰῶνες ἀργότερα, στὰ 1745, ὅταν βασιλεὺς πιά στὴν Γαλλία ὁ Λουδοβίκος ὁ Δέκατος Πέμπτος. Ὅμως, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν ὀριστικὴ τῆς ἀποπεράτωση, ἕνα μεγάλου ρολοῖ, τοποθετημένο στὴν ἐξωτερικὴ ὄψη τῆς ἐκκλησίας, γινώριζε μὲ τοὺς ἤχους του τὴν ὥρα στοὺς κατοίκους τοῦ παρισινοῦ προαστίου.

Ἐπῆρξε, χωρὶς ἀμφιβολία, ἕνα τυχερὸ ρολοῖ. Ἐρήγορα ἡ φήμη του πέρασε τὰ

σύνορα τοῦ προαστείου, τοῦ Παρισιοῦ, κι αὐτῆς ἀκόμη τῆς Γαλλίας, κι ἀπλώθηκε σ' ὅλο τὸν κόσμο. Οἱ κατανυκτικοὶ τοῦ ἤχου ἔδωσαν τροφή στὴν φαντασία τῶν μυθιστοριογράφων - καὶ τὸ ξακουστὸ ρολοὶ σήμαινε πάντα μεσάνυχτα, κάθε φορά πού κάποιος συγκλονιστικὸ γεγονός θὰ λάβαινε χώρα μὲς στὶς σελίδες τῶν βιβλίων τους.

Σιγά-σιγά, τὸ ρολοὶ κέρδισε μιὰ τέτοια παγκόσμια δόξα, ὥστε ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος — πού γιὰ νὰ τιμηθῆ, μολοντοῦτο, ἡ μνήμη του, εἶχαν γίνει ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ ρολοὶ τῆς — ξεχάστηκε τελείως ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Τ' ὄνομά του δὲν ξυπνοῦσε τίποτε ἄλλο στὴ μνήμη τους, παρὰ τὸ μυστηριακὸ αὐτὸ ρολοὶ, πού ὁ δωδέκατος χτύπος του σήμαινε πάντα μιὰν ἀνείπωτη φρίκη.

Οἱ ἀγαθοὶ κ' ἐνάρετοι θνητοί, πού περνοῦσαν μετὰ τὸ θάνατό τους στὸν Παράδεισο, δὲν ἤξεραν τίποτε περισσότερο γιὰ τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο, μ' ὅλο πού εἶχαν ἐνtrupήσει στοὺς βίους πολλῶν ἄλλων ἀγίων. Ὄταν, σ' ἐπίσημη τελετῆ — μὲ τὰ τάγματα τῶν ἀγγέλων σὲ κανονικὲς τριάδες, σὲ στάση αὐστηρῆς προσοχῆς καὶ μὲ μέτωπον πρὸς τοὺς νεοεισερχομένους — γινόταν ἡ ἐνταξὴ τῶν νέων νεκρῶν στὸ Ἐπουράνιο Βασίλειο, κ' ἐπακολουθοῦσε ἡ παρουσίαση στοὺς Ἁγίους τῶν τεσσάρων Ἐκκλησιῶν — τῆς Ὀρθοδόξου, τῆς Προτεσταντικῆς, τῆς Καθολικῆς, καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς — τότε, καὶ οἱ σεμνότεροι, καὶ οἱ εὐσεβέστεροι ἀπὸ τοὺς νεκρούς, δὲν μπορούσαν νὰ συγκατηθῶν ἕνα χαμόγελο, τὴν στιγμή πού τοὺς παρουσίαζαν τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο, γιὰτὶ ἀμέσως ὁ νοῦς τους πήγαινε στὸ ρολοὶ καὶ σ' ὅλη τὴν τρέχουσα σχετικὴ φιλολογία. Μερικοὶ μάλιστα — ἢ πολὺ ἀφελεῖς, ἢ πολὺ πειραχτήρια — διακινδύνευαν καὶ τὴν ἀκόλουθη ἐρώτηση :

— Ποίαν σχέσιν ἔχετε, Δέσποτα, μὲ τὸ φερόνυμον Ὁρολόγιον;

Τὰ πρῶτα χρόνια, ὁ καημένος ὁ Σουλπίκιος, μ' ὅλο πού ἦταν, καθὼς ξέρομε, αὐστηρός, ἐντούτοις, μὲ τὴν μακροθυμία καὶ τὴν ἐπιείκεια, πού ἀναγκαστικὰ τοῦ ἐπέβαλλε ἡ ιδιότης τοῦ Ἁγίου, ἔδινε τόπο στὴν ὀργή κ' ἔκανε πὼς δὲν ἔβλεπε τὰ ἀνανιδῆ χαμόγελα καὶ πὼς δὲν συνεριζόταν τίς ἀνοίκειες ἐρωτήσεις

Ἄμωγ τὸ κακὸ, χρόνο μὲ τὸ χρόνο, παραγινόταν. Ἔτσι, ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος εἶχε ξαναβρῆ ὅλη τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἄλλοτε Ἐπισκόπου τῆς Βούργης καὶ κεραυνοβολοῦσε μὲ τὸ βλέμμα του τὸν ἀφελῆ ἐκεῖνον πού θὰ τολμοῦσε νὰ χαμογελάσῃ τὴν στιγμή τῆς παρουσιάσεως, ἢ — ἀκόμα χειρότερο — πού θὰ εἶχε τὸ θράσος νὰ τοῦ ἀπευθύνῃ τὴν ἀνοίκεια ἐρώτηση.

Παρολόντοῦτο, χαμόγελα κ' ἐρωτήσεις ἔπεφταν βροχή, κάθε φορά πού ὁ ἄγγελος ὁ ἐκτελῶν τὰ γρῆν κήρυκος ἀνήγγελλε μὲ βροντώδη φωνή :

— Ἡ Αὐτοῦ Ἐπουρανία Ἐξοχότης ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος, ὁ ἐπιλεγόμενος Αὐστηρός!

Ὁ Σουλπίκιος γινόταν κατακόκκινος ἀπ' τὸ θυμὸ του καὶ τὰ μάτια του πετοῦσαν φωτιές. Οἱ ἄλλοι ἄγιοι κρυφοκοιταζόντουσαν, καὶ πνιχτὰ γέλοια ἀκούγονταν πέρα ὡς πέρα, ἴσαμε τὴν παράταξὴ τῶν ἀγγέλων - πού, παρ' ὅλη τὴν σοβαρότητα τῆς στιγμῆς, δὲν κατάφερναν νὰ κρατηθοῦν καὶ νὰ μὴ χαχανίσουν, ἢ νὰ μὴν σκουνηθῶν, τάχα μὲ τρόπο, ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Ἀλλὰ τὸ μαρτύριο τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου δὲν ἔπαιρνε πιά τέλος μὲ τὴν λήξῃ τῆς τελετῆς. Κανείς δὲν ἄντεχε στὸν πειρασμὸ, μιὰ κι ὅλοι ξέρανε τὸ ἀδύνατο σημεῖο του, νὰ μὴν τοῦ πετάξῃ ἕνα πείραγμα σὲ πρῶτῃ εὐκαιρία. Τὸ ἐπικρατέστερο ἦταν νὰ τὸν ρωτοῦν κάθε τόσο :

— Σουλπίκιε, τί ὥρα εἶναι;

Καὶ ὁ Σουλπίκιος μετάνοιωνε, τὴ στιγμή ἐκεῖνη, πού ἦταν ἅγιος καὶ πρῶν ἐπίσκοπος, καὶ ὄχι ἕνας κοινὸς κολασμένος, γιὰ νὰ τοὺς πετάξῃ κατὰ πρόσωπο τίς βαριεὲς βλαστήμιες πού ἐτοίμαζε μέσα του.

Τὸ μῖσος του γιὰ ὁ,τιδήποτε σχετικὸ μὲ τίς ὥρες καὶ τὰ ρολόγια ἔφτασε στὸ ἀπροχώρητο. Μισοῦσε τὰ ρολόγια τῆς τσέπης, τὰ ρολόγια τοῦ χεριοῦ, τὰ ἐπιτραπέζια, τὰ ἐκκρεμῆ, τὰ μεγάλα ρολόγια τῶν δημοσίων χώρων, τὰ ἡλιακὰ ρολόγια καὶ τὰ χρονόμετρα· μισοῦσε τοὺς ρολογάδες γενικῶς καί, στὸ τέλος, ἔφτασε νὰ μισῆ καὶ τοὺς

Ἐλβετούς, ἀνεξαρτήτως φύλου καὶ ἐπαγγέλματος, γιατί πληροφορήθηκε πῶς στήν χώρα τους βρίσκεται σέ μεγαλύτερη ἀνθήση ἡ βιομηχανία τῶν ρολογιῶν

Εἶχε χάσει πιά καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ γελοίου. Ἔκανε ἀλλεπάλληλες παραστάσεις στὸν Ὑψιστο, γιὰ νὰ ἐπιτύχη τὴν μεταφορὰ στὸ Καθολικὸ, ἢ στὴν Κόλαση, τῶν τίμιων ρολογάδων ποὺ πήγαιναν στὸν Παράδεισο Ὁ Ὑψιστος τὸν ἄκουγε, χαιδεύοντας τὰ γένεια του καὶ χαμογελῶντας, χωρὶς νὰ δίνη, φυσικά, τὴν παραμικρὴ σημασία στὰ ἄσκοπα διαβήματα τοῦ Ἁγίου.

Ὅμως, ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς, ἡ κατάσταση χειροτέρευε. Κανένας πιά στὸν Παράδεισο δὲν σεβόταν τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο Ἐφτανε νὰ ἐμφανισθῇ κάπου, γιὰ ν'ἀλλάξουν οἱ ἄλλοι συζήτησι καὶ ν' ἀρχίσουν νὰ μιλᾶνε, ὑποτίθεται μεταξύ τους, γιὰ μάρκες ρολογιῶν καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἔτσι, ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος ἀπομονώθηκε στὸν ἐαυτό του Παράτησε καὶ τὸ διάβασμα, καὶ τοὺς ἀγαπημένους του περιπάτους τὰ ἡλιόλουστα ἀπομεσήμερα, καὶ ζοῦσε σὰν ἐρημίτης, πεσμένος σὲ ἀνείπωτη μελαγχολία. Μὲ πικρὴ ὑπερφάνεια ξαναθυμόταν τὴν μακρυνὴ ἐκείνη ἐποχὴ, ποὺ ἦταν ὁ τιμημένος ἀπ' ὄλους Ἐπίσκοπος τῆς Βούργης, ποὺ ὄλοι τὸν ἔτοεμαν γιὰ τὴν αὐστηρότητά του, καὶ ὄλοι, κατὰ βάθος, τὸν λάτρευαν. Ἦταν ἕνας λησμονημένος, ἕνας περιφρονημένος ἅγιος, σὰν νὰ μὴν εἶχε κι αὐτὸς ἀγωνιστῆ γιὰ τὴν Πίστη, σὰ νὰ μὴν εἶχε ἐπάξια κατακτήσει τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καὶ τὸν τίτλο τοῦ Ἁγίου. Δάκρυα πλημμυρίζαν, στίς σκέψεις αὐτές, τὸ πρόσωπο τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου, καὶ ἡ ἀβάσταχτη πίκρα τοῦ μάτωνε τὴν καρδιά.

Γιὰ μιὰν ἰκόμη φορά, ἀπεφάσισε νὰ παρουσιαστῇ στὸν Ὑψιστο καὶ νὰ τοῦ πῆ τὸ παράπονό του Τώρα, ὁ Ὑψιστος τὸν ἄκουσε μὲ περισσότερη προσοχὴ Καταλάβαινε πῶς τὸ πρᾶγμα εἶχε περάσει τὰ σύνορα τοῦ ἀστέιου κ' ἔμπαινε στὴν περιοχὴ τοῦ σοβαροῦ.

— Κανείς ἀπὸ δῶ κ' ἔμπρὸς δὲν θὰ σὲ ξαναπειράξῃ, Σουλπίκιε,.. τοῦ εἶπε ἀπλά.

Κ' ἔβγαλε, πράγματι, δρακόντειες διαταγές Αὐστηρὲς πειθαρχικὲς ποινὲς καί, σὲ περίπτωσι ὑποτροπῆς, ἄλλες βαρύτερες κυρώσεις, περίμεναν ὅποιον θὰ τολμοῦσε νὰ κἀνῃ τὸν παραμικρὸ ἀστείισμὸ εἰς βᾶρος τοῦ Ἁγίου - ἢ τὴν παραμικρὴ ἔστω νύξι; γιὰ ὧρες καὶ γιὰ ρολόγια.

Τὸ μέτρο ὑπῆρξε σωτήριο γιὰ τὸν πολυτυραννισμένο Ἅγιο· ὄχι μόνο κανεὶς δὲν τοῦ ἔκαμνε τὸν ἐλάχιστο πιά ὑπαινιγμὸ, ἀλλὰ φρόντιζαν ὄλοι, γιὰ νὰ μὴ δώσουν ἀφορμὴ, νὰ κρύβουν μπροστά του τὰ ρολόγια τους, κατεβάζοντας πολὺ χαμηλὰ τὰ μανίκια τοῦ ράσου, καὶ νὰ μὴ ρωτοῦν γιὰ τὴν ὥρα ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἂν τὸ ρολοὶ τους εἶχε σταματήσῃ, παρὰ ἀφοῦ προηγουμένως εἶχαν ἐξακριβώσῃ πῶς ὁ Σουλπίκιος βρισκόταν πολὺ μακριὰ καὶ δὲν θὰ τοὺς ἔπαιρνε τὸ ἀφτί του.

Ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος μποροῦσε τώρα νὰ ἐπαναλάβῃ ἀνενόηλα τὶς μελέτες του καὶ τοὺς ἀπογευματινοὺς περιπάτους. Ξανάβρισκε λίγο-λίγο τὴν χαμένη ψυχικὴ ἡρεμία του, καὶ τ' ἀγριεμένα χαρακτηριστικά του εἶχαν ἀρχίσει νὰ μαλακώνουν. Ὅμως, εὐτυχισμένος δὲν ἦταν. . Στὰ κατάβαθα τῆς καρδιάς του ἔμμενε πάντα ἡ πίκρα γιὰ τὴν ἄδικη παραγνώρισι καὶ ὁ φθόνος γιὰ τὸ ἔνδοξο ρολοὶ, ποὺ τοῦ εἶχε ὑποκλέψῃ τὴν θέσι του στὴν συνείδησι τῶν ἀνθρώπων. Ὅσο καὶ ἂν κανεὶς δὲν τοῦ τὸ θύμιζε, αὐτὸς τὸ συναισθανόταν, πῶς γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἦταν κυριολεκτικὰ ἀνύπαρκτος, σὰν τοὺς ἀνύπαρκτους προγόνους ἑνὸς ἐκλεκτοῦ ἀπογόνου, ποὺ κέρδισε γιὰ τὸν ἑαυτό του ὄλη τὴν λάμψῃ ἑνὸς ὀνόματος, ρίχνοντας στὴν πιὸ μαύρη ἀφάνεια τοὺς λοιποὺς συνονόματους.

Ἡ σκέψῃ αὐτὴ τὸν τυραννοῦσε ἀδιάκοπα· κι ὅσο κι ἂν πάσχιζε νὰ ξεφύγῃ, καὶ ριχνόταν μὲ περισσότερη δύναμι στὴν μελέτη, γιὰ νὰ ξεδώσῃ ὁ νοῦς του, ἡ σκέψῃ τὸν κυνηγοῦσε ἐπίμονα, βασανιστικά... Ἐπρεπε μὲ κάθε τρόπο κάτι νὰ γίνη, συλλογιζόταν. Νὰ ξανακερδίσι τὴν χαμένη του αἴγλι, νὰ μάθῃ ὁ κόσμος γιὰ τὸν ἀδέκαστο Ἐπίσκοπο τῆς Βούργης - καὶ νὰ ξεχάσῃ τὸ γκρανγκινιολιστικο ρολοὶ!.. Ἀλλὰ πῶς; Ἐβδομάδες, μῆνες, χρόνια ὀλόκληρα τὸ στριφογύριζε στὸ μυαλό του, καὶ λύσι δὲν ἔ-

βρισκε. Ὡστόσο, μιὰ νύχτα, πού ἦταν σκυμμένος πάνω στο βιβλίο του χωρίς νὰ διαβάξῃ, κ' ἡ ἔμμομη σκέψη τοῦ τριβέλιζε νοῦ καὶ καρδιά, ἡ λύση τοῦ παρουσιάστηκε ξαφνικά, σὰν μέσα ἀπὸ τὸ φῶς μιᾶς ἀστραπῆς :

Ἄν παρακαλοῦσε τὸν Ὑψιστο, ἂν τὸν ἰκέτευε γονατιστός, νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ξαναγαυρίσῃ γιὰ λίγο ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους — γιὰ ὅσο διάστημα Ἐκεῖνος θὰ εὐδοκοῦσε — ν' ἀγωνιστῇ γιὰ τὴν ἐπανόρθωση τῆς ἱστορικῆς ἀδικίας !.. Γιατὶ καὶ ὁ Ὑψιστος, σίγουρα, τὸ ἔβλεπε, τὸ ἐγνώριζε, πὼς ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ τερατώδη ἱστορικὴ ἀδικία. Δὲν ἦταν δυνατόν, ὁ Δικαιοκρίτης, νὰ ἐπιθυμῇ, νὰ τὸ ἀνέχεται κἂν, ἓνα κοινὸ μηχανικὸ κατασκευάσμα νὰ ὑποκλέπτῃ τὴν δόξαν τοῦ ἀφωσιωμένου του θεράποντος ! Μήπως εὐφρόσυνα ὁ ἴδιος δὲν δέχεται τὶς ἐκδηλώσεις τῆς λατρείας τῶν κοινῶν θνητῶν στοὺς ἐκλεκτοὺς του, Μήπως μ' εὐδαιμονία δὲν ἀνασαίνει τὸ θυμίαμα, πού καίγεται μὲς στοὺς ναοὺς, τοὺς ἀφιερωμένους στὴ μνήμη τῶν Ἁγίων ; Κ' ἔπειτα, σὲ τί ἦταν ὑπερβολικὸ τὸ αἴτημά του ; Τόσοι καὶ τόσοι Ἁγιοὶ δὲν κατεβαίνουν κάθε λίγο, γιὰ ψύλλου πῆδημα, στὴ γῆ ; Μήπως ὁ Σὰν Τζενάρο δὲν πηγαίνει — καὶ τρεῖς φορές τὸν χρόνο μάλιστα : Μάιο, Σεπτέμβριο, Δεκέμβριο — στὴ Νεάπολη, γιὰ νὰ κἀνῃ, στοὺς πιστοὺς πού τὸν περιμένουν, τὸ θαῦμα του ; Μήπως καὶ ὁ Νικόλαος, ὁ Ἁγιος τῶν Ὁρθοδόξων, δὲν προσθαλασσώνεται κάθε τόσο, δὲν τρέχει, πανταχοῦ παρών, σὲ ὅλες τὶς φουρτοῦνες, κάθε φορὰ πού κινδυνεύει κάποιο πλοῖο, Γιατὶ σ' αὐτοὺς τὸ ἐπιτρέπει ὁ Κύριος, νὰ βρίσκωνται σ' ἀδιάκοπη ἐπαφὴ μὲ τοὺς πιστοὺς καὶ νὰ συντηροῦν τὴν δόξα τους στοὺς αἰῶνες ; Καὶ νάταν μόνον αὐτοί ; Στὸ κάτω-κάτω καὶ ἡ ἴδια ἡ Παναγία δὲν κατεβαίνει, τὸ μεσοκαλόκαιρο, στὴν Τήνο, νὰ θεραπεύσῃ τοὺς τυφλοὺς καὶ τοὺς παράλυτους ; Γιατὶ, λοιπόν, θὰ ἔκανε γι' αὐτὸν μονάχα ἐξάιρεση ὁ Πανάγαθος ; Μήπως καὶ δὲν τὸν ὑπηρετῆσε ὅπως ἔπρεπε, ὅταν ἦταν Ἐπίσκοπος τῆς Βούργης ;..

Παίρνοντας, λοιπόν, θάρρος ἀπὸ τὶς ἴδιες του τὶς σκέψεις, παρουσιάστηκε ὁ Σουλπίκιος στὸν Ὑψιστο. Μ' εὐλάβεια καὶ ταπεινοφροσύνη, πού συγκρατοῦσαν μὲς στὰ ὄρια τοῦ θεμιτοῦ τὰ βίαια ξεσπάσματα τῆς χειμαρρῶδους εὐγλωττίας του, ἐξέθεσε τὸ μέγεθος τῆς ἀδικίας πού τοῦ γινόταν, τῆς προσέδωσε, μὲ ἔξυπνα καὶ ζυγισμένα ἐπιχειρήματα, ἓνα χαρακτηριστὴ γενικώτερο : στάσεως ἀνευλαβοῦς ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας ! Ὠνόμασε «ἀναβίωση τῆς εἰδωλολατρίας» τὸν θρίαμβο, στὴν ἀνθρώπινη συνείδηση, ἐνὸς ρολογιοῦ — ἐνὸς ἀθητοῦ κατασκευάσματος θνητῶν», ὅπως ἐπιτυχημένα τὸ ἀπεκάλεσε — ἀπέναντι μιᾶς οἰασθήποτε, «ἃς ἦταν καὶ τῆς ταπεινότερης, καὶ τῆς πιὸ ἀνάξιας νὰ τὸν ὑπηρετῇ, ἐκκλησιαστικῆς μορφῆς» — καί, τέλος, προσέπεσε στὰ πόδια του καὶ τοῦ ἐζήτησε — «σὰν μέγιστη ἀνταμοιβὴ μιᾶς ἀπειροελάχιστης προσφορᾶς» — τὴν ἄδεια μιᾶς καθόδου *ἰνὸγκνιτο* στὸ Παρίσι !

Ὁ Ὑψιστος, πού τὸν παρακολουθοῦσε ὡς ἐκείνη τὴν στιγμή μὲ προσοχὴ καὶ κατανόηση, ἔδειξε, στὸ τελευταῖο αὐτὸ σημεῖο, κάποια δυσφορία :

— Πὼς *ἰνὸγκνιτο* ; εἶπε. Αὐτὸ εἶναι κάτι πού δὲν συνηθίζεται. Καινὰ δαιμόνια εἰσαγάεις, Σουλπίκιε !

Ὁ Ἁγιος, ὅμως, δὲν ἀπελπίστηκε :

— Θὰ ἦταν ὀλωσδιόλου ἀνώφελο, Ὑψιστε, νὰ κατέβαινα στὴν Γῆ χωρὶς ν' ἀποκρούψω τὴν πραγματικὴ μου ταυτότητα. Ὅλοι θὰ μὲ θεωροῦσαν ψεύτη καὶ ὑποπτο. Καί, ἄλλωστε, πάντοτε ἐπιτυγχάνει κανεὶς καλύτερα ἐνεργῶντας γιὰ κάποιον τρίτο — κάποιον ὑποθετικὸ, ἔστω, τρίτο, ὅπως στὴν προκειμένη περίπτωση — παρά φροντίζοντας ἄμεσα γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του...

Κ' ἐπειδὴ νόμιζε πὼς εἶχε κάνει κάποια γκάφφα, προβάλλοντας στὸν Ὑψιστο ἓνα τόσο ὠμὸ καὶ ρεαλιστικὸ ἐπιχειρήμα, πρόσθεσε :

— Ἐξ ἄλλου, θὰ ἦταν καὶ ἄσεμνο, καὶ ὑποτιμητικὸ γιὰ τὴν Ἐκκλησία, τὸ θέαμα ἐνὸς Ἁγίου πού φροντίζει μόνος του γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ ὀνόματός του...

Ὁ Ὑψιστος ἔμεινε σκεπτικὸς γιὰ μερικὰ δευτερόλεπτα ἔπειτα ἔκανε μιὰ κίνηση, γιὰ νὰ δείξῃ πὼς ἡ ἀκρόαση εἶχε τελειώσει.

— Θὰ τὸ ἐξετάσω, Σουλπίκιε, τοῦ εἶπε. Γύρισε στὶς σπουδές σου καὶ νάσαι βέβαιος πὼς θὰ κἀνω γιὰ σένα ὅ,τι πρέπει...

“Ὁμως, μονάχα γιὰ σπουδές δὲν εἶχε πιά τὸ νοῦ του ὁ Σουλπίκιος. Ἡ τελευταία φράση τοῦ Ὑψίστου ἦταν κιόλας μιὰ μισοσιπωμένη ὑπόσχεση. Στεκόταν σ’ ἀναμμένα κάρβουνα, περιμένοντας τὴν ὥρα καὶ τὴν στιγμή πού θὰ τὸν καλοῦσε κοντά του γιὰ νὰ τοῦ ἀνακοινώσῃ τὴν ὀριστική του ἀπόφαση. Βάλλθηκε νὰ καταστρώσῃ σχέδια γιὰ τὸ πῶς θὰ φερνόταν στὸ διάστημα τῆς ἐγκόσμιας ζωῆς πού θὰ ξανάρχιζε, πῶς θὰ φερνε μὲ τρόπο τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἄλλων στὸ ζήτημα πού τὸν ἀπασχολοῦσε. Τὸ μυαλό του δούλευε ἐντατικά - κ’ εἶχε ἀρχίσει νὰ δραματίζεται ἀπὸ τώρα τοὺς αὐριανούς σοφοὺς μελετητὲς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου, καθὼς καὶ τοὺς ἀπλοικοὺς ἀνθρώπους, πού θὰ ὠρkiζόντουσαν κάποτε στ’ ὄνομά του: «Πίστεψέ με, σοῦ λέω τὴν ἀλήθεια. Ναι, μὰ τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο!».»

Καὶ νὰ πού ἡ μεγάλη μέρα ἔφτασε. Ἐνας ἄγγελος τοῦ Κυρίου παρουσιάστηκε στὸν Σουλπίκιο, κρατώντας στὸ χέρι κάτι ἔντυπα:

— Κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὑψίστου εἶπε ἐπίσημα, χαιρετώντας μὲ σεβασμὸ τὸν Ἅγιο. Αὐτὸ ἐδῶ — καὶ τράβηξε τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ ἔντυπα — εἶναι ἡ νέα ταυτότητάς σας: Tintal Francois, homme des lettres. Μ’ αὐτὴν θὰ κυκλοφορῆτε στὸ Παρίσι, γιὰ ὁσο διάστημα εὐδοκίησῃ ὁ Ὑψίστος νὰ παρατείνῃ τὴν παραμονή σας. Αὐτὸ — καὶ τράβηξε τὸ δεύτερο ἔντυπο — εἶναι τὸ διαβατήριό σας. Φέρει σφραγίδες ἐλβετικές, ἰταλικές καὶ ἑλληνικές. Ὑποτίθεται πῶς ταξιδεύετε συνεχῶς σὲ διάφορους τουριστικοὺς τόπους, γιὰ ν’ ἀντλήτε ἐντυπώσεις. Τέλος, αὐτὸ — εἶπε δίνοντας καὶ τὸ τελευταῖο ἔντυπο στὸν Ἅγιο Σουλπίκιο — εἶναι ἕνα ἀνοιχτὸ βιβλίον ἐπιταγῶν γιὰ τὴν Τράπεζα τῆς Γαλλίας... Μπορεῖτε νὰ τὸ συμπληρώνετε μὲ ὅποιο ποσὸ σᾶς εἶναι, κάθε φορά, ἀναγκαῖο.

Ὁ ἄγγελος ξαναχαιρέτησε κι ἀποσύρθηκε

“Ὅπως καταλαβαίνετε, μόνο πού δὲν τρελλάθηκε ἀπ’ τὴ χαρὰ του ὁ καημένος μας ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος. Ὁλόκληρη τὴ νύχτα — τὴν τελευταία νύχτα πού θάμενε στὸν Παράδεισο — δὲν μπόρεσε νὰ κλείσῃ μάτι. Ὁνειρευόταν ξυπνητὸς, παραζαλισμένος ἀπ’ τὸ μεγάλο καλὸ πού τοῦχε γίνεῖ - σὰν μικρὸ παιδί, πού τὸ θαμπώνουν τὰ φανταχτερὰ πρωτοχρονιάτικα παιχνίδια του καὶ κοιτάζει τότε νὰ ξημερώσῃ γιὰ νὰ τὰ ξαναπιάσῃ στὰ χέρια του...

— — —

Εἶχε πιά χαράξει, ὅταν ἡ κούραση τοῦ σφάλισε τὰ βλέφαρα. Ἐπεσε σ’ ἕναν βαρὺ, ἀποκαμωμένο, εὐτυχημένο ὕπνο. Πόσες ὥρες κοιμήθηκε, δὲν ἤξερε. Ἐῦπνησε, πάντως, ἀπὸ ἕναν κρυστάλλινον ἤχο νεανικῆς φωνῆς, πού τὸν ξάφνιασε. Κοίταξε γύρω του: “Ὁλα εἶχαν ἀλλάξῃ!.. Ἀγωνίστηκε νὰ συγκεντρωθῇ στὸν ἑαυτὸ του - νὰ καταλάβῃ...

— Κύριε Τεντάλ, ξανακούστηκε ἡ φωνή: τὸ πρωινὸ σας!..

Ἐξαφνα, ἔγινε μέσα του φῶς. Χαμογέλασε.

— Ἐμπρός! εἶπε μ’ ὄση γινόταν φυσικότητα.

Καὶ ἡ καμαριέρα τοῦ μεγάλου παρισινοῦ ξενοδοχείου πέρασε μέσα, φέρνοντας τὸν δίσκο μὲ τὸ γάλα, τὸν καφέ καὶ τὶς φρυγανιές...

Ὁ Φρανσουά Τεντάλ πλησίασε στὸν καθρέφτη γιὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτὸ του. Ἐμεινε, μετὰ ἀπὸ μιὰ σύντομη ἐπιθεώρηση, ἀπόλυτα ἱκανοποιημένος - καί, γιὰ μιὰν ἀκόμα φορά, εὐχαρίστησε τὸν Ὑψίστο ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς του.

Θὰ ἦταν 45 ὡς 50 ἐτῶν, τὸ πολὺ. Μαλλιά καστανά, πού εἶχαν ἀρχίσει ν’ ἀσημῶνουν στοὺς κροτάφους, ἀφήνοντας μπροστά, πλατὺ κ’ ἐλεύθερο, τὸ μέτωπο, ὥστε νὰ δείχνῃ ἀνθρωπο τῆς σκέψης, ἀνάστημα κανονικὸ, εὐγενικὰ κι ἀρρενωπὴ κατατομή, φωτεινὰ, χαρούμενα μάτια... «Μὲ μιὰ τέτοια φυσιογνωμία», συλλογίστηκε, «θάναυπο πολὺ πιδ εὐκολο νὰ συγκινήσω τοὺς ἀνθρώπους γιὰ λογαριασμὸ ἐνὸς παραμελημένου Ἁγίου». Ἐπιπλέον, θὰ τὸν βοηθοῦσαν σ’ αὐτὸ κ’ οἱ ἀπεριόριστοι οἰκονομικὲς του δυνατότητες. Ἐνας εὐθυμὸς, πνευματώδης κι ἀνοιχτοχέρης ἀμφιτρώνας, παντοῦ δημοφιλὴς κ’ ἐπιθυμητὸς - νὰ τί θὰ φρόντιζε νάναι!

Μ' αὐτὲς τὶς σκέψεις, ὁ κ. Τεντάλ κατέβηκε τὶς σκάλες τοῦ ξενοδοχείου, πέρασε τὴν περιστροφικὴ τζαμένια θύρα τῆς εἰσόδου καὶ βγήκε στὸ δρόμο. Ἦθελε νὰ γνωρίσῃ τὴν πόλη, ποῦ θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ κατακτήσῃ. Γύρισε, μέσα σὲ δέκα μέρες, τὰ μουσεῖα, τὰ πάρκα, τὶς ἐκκλησίες, τὰ θέατρα, καὶ τὰ περίφημα νυχτερινὰ κέντρα. Ἀνέβηκε καὶ στὸν πύργο τοῦ Ἄιφελ. Δὲν ἄνθεξε στὸν πειρασμὸ νὰ περάσῃ κι ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ποῦ εἶχε ἀνεγερθῆ στὴ μνήμη του, καὶ νὰ ρίξῃ μιὰ κλεφτὴ, γεμάτη μῖσος ματιὰ στὸ ρολοὶ τῆς. Οἱ διάφοροι πειρασμοὶ τῆς μεγαλουπόλεως δὲν τὸν συγκίνησαν καθόλου καὶ δὲν τὸν ἔκαναν νὰ λησμονήσῃ τὸν σκοπὸ του. Ὁ Σουλπίκιος, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Βούργης, ἐπονομαζόμενος Ἀύστηρός, δὲν εἶχε χάσει τίποτε ἀπὸ τὴν ἀκαμπτὴ ἐκείνη ἱστορικὴ του αὐστηρότητα, μέσα σὲ δεκατρισήμερη αἰῶνες. Τὰ γυμνά μπαλέττα τῶν καμπαρέ, οἱ ἄσεμνες κωμωδίες στὰ θέατρα, οἱ βαμμένες πεταλουδίτσες τῆς νύχτας — ποῦ τὸν πλησίαζαν, σεινάμενες, μὲ δελεαστικὲς προτάσεις — ὄχι μόνο δὲν τὸν προκαλοῦσαν, μὰ τὸν ἐξώργιζαν καὶ τὸν ἀγανακτοῦσαν.

Ἄλλο θέμα, βέβαια, ἂν τὴν ἀσυμβίβαστη αὐτὴν αὐστηρότητα, ποῦ δὲν ἐχάριζε κάστανα στοὺς ἁμαρτωλοὺς, δὲν θάπρεπε νὰ τὴν φανερώνη στὶς ἐπαφές του μὲ τὸν κόσμον. Αὐτὸ τόξερε καλὰ ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος - ἡ Φρανσουὰ Τεντάλ. Ἐπρεπε νὰ παρουσιαστῇ σὰν ἕνας ἄνθρωπος τοῦ πνεύματος, μὲ πολὺ πλατεῖες ἀντιλήψεις, ποῦ ἡ σοφία του καὶ ἡ βαθειὰ πείρα τῶν ἐπιγείων πραγμάτων τὸν ἔχουν κάνει νὰ βλέπῃ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα κάτω ἀπὸ ἕνα πρῶσμα καλόκαρδης ἀνεκτικότητας. Φιλόφρονος μὲ τὶς κυρίες, πατρικὸς — ἀλλὰ καὶ λίγο συναδελφικὸς συνάμα — μὲ τοὺς νέους, ὀμιλητῆς εὐχάριστος, χωρὶς περιττὴ ἔπαρση γιὰ τὴν πνευματικὴ του ἀνωτερότητα καὶ τὶς πολλὲς του γνώσεις, τέτοιος τελοσπάντων, ὅπως τὸ παρουσιαστικὸ του τὸν ἐπέβαλλε, ὁ κ. Τεντάλ θάχε σοβαρὲς ἐλπίδες τὰ κερδίσῃ τὸ μεγάλο παιχνίδι, ποῦ ἄρχισε τώρα μεταξὺ ἐνὸς Ἁγίου καὶ ἐνὸς ρολοιοῦ.

Καὶ πράγματι, ἡ τύχη δὲν ἄργησε νὰ χαμογελάσῃ στὸν Φρανσουὰ Τεντάλ. Ἐνῶ, στὴν ἀρχή, ὁ μόνος ἄνθρωπος, μέσα σ' ὀλόκληρο τὸ Παρίσι, ποῦ τὸν ἐγνώριζε, ἦταν ὁ θυρωρὸς τοῦ ξενοδοχείου του, ἐντὸς ὀλίγου ἀπέκτησε τόσο πολλὰς — ἰδίως ἀνάμεσα στοὺς πνευματικὸς καὶ καλλιτεχνικοὺς κύκλους — σχέσεις καὶ γνωριμίες, ὥστε νὰ μὴν προφθαίνῃ νὰ μοιράζῃ χαμόγελα, καὶ ἐλαφρὲς ὑποκλίσεις, κάθε φορὰ ποῦ ἔμπαινε σ' ὀποιοδήποτε κέντρο, ὅπου σύχναζαν ἄνθρωποι τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς γιὰ νὰ τὸ καταφέρῃ αὐτὸ ἐργάστηκε κι ὁ ἴδιος σκληρά. Μέσα σ' ἐλάχιστο διάστημα, μπόρεσε νὰ μνηθῇ σ' ὅλα τὰ μυστικὰ τοῦ ἐξιστανσιαλισμοῦ, τοῦ περσοναλισμοῦ, τοῦ ὑπερρεαλισμοῦ, τοῦ λεττριζμοῦ καὶ ὄλων γενικῶς τῶν πνευματικῶν αἱρέσεων ποῦ πληροφόρηθηκε πὼς ὑπάρχουν. Ἐμαθε νὰ ξεχωρίζῃ μὲ τὸ πρῶτο ἕναν πίνακα τοῦ Μπράκ ἀπὸ ἕναν τοῦ Πικασσό, ἕναν πίνακα τῆς τρίτης περιόδου τοῦ Πικασσό ἀπὸ ἕναν τῆς τετάρτης, ἕναν πίνακα, ἀκόμη, τῆς ἐβδόμης περιόδου τοῦ Πικασσό κρεμασμένον ἴσια, ἀπὸ ἕναν ἄλλον, τῆς ἴδιας περιόδου, ἀλλὰ κρεμασμένον ἀνάποδα. Ἐσφιξε, μέσα σὲ μιὰν αἶθουσα γεμάτη κόσμον, τὸ χέρι τοῦ ἴδιου τοῦ Ζάν Πὼλ Σάρτρ, μ' ἕναν ἀέρα καλοῦ γνωρίμου Ἀπάγγειλε, σὲ καλλιτεχνικὴ συντροφιά, καὶ τὰ «Τέσσερα κουαρτέττα» τοῦ Ἐλιοτ, ἀπὸ μνήμης, ἀναφέροντας καὶ μιὰ νέα, ἐντελῶς προσωπικὴ του ἐκδοχὴ, γιὰ τὸ εἰδικὸ νόημα τῶν τάδε στίχων. Δημοσίευσε καὶ δυο-τρία ἐμπεριστατωμένα τεχνοκριτικὰ σημειώματα σ' ἕνα ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα παρισινὰ φύλλα. Ἐγίνε, μ' ἕνα λόγο, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας - καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς του.

Ἀπέκρουε, μὲ πολὺ τάκτ, τὸ φλέρτ τῶν κυριῶν, ὅταν γινόταν ἐπικίνδυνον· προσέφερε αὐθόρμητα τὶς αἰσθητικὲς του συμβουλὲς στοὺς νεαροὺς ζωγράφους· χειροκροτοῦσε πρῶτος ἕναν καλὸ στίχο, ποῦ θὰ τύχαινε ν' ἀκούσῃ σ' ἕνα ἀπὸ τὰ ἀναριθμητὰ καφενεῖα τῶν ποιητῶν· σκόρπιζε γενναιοδωρα τὰ κολληριστὰ χιλιάρικα τῆς Τραπεζῆς, κερνοῦσε τὸ δικό του καὶ τὰ πλαινὰ τραπέζια - κ' ἔπινε, κατ' ἀνάγκην, καὶ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ πάντα ὡς τὸ σημείον ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτοκυριαρχία του καὶ τὴν πνευματικὴ του νηφαλιότητα.

Ἐκτὸς ἀπὸ λίγους, ποὺ δυσπιστοῦν ἀπὸ φυσικοῦ τους σὲ κάθε ἀνοιχτόκαρδη ἐκδήλωση, οἱ ἄλλοι ὅλοι τὸν λάτρευαν. Γρήγορα σχηματίστηκε περὶ τὸν κ. Τεντάλ ἕνας κύκλος ἀπὸ ἐνθουσιώδεις ὀπαδοὺς κι ἀπὸ νεαρὲς γυναῖκες, ποὺ ἀγωνιζόγτουσαν, ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη, ποιά θὰ κερδίσει, γι' ἀποκλειστικό της λογαριασμό, τὴν κεφάτη καρδιά καὶ τοὺς ἀνεξάντλητους πόρους τοῦ λαμπροῦ ἀμφιτρύωνα...

Ἦταν ἕνα βράδι, ποὺ ἡ σαμπάνια, μὲ τὴν βοήθεια τῶν πουλερικών, τῶν σπαραγγιῶν καὶ τῶν ἀστακῶν, εἶχε κάνει καλὰ τὴν προεργασία της καὶ κυλοῦσε, ζεστὴ εὐδαιμονία καὶ ἀνεπιφύλακτη κατάφαση γιὰ τ' ἀγαθὰ τῆς ζωῆς, μέσα στὶς φλέβες τῶν συνδαιτημόνων, ὅταν ὁ κ. Τεντάλ σηκώθηκε ἔξαφνα ὄρθιος, καὶ ὕψωσε τὸ ποτήρι του :

— Προπίνω, εἶπε, μὲ μιὰ ἔξοχη μισοπαιγνιδιάρικη σοβαρότητα,.. προπίνω εἰς ὑγείαν καὶ μακροημέρευσιν τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου, τοῦ ἐπιλεγομένου Ἀστυρηοῦ!..

Δυνατὰ γέλοια ὑποδεχτήκανε τὴν πρόποση.

— Στὴν ὑγεία τοῦ Σουλπίκιου! φώναξαν δυὸ-τρεῖς.

Κάποιος πέταξε :

— Ποῦ τὸν γνωρίσαμε τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο,

— Δὲν θυμᾶσαι; τοῦ φώναξε ἕνας ἄλλος. Μιὰ νύχτα, στὶς δώδεκα ἀκριβῶς, κάτω ἀπ' τὸ ρολοὶ τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου!

Καινούργια γέλοια ξεσπάσανε στὴν ὁμήγυρη. Ἐνας σήκωσε τὸ ποτήρι του :

— Προπίνω, εἶπε, εἰς ὑγείαν τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου!..

— Εἰς ὑγείαν τοῦ Ὁρολογίου! βοῦξαν ὅλοι.

— Ἀντιθέτως, κύριοι, ἀντιθέτως! ἀκούστηκε, πεντακάθαρη μέσα στὸ πανδαιμόνιο, ἡ φωνὴ τοῦ κ. Τεντάλ. Ἐγὼ προπίνω εἰς ὑγείαν τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου - καὶ εἰς ἀφανισμόν τοῦ Ὁρολογίου!

— Εἰς ἀφανισμόν! Εἰς ἀφανισμόν! ξέσπασε μ' ἕναν πάταγο ἐνθουσιασμοῦ ἡ ὁμήγυρις.

— Mesdames, mesdemoiselles, messieurs! mes amis! ξαναψώθηκε πάνω ἀπ' τὴν θύελλα ἡ φωνὴ τοῦ ἀμφιτρύωνα. Εἶναι ἢ δὲν εἶναι αἰσχος; εἶναι ἢ δὲν εἶναι ντροπὴ; δὲν εἶναι στίγμα γιὰ τὸν πολιτισμὸ μας, τὸν πολιτισμὸ τῆς αἰωνίας Γαλλίας, νὰ ἔχωμε λησμονήσει τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο — μιὰ ἀπὸ τίς αὐθεντικώτερα ἐθνικὲς μας μορφές — καὶ νὰ ξέρωμε ὅλοι μας τὸ ρολοῖ;.. Καὶ ποῖο ρολοῖ, φίλοι μου; σᾶς ἐρωτῶ!.. Τὸ ρολοῖ αὐτό, ποῦ ἔγινε τὸ σύμβολο τῆς παραδοσιακῆς λογοτεχνίας, σὲ μιὰν ἀπὸ τίς ἀθλιέστερες ἐκδηλώσεις της!

— Κάτω ἡ παράδοση! φώναξε ἕνας νεαρὸς ξανθὸς ὑπερρεαλιστής.

— Κάτω τὸ ρολοῖ! φώναξαν κ' οἱ ἄλλοι, μ' ἕνα στόμα.

— Καὶ βεβαίως κάτω, ἀγαπητοί μου! Γιατὶ ὑπῆρξε τὸ ρολοῖ ποῦ ντροπιάζει τὸ γαλλικὸ πνεῦμα, ποῦ ντροπιάζει τὴ γαλλικὴ ἱστορία! Τὸ ρολοῖ αὐτό τὸ κουβαλᾶμε στοὺς ὠμους μας ἀπὸ γενιά σὲ γενιά, σὰν μιὰ κατάρρα ποῦ βαραίνει τὸ Ἔθνος. Καιρὸς εἶναι νὰ τὸ ἀποτινάξουμε!..

— Ναι, νὰ τὸ ἀποτινάξουμε! ἐπιδοκίμασαν ὅλοι θριαμβευτικά.

—...Καὶ νὰ τοποθετήσουμε πάλι στὸ βᾶθρο τῆς ἀφθαρτῆς δόξας, ποῦ δικαιωματικὰ τοῦ ἀνήκει, τὸν πατέρα τῆς Γαλλικῆς Ἐκκλησίας, τὸν πνευματικὸ πρωτοπόρο τοῦ Ἐκτου Αἰῶνος, τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο!

— Μίλησέ μας γιὰ τὸν Σουλπίκιο! τοῦ φωνάξανε.

Καὶ τότε ὁ Φρανσουὰ Τεντάλ μίλησε γιὰ τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο. Τοὺς εἶπε ὅσα ἤδη γνωρίζουμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ αὐτῆς τῆς ἱστορίας. Ἐπειτα τοὺς ὠρκισε ὅλους, γυναῖκες καὶ ἄντρες, μέλη τῆς νέας Ἐταιρίας πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς δόξης τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου, τοῦ ἐπονομασθέντος Ἀστυρηοῦ.

Καὶ δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία, πῶς ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος θάτανε σήμερα ὄχι ἀπλῶς ἀποκατεστημένος στὴν ἀρχαία του αἴγλη, ἀλλὰ σίγουρα καὶ ὁ πιὸ φημισμένος Ἅγιος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἂν ἡ αἰφνίδια ἔξαφάνισή τοῦ κ. Τεντάλ δὲν εἶχε δώσει τὸ γνωστὸ τέλος στὴν ὅλη ὑπόθεση.

Γύρω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐξαφάνιση ἀκούστηκαν πολλές ἐκδοχές, ὅμως καμμιὰ δὲν ὑπῆρξε ἡ ἀληθινή. Κι ἂν δὲν κάνουμε λάθος, εἴμαστε ἀσφαλῶς οἱ πρῶτοι ποὺ ἀνασύρομε τὴν τελευταία πτυχὴ τοῦ μυστηριώδους δράματος, κι ἀποκαλύπτουμε τ' ἀξιοσημείωτα πράγματι γεγονότα, ποὺ συνέβησαν στὸν κ. Τεντάλ, τὸ τελευταῖο πρωινὸ τῆς διαμονῆς του στὸ Παρίσι:

Δὲν εἶχαν περάσει παρὰ λίγα λεπτά, ἀφοῦ ὁ κ. Τεντάλ εἶχε ξυριστῆ καὶ εἶχε φάει τὶς φρυγανιές του, ὅταν ἡ καμαριέρα χτύπησε τὴν πόρτα του. Ἐκείνη τὴν στιγμή ἔβαζε τὸ πουκάμισό του:

— Σᾶς ζητοῦν! τοῦ φώναζε ἀπ' ἔξω ἡ κοπέλλα.

— Καλά! πέστε πὼς θὰ κατέβω σὲ πέντε λεπτά!

— Εἶναι μιὰ κυρία... Λέει πὼς θέλει ν' ἀνεβῆ στὸ δωμάτιό σας!

Ὁ κ. Τεντάλ ξεροκατάπτε. «Εἶμαι περίεργος τί μούτρα θὰ κάνανε ὅλες αὐτές, συλλογίστηκε, ἂν ἤξεραν πὼς εἶναι τσιμπημένες μ' ἓναν Ἅγιο!..»

— Φαίνεται ξένη!.. ἀκούστηκε καὶ πάλι ἡ φωνὴ τῆς καμαριέρας.

Ἐνῆ; Εὐτυχῶς! Τουλάχιστον, δὲν ἦταν καμμιὰ ἀπ' αὐτές ποὺ τὸν τριγυρίζανε... Κι ὁ κ. Τεντάλ αἰσθάνθηκε ἓνα κύμα νοσταλγίας ν' ἀνεβαίη μέσα του, γιὰ τὶς σεμνές καὶ συγκρατημένες γαλλίδες τῆς ἐποχῆς του.

— Ἄς ἀνεβῆ!.. εἶπε ἀποφασιστικά.

Ἐρριξε μιὰ τελευταία ματιὰ στὸν καθρέφτη, διώρθωσε λίγο τὸ μαντίλι τῆς τσέπης - καὶ περιέμενε.

Σὲ δυὸ λεπτά, τοῦ ξαναχτύπησαν.

— Περᾶστε! εἶπε ὁ κ. Τεντάλ.

Ἡ πόρτα ἄνοιξε - κ' ἓνας σίφουνας ἀπὸ πανάκριβο ἄρωμα πλημμύρισε τὴν κάμαρα. Μιὰ ωραιότατη ξανθὴ νέα, ντυμένη μ' ἓνα σκέτο μαῦρο ταγέρ, ἀλλὰ μὲ τὴν φούστα ὑπερβολικὰ κάπως σχιστὴ — ὥστε ν' ἀποκαλύπτονται, σὲ ὅλη τὴν ἔξοχη ἀρμονία τους, δυὸ πράγματι θαυμάσιες γάμπες — προχώρησε χαμογελῶντας πρὸς τὸ μέρος του.

— Μὲ συγχωρεῖτε γιὰ τὴν φριχτὴ ἀκαταστασία, στὴν ὁποία σᾶς δέχομαι..- ἀλλὰ σεῖς ἐπιμένετε,.. εἶπε ὁ κ. Τεντάλ, ἐνῶ τῆς ἔδινε τὸ χέρι.

— Λητρεύω τὴν ἀκαταστασία.., τοῦ ἀποκρίθηκε. Καὶ μ' ἓνα πήδημα βρέθηκε καθισμένη στὸ κρεβάτι του, σταυρώνοντας πολὺ ψηλὰ τὰ πόδια της, σὲ σημεῖο ποὺ ὁ κ. Τεντάλ μπόρεσε νὰ ἐξακριβώσῃ, ἄθελά του, ὠρισμένα πράγματα ποὺ εἶναι πάντα δυσάρεστο σ' ἓναν Ἅγιο νὰ ἐξακριβώνῃ.

— Δὲν σᾶς παρουσιάστηκα, ὅμως, εἶπε ἡ νέα: Ἐντιθ Κάρλσον, μόνιμος ἀνταποκρίτρια στὸ Παρίσι τοῦ *Τάιμ Μάγκαζιν*!

— Στις διαταγές σας, μὲς Κάρλσον, ὑποκλίθηκε ὁ κ. Τεντάλ - ἀφοῦ προηγουμένως φρόντισε νὰ πάρῃ μιὰν ἄλλη θέση, μὲ λιγώτερο ἀνοικτὸ ὀπτικὸ πεδίο.

— Πρόκειται, φυσικά, συνέχισε ἐκείνη, γιὰ τὴν *Ἐταιρία Ἁγίου Σουλπικίου*! Οἱ Ἀμερικανοί, ξέρετε, τρελλαίνονται γι' αὐτοὺς τοὺς χαριτωμένους παρισινοὺς ἐξωφρενισμοὺς!..

— Τὸ ἀκριβές της ὄνομα εἶναι: *Ἐταιρία πρὸς ἀποκατάστασις τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς δόξης τοῦ Ἁγίου Σουλπικίου, τοῦ ἐπιλεγμένου Ἀδστηροῦ!*.. διώρθωσε ὁ κ. Τεντάλ. Ἐξ ἄλλου, δὲν πρόκειται περὶ «χαριτωμένου ἐξωφρενισμοῦ», ὅπως εἶπατε, ἀλλὰ περὶ μιᾶς κινήσεως σοβαρᾶς, μὲ καθαρῶς ἔθνικοὺς σκοποὺς!..

— Very, very nice!.. ξεφώνισε ἡ μὲς Κάρλσον, χτυπῶντας παλαμάκια. Καὶ μὲς στὸν ἐνθουσιασμό της, βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν δίδυμο πειρασμὸ τῶν ποδιῶν της στὴν ὀπτικὴ ἀκτῖνα τοῦ κ. Τεντάλ.

— Γι' αὐτὰ ἀκριβῶς τρελλαίνονται στὴν Ἀμερικὴ, μίστερ Τένταλ!

Ὁ κ. Τεντάλ ἀναστένανε. Τὸ ἄρωμά της τὸν εἶχε ζαλίσει κ' αἰσθανόταν μεγάλη ἐπιθυμία ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο

— Δὲν μὲ παρακολουθεῖτε, μὲς Κάρλσον, τῆς εἶπε. Σᾶς ἐξηγῶ, ὅτι ἡ ὑπόθεσις Ἄ-

γίου Σουλπικίου ἀφορᾷ τὴν Γαλλία τὴν ἴδια - στὴν ἐθνική, τὴν ἡθική, τὴν πνευματική της ὑπόσταση!

Ἡ Ἐντιθ τὸν κοίταζε χαμογελῶντας. Ἐνοιξε τὴν τσάντα, ἔβγαλε μιὰ κομπὴ ταμπακέρα - καὶ τοῦ πρόσφερε τσιγάρο. Ἐκεῖνος ἀναζήτησε τὸ πακέτο του.

— Προτιμῆστε ἀπ' αὐτά, τοῦ συνέστησε, σκύβοντας περισσότερο πρὸς τὸ μέρος του. Εἶναι ἓνα σημεῖο, ὅπου πρέπει ν' ἀναγνωρίσετε τὴν ἐθνική μας ὑπεροχή!

Ὁ κ. Τεντάλ πῆρε τσιγάρο κ' ἔψαξε γιὰ τὰ σπύρα του. Ἀλλὰ ἀπ' τὴν ἄκρη τῆς ταμπακέρας ξεπρόβαινε κιόλας μιὰ χρυσὴ φλογίτσα.

— Ἀσφαλῶς θὰ περφορῶνῃτε τὸν μηχανικό μας πολιτισμό, εἶπε ἡ Ἐντιθ. Ἐσεῖς, ἓνας ἀνυστερόβουλος νοσταλγὸς τῆς παλιᾶς Γαλλίας...

— Γιατί λέτε «ἀνυστερόβουλος»; ρώτησε, κάπως ἐνωχλημένα, ὁ κ. Τεντάλ.

Ἡ ἀμερικανίδα ξεκαρδίστηκε.

— Ἐλπίζω νὰ μὴν σᾶς πρόσβαλα, χωρὶς νὰ τὸ θέλω. Τὰ γαλλικά μου δὲν εἶναι ἀκόμη τόσο τέλεια. Θέλω νὰ πῶ - νά.., αὐτὸ πού ἐμεῖς ἐκεῖ κάτω λέμε late play! Μὲ καταλαβαίνετε!

— Περίπου, διαβεβαίωσε ψυχρὰ ὁ κ. Τεντάλ. Λοιπόν, γιὰ νὰ συνεχίσουμε, σᾶς ἔλεγα, ὅτι πρόκειται γιὰ τὴν Γαλλία...

— Μιλήστε μου γιὰ τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο, τὸν διέκοψε ἡ Ἐντιθ. Ἐδῶ λένε γι' αὐτὸν θαυμάσια πράγματα. Λένε πὼς ἀνθεξε σὲ μαρτύρια, πού κανένας ἄνθρωπος τοῦ καιροῦ μας δὲν θὰ μπορούσε νὰ τ' ἀνθέξῃ· πὼς, ἀγγίζοντας μὲ τὶς ἄκρες τῶν δαχτύλων του ἓναν ἄρρωστο, τὸν ἔκανε ἀμέσως καλά· πὼς ἦταν ἐξαιρετικὰ ὠραῖος, δυνατὸς καὶ γενναῖος - καὶ πὼς τρεῖς βασιλισσες σκοτώθηκαν γιὰ χάρη του!

— Αὐτὰ ὅλα εἶναι ὑπερβολές.. παρατήρησε ὁ κ. Τεντάλ.

— Λένε ἀκόμη, συνέχισε ἐκείνη ἀκάθεκτη, πὼς, ὅταν ὁ Ἀτίλας εἰσέβαλε στὴν Εὐρώπη, ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος ὑπῆρξε ὁ μόνος πού ἀντιστάθηκε στὸν Οὐννο κατακτητῆ. Ὀπλισμένος μονάχα μὲ τὸν Σταυρὸ τῆς Πίστεως, καὶ τὸ ἀκλόνητο θάρρος του, τὸν συνάντησε - καὶ τοῦ ἐπέβαλε ν' ἀλλάξῃ κατεύθυνση, ἀφήνοντας ἄθικτη τὴν πόλη τῆς Βούργης.

— Δὲν ἐπρόκειτο περὶ τῆς Βούργης, μὲς Κάρλσον. Ὁ Ἀτίλας, ἄλλωστε, εἶχε πεθάνει ἑκατὸν τριάντα ἀκριβῶς χρόνια, πρὶν ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος διαδεχτῆ τὸν Ἐπίσκοπο Ρεμύ στὴν Ἐπισκοπὴ τῆς Βούργης. Ἐκεῖνοι, πού σᾶς τὰ διηγοῦνται αὐτά, διαπράττουν ἓνα ἀσυγχώρητο ἱστορικὸ λάθος!..

— Εἶσθε τρομερός! εἶπε ἡ Ἐντιθ. Ποτέ μου δὲν κατάφερα νὰ ξεχωρίζω χρονολογίες!.. Ἀλλὰ πῆστε μου, ἐξακολούθησε, ἀν ὁ κόσμος διαδίδῃ ὅλ' αὐτὰ τὰ πράγματα γιὰ τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο, ἀπὸ σᾶς, κατὰ κάποιον τρόπο, δὲν τάμαθε;

— Ἀπὸ μένα; διαμαρτυρήθηκε ὁ κ. Τεντάλ. Ἐγὼ δὲν ἰσχυρίστηκα τίποτε ἄλλο παρὰ πὼς ἦταν ἓνας βαθὺς μελετητῆς τῶν Γραφῶν, ἓνας ἀξιὸς ὁδηγὸς τοῦ ποιμνίου του, ἓνας Ἐπίσκοπος, πού ἡ παροιμιώδης ἡθική του ἀκεραιότης ἔκαμε τοὺς συγχρόνους του νὰ τὸν ἐπονομάσουν: ὁ Ἀῦστηρός!

— Αὐτὰ δὲν ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ ἐνθουσιάσουν σὲ τέτοιο σημεῖο τὸν κόσμο, τὸν ἔκοψε ἡ Ἐντιθ. Τὸ ξέρετε πὼς σ' ὀλόκληρη τὴ Γαλλία σήμερα δὲν θέλουν πιά νὰ ξέρουν κανέναν ἄλλο Ἅγιο ἀπὸ τὸν Ἅγιο Σουλπίκιο; Ἀκοῦστε τί μοῦ συνέβη προχθές: Μιὰ μεσόκοπη γυναικοῦλα τοῦ λαοῦ περνοῦσε στὴν μέση τοῦ δρόμου, ὅταν ἓνα αὐτοκίνητο ἔστριψε ξαφνικά ἀπὸ τὴ γωνία καὶ τράβηξε καταπάνω της. Εὐτυχῶς, ὁ σωφὲρ τὴν εἶδε καὶ φρενάρησε ἐγκαίρως - μισὸ μέτρο, μόλις, μπροστά της. Ἡ γυναικοῦλα ἀπόμεινε σύζυλη· καὶ σὰν κατάλαβε πὼς εἶχε γλυτώσει ἀπὸ τοῦ χάρου τὰ δόντια, τί νομίζετε ὅτι ἔκανε; Σῆκωσε τὰ χέρια της πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ ψιθύρισε: «Μεγάλη σου ἡ χάρη, Ἅγιε μου Σουλπίκιε!..»

Ὁ κ. Τεντάλ δὲν μπόρεσε νὰ κρύψῃ ἓνα χαμόγελο.

— Ἡ ἱστορικὴ δικαίωση ἔρχεται πάντα ἀργά, μὲς Κάρλσον, ἀλλὰ ἔρχεται πλουσιοπάροχη. Ξέρετε ἐπὶ πόσον καιρὸ ὁ Ἅγιος Σουλπίκιος ἔμεινε μέσα στὴν ἀδίκη ἀφάνεια, μὲς στὴν ἀχάριστη λήθη;.. Τώρα κερδίζει πίσω τὴ δόξα πού τοῦ ὀφείλουν οἱ αἰῶνες!

— Μὲ τόκους κ' ἐπιτόκια, κύριε Τεντάλ!.. Καὶ εἰς βάρος ὄλων τῶν ἄλλων Ἀγίων! Εἶσθε βέβαιος πὼς αὐτὸ ποῦ ἔγινε μπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ δικαιοσύνη;

Ἡ Ἐντιθ Κάρλσον εἶχε τώρα σηκωθῆ ὄρθια - καὶ δὲν χαμογελοῦσε.

— Ἐχετε μήπως τὴν ιδέα, Φρανσουά Τεντάλ, πὼς ἔχετε κάμει μιὰ δίκαιη πράξη;.. Ἡ μήπως, ἀπὸ τὸν ἀνυστερόβουλο ζῆλο σας, γιὰ νὰ ἐπανορθώσετε μιὰ ἐλάχιστη, δημιουργήσατε μιὰ μέγιστη ἱστορική ἀδικία;

Ὁ κ. Τεντάλ σηκώθηκε κι αὐτός.

— Μις Κάρλσον.., ἄρχισε νὰ τῆς λέη σὲ αὐστηρὸ τόνο, φανερὰ ὠργισμένος ἀπ' τὸν ἀπότομο τρόπο τῆς κοπέλλας.

— Μις Κάρλσον..; ἐπανελάβε ἐκείνη εἰρωνικά. Ὅσο εἶσθε κ' ἐσεῖς ὁ Φρανσουά Τεντάλ! Καὶ μὲ τὸ ἀριστερὸ τῆς χέρι ἔκανε στὸ κενὸ ἓνα ἀκαθόριστο σχῆμα.

Ὁ κ. Τεντάλ ὠπισθοχώρησε μὲ φρίκη, σκεπάζοντας μὲ τὰ χέρια τὰ μάτια του.

Μιὰ ἀσύλληπτη μεταμόρφωσις εἶχε γίνει μπροστὰ του. Μεγάλες φτερούγες ξεπρόβαλαν ἀπὸ τοὺς ὤμους τῆς νέας, ἓνας λευκός, μακρὺς χιτώνας τὴν ἐκάλυψε ὀλόκληρη, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀλλάξανε, γίνανε χαρακτηριστικὰ ἀνδρός, αὐστηρὰ καὶ ἀγέρωχα.

— Θεέ μου!.. Ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ!.. ψιθύρισε μ' ἀγωνία ὁ κ. Τεντάλ, ἐνῶ ἔψαχνε ψηλαφητὰ κάπου νὰ στηριχτῆ, νὰ μὴν πέση.

— Ναί... Ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ!.. Ὁ ἀρχάγγελος τοῦ Θανάτου! ἐπανελάβε ἐκεῖνος παγερά... Σουλπίκιε, ὁ Ὑψιστος ἀνακαλεῖ τὴν ἀδειά σου! Κατεγράσθης τῆς ὑψηλῆς Του εὐνοίας! Ἐδῶ καὶ τέσσερες ὥρες, στὴν Μεγάλῃ Αἴθουσα τῶν Τελετῶν τοῦ Ἐπουρανίου Θρόνου, ἀνεκοίνωσε τὴν διαγραφή σου ἀπὸ τὰς δέλτους τῶν Ἀγίων!.. Οἱ πόρτες τοῦ Παραδείσου εἶναι κλειστὲς πιά γιὰ σένα, Σουλπίκιε - συνέχισε μὲ φωνὴ ἀκόμη ἐπιβλητικώτερη. Θὰ σὲ ὀδηγήσω ἐκεῖ ὅπου Ἐκεῖνος μὲ διέταξε!..

Καταρρακωμένος, ἀνίσχυρος, σὰν ἀδύναμο φυλλαράκι, ποῦ τὸ σαρώνει ξαφνικὸς βίαιος ἄνεμος, σωριάστηκε στὸ κρεββάτι μ' ἀναφυλλητὰ ὁ Σουλπίκιος.

— Ποῦ θὰ μὲ πᾶς, Μιχαήλ, ποῦ θὰ μὲ πᾶς; μουρμούριζε κλαίγοντας.

Ὁ ἄλλος τὸν ἐκοίταζε ψυχρά, καὶ δὲν μιλοῦσε Περίμενε

— Ἐλα, τοῦ ξανάπε σὲ μαλακώτερο τόνο. Δὲν ὠφελοῦν οἱ μεταμέλειες κ' οἱ θῆνοι. Τὸ ξέρεις καλά: μονάχα τὶς ὠραῖες γυναῖκες συγχωρεῖ ὁ Κύριος, ὅταν μεταμελοῦνται. Σήκω. Χτύπησε τὸ κουδούνι καὶ πὲς νὰ σοῦ ἐτοιμάσουν τὸν λογαριασμό. Πρέπει νὰ φύγωμε, Σουλπίκιε!

Μὲ πολὺν κόπο σηκώθηκε ὁ Σουλπίκιος κ' ἐσήμανε τὸ κουδούνι. Σκούπισε προσεχτικὰ τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια του κι ἀγωνίστηκε νὰ ξαναβρῆ τὴν ἤρεμῃ ἔκφρασή του. Κοίταξε πλαί του. Ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ εἶχε ξαναγίνει ἡ κομπῆ Ἐντιθ Κάρλσον, ἡ μόνιμη ἀνταποκρίτρια τοῦ *Τάιμ Μάγκαζιν* στὸ Παρίσι. Εἶχε ἀνοίξει τὸ παράθυρο κ' ἔκανε πὼς κοιτάζει ἀφηρημένα τὸν δρόμο.

— Παρακαλῶ τὸν λογαριασμό, εἶπε στὴν καμαριέρα ὁ κ. Τεντάλ.

Τὸν ἐξώφλησε, εἶδε πὼς τοῦ περίσσευαν ἀκόμη ἀφθονα χρήματα καὶ τῆς ἄφησε ἓνα ἀσυνήθιστα πλουσιοπάροχο πουρμπουάρ. Ἡ καμαριέρα τσακίστηκε στὰ εὐχαριστῶ καὶ στὶς ὑποκλίσεις.

Κατεβαίνοντας μοίρασε τὰ ὑπόλοιπα στὸ θυρωρὸ, στοὺς δυὸ μικροὺς γκρουμ τοῦ ἀσανσέρ καὶ σ' ὅποιο ἄλλο μέλος τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ ἔτυχε νὰ βρεθῆ μπροστὰ του.

Ἡ μις Κάρλσον πέρασε τὸ χέρι τῆς στὸ μπράτσο του καὶ τὸν ἀκολούθησε, λικνιζόμενη ρυθμικά καὶ χαμογελώντας.

Ἡ περιστροφικὴ τζαμένια θύρα γύρισε πίσω τους μιὰ-δυὸ στροφὲς ἀκόμα - καὶ σταμάτησε. Ἡ Ἐντιθ ἔκανε σινιάλο σ' ἓνα ταξί ποῦ περνοῦσε. Μπῆκε πρώτη κ' ἔδωσε στὸν σωφὲρ τὴν διεύθυνση. Ὁ Φρανσουά Τεντάλ κάθησε πλαί τῆς.

Τὴν στιγμὴ ἐκείνη, στὸ προάστειο Σαιν Ζερμαίν ντὲ Πρέ, τὸ ρολοῖ τοῦ Ἁγίου Σουλπίκιου ἄρχισε νὰ σημαίνει μεσημέρι...

ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ:

Βάσεις τῆς Ἀγνωσίας¹

¹ *Ἀγνωστικισμός, agnosticismus*, καλεῖται ἡ γνωσεολογικὴ ἐκείνη θεωρία, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀδύνατος εἶναι ἡ γνώσις τῆς πρώτης ἀρχῆς, τῆς οὐσίας, τοῦ ἀπολύτου.

Ὅρισμοὶ τοῦ ἀγνωστικισμοῦ ἔχουσι κατὰ καιροὺς ἐξενεχθῆ πολλοί, τόσον διαφέροντες μεταξύ των, ὅσον διαφέρουν αἱ ποικιλώταται δοξααῖαι, αἱ οὐσαι ἢ θεωρούμεναι ἀγνωστικιστικά. Ἐὰν ἐπιπροσθέτως ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀναπότρεπτος σχεδὸν ἀνάγκη παντὸς φιλοσοφοῦντος ὅπως εἰσέλθῃ εἰς κριτικὴν τῆς γνώσεως καὶ ἀποφανθῆ, οὕτως ἢ ἄλλως, ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς λειτουργικῆς τοῦ νοητικοῦ καθόλου, θὰ ἐννοηθῆ καλύτερον διατί εἶναι τόσαι αἱ ἄμεσοι ἢ ἔμμεσοι ἀποφθέγξεις περὶ τοῦ ἀγνωστικισμοῦ. Πάντως, ὅτι εἶναι *μία ἀπὸ τὰς σημαντικωτέρας ἐκφάνσεις τῆς συγχρόνου φιλοσοφικῆς σκέψεως*, ὁμολογεῖται παρὰ πάντων· ἀπὸ δὲ τοὺς ἀνευρίσκοντας παλαιότητας τὰς ἀρχάς της, θεωρεῖται ὡς *μία ἀπὸ τὰς πρώτας μορφὰς τῆς φιλοσοφούσης σκέψεως*, ἐκφανεῖσα πρὸ δύο καὶ ἡμισείας χιλιετιῶν.

Εἶπον ὅτι ἀγνωστικισμός εἶναι ἡ ἀπαισιόδοξος θεωρία περὶ τῆς γνωστικῆς δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀνοικείου καὶ πεπερασμένης εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἐφικτὴ ἡ κατάληψις τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς οὐσίας τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν φαινομένων, ἢ γνώσις τῶν ὄντων καθ' ἑαυτά. Εἶπον ὅτι ἀγνωστικισμός εἶναι ἡ δοξααῖα, καθ' ἣν τὸ ἀδιαγνώριστον, τὸ ἀνεπίσητον, τὸ ἀγνωστον, εἶναι *μία πραγματικότης - ἢ μόνη πραγματικότης ἢ υποπίπτουσα εἰς τὸ ὀρθόλογον πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου· ἐνῶ τὸ Ἀπόλυτον, εἶναι ἰδεασμός, εἶναι πλατωνισμός τοῦ πνεύματος, εἶναι λογικὸν σχῆμα ἐξ ἀφαιρέσεως, εἶναι τι εὐάρεστον, ὠφέλιμον, ἀναγκαῖον ἴσως, ἀλλ' ὅχι τι τὸ ὑποστατὸν ἀντικειμενικῶς*. Εἶπον ὅτι ἀγνωστικισμός εἶναι ἡ ἀπουσία πίστεως καὶ ἀπιστίας συγχρόνως, ὅτι εἶναι ἡ ἀπὸ γνωσεολογικοῦ ὀρηκτηρίου ὑπερφαιλάγγις τῆς κοσμολογούσης μεταφυσικῆς, ὅτι εἶναι μυστικισμὸς φοβούμενος νὰ καταβιβῆσθαι τὸν θεὸν μέχρι τῆς ἐπιλαβῆς μας, ὅτι εἶναι ἀποφυγῆ, ἢ μετατάξις, ἢ ἀντικατάστασις τῶν λημμάτων τοῦ διλήμματος «ἂν κατὰ τύχην ἢ κατὰ σχέδιον ἔγινεν ὁ κόσμος», ὅτι εἶναι τὸ προσωπεῖον ὀπισθεν τοῦ ὁποίου καλύπτεται γνωσεολογῶν ὁ ἀθεϊσμός, ὅτι, τέλος, εἶναι *μία ἀπὸ τὰς λύσεις τοῦ προβλήματος τῶν σχέσεων θρησκείας καὶ ἐπιστήμης*.

Ἐὰν ἡ πρόθεσις τοῦ πλάσαντος τὸν νεολογισμὸν ἀγνωστικισμὸς ἤρκει διὰ νὰ καθορισθῆ, διὰ νὰ *περιχαρακωθῆ*, τρόπον τινά, ἀπαξ διὰ παντός, ἢ σημασία τοῦ ὄρου καὶ ἡ ἔκτασις τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ, δὲν θὰ ἔπρεπεν ὁ ἀγνωστικισμὸς νὰ εἶχε θέσιν ἀλλαχοῦ εἰμὴ εἰς τὴν θρησκευολογίαν καὶ τὴν ἐπιστημολογίαν, ὡς ὄρος δηλῶν

1 Ἡ λέξις *ἀγνωσία* προϋτάθη εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ πράγματι κακῶς πεποιημένου ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ μετενεχθέντος εἰς τὴν νεοελληνικὴν ὄρου *ἀγνωστικισμός* προϋτάθη δὲ διότι ἡ ἀγνωσία εὐρηται ὡς δόκιμος παρ' ἀρχαίοις καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ σημαίνῃ ὅτι συμβατικῶς ὁ ἀγνωστικισμός, κατὰ τὸ ἀκοσμία, ἀθεΐα κ τ ὁ Ἄλλ' ἐκτός τοῦ ὅτι παραπλήσιοι ὄροι καὶ ὑπὸ ξένων καὶ ὑπὸ ἐλλήνων ἔχουσι πλασθῆ, ἴσως μάλιστα καὶ χεῖρονες τοῦ ἀγνωστικισμοῦ, ὡς ὁ ὄρος *ἀγνωσία*, διὰ νὰ σημάνῃ τὸ αὐτό, ἢ ὁ ὄρος *ἀκοσμισμός* (καὶ ὄχι *ἀκοσμία*, καθ' ἣν προτείνεται ἡ ἀγνωσία) δι' οὗ ἐχαρακτηρίσθη τὸ σύστημα τοῦ Σπινόζα, ἐκτός αὐτοῦ, ὁ ὄρος *ἀγνωστικισμός* ἐπεβλήθη ἤδη, ἔχει τὴν ἱστορίαν του, δὲν εἶναι δὲ καὶ ἐννοιακῶς πλέον ἀπρόσφορος τοῦ ἀντιπροταθέντος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι παρὰ πᾶσι τοῖς δοκίμοις ἡ ἀγνωσία ἢ ταυτίζεται σημασιολογικῶς πρὸς τὴν *ἀγνωρίαν* (ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως προτιμητέαν ὡς λέξιν) ἢ ἀντιτίθεται πρὸς τὴν *γνώσιν*, ὡς ἐν Πλάτωνι (Πολ 477Α) καὶ Λουκιανῷ (Βίων, 14), βεβαιοῦντι ὅτι *τῶντὸ ἐστὶ τέρψις ἀτερπής, γνώσις ἀγνωσίῃ* Μόνοι οἱ ἀπὸ στενῆς θρησκευολο-

Ο ΑΓΝΩΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

·Θέσεις τῶν ἀγνωστικῶν²

ὠρισμένην θεωρητικὴν στάσιν εἰς τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων θρησκευτικῆς πίστεως, ἐπιστημονικῆς ἀληθείας καὶ λογικῆς. Διότι τὴν λέξιν ἀγνωστικισμὸς προέτεινε τῷ 1869 ἐν ὀλιγομελεῖ συγκεντρῶσει ὁ ὀνομαστὸς ἄγγλος φυσιοδίφης Χόξλεϋ (T.-H. Huxley), ἀναφερόμενος εἰς τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους γνωστὴν ἐπίκλησιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Πράξ. ἀποστ., ιζ', 23), ἐντυχόντος ἕνα τῶν ἐν τῷ Ἄστει πολλῶν βωμῶν τῶν ἀφιερωμένων τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ, καὶ εἰπόντος ὅτι αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν Θεόν, τὸν ὁποῖον, χωρὶς νὰ γνωρίζουν ἐκεῖνοι, ἠύλαβουντο, θὰ εὐηγγελίζετο αὐτοῖς. Προέτεινε δὲ ὁ Χόξλεϋ τὸν ὄρον, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ, ὡς μαρτυρεῖται, τοῦ νὰ διαστείλῃ τὰς ἰδίας του ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς γνώσεως πεποιθήσεις, ἀπὸ τὰς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ προβλήματος ἐξενηχθείσας γνώμας πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων, ἰδίᾳ ὅμως τοῦ καντιανίζοντος Χάμιλτον (W. Hamilton) καὶ τοῦ ἐξελικτιστοῦ Σπένσερ (H. Spencer) Ἐν τούτοις τοῦ τελευταίου κυρίως τὸ σύστημα ἐκράτησε νὰ θεωρῆται ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀγνωστικιστικόν.

Ὁ ἀγνωστικισμὸς, θεωρία, ἴσως, παλαιὰ ὅσον καὶ ὁ σκεπτικισμὸς, παρουσιάζεται ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὑπὸ ἄλλας ἄλλοτε μορφὰς (ὡς κριτικισμὸς, θετικισμὸς, ἐξελικτικισμὸς, σχετικισμὸς κ.λ.), ἀναλόγως τῶν ἱστορικῶν ὄρων καὶ τῶν περιστάσεων ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐκάστοτε ἐκτρέφεται· παραμένει οὐχ ἥτιον πάντοτε κατὰ βάθος ἢ αὐτῇ ἐνιαίᾳ προσπάθειᾳ γεφυρώσεως καὶ συνδιαλλαγῆς τοῦ συγκεκριμένου μὲ τὸ ἀφηρημένον, τοῦ μερικῆς μὲ τὸ καθολικόν, τοῦ πρακτικοῦ μὲ τὸ ἰδεαλιστικόν, τοῦ ὑλικῆς μὲ τὸ πνευματικόν. Οὕτως, ὁ νεώτερος ἀγνωστικισμὸς παρουσιάζει δυνατὴν τὴν ἄρμωσιν ἐκείνην, ἣτις ἐπὶ μακρὸν ματαίως ἐπεζητεῖτο καὶ ἀνεπιτυχῶς ἐπεχειρεῖτο, μεταξὺ τοῦ πλέον ὑλόφρονος ἐμπειρισμοῦ καὶ τῆς μᾶλλον ἰδανιζούσης πνευματοδοξίας. Παρ' ὅλον ὅμως τόν, προφανῶς, συμβιβαστικόν ἐν τούτῳ ρόλον του, δὲν παύει ὡς θεωρία νὰ εἶναι ἡ χαρακτηριστικώτατα καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην στερουμένη εὐδοκίας πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, δηλαδὴ πρὸς τὸν ἀνθρώπον, κέντρον τοῦ παντός, μετέχοντα τῆς θείας οὐσίας, δι' ὅντινα τὰ πάντα ἐγένετο - ᾧτινι πάντα δέδοται! Ὁχι τὸ Ἀπόλυτον, ὡς τι διαπιστώσιμον, ἐπαληθεύσιμον ἐπὶ τῶν πραγμάτων, γνωρίσιμον, δὲν εἶναι, κατὰ τὸν ἀγνωστικισμόν, προσιτὸν τῷ ἀνθρώπῳ. Γινώσκειν σημαίνει: συλλαμβάνειν σχέσεις. Ἄλλ' Ἀπόλυτον σημαίνει: τὸ ἔξω πάσης σχέσεως. Συσχέτισις δὲ τοῦ ἔξω σχετικοῦ ἀποτελεῖ τοῦτ' αὐτὸ ἀντινομίαν. Οὐδὲ δύναται τὸ μέρος νὰ συλλάβῃ τὸ ὅλον· Ἀπόλυτον δὲ εἶναι τὸ ὅλον. Ἐκτός, πλέον, ἂν Ἀπόλυτον σημαίνῃ: τὸ μὴ δυνάμενον μὲν, ὡς ἔξ αὐτῆς τῆς φύσεώς του, ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον γνώ-

ρικῆς ἢ θεοσοφικῆς ἀπόψεως κρίνοντες καὶ συμφωνοῦντες μὲ τὸν Χόξλεϋ (Huxley) εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀνάγκην διακρίσεως ἀπὸ ἄλλων ἀγνωστικιστικῶν θεωριῶν, μὴ κηδομένων τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, θὰ ἐδικαιοῦντο ἴσως νὰ ὀρμηθοῦν ἐκ τῆς τῶν ἀφρόνων ἀγνωσίας τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου (Α', β', 15) καὶ τῆς ἀγνωσίας Θεοῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Κορ. Α', ιε', 34) εἰς τὴν υἰοθέτησιν, ὑπὸ εἰδικὴν σημασίαν, τοῦ ὄρου ἀγνωσία

² Ἀγνωστικός: Ὁ φρονῶν τὰ τοῦ ἀγνωστικισμοῦ, ὁ πιστεύων εἰς τὸ μὴ γνωρίσιμον τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς οὐσίας τῶν ὄντων. Πρῶτος διεκήρυξεν ἑαυτὸν ἀγνωστικὸν ὁ μέγας Δάρβιν. Διδάσκαλος καὶ φίλος τοῦ φυσιοδίφου Χόξλεϋ (T.-H. Huxley), ὅστις προέτεινε τὸν ὄρον, ἔγραψε τῷ 1879 εἰς τὴν αὐτοβιογραφίαν του ὅτι ἦτο ἀγνωστικὸς, τοὔτεστιν ἀνθρώπος ἔχων ἐπίγνωσιν τοῦ ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν δύναται νὰ ἐξιχθῇ πέραν τῆς γνώσεως τῶν φαινομένων, εἰς κατάληψιν τῆς οὐσίας, τῶν πραγμάτων καθ' ἑαυτά

σεως, τὸ μὴ γνωρίσιμον μὲν, πιστευτὸν δὲ - ὁπότε οὐδεμίαν, οὐδ' ὁ πλέον ἀδιάλλακτος ἀγνωστικισμὸς ἔχει ἀντίρρησην. Δὲν εἶναι, πάντως, ὁ ἀγνωστικισμὸς σύμπασι μορφῇ σχετικισμοῦ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀντιπροβάλλει τὸ Σχετικὸν εἰς τὸ Ἀπόλυτον, ὅπως ὁ κοινωλιολογισμὸς φέρ' εἰπεῖν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ ἀντίληψις περὶ τοῦ μὴ γνωρίσιμου τῆς οὐσίας τῶν ὄντων, θετικῇ πλέον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος κατάκτησις, ὑπόκειται ὡς βᾶσις καὶ ἀφετηρία μόνιμος διὰ τὴν σχετικιστικὴν μὲν, ἀπολύτου ὅμως σημασίας ἀνθρωπίνην δημιουργίαν ἀξιών καὶ πίστεων. Ἡ σημασία τῶν ἀξιών καὶ τῶν πίστεων τούτων ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι, ἐκ τῆς πράξεως προελθοῦσαι, ἐν τῇ πράξει καὶ δικαιούνται, προσλαμβάνουσαι ὑστέρωσ τὴν μορφὴν *ιδεῶν ἐμφύτων, ἀπορροῶν τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ θείας οὐσίας*.

Ἰδοῦ, ἐν ὀλίγοις, καὶ ἡ ἀπὸ πραγματιστικῆς σκοπιᾶς κριτικὴ τοῦ ἀγνωστικισμοῦ, διὰ τῶν ἰδίων του σχεδὸν λόγων :

Ἐφ' ὅσον ὁ ἀνθρώπος ἀνάγῃ τὰ πάντα εἰς ἐκδηλώσεις τῆς δυνάμεως ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ, θὰ μὲν διαρκῶς καθυστερημένος, διότι οὐδὲν ἀπολύτως κατέχει, οὐδὲ δύναται νὰ κατέχη περὶ τῆς δυνάμεως, τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, τοῦ ἀπείρου καὶ τῶν ὁμοίων ἀφηρημένων ἐννοιῶν ἄλλως τε, μόλις τις προχωρήσῃ ὀλίγον εἰς τὴν μελέτην τοῦ σύμπαντος, εὐρίσκεται εὐθὺς ὄχι ἐνώπιον τῆς ὑποθετικῆς ἀποσιίας, ἀλλὰ τῆς φανερᾶς παρουσίας ὠρισμένων ὀρίων, ὑπέρβασις τῶν ὁποίων εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. Καὶ ἐνδοσκοπούμενος ὅμως ὁ ἀνθρώπος δὲν ἀργεῖ νὰ διαπιστώσῃ ὅτι τοῦ διαφεύγον ἄντοτε τὰ δύο ἄκρα τοῦ νήματος τῆς συνειδήσεώς του, ὅτι δὲν εἶναι ποτὲ κύριος τῶν δύο πυλῶν αὐτῆς. δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ στατικῶς, ἐν τῷ γίνεσθαι, μίαν κατάστασιν συνειδήσεως, εἰμὴ ἀφοῦ ἡ κατάστασις αὐτῆ παύσῃ ὑφισταμένη, ὅπως ἐπίσης δὲν δύναται νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀπόσβεσιν συνειδητοῦ τινος ἐν τῷ ἀσυνείδῳ. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, ἡ οὐσία, τοῦτέστιν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, τῷ διαφεύγον, διότι ἡ διάνοια «γεωμετρεῖ», δὲν νοεῖ ἐν χρόνῳ-διαρκείᾳ. Ἀλλὰ μήπως σύμπασα ἡ ἐπιστήμη, δι' ἣν ἐπαίρεται, καὶ δικαίως ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως, δὲν παραμένει διὰ τὸν ἀνθρώπον μυστήριον ἀδιαπέραστον καθ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἀσυλλήπτους ἀρχὰς καὶ τὰς ἀκροτάτας ἀπολήξεις αὐτῆς. Θεωρητικῶς ὁ ἀγνωστικισμὸς ὁρμάται βεβαίως ἐκ τῆς διακρίσεως μεταξὺ φαινομένου καὶ νοουμένου Ἀλλ' ἀναγνωρίζων τὴν ἀδυναμίαν ἀπολύτου διακρίσεως, τὴν ἀνυπαρξίαν σαφοῦς διαχωριστικῆς ζώνης μεταξὺ φαινομενικοῦ καὶ πραγματικοῦ, ὑποκειμενικοῦ καὶ αντικειμενικοῦ, δὲν θεωρεῖ ἐντελῶς γνωρίσιμον οὐδὲ τὸν κόσμον τῶν φαινομένων, εἰμὴ μόνον μέχρι τοῦ σημείου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καθίσταται ἐφικτὴ ἡ ζωογόνοσις διὰ τὸν ἀνθρώπον ἐπιλαβῆ των καὶ ἡ ἐμφανῆς ἀντιδιαστολὴ των πρὸς τὰ πράγματα καθ' ἑαυτά.

Διὰ τῆς ἐχέφρονος αὐτῆς ἐπιφυλακτικότητός του ὁ ἀγνωστικισμὸς καὶ ἀσκεῖ τὸ διαλλακτικὸν ἔργον, περὶ οὗ εἴπομεν ἐν ὄρχῃ, καὶ σχέσεις ἀποκαθιστᾷ μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας, σχέσεις οὐδετερότητος, σχέσεις ὅμως πάντως, ἀφοῦ ἀμφοτέραι, ὅταν τις ἐμβαθύνῃ εἰς τὰς ἀρχὰς των, ἀγουν ἀναποτρέπτως εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ αὐτοῦ ἀδιανοήτου, ἀδιαγνωρίστου, ἀγνώστου, Ἀπολύτου - ἐνὸς Ἀπολύτου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔστω τὸ μηδέν, εἶναι ἔστω ἀπλή ἄρησις, ἀπλή συνειδήσις ἀδυναμίας, γαληνεύουσα ὅμως, χωρὶς καὶ νὰ καταστέλλῃ τὸν πρὸς ἔρευναν πόθον. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι καὶ ἀληθὲς ὅτι ἡ πίστις εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀδιαγνωρίστου ἀποτελεῖ, ὡς ἀπλή ἄρησις, τὴν ἀφετηρίαν παντὸς τοῦ ἀγνωστικισμοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων ὅπως ἐπίσης δὲν εἶναι ὀληθὲς ὅτι, καὶ ἐν τῇ ὡς ἀνω ἐκδοχῇ, ἰδιαζούση εἰς τὸν ἀγνωστικισμὸν τοῦ Χάμιλτον καὶ τοῦ Κόντ (Comte), τὸ ὅλον πρόβλημα περιβάλλεται καθαρῶς ἀρηνητικὸν χαρακτῆρα. Αὐτὸς ὁ Λιττρέ (Littre), ὁ μέγας μαθητὴς τοῦ ἀρχηγέτου τῆς θετικοδοξίας, ἐρμηνεύων τὸ inaccessible (τὸ ἀπαράδεκτον, τὸ ἀπρόσιτον εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῖμα), ἔγραφεν ὅτι τοῦτο δὲν ἐσήμαινε τὸ μηδέν ἢ τὸ ἀνύπαρκτον. Πρόκειται, προσέθετε, περὶ ὠκεανοῦ ὅστις πλήσσει τὴν ὄχθην μας καὶ δι' ὃν δὲν διαθέτομεν οὔτε λέμβον οὔτε πλοίαριον, ἀλλ' οὔτινος ἢ εὐκρινῆς θεᾶ εἶναι τόσον εὐκρινῆς, τόσον λαμπρὰ ὅσον καὶ τρομερὰ. Διανοητῆς δ' ἀνεξάρτητος, ἐκ τῶν νεωτέρων

ρων, ὁ Β. Groethuysen, ἔγραφε πρό τινος· Ἐννοῶ ἐν πρόβλημα, σημαίνει ἐννοῶ ὅτι δὲν τὸ ἐννοῶ καί, ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως, γνωρίζω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζω. Προβληματολογικὴ γνῶσις εἶναι ἡ γνῶσις τῆς ἀγνωσίας (καὶ ἄς φαίνεται τοῦτο σοφιστικόν). Μὲ ἄλλους λόγους· οὐδέποτε ἐν πρόβλημα ἔχει καθαρῶς ὀρθητικὸν χαρακτήρα. Καθορίζομεν κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζομεν, τῷ διδομένῳ ὀρισμῶν, λέγομεν τί ἀκριβῶς εἶναι, τὸ συζητοῦμεν, τὸ ἐρευνῶμεν - κατὰ τρόπον ὀρθητικόν· ναί. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἦ, ἄς εἴπωμεν, ἀναγνώρισις τοῦ ἐδάφους καὶ ὀριοθέτησις εἰς τὴν ὁποίαν προβαίνομεν, ἔχει θετικὸν χαρακτήρα, ἀφοῦ δι’ αὐτῆς θέτομεν τὸ ζήτημα. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τάσιν τῶν ἐρευνητῶν, ὁ αὐτὸς διανοητῆς ἀναμιμνήσκειται τοῦ Ν. Hartmann παρατηροῦντος πον ὅτι οἱ σημερινοὶ σοφοὶ ἀπέμαθον τὴν τέχνην τοῦ Ἀριστοτέλους, ἡ ὁποία συνίστατο εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἐρεῦνης τῶν προβλημάτων καὶ ὄχι εἰς τὴν θέλησιν τῆς ἀντιπάσης θυσίας ἐπιλύσεως τῶν· εἰς τὴν μεγάλην τέχνην τῆς ἀπορητικῆς, τῆς ζητητικῆς, ἣτις ἐκράτει ἄλλοτε τῆς φιλοσοφίας καὶ ἣτις δέον νὰ ἐπανακηθῆ, δεδομένου ἄλλωστε ὅτι εἶναι καὶ ἡ μόνη ἀρμόζουσα εἰς τὸν σοφόν.

Ἡ κατηγορία τοῦ Ν. Hartmann ἐναντίον τῶν φιλοσόφων δὲν ἔχει θέσιν εἰμῆ, ἴσως, ἀπευθυνομένη πρὸς τοὺς συμπατριώτας του - μολοντί μεταξὺ αὐτῶν ἐγείρεται παλαιότερα τὸ ἀνάστημα ἐνὸς Κάντ, ἐνὸς Σοπενάουερ, ἐνὸς Χάρτμαν. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους μας, ὅχι ὀλίγοι καὶ ἀσήμαντοι ἐκ τῶν φιλοσοφούντων ἐν τῇ πατρίδι τοῦ νεωτέρου Hartmann ἀγνωστικίζουσιν, ὀλίγον ἢ πολὺ, ἀπὸ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πλευρᾶς. Ὁ Ζίμμελ (G. Simmel) μεταξὺ τῶν πρώτων, καὶ ὁ Κασσίρερ (Ernst Cassirer). Ὁ τελευταῖος φρονεῖ ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ γνῶσις τῶν ἀντικειμένων, ἀλλ’ ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ γνῶσις ἢ ἀντικειμενικῆ, καθόσον προβαίνοντες εἰς τὴν ἐμπειρίαν θέτομεν ὄρια σταθερὰ καὶ καθιστῶμεν σχέσεις μονίμους. Ἐξ ἄλλου μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ γαλλικῆς καταγωγῆς Ντυμπονὰ Ραυμὸν (du Bois Reymond) μέχρι τοῦ Ἰσραηλίτου Ἄινστάιν, περιέργως πως τὸ Βερολίνον, καὶ ἡ Γερμανία καθόλου, ἐγένετο εἰς τοὺς ἄλλοθενεῖς, οὓς ἐπολιτογράφει, ἀγνωστικιστικὰς τάσεις· πιθανῶς καὶ ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὴν γύρω τῶν μεταφυσικῆς πνιγηρότητα. Τὸ ἂν οὗτοι ἢ ἄλλοι ἐμφανίζωνται ὡς ἀγνωστικοὶ ἢ ὄχι, τοῦτο δὲν εἶναι τὸ οὐσιῶδες, δεδομένου ὅτι ὁ ἀγνωστικισμὸς ἐν τῇ μακροτάτῃ ἱστορικῇ διαδρομῇ του προσέλαβεν, ὡς προείπομεν, μορφὰς διαφορωτάτας, ἰδεαλιστικὰς καὶ πραγματιστικὰς, σκεπτικὰς καὶ δογματικὰς, θειστικὰς πανθειστικὰς καὶ ἀθειστικὰς, ὀρθολογιστικὰς καὶ μυστικιστικὰς. Ἐπίσης μεγάλας συναντᾷ τις διαφορὰς εἰς τὸν τόνον, ἀπὸ τοῦ Σπένσερ, πιστεύοντος εἰς ἐν ἀπόλυτον ἀγνωστον, μέχρι τοῦ Φουγιέ (A. Fouillée), ἀντιπροβαλόντος εἰς τὸ ἀγνοήσωμεν ἐν ἐλπίσωμεν καὶ δεχθέντος ἐν σχετικῶν ἀγνωστον· ὄλον ἐν περιουριζόμενον.

Ἐλέχθη ὅτι ὁ ἀγνωστικισμὸς, ὅπως καὶ τόσαι ἄλλαι, σχεδὸν ὅλαι, αἱ αἰρέσεις, ἐν Ἑλλάδι ἀνεφάνη τὸ πρῶτον. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι εἰς τὴν μεταξὺ Βούδδα καὶ Ζήνωνος ἔριδα περὶ τῶν πρωτείων θὰ ἔμενέ τις ἀναποφάσιτος. Διότι, ναὶ μὲν προσηγήθη ὀλίγον ὁ Βούδδας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀρχαιότερα περὶ τῆς διδασκαλίας του παρὰ ὁδοίς εἶναι μεταγενεστέρα κατὰ πολὺ τοῦ Ἐλεάτου. Τοῦτο ἴσως μόνον θὰ ἐβάρυνεν ὑπὲρ τοῦ Σάκχαμουίνι: ὅτι τὸ ἀγνωστικιστικὸν στοιχεῖον παρ’ αὐτῷ δὲν φαίνεται ἐπιγέννημα διαλεκτικῆς ὑφῆς, ἀλλὰ πηγαῖόν τι. Ἡ ἀγνωσία, κατὰ τὸν Βούδδα, εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ ὑπάτη τοῦ κόσμου ἀρχή, ἡ ἀνυπέρβλητος καὶ ἀκατάληπτος τῷ ἀνθρώπῳ. Οὐδὲ δύναται νὰ τεθῆ τὸ ἐρώτημα· πόθεν ἡ ἀβίττα, ἡ ἀγνοία διότι καὶ μὲ αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, καὶ μὲ οἰανδήποτε ἀπάντησιν εἰς αὐτό, δὲν κάμνομεν κατ’ οὐσίαν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἐπαναθέτωμεν τὸ ζήτημα, οἷον ἐταυτολογούντες. Πῶς δὲ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συνέβαινεν ἄλλως, ἀφοῦ ἡ ἀβίττα εἶναι αὐθυπόλογος καὶ ἀρκεῖ εἰς ἑαυτήν, Διεσθύνοντες καὶ ἐμβαθύνοντες εἰς τὴν ἀγνοίαν, καταλήγομεν, συμφώνως τῇ βοιτδιστικῇ δοξασίᾳ, τὸ πολὺ εἰς τὴν διακρίβωσιν τοῦ πολλοστημορίου ἀληθείας, τὸ ὁποῖον μᾶς εἶναι προσιτόν. Πέραν τούτου οὐδέν. Ἐκ τῆς ἀγνοίας ταύτης προέρχονται τὰ πάθη καὶ αἱ ἐνορμήσεις αἱ ἀνθρώπινοι, ἀρχικῶς δὲ ἡ κερβάνα δὲν ἦτο ἄλλο τι παρὰ ἡ δι’ ἀποπνευματώσεως καταπάτησις τοῦ κράτους τῆς ἀγνοίας καί, ἐν συνεπείᾳ ταύτης, κατάπαυσις τῆς ὀδύνης.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ἀγνωστικὰς τάσεις, πλέον σαφεῖς καὶ συγκεκριμένας ἢ παρὰ Ζήνωνι, ἀνευρίσκομεν παρὰ Πρωταγόρα, καὶ δὴ παρὰ τῷ Λεοντίνῳ Γοργίᾳ. Γενικῶς ὁμως ἦσαν τόσον διάχυτοι, τόσον καθολικαί, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὥστε αὐτὸς ὁ Πλάτων δὲν ἐθεωρεῖτο ἄμοιρος τοιούτων, κατηγορηθεὶς παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς διαχωρίσας τὸν κόσμον εἰς αἰσθητὸν καὶ μῆ, νοητὸν καὶ ἀδιανόητον.

Μετὰ τὸν Γοργίαν, ὁ ἀρχαιοελληνικὸς ἀγνωστικισμὸς πλησιάζει, ἐμφανῶς, τὸν βουδδιστικόν, διὰ τοῦ ἀκολουθήσαντος τὴν στρατείαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ μνηθέντος εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν Πύρρωνος τοῦ Ἡλείου, μολονότι περισσότερον ἀμφιβολόγον καὶ σκεπτικιστικὸν ἢ ἀγνωστικὸν φαίνεται τὸ οὐ μᾶλλον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν. Ἐπὶ μακρὸν οὐχ ἦττον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὁ ἀγνωστικισμὸς ἐχαρακτηρίζετο ὡς πυρρῶνισμὸς καὶ οἱ ἀγνωστικισταὶ ὡς πυρρῶνισταί. Ὅπως δὴποτε δὲν θὰ ἦτο δίκαιον νὰ παρακάμψωμεν τὸν συλλογῶν Τίμωνα, ἵνα ἀκροασθῶμεν ἐν τῇ Μέσῃ Ἀκαδημία τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀρκεσίλαου, τῆς πλέον ἀμιγῶς ἀγνωστικιστικῆς.

Πράγματι, ὁ ἐκ Πιτάνης σοφὸς ἤγγισε, κατὰ τὴν πρώτην ἰδεολογικὴν του περιόδον, τὰ ἀνώτατα τοῦ ἀγνωστικισμοῦ τῶν ἐλληνικῶν, ἐλληνιστικῶν καὶ τῶν μετέπειτα χρόνων, ἴσως μέχρι τοῦ Κάντι. Ὁ σοφὸς πλέον δὲν εἶχε πρὸς τὰ πράγματα ἐν ἀφασίᾳ καὶ ἀκαταληψίᾳ, ἀλλ' ἐτέλει ἐν ἐπιγνώσει ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκεν, οὐδὲ τὸ ἐν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα. Ἀλλὰ περὶ τούτου καί, ἐν γένει, τῶν ἐλλήνων ἀγνωστικῶν πάντων, ἀνάγκη ἀντιμετωπίσεως εἰδικῆς, ἐν τοῖς καθέκαστα. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δεόν νὰ τονίσωμεν ἐνταῦθα εἶναι ὅτι ἀποτελεῖ ἕξ ἴσου διὰ τὴν σκέψιν ὅσον διὰ τὴν ἱστορίαν σφάλμα μέγα νὰ πιστεύεται ὅτι ἐπαναλαμβάνει ὁμοιοτύπως ἢ ἐπανέρχεται κυκλικῶς εἰς ἑαυτήν. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει συμβαίνει τοῦτο. Δι' αὐτὸ καὶ εἶναι προτιμότερον νὰ ἐξετάζεται ὡς αὐθῦπαρκτος μία φιλοσοφικὴ αἵρεσις τῶν νεωτέρων χρόνων, παρὰ νὰ σκοτίζεται λαμβανομένη δῆθεν ἱστοριοκριτικῶς, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ θεωρουμένη, βίᾳ, ὡς κανονικὴ καὶ ἀδιατάρακτος συνέχεια μιᾶς οἰασδῆποτε ἀρχαίας, ἔστω καὶ τῆς μᾶλλον συγγενοῦς τῆς.

Μὲ τὸν πυρρῶνίζοντα κρητὰ Αἰνησίδαμον κλείει ἡ σειρὰ τῶν μεγάλων ἀγνωστικιστῶν τῆς προχριστιανικῆς περιόδου. Μετὰ δὲ καὶ τὰς Πυρρῶνείους ὑποτυπώσεις Σέξτου τοῦ Ἐμπειρικῶ ἀκολουθεῖ μακρὰ σκοτεινὴ περίοδος θεολογούσης παντογνωσίας. Ὁ ἀγνωστικισμὸς ἀναφαίνεται μόλις κατὰ τὴν χαρὰν τῆς Ἀναγεννήσεως, καὶ θέτει δειλὰ τὰς βάσεις τῆς νέας του ἐξορμήσεως μετὰ τὴν *docta ignorantia* τοῦ Νικολάου Κουζάνου (Nicola de Cusa). Πολλὸ βραδύτερον, εἰς παραγεννημένους, ὡς εἶδειξεν ὁ F. Pillon, ὁ λεξικογράφος Πέτρος Μπέλ (P. Bayle), διήνοιξε τὴν ὁδὸν εἰς τὸν ἀγνωστικισμὸν τῶν Ἐγκυκλοπαιδιστῶν καὶ τῶν ἐπιστημολόγων τοῦ 18^{ου} αἰῶνος. Ὡς πρὸς τοὺς τελευταίους εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ d'Alembert μόνον τὸν ἀντικειμενικὸν κόσμον, τὴν φύσιν δηλονότι, ἐθεώρει ἀντιληπτὴν, πρὸς ὅλα δὲ τ' ἄλλα τὸν διεῖπε εἰς σκεπτικισμὸς βαθύτερος ἀπὸ τοῦ Βολταίρου, ὅστις ἀπεφαίνετο ὅτι ἡ φιλοσοφία συνίσταται ἀπὸ πράγματα τὰ ὁποῖα ὁλος ὁ κόσμος γνωρίζει καὶ ἀπὸ πράγματα τὰ ὁποῖα ποτὲ κανεὶς δὲν θὰ μάθῃ, εἰς δὲ τὸ ἄρθρον *Ψυχὴ*, τοῦ *Φιλοσοφικοῦ* τοῦ Λεξικοῦ, ἔγραφε τὸ ἀμίμητον ἐκεῖνο: "Ε, ἄνθρωπε!.. Ὁ θεὸς σοῦ ἔδωσε τὸ λογικὸν διὰ νὰ φέρεσαι φρόνιμα· ὄχι διὰ νὰ εἰσδύῃς εἰς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος ἐδημιούργησε!

Μὲ τὸν ὕλισμον τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ὁ ἀγνωστικισμὸς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἐφάνη ὑποχωρῶν, διότι αἱ ἐργασίαι τοῦ Μπερτελό (M Berthelot), ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς ὀργανικῆς χημείας, εἶχον γεννήσει ἄκρατον ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν χρυσὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ νέος Βάγκνεο θὰ συνελάμβανε τὴν Δημιουργίαν ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἐν τῷ ἔργῳ τῆς καὶ θὰ μᾶς εἶδιδε, ὑπὸ μαθηματικὸν ἢ φυσικοχημικὸν τύπον, τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων. Ἀτυχῶς, πάντα ταῦτα ἀπεδείχθησαν φροῦδα, ἐνῶ μέχρις ὥρας δὲν διεψεύσθη ἐκ τῶν πραγμάτων τὸ *ignotamus et ignotabitus* τοῦ Ντυμποῦ Ραυμόν, ὅσον καὶ ἂν ὑπῆρξε πάντοτε ἀσυμπαθὲς καί, ἂν πιστεύσωμεν τὸν Ὁσβαλντ (Ostwald), δὲν ἐγένετο ποτὲ πιστευτὸν ἀπὸ φυσικὸν ἢ φυσιοδίφην οἰονδῆποτε. Γεγονὸς ἀναμφισβήτητον ἐπὶ πᾶσι τούτοις παραμένει ὅτι ἡ ἐπιστήμη σήμερον ἀπέχει καὶ διὰ τὰ ἴδια νὰ ὀμιλῇ περὶ βεβαιότη-

των, ἀλλ’ ἢ περὶ δημιουργικῶν ὑποθέσεων ἢ περὶ καταληψίας τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ὡς τοῦ ἀνεπίκτου ἰδανικοῦ πρὸς ὃ τείνει, εὐλόγως καὶ πρεπόντως, ἐξ ἀπόψεως σκοπιμότητος. Οὕτω, διὰ τοῦ μᾶλλον θετικόφρονος ἐκ τῶν συγχρόνων ἐπιστημολόγων, τοῦ W. Wien, διαστοχάζεται ὡς ἐξῆς: Ἡ ροπὴ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἔρευναν, ροπὴ ἣτις καὶ ἐδημιούργησε τὰς ἐπιστήμας, ἀγει εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ καταληπτοῦ τῆς φύσεως, τουτέστιν εἰς συμφωνίαν τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τῶν ἀποφάνσεων τῶν λογικοῦ μας. Ἄρα καὶ ὁ φυσικὸς δέον νὰ δέχεται ὄχι μόνον ὡς ὑπαρκτὸν τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἀλλ’ ἀκόμη καὶ ὡς προσιτὸν εἰς κατανόησιν ἀπὸ μέρους ἡμῶν.

Τοιαύτη τις δεοντολογία ἡγεῖ ὀλίγον παρατόνωσ μετὰ τὰς γνωσεολογικὰς καταλήξεις τῆς θανμαστικῆς τετρανδρίας Hobbes, Locke, Berkeley καὶ Hume - μάλιστα τοῦ τελευταίου, εἰς ὃν καὶ ὀφείλομεν τὸν ἀγνωστικίζοντα κριτικισμὸν τοῦ Κάντ.

Εἰς τὸν φιλόσοφον τῆς Καινιξβέργης ἀνήκει, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ντὲ Ρομπερτὺ (E. de Roberty), ἡ τιμὴ ὅτι ἀνεκάθαρε τὸν ἀγνωστικισμὸν ἀπὸ προσμίξεως παλαιᾶς θεολογικῶν καὶ μεταφυσικῶν δοξασιῶν καὶ ὅτι διήνοιξε τὴν ὁδὸν εἰς τὸν Κόντ, τὸν Σπένσερ, τοὺς ὑλιστάς, τοὺς ἰδεαλιστάς, σύμπασαν τὴν φιλοσοφίαν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἀληθῶς, οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Οὐδ’ ἔρχεται εἰς ἐναντίωσιν, ἀλλ’ εἰς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης ταύτης, ἡ μικρόχολος βεβαίωσις ἐνὸς συμπολίτου τοῦ Κάντ, τοῦ μυστικιστοῦ ἐκείνου μάγου τοῦ Βορρά, τοῦ Χάμαν, ὅτι ἀπὸ τὸν πρῶσσον Χιούμ προτιμᾶ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸν ἄγγλον!

Εἰς τί, μᾶλλον συγκεκριμένως, συνίσταται ἡ συμβολὴ τοῦ Κάντ;

Ἰδοῦ:

Ἐν πρώτοις, διερωτᾶται οὗτος: Ὑπάρχουσι πράγματα καθ’ ἑαυτά, Διότι τοιούτων τι δὲν προκύπτει ἐκ τῆς ἐμπειρίας, ἀντικείμενον τῆς ὁποίας εἶναι πάντοτε καὶ μόνον τὸ φαινόμενον. Ἄλλ’ ὑποτεθεῖσθω ὅτι ὑπάρχουσι: τὰ πράγματα ὅπως τὰ ἀντιλαμβανόμεθα, καὶ τὰ πράγματα καθ’ ἑαυτά. Τότε θὰ πρέπει νὰ μὴ εἶναι καθ’ ἑαυτὰ οἷα τὰ ἀντιλαμβανόμεθα, οὐδὲ αἱ σχέσεις αὐτῶν οἷα προσπίπτουσιν εἰς τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν. Ἐὰν προβῶμεν εἰς ἀφαίρεσιν τοῦ ἡμετέρου ὑποκειμένου ἢ, ἔστω, ἀποβάλωμεν ἀπλῶς τὸν ὑποκειμενικὸν χαρακτῆρα τοῦ ὀργανικοῦ συνόλου τῶν αἰσθήσεων μας, ὅλαι αἱ ἰδιότητες, ὅλαι αἱ σχέσεις τῶν ἀντικειμένων ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ, αὐτὸς οὗτος ὁ χώρος καὶ ὁ χρόνος, ἐξαλείφονται διὰ μιᾶς, διότι οὐδὲν ἐξ ὧν τούτων δύναται ὡς φαινόμενον νὰ ὑπάρξῃ καθ’ ἑαυτό, ἀλλὰ μόνον ἐν ἡμῖν. Ὅσον πάλιν ἀφορᾷ τὴν φύσιν τῶν ἀντικειμένων τῶν θεωρουμένων καθ’ ἑαυτά, ἀνεξαρτήτως πάσης ἀντιληπτικότητος ἡμῶν, αὕτη παραμένει καθ’ ὀλοκληρίαν ἀγνωστος.

Προσωπικῶς ὁ Κάντ δὲν ἀμφέβαλλε περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ πράγματος καθ’ ἑαυτό. Τοῦναντίον, ἠσθάνετο τοῦτο νὰ τὸν περιορίζη πανταχόθεν. Ἄλλ’ ὅ, τι ἐπίστευεν ἦτο ἄλλο, καὶ ἄλλο ὅ, τι δὲν ἔβλεπε νὰ ὑποπίπτῃ εἰς τὸν κοινὸν νοῦν καὶ νὰ συνάγεται ἐκ τῆς καθαρᾶς ἐμπειρίας, ἄνευ παρεμβολῆς τῆς ὑπερβατικῆς παραγωγῆς.

Εἰς εὐθείαν ἀπὸ τοῦ Κάντ γραμμῆν, μὲ κριτικὴν τοιούτεσιν ἀπόχρωσιν ἀγνωστικισμοῦ, συναντῶμεν τὸν Α. Σοπενάουερ, τὸν W. Hamilton, τὸν E. von Hartmann ἐκ τῶν φιλοσόφων - τὸν Λεοπάρντι, τὸν Καρλάυλ καὶ τὸν Μάξ Στίρνερ, ἐκ τῶν μεγάλων διανοητῶν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετίας. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ μὲν τοὺς δύο γερμανοὺς φιλοσόφους τῆς ἀπαισιοδοξίας, δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι, ὡς ἦτο ἐπόμενον, δὲν ἐθεωρήθη τυχαία, ἀλλὰ χαρακτηριστικῶς συμπτωματικὴ ἡ ἀγνωστικίζουσα τάσις τόσον αὐτῶν, ὅσον καὶ τοῦ πεισιθανάτου Ἰταλοῦ ποιητοῦ Τζιακόμο Λεοπάρντι δι’ ἕνα λοιπὸν λόγον ἐπὶ πλέον ὁ ἀγνωστικισμὸς ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἡ κατ’ ἐξοχὴν ἀπαισιοδοξὸς θεωρία τῆς γνώσεως.

Ὅσον δ’ ἀφορᾷ τὸν κορυφαῖον τῆς σκωτικῆς φιλοσοφίας, οὗτος, προσπαθῶν νὰ διαλλάξῃ τὸν Ρήϊδ (Reid) καὶ τὸν Κάντ, ἐπανήχθη εἰς τὴν *docta ignorantia* τοῦ Νικολάου Κουζάνου καὶ διέπλεσε τὴν θεωρίαν περὶ τοῦ καθωρισμένου καὶ τοῦ ἀκαθορίστου (*conditioned* > *unconditioned*). Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην, σκέπτεσθαι ἕσον *σχετικεῦν*, θέτειν ὅρια, καθορίζειν συνθήκας, περιστάσεις. Ἐννοεῖται ἄρα οὐκοθεν ἢ παντελῆς ἀνικανότης καταλήψεως τοῦ ἀκαθορίστου, ἀφοῦ τοῦτο ὑπερβαίνει

πᾶσαν δυνατὴν ἐμπειρίαν καὶ εἶναι, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ καθιστὸν ὄρια, σχέσεις, μεταξὺ πάντων τῶν ἀντικειμένων.

Ἄπαισιδοξία καὶ ρομαντισμός, ἀπιστία καὶ ἠρφολατρεία διαπνέει τὸν Καρλάυλ, οὗτινος αἱ περὶ τοῦ Hume καὶ τοῦ d'Alembert μονογραφαί θεωροῦνται ὑποδειγματικά. Ἄναφερόμενος εἰς μίαν ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Γκαίτε ὁ H. Hoffding ἐπάγεται εὐστόχως τὰ ἑξῆς: "Ὅπως τὸν Φάουστ, οὕτω καὶ τὸν Καρλάυλ, ἡ ἐπιστήμη τὸν ἔκαμε νὰ χάσῃ τὴν ὑπομονήν. Τῷ ἐφαίνετο γελοῖον νὰ ἀσχολῆται περὶ ἐπουσιώδη, καθ' ἣν στιγμὴν ἐνὸς ἦν χρεία. Γενικῶς εἰπεῖν, ἀγνωστικισμὸς τοῦ Καρλάυλ εἶναι ὁ σκεπτικισμὸς ἐνὸς ἰδεαλιστοῦ μετ' ἀπεξηραμένας τὰς ρίζας τῆς πίστεως

Ἔως πρὸς τὸν φοβερὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ἐγωτισμοῦ, τὸν Μάξ Στίρνερ, οὗτος ὄχι ἀπλῶς τὴν δυνατότητα γνώσεως τῶν ὑπὲρ φύσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ φύσιν ἀρνεῖται. Πέραν τοῦ Ἐγῶ, καὶ τῆς ἰδικῆς του πραγματικότητος, οὐδὲν ὑπάρχει πολὺ ὀλιγώτερον: ἀλήθεια ἀντικειμενικὴ Μόνον ἀλήθειαι ὑπάρχουν, ἀλήθειαι εἰς τὸν πληθυντικὸν - ἦτοι φράσεις, περιφράσεις καὶ λόγια! λόγια! λόγια! Ἐφ' ὅσον πιστεύῃ τις εἰς ἀλήθειαν ἐκτὸς ἑαυτοῦ, δὲν πιστεύει εἰς ἑαυτόν, ἄρα εἶναι δούλος. Μόνον ὁ πιστεύων εἰς ἑαυτόν, πιστεύει εἰς τὴν ἀλήθειαν, διότι ὁ ἑαυτός μας εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια - ἢ μᾶλλον εἶναι τι πλέον τῆς ἀληθείας, διότι ἄνευ αὐτοῦ ἐκεῖνη εἶναι μηδέν (Γὸ κήρυγμα τοῦτο προεξαγγέλλει τοὺς νιτσεικούς καταϊγισμούς κατὰ τῶν Φιλισταίων ψευδοπροφητῶν τῆς «ἀντικειμενικῆς ἀληθείας»)

Αἱ μετὰ τὴν κριτικὴν σημαντικότεραι ἀγνωστικιστικαὶ αἰρέσεις εἶναι ἡ θετικὴ καὶ ἡ ἐξελικτικὴ.

Κατὰ τὸν Κόντ, οὐδὲν οὔτε γνωρίζομεν οὔτε ὑπάρχει ἐλπίς νὰ μάθωμεν περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς, τῆς οὐσίας καὶ τοῦ τέλους τῶν ὄντων. Εἰς τὴν λίαν σχετικὴν καὶ ἀπολύτως ὑποκειμενικὴν γνῶσιν ἡμῶν τὰ φαινόμενα μόνον καὶ αἱ σχέσεις αὐτῶν προσφέρονται, ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἰς βαθμὸν καὶ κατὰ τρόπον ὥστε οὔτε ἀπόλυτος ἐμπειρισμὸς νὰ εἶναι δυνατός. Πῶς τότε θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ γενίκευσις, τὴν ὁποίαν, εἰς πείσμα τοῦ πεπερασμένου τῆς ἐμπειρίας, πειρᾶται ἡ μεταφυσικὴ.

Μέγα, λοιπὸν, ἀνεξιχνίαστον καὶ ἀπρόσβατον ἐγείρεται πρὸς ἡμῶν τὸ κράτος τοῦ Ἄγνωστον. Τὸ λογικὸν ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ τὸ προσαρτήσῃ εἰς τὴν ἐπικράτειάν του: τὴν ἐπικράτειαν τοῦ ἐπιστητοῦ. Ἀλλὰ καὶ μόνη ἡ παρουσία ἐκείνου πείθει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν διὰ τὸ μάτιον τοῦ ἐγγχειρήματος Μοὶ ἀρκεῖ νὰ θεωρῶ τὸ Ἄγνωστον τοῦτο ἐνθρονισμένον εἰς τὰ σκότια βασιλεία του, ἔγραφεν ὁ Λιττρέ, διὰ νὰ ἀπέχω παντὸς δογματισμοῦ, εἴτε πνευματοδόξου εἴτε ὑλίζοντος. Ἀρκετὰ διαφέρων ὁ ἀγνωστικισμὸς τοῦ Σπένσερ, προάγει τὸ ἀδιαγνώριστον εἰς ἓν ἄγνωστον, τόσον οὐσιώδες, τόσον συγκεκριμένον θὰ ἐλέγομεν — ἐὰν εἰδικῶς τὸν ἀντιπατικὸν αὐτὸν χαρακτηρισμὸν δὲν τὸν ἀπηγόρευε καὶ ὁ ἴδιος — ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ ἀναμνησθῶμεν τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου: ἐπιστητὸν τὸ ἄγνωστον ὅτι ἄγνωστον! Διότι ποῖον εἶναι τὸ ἀδιαγνώριστον, τὸ ὑπεραισθητὸν, τὸ Ἀπόλυτον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κεῖται ὑπὲρ τὸ σχετικόν, ἐπέκεινα τῶν ὁρίων τῆς ἐπιστήμης — ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν ὁποίων καὶ τὸ συνάγομεν, ὡς ἐν ὄριον *a priori* πλέον καὶ ὄχι *a posteriori* — ἐκεῖ ἔνθα κινοῦνται μεταφυσικά, θρησκείαι κ.λ. Ἀλλὰ διατί ὄχι ἐν μέρει καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἀφοῦ καὶ εἰς αὐτῆς τὴν ἀρχὴν, καὶ εἰς ὅλων τῶν πραγμάτων τὸ βάθος, ἀνευρίσκομεν τὸ αὐτὸ Ἄγνωστον; Νὰ τὸ ἀπομακρῶμεν ἢ νὰ καταπατήσωμεν τὸ κράτος του, Ἄδύνατον. Θὰ τὸ λάβωμεν λοιπὸν ὡς δεδομένον. Καὶ τὸ δεδομένον τοῦτο, τὸ ἄγνωστον τοῦτο, ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν Μπουτροῦ (E. Boutroux) αὐτὴν ταύτην τὴν ψυχὴν τοῦ ἐξελικτισμοῦ.

Ἀπὸ τὸ Ἀπόλυτον τοῦτο ὁ Σπένσερ δὲν λέγει, ὅπως ὁ Κόντ, ὅτι τίποτε δὲν δύναμεθα νὰ ἀρυσθῶμεν, τίποτε νὰ βεβαιώσωμεν. Μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων, τῆς πλήρους γνώσεως καὶ τῆς πλήρους ἀγνωσίας, ὑπάρχει θέσις διὰ τὴν σχετικὴν γνῶσιν, τὴν γνῶσιν τῆς ἀγνωσίας μας, ἀλλὰ καὶ τὴν γνῶσιν ἣν ἀποκομίζομεν ἐκ τῆς κριτικῆς ἐπισκοπήσεως παντὸς ὅ,τι ἐμφανίζει τὸ γενικὸν ὁ κόσμος τῶν φαινομένων.

Ἐν τέλει ἄς σημειωθῇ, ὅτι νέαν ἰσχυρὰν ὠθησιν εἰς τὸν ἀγνωστικισμὸν ἔδωκεν

ὁ ἀπὸ τοῦ Ποινακαρέ (Poincaré) ἀναληφθεὶς ἔλεγχος τῶν ἀξιωματικῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστήμης, ἡ ἀπὸ τοῦ Ρενουβιέ μέχρι τοῦ Σέστοφ ἀπηνῆς καὶ ἀδιάλειπτος ἀντιδογματικὴ κριτικὴ, ὁ μυστικίζων πραγματισμὸς τοῦ Τζαίημς καὶ τοῦ Μπέρξον, ὁ ἀπὸ τοῦ Κουρνὸ (Cournot) καὶ τοῦ Μπράντλεϋ (Brandley) μέχρι τοῦ Κρεσσὸν (Cresson) καὶ τοῦ Ρένσι (Rensi) αὔξων σκεπτικισμὸς καὶ, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, ἡ θεωρία τῆς σχετικότητος καὶ ἡ ἐπὶ τῆς γνωσεολογίας παρέκτασις τῶν συμπερασμάτων αὐτῆς, δικαιούτων πλήρως τὰς ἀγνωστικιστικὰς ἀρχάς, ἐφ' ὅσον τὸ ἄπειρον τοῦ διαστήματος καὶ ὁ ἀπόλυτος χρόνος ἀπορρίπτονται πλέον θετικῶς καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐμπειρίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ — Πλουσιωτάτη εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος βιβλιογραφία. Ἐκτὸς τῶν ἔργων αὐτῶν τούτων τῶν ἀγνωστικιστῶν, ἢ τῶν ἀγνωστικιστῶν, καὶ τῶν αὐθεντικῶν περὶ τῶν δοξασιῶν τῶν μαρτυριῶν, ὅπως αἱ ἀνευρισκόμεναι ἐν ταῖς βουδδικαῖς πηγαῖς, παρὰ Πλάτωνι, Διογένει Λαερτίῳ, Κικέρωνι, Σέξτω, Ἑμπειρικῶ, κ.ἄ., δεόν νὰ συμβουλευθῆ τις τὴν *Revue de la philosophie positive*, τοῦ Littré, τὰ ἀγνοιολογικὰ τοῦ J. Fr. Ferrier καὶ τὰ ἐπιστημολογικὰ τοῦ W. Wien, τὸ *Essai sur les fondements de nos connaissances*, τοῦ Cournot, τὰς πραγματείας τοῦ E. de Roberty *L'Inconnaissable, sa métaphysique, sa psychologie* τοῦ αὐτοῦ. Agnosticisme, *essai sur quelques théories pessimistes de la connaissance* (1893), L. Stephen: *An agnostic's Apology* (1893), F.-H. Brandley: *Appearance and reality* (1893), καὶ *Essays on truth and reality* (1914), J. Ward. *Naturalism and Agnosticism* (1899), καὶ δὴ τὴν σημαντικῶς ἐπηυξημένην ἔκδοσιν τοῦ 1903, τὸ ἐν *Mind* τοῦ 1900 κριτικὸν σημεῖωμα τοῦ A. E. Taylor περὶ τοῦ κλασικοῦ ἔργου τοῦ Ward, R. Flint: *Agnosticism* (1903), E. Boutroux: *Science et Religion dans la philosophie contemporaine* (1919), G. Rensi *Lineamenti de Filosofia scettica* (1920), P. M. Oursel: *Esquisse d'une histoire de la philosophie Indienne* (1923), G.-E. Barié. *La posizione gnoseologica della Matematica* (1924) κ.ἄ. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἐκτὸς τῶν ἐν Ἀκαδημαϊκοῖς Θ Βορέα (1920) διαλαμβανομένων, οὐδὲν τὸ ἀξιὸν μνείας.³

³ Τὸ ἄρθρον ἐγράφη τῷ 1925 Βεβαίως δεῖται συμπληρώσεως διὰ τὰ κατὰ τὴν τεσσαρακονταετίαν ἰδιαιτάτα ὑπὲρ τοῦ Ἀγνωστικισμοῦ συγκομισθέντα, μάλιστα ἀπὸ Ἐπιστήμης καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς τόσων ἀνατρεπτικῶν τῆς Νοησιοκρατίας καὶ τοῦ Ντετερμινισμοῦ, τοῦ Ἰδεαλισμοῦ καὶ τοῦ Θεϊσμοῦ ὑπὸ πᾶσαν μορφήν ἢ ἐπένδυσιν Πλὴν καὶ τὸν δῆλιον κολυμβητὴν δὲν βλέπομεν καὶ ἀληθῶς δὲν πρόκειται νὰ προστεθῆ τι τὸ ριζικὸν ἢ τὸ ἀνατρεπτικὸν τῶν ἐνταῦθα τεθειμένων. *TNE*

Η.Ν. ΑΠΟΣΟΛΙΔΗ
 ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ
 Β
 ΣΤΗΝ
 ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΝΤΗΣ

Προσευχή

Θέ', κάν' τή μάνα νά ξεχνᾶ, τήν κόρη νά θυμᾶται·
 κάνε τήν κόρη ν' ἀγρυπνᾶ, τή μάνα νά κοιμᾶται!

Ὅνειρα

Νά πῶ ἀφαιρέθηκα, | νά πῶ δὲν κοιτάζα κ' ἔστριψαν ἀπὸ καμμιὰ πάροδο, | Μὰ
 ὄχι, σ' αὐτὰ συγκεντρωνόμουνα, | αὐτὰ ἀκολουθοῦσα. || Πῶς χάθηκαν ἔτσι ξαφνικά;

Ζωή

Μὴ μοῦ τ' ἀποσυνθέτετε αὐτά, μή, | ὅλα τ' ἀγάπησα γραμμή. | Ἄν ἦταν νά ξα-
 νάρχιζα, | δὲ θάθελα νά λείψῃ | οὔτ' ἓνα δάκρυ ἀπ' ὅσα δάκρυσα, | οὔτε, μιὰ ἀπ' ὅσες
 ἦπια θλίψῃ!

Κυπριακὴ ἐπανάσταση

Εὐτυχῶς πού τὸ αἷμα δὲν παίρνει ὀδηγίες ἀπ' τὸ μυαλό, | εὐτυχῶς πού μονάχα
 μὲ τὴν καρδιά ἔχει νά κἀνῃ, | καὶ ἡ καρδιά τὸ κινεῖ, | γιὰ τὴν ποιὸς ξέρεῖ τί τσιγγου-
 νιὲς ἐκεῖνο θὰ μᾶς ἔκανε, | τί ὑπολογισμοὺς στὶς πιδὲ κρίσιμες στιγμές, | ὅταν θάπρε-
 πε ὀπωσδήποτε νά βᾶψουμε τὴν ἀσφαλτο κόκκινη, | ὅταν θάπρεπε ὀπωσδήποτε νά-
 πιτσιλίσουμε τοὺς τοίχους κόκκινους!

Ἄγνωστος ἀγωνιστῆς

Ἡ σφαῖρα πού σέ σκότωσε | πέρασε δίπλα ἀπ' τὴν καρδιά μου, | δίπλα ἀπ' τὴν
καρδιά μου ἔπεσες νεκρός, | δίπλα ἀπ' τὴν καρδιά μου σ' ἔθαψαν, | ἀπάνω στὸν τάφο
σου χτυπᾷ.

Ἀπ' τὸ Τραγούδι γιὰ τὸ μεγάλο μας ἀδερφὸ

Νὰ πάρουμε μιὰ σταγόνα ἀπ' τὸ αἷμα σου, | νὰ καθαρίσουμε τὸ δικό μας· | νὰ
πάρουμε μιὰ σταγόνα ἀπ' τὸ αἷμα σου, | νὰ μπολιάσουμε τὸ δικό μας· | νὰ πάρουμε
μιὰ σταγόνα ἀπ' τὸ αἷμα σου, | νὰ βιάσουμε τὸ δικό μας, | νὰ μὴ μπορέση πιά ποτέ· |
νὰ τὸ ξεθωριάση ὁ φόβος. || Νὰ πάρουμε τὸ τελευταῖο σου βλέμμα, | νὰ μᾶς κοιτάζῃ
μὴν ξεστρατίσουμε· | νὰ πάρουμε τὴν τελευταία σου ἐκπνοή, | νάχουμε ὀζυγόνο ν' ἀ-
ναπνέουμε | χιλιάδες χρόνια· | νὰ πάρουμε τὶς τελευταῖες σου λέξεις, | νάχουμε νὰ
τραγουδάμε | ἀνεξάντλητα ἐμβατήρια γιὰ τὴ λευτεριά.

Ἀπ' τὸ Γράμμα στὴ μητέρα

[Ἄ] Ὅλα ἦταν ξένα! Σφετεριζόμαστε, δαπανούσαμε, κομπάζαμε ἐπὶ πιστώσει!

Μᾶς εἶπαν: προεξέχει ἡ καρδιά! Καὶ τὴν περιέκοψαν! | [] <Προεξέχουν> τὰ ὄ-
νειρα - καὶ τὰ περιέκοψαν!

Ποιὰ μοῖρα μου ἐπιμένει στὰ μάτια σου, | [] στὸ χαμόγελό σου! || Πολεμῶ τὴν
ἔρημο μὲ τὰ μάτια σου!

Πόσο ἀπείχαμε! | Πόσο ἀπείχε | [τὸ χέρι <ἀπὸ> τὸ χέρι, | ἡ καρδιά <ἀπὸ>
τὴν καρδιά!]

Δὲν ξέρομε πόσο ἀψηλὰ εἶν' ἡ Γῆ | νομίζουμε πὼς καλὰ τὴν ἔχουμε <κάτ' ἀπ'>
τὰ πόδια μας!

Ὁ δρόμος μας ὠδηγοῦσε <σέ> δρόμο | [καὶ δρόμος δὲν ὑπῆρχε], νὰ τὸν δέσουμε!

Τὸ πρῶτο στρῶμα τῶν στίχων γράφουμε, | [] τὸ πρῶτο [] διαβάζουμε!

<Κι> ὄταν, ἐπιτέλους, <φτάσης> στὴ Λευκωσία, | ἡ Λευκωσία δὲ θὰ ὑπάρχη! []
Δὲν τὴν ξέρουν, λέει, | δὲν ἔχουν ἀκούσει, λέει ..

Πρέπει, λοιπόν, νὰ μισήσουμε; | Πῶς θὰ γίνη;

... Ὑποκοιμόμαστε, | ὑποξυπνᾶμε, | ὑποσκεφτόμαστε, | ὑπογράφουμε, | ὑποζοῦμε, |
στὸ ὑποδάματίο μας!

Ὅλα πιά ἀνυπόφορα ξένα! | [] ἀνυπόφορα δικά!

Εἰλικιη ζωή, ξίλικιη καρδιά!

Κάποιου ἔπεσε αὐτὴ ἡ Ἄνοιξη στὸ δρόμο μας, | κάποιου ἔπεσε...

Κάνουν νερά οἱ ὄρες, | κάνει βροχὴ ἡ καρδιά!

Μικρὴ, ἀσήμαντη ζωή, | οὐ σὺ μὲ λαιδορεῖς!

Σκουπίστε πίσω μας, | μὴ ντρεπόσαστε, | σκουπίστε!

Ἀπ' τ' <Ἀλφαβητικά>

Δὲν ἔχει κοίτη ἡ Ἱστορία. | Πάντα τὴ σκάβουμε τὴν τελευταία στιγμή, | πάντα
τρέχουμε μπροστὰ καὶ τὴ σκάβουμε τὴν τελευταία στιγμή!

Πόσες φορές νὰ ὀχυρωθοῦμε πίσω ἀπ' τ' «ἀνθρώπινα»; | Ντρεπόμαστε πιά!

Τί ἐξακολουθεῖς νὰ διηγῆσαι, | Κανείς δὲν παρακολουθεῖ!

Μὲ τρόμαξε αὐτὸ τὸ φῶς πού ἔσβησε ξαφνικά | χωρὶς ἐξασθένηση, | σὰ νὰ πῆγαι-
νε πίσω-πίσω κ' ἔπεσε στὸ βάραθρο.

Ξαφνικά ὑπεχώρησε ὁ κρῖκος | καὶ τὰ κλειδιά διαλύθηκαν | καὶ δὲν ξέρουμε πιά
τί ἀνοίγει τὸ ἓνα | καὶ τί ἀνοίγει τ' ἄλλο.

Κάθε στιγμή σου εἶναι πρωί, | κάθε στιγμή σου ξημερώνει.

Σοῦ χρωστῶ ἓνα δάκρι, | σοῦ χρωστῶ ἓν' ἀπογευματινὸ δάκρι, | πού συμπύκνω-
σες, | πού τοῦ ἀνέθεσες, | πούσκυψε τὸ κεφάλι καὶ μοῦπε. .

Ἦταν δυὸ βοτσαλάκια πού κατρακυλοῦσαν στὴ χαράδρα | μ' ἓνα γέλιοιο νερό, | μὲ
τρεῖς φορές νερό καὶ χελιδόνι.

Τρεῖς φορές τὸ ἴδιο χελιδόνι | πέρασε ἀπάνω ἀπ' τὸν ἴδιο στίχο.

Ἦλο αὐτὸν τὸν καιρὸ | ἀνασκαλεύαμε ὄνειρα | ὅλο αὐτὸν τὸν καιρὸ | προσμαρτυ-
ρούσαμε πράσινα φύλλα | μ' ἓναν πυρετὸ γύρ' ἀπ' τὰ μάτια μας, | μὲ μιὰ ἀγκαλιὰ ἀ-
σπρόρρουχα ἀπλωμένα στὸν ἥλιο.

Κάποιος πῖς' ἀπ' τὴν πλάτη μας | σβῆνει κι ἀνάβει ἓνα φῶς· | κάποιος πῖς' ἀπ'
τὴν πλάτη μας | κλείνει τὸ μάτι.

Ἐντάξει, ζωοῦλα, μείναμε οἱ δυὸ μας. | Ἔτοιμος.

Ἀπ' τὴν Ποίηση

Πολὺ θόρυβο κάναμε <πάνω> σ' αὐτὴ τὴ Γῆ [] γιὰ τὸ τίποτα! | Κλείστε, τού-
λάχιστο, τὰ παράθυρα, νὰ μὴ μᾶς ἀκοῦν!

Ἀπλῶς διεκπεραιώνουμε ξένη ἀλληλογραφία!

[Πολύγωνο ἐγγεγραμμένο] σὲ κύκλο εἴμαστε!.. | Τὸ πολὺ, [] | ν' ἀγγίξουμε τὸν
κύκλο!

Ὁ θεὸς μᾶς ἔκανε νὰ περπατᾶμε ἀνύποπτοι, | γι' αὐτὸ δὲν ἔχουμε μάτια στὴν πλά-
τη. | Ποῦ νὰ φανταζόταν | πῶς αὐτὰ πρωτίστως θὰ χρειαζόμαστε!

Δὲν ξέρουμε γιὰ <ποιόν> κλαῖμε ὅταν κλαῖμε, | ποιοῦ πόνου τραγουδᾶμε ὅταν
τραγουδᾶμε!

Πόσο μικροὶ εἴμαστε [], | ὅσο κι ἂν κάποτε φαινόμεστε μεγάλοι!

Τί μοῖρα νάχης μοῖρα μαντζουράνας, | π' οὔτε στολίζεται, οὔτε ἀνθίζει, | που ἂν
δὲν πονέση, | δὲ μυρίζει!

Γιατί τόσα μνημεῖα στὸν Ἄγνωστο Στρατιώτη | κι οὔτ' ἓνα στὸν Ἄγνωστο Ἀν-
θρωπο; | Ἐμεῖς ποῦ θὰ <βάλουμε> τὰ στεφάνια μας;

[Κάθε βράδι ὁ θεὸς μᾶς ρίχνει] | τὴν ἀσημένια μπάλα τοῦ φεγγαριοῦ, | μὰ ποῦ χέ-
ρια νὰ τὴν πιάσουμε!

Κάτι περιμένει αὐτὴ ἡ ὥρα | καὶ σταμάτησ' ἀπάν' <ἀπὸ> τὴ Λευκωσία, | χωρὶς
ἀναπνοή, χωρὶς σφυγμὸ, | <ὡσάν> ἀκίνητη φτεροῦγα, | καὶ κοιτάζει μ' ἓνα πλατὺ
βλέμμα | <κάτ'> ἀπ' τὸν τροῦλλο τῆς χούφτας της, | καὶ κοιτάζει μὲ χιλιάδες ψη-
φιδωτὰ μάτια, | ἓνα γιὰ τὸν κάθε δρόμο, | ἓνα γιὰ τὸ κάθε σπίτι, | ἓνα γιὰ τὸν κάθε
ἄνθρωπο.

Μάλιστα πού θὰ γελάσης τὴ ζωή, μυρμηγκάκι μου!

Ὅταν τὸ εἶπα, δὲ μπορούσα πιά νὰ τὸ πῶ, | ὅταν τόγραψα, δὲ μπορούσα πιά νὰ
τὸ γράψω, | ὅταν τὸ ἤμουνα, δὲν ὑπῆρχα πιά.

[Συνεχίζεται]

HEDDA GABLER¹

Ἔντα Γκάμπλερ: τὸ ἰφενικώτερο πλάσμα τοῦ Ἴψεν, ὅπου τὸ κύριο πρόβλημα ποῦ τὸν δαυμονίζει σ' ὄλο του τὸ ἔργο, τὸ αἵτημα ἐλευθερίας, ὀλοκλήρωσης καὶ λύτρωσης τοῦ τραγικοῦ ἑαυτοῦ, ἀποκαλύπτεται στὴν ὠμότερη μορφή του καὶ τανυέται ὡς τὴν ἐσχάτη του ἀκρότητα.

Γιὰ ὅσους ἔχουνε σκύψει ἐταστικά μέσα στὸν Ἴψεν, περιττὸ καὶ νὰ θυμίσω τὰ τόσα καὶ τόσα στριφογυρίσματά του πάνω σ' αὐτό: Τὴ συνομιλία, λ.χ., τοῦ Πέερ Γκύντ, μὲ τὴν ἐωσφορική μορφή τοῦ Ξεραγκιανού, ὅπου ἀναπτύσσεται ὅλη ἡ παράξενη, καὶ παιδικὴ κάπως, θεωρία τοῦ θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ τῆς φωτογραφικῆς, ἐφαρμοσμένη στις «ψυχές», ποῦ, θετικὲς καὶ αὐτὲς εἴτ' ἀρνητικὲς, ἔχουν νὰ δώσουν μιὰν αὐτοδίκαιη μορφή ζωῆς, μονάχα ἐφόσο ἢ πλάκα τους εἶναι καθαρὴ καὶ ὄχι μισοτριμμένη - ὅποτε, ὅ,τι καὶ ἂν δώσουν, μουντζαλιὰ θάνατι, «παράδεισου» καὶ «κόλασης» ἀνάξια!.. Ἡ τὴ συνομιλία τοῦ Πέερ, πάλι, μὲ τὸν Κουμποχῦτη ἐκείνον, ποῦ ἐπιμένει νὰ τὸν ξαναχῦση τὸν δόλιο, γιατί τὸ μέταλλο του βγήκε σκάρτο καὶ δὲν μπορεῖ λοιπὸν οὔτε στὴν Κόλαση νὰ σπιτωθῆ — μιὰ κ' ἡ ὥρα του ἦρθε — μόν' πρέπει νὰ ξαναλυθῆ καὶ νὰ ξαναπεράσῃ ἀπ' τὴν Κουτάλα!..

Ἐπάρχει ἓνα πρόβλημα ποιοῦ ἐδῶ (ὅπου οἱ ἄλλοι συνηθίζουν νὰ βλέπουν μόνον ἓν' ἀπλὸ πρόβλημα «πράξης» καὶ «συνέπειας»). Εἶναι ἓνα πέραν παντὸς «καλοῦ» ἢ «κακοῦ», «θετικοῦ» ἢ «ἀρνητικοῦ», «ἐωσφορικοῦ» ἢ «ἀγγελικοῦ», αἵτημα «γνησιότητας μετάλλου» - πρόβλημα κράσεως θάλεγα.

Ὁ τρόμος καὶ τὸ μῖσος τοῦ συμβατικοῦ, τοῦ μισοτριμμένου. Νάσαι ὁ ἔ α υ τ ὅ ς σ ο υ· γνήσιο τὸ μέταλλο σου, ὅποιο καὶ νάναι· νάσαι τὸ ἄπειρο στὸ σὴν ἢ πλὴν - νὰ τῆς Ἔντα Γκάμπλερ ὁ οἷστρος (καί, συνάμα: ὁ βασικὸς ἰφενικὸς δαυμονισμὸς).

Ἐκεῖνο, δηλαδὴ, ποῦ μὲλις ἀπεικάσθη στὸν Πέερ Γκύντ, συνυφασμένο πλαστικά μὲ τὴν ψυχροσύνη τοῦ ἢ ὅλα ἢ τίποτα ἐνὸς Μπράντ, τίθεται ὡμὰ στὴν Ἔντα Γκάμπλερ, μορφώνει αὐτὴ τὴν ἴδια, τὴν σ υ ν ι σ τ ᾶ.

Ὁ κύριος ἄξοντας τοῦ ἔργου φανεράνεται στὴ συνομιλία τῆς Ἔντα μὲ τὸν Μπράκ (ποῦ τὴν πολιορκεῖ διαρκῶς), ὅπου ἐκεῖνη, ἔχοντας μάθει πιὰ τὴν ὑποθετικὴ αὐτοκτονία τοῦ Ἐυλερτ Λέβμοργκ, ἀναφωνεῖ παράξενα: «ὦ, κύριε Σύμβουλε, τί λύτρωση γιὰ μένα αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ Ἐυλερτ Λέβμοργκ! Τί λύτρωση κανεῖς νὰ γνωρίζῃ πὼς μπορεῖ ἀκόμα σ' αὐτὸ τὸν κόσμον νὰ συντελεστῆ μιὰ τολμηρὴ καὶ ἀνεξάρτητη πράξη, ποῦ μέσα της νὰ κρύβῃ τὴν ἐξαίσιαν λάμψη μιᾶς ἀκρας ὁμορφιάς!

Τὸ κυνήγι αὐτῆς τῆς λύτρωσης καὶ τῆς ἐξαίσιαν λάμψης ξεκινάει ἀπὸ πολὺ μακρὰ ἀπ' τὴ στιγμή, λ.χ., ποῦ ἡ Ἔντα Γκάμπλερ — ἐπίτηδες, καθὼς ἀργότερα τ' ὁμολογεῖ — βλέποντας τὸ καπέλλο τῆς θεῖα-Τζούλιας, καὶ γνωρίζοντας πὸ λ ὺ καλὰ ποιᾶς εἶναι, καμώνεται πὼς τὸ θαρρεῖ τῆς ὑπρέτριας· Κοίτα κεῖ! Ἡ Μπέρτα πα-

1 Ἡ σπουδὴ αὐτὴ — στὸ τρίτο πλάνο, ὅπως τὴ χαρακτηρίζω — εἶναι ἀπὸ πολὺ εὐρύτερη μελέτη τοῦ Ibsen, ποῦ εἶχα τελειώσει κ' ἔχασα τὰ χειρόγραφα τῆς Τῆ δημοσιεύω, γιατί, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὅτι ἡ Βεργὴ ἀνεβάζει τὸ ἔργο, διάβασα τίς ἐξῆς ἀνοησίες στὴν *Καθημερινή*, 8-1-67, 4ς', μὲ ὑπογραφή ἐνὸς Σ.Ι.Α [ορτεμάκη]. Τὸ ἔργο τοῦτο «εἶναι, στὴν πραγματικότητα, κωμωδία [11] ἀνωτέρας ποιότητος, γιατί ἡ Ἔντα δὲν εἶναι κατὰ βάθος τρομαχτικὴ, ἀλλὰ τσουχτερά ἀστεία»¹. [Ἔλα σῶσον, Κύριε, τί μωρίες οἱ δοῦλοι σου!] Πρόκειται περὶ μιᾶς γυναικὸς παράδοξης, φιλόδοξης, μὲ ὑπερφάνεια καὶ ἐνδείξεις ὀραιοπάθειας! [Τί νὰ πῆ κανεῖς, Ποιὸ κεφάλι νὰ πρωτανοῖξῃ, Πῶς νὰ μπῆ σὲ τέτοιες χοντροκάψες λίγη νόηση - ἢ σεβασμὸς (ἔστω καὶ πιθήκου, σ' ὅσα δὲν καταλαβαίνει), Μὰ οὔτε τοῦ ἀφεντικοῦ τους, τοῦ Χουρμούζιου, οἱ ὑποτακτικοὶ δὲν διαβάζουν καμμιά φορὰ τίς ὑποσιδονιάδες ἐπὶ τῶν αὐτῶν, (*Καθημερινή*, 28-11-57, 1. Αἰμ. Χ, Ἔντα Γκάμπλερ Ἄλλὰ δεῖς καὶ στὸ *Κατηγορῶ*, 246, 2)]

ράτησε τὸ παλιοκάπελλό της μὲς στὴ μέση! . Γιατί;. *Ναί, κάτι τέτοια τῆς κατεβαίνουν ξάφνου στὸ κεφάλι, χωρὶς νὰ ξέρη τὸ πῶς καὶ τὸ γιατί!* . Καὶ παρακάτω · "Ὁ, ἂν μπορούσα νὰ καταφέρω τὸν Γιώργη Τέσμαν ν' ἀνακατωθῆ στὴν πολιτικὴ! . Στὴν πολιτικὴ; Σὲ κείνο, ἴσα-ἴσα, πού ὀλότελα δὲν τοῦ ῥχεται; Μὰ ναί, ναί! Κι ἀκριβῶς γι' αὐτό: γιατί ὀλότελα δὲν τοῦ ῥχεται! Γιατί καὶ γιὰ τὴν ἴδια, ἐντελῶς κανένα νόημα δὲν ἔχει τὸ νὰ θέλῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, τὸ νὰ θέλῃ ὅ,τιδήποτε τὸ σχετικὸ μὲ τὸν Τέσμαν!.. Τότε γιὰ τί λοιπόν; *Γιὰ τ' ἀντί!* Γιατί *πλήττει*, ἀπλούστατα - δὲν σᾶς φτάνει; ("Ἄν ὄχι, εἶναι γιατί ἡ λέξη ἔχει γεράσει - *τριφτηκε* κι αὐτὴ πολὺ, ἕναν αἰῶνα τώρα, καὶ πρέπει νὰ ξαναζυγῶσῃ ἡ φλόγα πού τὴν πρωτοσύντηξε, νὰ ξαναχυθῆ παρθένα μέσα μας στὴν τρομερότητά της!)

Σύμπτωμα σχιζοειδοῦς, θάλεγε ὁ ψυχαναλυτής. "Ἔστω. Τί ὠφελεῖ ὅμως; Τί φωτίζει; Τὸ νὰ δίνης ἄρους, ὅσο καὶ τὸ νὰ διακρίνης τὸ «νοσηρὸν» ἀπὸ τὸ «ὕγιες», εἶναι πολὺ λίγο διαφωτιστικὸ - καί, ὡς ἔδαφος, ἐπισηφέστατο.

Πλήττει... Ἄλλ' ἀπὸ τί καὶ πῶς ἢ "Ἐντα Γκάμπλερ;

"Ἄν ἕνας πρόφερε: Ἄπο περίσσεια πόθου ἄκρια πράξης, Τ ὀ σ η περίσσεια, γιὰ πράξη τόσο ὑπερέπαρη, πού νὰ φαντάζῃ πιά κακοπραξία κάθε πράξη *μ πο ρ ε τ ῆ*;..

"Ἄς ξανακοιτάξουμε αὐτὴ τὴν "Ἐντα Γκάμπλερ. "Ἄς ἀναζητήσουμε τίς προσημάνσεις τοῦ φτασίματός της

Μὴ δὲν εἶν' ἐκεῖνη πού, κοπέλλα ἀκόμη, ἀντὶ νὰ τραβήξῃ πέρα στὸν ἔρωτά της μὲ τὸν ἄντρα πού ἀγαποῦσε, πού λάτρευε, αὐτὴ τὸν ἀπειλεῖ νὰ τὸν σκοτώσῃ τὸν "Ευλερτ Λέβμποργκ, καὶ ξεκόβει ἀπ' αὐτὸν τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς πού τ' ὄνειρό τους πῆγαινε νὰ γίνῃ *π ρ ᾶ γ μα*, ὁ πόθος ἔλξεως *ἔ λ ξ η*, καὶ ἡ ἔλξη *β ᾶ ρ ο ς* - πού, ὅσο κι ἂν εἶναι ἀβάσταγο, μπορεῖ, ἀφοῦ εἶναι πραγματικὸ, νὰ ζυγιστῆ (κι αὐτὸ εἶναι δὲ τὸ πιὸ ἀβάσταγο ἀπ' ὅλα!); .

"Ὁχι λοιπόν! Ὁ πόθος της, ἴσα-ἴσα ἐξαιτίας τῆς πλησμονῆς του, δὲ διοχετεύεται σὲ ἀπόφαση, οὔτε ἡ ἀπόφαση σὲ *π ρ ᾶ ξ η!* "Ὁσπου, στὸ τέλος, ἀπὸ ποσοτικὴ ὑπερπλήρωση καὶ πύκνωση, ἐξαλλάσσεται καὶ ποιοτικὰ πιά, καὶ ἀποκτᾶ καὶ φύση *ἀ ν θ υ π α ρ ξ ι α κ ῆ!* . Κάτι τὸ ἐσωστρεφικὰ αἰαντικὸ — τοῦ Αἴαντος ἐννοῶ, πού αὐτοκαταλύεται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ δύναμή του — νὰ ἢ "Ἐντα Γκάμπλερ καὶ τ' ὄχι ὀλότελα προσωπικὸ της *κ ᾶ ζ ο!*

Σὲ *π ρ ᾶ ξ η!*.. Πῶς νὰ ἐνσαρκωθῆ σὲ πράξη ὁ πληθωρικὸς πόθος ζωῆς τοῦ ἱψενικοῦ ἥρωα, ὅταν γι' αὐτὸν πράξη δὲν εἶναι καμμιά ἀπ' τίς μπορετές, καμμιά ἀπ' τίς «πράξεις», πκρὰ τὸ ἀπρόβλεπτο, τὸ καθαρὸ, τὸ κάτι ὅλων νέο - ἔτσι πού ἡ ζωντάνια του κι ὁ ἀμέρωτός του πόθος λευτεριάς δὲν μποροῦν παρὰ νὰ τόνε φέρουν σὲ πλήρη ἀνικανοποίησια κι ἀπουσία ἀπ' ὅλα;

Τὰ πλαίσια τῆς κοινῆς καθημερινῆς ζωῆς: πολὺ στενὰ γιὰ νὰ χωρέσουν τόσο ἀτίθασο ὕλικὸ ζωντάνιας, σὰν αὐτὸ πού τυραννοῦν ἀξεθύμαστο μέσα τους οἱ τραγικὲς «"Ἐντα Γκάμπλερ». Ἡ ζωὴ σέρνεται στὸν τοτίνο (καὶ στὸν σημερινὸ ἄλλο τόσο) ξέλεθρο κόσμο. "Ὅσο κι ἂν οἱ ὄρες στουμπωθοῦν μὲ πηχτὴ νορβηγικὴ χαμοζωή, μ' ἐπίμονη ἐξαντλητικὴ ἀναφλέαση καὶ τῶν ἀσημαντότερων μικρολεπτομερειῶν τῆς ἀψυχικῆς λυμπατικῆς πραγματικότητος, οἱ καρδιὲς δὲν γιομίζουν! Μπαμπάκι ὄλες οἱ πράξεις οἱ μπορετές - ὄ λ ε ς οἱ «πράξεις»! Πῶς ν' ἀντιζυγίσουν τὸ βαρὺ μολύβι τῆς καρδιάς;.. "ἴσα-ἴσα, πού μένει πιότερο ἀδειανὴ τούτη ἡ καρδιά, σὰν κάτι ἐπιχειρήσῃ ἔξω ἀπ' τὸν δικὸ της τὸν κλοιό!.. Ἄδιέξοδα, παντοῦ ἀδιέξοδα γιὰ τὴν "Ἐντα Γκάμπλερ!.. "Ὁλος αὐτὸς ὁ γάμος της μὲ τὸν Γιώργη Τέσμαν — τὸν σχολαστικὸ ὑψηγῆτὴ τῆς Ἱστορίας τοῦ Πολιτισμοῦ, πού μόνο γιὰ τὴν οἰκιακὴ βιομηχανία τῆς Βραβάντης κατὰ τὸν Μεσαίωνα ξέρει νὰ λέῃ — δὲν ἦταν παρὰ ἕνας αὐτοσαδισμὸς, ἕνας μαζοχισμὸς ἀπεγνωσμένος, μὲ «ἠδονές» βαθειῆς τοῦ αὐτοευτελισμοῦ, τῆς αὐτοπεριφρόνησης, τῆς ὡς τὰ ἔσχατα αὐτοασωτείας, μὰ πού εἶν' ἡ κρᾶση γερῆ, κι ἂν τ' ἔχει, οὔτε σὰν «ἀπονεομημένη» πράξη λυτρώνει, οὔτε σὰ «μεστὴ ἀπὸ νόημα» στάση εὐσταθεῖ, μόνο παραδέρνει στὸ φοβερώτερο *ζ ω ν τ α ν ὸ Καθαρήριο* - ὡς τὴν ὑστερογενῆ, ἐντέλει, *νεύρωση!*

‘Η Έντα Γκάμπλερ έχει επέλθει στη ζωή κουβαλώντας μαζί της το βαρύ φορτίο μιᾶς εποχής ἀπ’ ὅλα χορτασμένης· τῆς σημερινῆς, τῆς δικιάς μας, πού, ὅσο κι ἂν τὸν ἀνεβάζουμε καὶ τὸν κατεβάζουμε «ξεπερασμένο» τὸν Ἴψεν, τὸ βιβλίο της αὐτὸς τόκλεισε ἀπὸ τότε, καὶ μεῖς μονάχα ἀργοῦμε νὰ τὸ καλοχωνέψουμε καὶ νὰ τελειώνουμε πιά μὲ δαύτην. Μιᾶς εποχής κ’ ἐνὸς κόσμου πού ὅλα τὰ λέρωσε, ὅλα τὰ βίωσε τὰ μπορετά, μὴ ἀφήνοντας τίποτ’ ἀνέγγιχτο γιὰ τίς ἰδανικὲς «Έντα Γκάμπλερ».

Οἱ γεροδεμένοι, οἱ σωματικοὶ καὶ ἰσόρροποι ἄνθρωποι μιᾶς ὄχι ἀκόμα θνησιμαίας ἐποχῆς, τὰ χαίρονται ὅλα μὲ πληρότητα. Πόθους ἔχουν ἀπλούς, φλογερούς κι ἄσβηστους, μὰ ποτὲ ἄμετρος - καὶ τὸ κυριώτερο: ποτὲ τόσους ὥστε κ’ ἐσωστρεφικούς! Πόθος, γιὰ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴ στέρεση ψυχικῆ γεροδεσιά, θὰ πῆ ὁρμὴ πρὸς τὸ ἀντικείμενο, γιὰ «κατάκτησῆ» του, ἀπόλαυσή του αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου, κορσμοῦ σχεδὸν κτηνώδους πρῶτα ἀπ’ τὸ ἀντικείμενο τῆς πράξης του καὶ τῆς ὁρμῆς του, κ’ ὕστερα φίλιωμα μ’ αὐτό, ξεπερασμός καὶ νέα ὁρμή! Ὑπόθεση ἀπλή, νοητή, στέρεα. ‘Η ἴδια ἡ Έντα Γκάμπλερ, 100 χρόνια πρὶν, σὰν θ’ ἀγαποῦσε ἕναν ὅποιον Έυλερτ Λέβμποργκ θὰ προχωροῦσε εὐθύς καὶ στὸ σωματικὸ «παρασύνθημα», καὶ στὴν καθολικὴ συνάμα ὑγειοποίηση τοῦ πάθους της - στὴ φυσιολογικὴ πλήρωσή του... Μὰ ἡ Έντα, ἡ προθανάτια τῆς ἐποχῆς, μισεῖ κάθε πραγματωση Ὅχι ἀπὸ δειλία ἢ ἀπὸ φυγῆ, ἀλλ’ ἀπὸ περίσσεια, ἀπὸ ὑπερέαρκεια καὶ ὑπερακρότητα εἶναι πού ἀπρακτεῖ κ’ ἐσωστρέφεται κ’ ἐξαλλοιοῦται. Ἀνήκει στὴ δικιά της ἐποχῆ — στὴ δικιά μας — ὄχι στῶν προγόνων της, τῆς κοινωνίας πού κλονίζει τὰ βάρη της ὁ Ἴψεν. Καὶ τῆς μοιάζει — τῆς μοιάζουμε ὅλοι — τῆς ἀλλοπρόσαλλης κι ἀσύλληπτης αὐτῆς ἐποχῆς, ὅπου σ’ ὅλες τίς μορφὲς ζωῆς ἡ πραγματικότητὴ ἢ ἀπτὴ ἐγκαταλείπεται ν’ ἀποτελῆ τὸ ἀδιάφορο καὶ περιφρονημένο ὑπέδαφος, πάνω στὸ ὁποῖο οἰκοδομοῦνται ὑποθέσεις ἀπίθανες, σχήματα φανταστικά, καὶ δίνουν λοιπὸν καὶ παίρνουν ἀναμεταξύ τους οἱ ὑποθέσεις καὶ τὰ σχήματα αὐτά, στὴ θέση τοῦ γίνεσθαι τῆς πραγματικῆς ζωῆς — πάντα, βέβαια, πάνω σ’ ἐκείνη τὴ στέρεση, ἀλλ’ ἀδρανῆ κι ἀνόργωτη πιά γῆ — κι ὅλα «γίνονται», ὅλα καὶ περισσότερα κ’ ἐντονώτερα ἀπὸ πρὶν, μόνο πού συμβαίνουν σ’ ἕναν «Κόσμο» ὅσο πάει καὶ πιδ ὑποθετικό, πιδ «φίνο», πιδ ἀποχρωσιακό, σ’ ἕναν Κόσμο ἔπακρο, πού ἱκανοποιεῖ (μέχρις ἀηδίας ἴσως) τὴν ἀνάγκη καὶ τὸ αἶτημα ἔντασης, τόνου, χρώματος καὶ maximum ρυθμοῦ, ὄχι ὅμως καὶ τὴ δίψα τοῦ ἀτόφου, τοῦ οὐσιαστικοῦ, τοῦ ἀπτοῦ - τοῦ ἀπτοῦ ὡς τὸ χωματερό, τὸ πῆλινο, τὸ ξύλινο (πού καταπνίξαν τὴν Ποίησή μας, ἀκριβῶς γιὰτὶ ἔλειψαν!)

‘Ο,τι πάσχει ἡ Έντα πάσχει κι ὁ «Κόσμος» πού τὴν περιέχει - γι’ αὐτὸ καὶ μορφικὰ «ἀντιθετικοί»! Προεξοφλοῦνται οἱ πραγματώσεις καὶ συμψηφίζονται οἱ ἐνεργειακὲς διαφορὲς τῶν ἀντιμαχόμενων τάσεων, πρὶν ἀναμετρηθοῦνε καὶ ὑλικά, ἐπὶ ἐδάφους ἀπτοῦ - πρὶν κ’ ἐμεῖς ἀγγίξουμε πρᾶγμα! Ἔτσι, κάθε ρυθμὸς ὅλο καὶ ταχύτερος γίνεται, ὀξύτερος ὁ ψυχισμὸς διαρκῶς, πολύπλοκη κι ἀσύλληπτη πιά ἢ εἰδῆ τῆς πραγματικότητος, φίνα κι ἀπειροδιάστατη, ὄνειρο ὄχι πρᾶγμα - ὄνειρο ἐφιαλτικὰ καὶ μαζοχικὰ ἐναγώνιο! Κι αὐτὸ ὅλο ἐντείνεται, καὶ σ’ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς!

Μὰ τὸ βέβαιο εἶναι πὼς κανεὶς ρυθμὸς δὲν μπορεῖ νὰ προβαίνει κατὰ γεωμετρικὴ πρόοδο ἐπ’ ἀπειρον, καὶ πὼς τόσο ὁ ψυχισμὸς ἐκείνος, ὅσο κ’ ἡ πραγματικότητὴ αὐτῆ, μέλλουν ἐντέλει ν’ αὐτοαναφλεγοῦν, νὰ ἐκπυρωθοῦν, καὶ τ’ ἀποκαίδια τους νὰ σαρωθοῦν ἀπὸ πρωτεικοὺς νεοβάρβαρους, πού θὰ «ἐνσαρκώνουν» μέσα στὴν κάθε πράξη τους, μὲ τὴν ὅλη στάση τους, τὴ δικαία ἐκδίκηση ἐκείνης τῆς Γῆς, πού παρατήθηκε ἀδρανῆς καὶ περιφρονημένη γιὰ τὸ ἀπτό, τὸ θετικὸ πραγματικό της, μ’ ὅλο πού ἦταν — αὐτῆ πάντα, ὅσο κι ἂν τὸ ξεχνοῦσαμε — τὸ ἀπαραίτητο γιὰ τὰ ὕβριστικὰ παιγνίδια μας ἔδαφος!

Κάποιοι θάνατι αὐτοὶ πού θὰ σαρώσουν. Θάχουν βαθιὰ τὴν «αἰσθησὴ τῆς γῆς», τὸν πρωτογονισμό της, τὴ θρησκεία της, τὸ αἶτημά της... Μήπως εἶναι τάχα ἡ Έντα τὸ προμήνυμά τους; Μήπως ἕνας ἀπ’ αὐτοὺς πολὺ πρῶμος; Κάποιο ἀπαίσιο, κ’ ὑπέροχο συνάμα, μίγμα γήινης ἀγνότητος κι ἀσέλγειας ὑπερπολιτισμένου - μιὰ συνουσία

τοῦ ὑπερεκλεπτυσμένου καὶ τοῦ πρωτεικοῦ, τοῦ φίνου καὶ τοῦ μπρούτου, τοῦ ὄνειρου καὶ τῆς γῆς ;..

Μπορεῖ... Προθανάτια μιᾶς ἐποχῆς, πρωτεϊκῆ μιᾶς ἄλλης· βιολογικά κορεσμένη ἀπ' ὅλα ὅσα χόρτασαν μεμιάς οἱ πρόγονοί της, μὰ καὶ διψαλέα γιὰ πρᾶξ η πρώτη . Τέτοια ὄντας, δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ σταθῇ στὸν «Κόσμο» ἐκεῖνο, πού δὲ θὰ τῆς δώσῃ εὐκαιρία καὶ δυνατότητα καμμιᾶς *τολμηρῆς* καὶ *ανεξάρτητης πράξης*, παρὰ θὰ τὴν στομῶνῃ ὀλοένα, καὶ θὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ φτάσῃ γοργώτερα στὴν προσωπικὴ της αὐτοανάφλεξή!.. Ὁ «Κόσμος» ἐκεῖνος θὰ τῆς προσφέρῃ συνεχῶς εὐκαιρίες γιὰ «πράξεις» ἀνάξιες τῶν ὁρῶν της, ζῶν ἀνοῦσια, ὑπαρξῆ πολὺ λίγο *ὑπαρξιακῆ*!..

Ὅλα ὅσα μπορεῖ νὰ βιώσῃ ἡ Ἔντα μέσα στὰ πλαίσια τῆς «Κοινωνίας», τῆς «Ἡθικῆς», τῆς «Οἰκογένειας», τοῦ «Ἐρωτα» — ὅλα ὅσα «θετικὰ» ἢ «ἐναντιὰ» τους — εἶναι *δυναμει*, ἀπὸ γενεσιμιοῦ της, *ξεπερασμένα* μέσα της, ἀνοῦσια γι' αὐτήν, μὴ ἐκφραστικὰ της ἄρα.

Ποῦ τὸ ἄλλο; Πόσο χλιαρὸς αὐτὸς ὁ ἐπιθάνατος «Κόσμος» καὶ καφτὴ πόσο ἐκείνη, πού ζητάει νὰ ὑπάρξῃ μοναδικά, ν' αὐτοπραγματωθῇ *in extremis*, καταπλημμυρῶντας μὲ ἄλλο τὰ πάντα γύρω της!.. Ποιὰ «πάντα»; Αὐτὰ τὰ «τίποτα»; Αὐτὰ τὰ «γύρω» πού δὲν ἀντέχουνε πιά σὲ κρούσεις ἰσχυρές; Φθίνει ὁ «Κόσμος», δὲν σηκώνει ἥρωισμούς, οὔτε φάρμακα ἥρωικὰ - καὶ ὅμως ἡ Ἔντα εἶναι *γνήσια ἥρωικῆ*. Δὲν ὑπάρχουν τράτα γι' ἀναστάτωση - καὶ ὅμως ἐκείνη εἶν' ἐπικίνδυνα καὶ μόνιμα ἀναστατωμένη. Δὲν εἶναι πιά καιρὸς γιὰ σπατάλη δύναμης - μὰ ἡ Ἔντα ἔχει ν' ἀναλώσῃ ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῆς, νὰ σπαταλήσῃ, νὰ πνίξῃ σὲ καφτὸ δοσμὸ της ὅλους καὶ ὅλα!.. Τὰ πάντα σέρνονται, αὐτοεπαναλαμβάνονται, σὰ χιλιοστὴ πιά, νευρωσικὴ καὶ ἄγευστη σεξουαλικὴ πράξη, γιὰ τὴν Ἔντα. Δὲν εἶναι αὐτὴ γιὰ δῶ - τὴν ξερνάει ὁ «Κόσμος» της... Ἡ Ἔντα πλήττει!.. Καὶ συντελεῖται πιά ἡ φυσιολογικώτερη ἐσωστρέφεια: τὸ *irrationnel*!

Ἡ πλήξῃ τῆς Ἔντα εἶναι τὸ μεταίχιμο δυὸ ψυχολογικῶν της φάσεων: ἓνα ζύγιασμα της, πρὶν χυθῆ πρὸς τὸ ὕστατο τραγικὸ της στάδιο: τῆς αὐτοανάφλεξης· τῆς ἡδονικῆς, μαζοχικῆς αὐτοάρσης της!.. Τί ἀπομένει νὰ βιώσῃ; Ὅταν τίποτε ἀπ' τὰ γύρω δὲν προσφέρεται, δὲν ἀντέχῃ νὰ ἐνσαρκώσῃ τὴν πλοῦσια δοτικότητα της, πού νὰ στραφῇ, Μήπως ἐπαναστατικὰ κατὰ τοῦ «Κόσμου» πού τὴ ζώνει; Εἶν' ἐγωτικῆ· κ' ἐξ ἄλλου: τόχει μέσα της αὐτὸ προσωπικὰ προβιώσει, ἀποτελεῖ πλάνο ζωῆς πρῶτο γι' αὐτήν - ἀδιέξοδο πρῶτο.

Ὅ,τι γιὰ τοὺς ἄλλους εἶναι φτάσιμο, ἦταν γι' αὐτήν, ἀπὸ πρὶν νὰ γεννηθῇ, βιολογικά ξεπερασμένο. Ἄρα χυδαῖο, κακό, λειψὸ καὶ ἀνάξιο καὶ νεκρὸ. Ὅπως καὶ ἂν βιώσῃ τὴ ζωὴ, σὲ κάποιον ἔτοιμο ἀπὸ πρὶν σὺν ἢ πλὴν θὰ πέσῃ. Σὺν καὶ πλὴν εἶναι γι' αὐτήν ἀνιὰρὰ πιά «θετικὰ» καὶ τὰ δυὸ τους. Δὲν ἀπομένει παρὰ ἡ αὐτοαναιρετικὴ φάση τῆς τραγικῆς ἀνακύκλωσης. Τὸ ξέρει καλὰ πὼς δὲν ὑπάρχει ὁδὸς γι' αὐτήν πρὸς τὰ ἔξω, πρὸς τὸ *μὴ ἐγώ* .. Μὰ πρὸς τὰ μέσα; Πρὸς τὸ ἐγώ; Ἐνάντια στὸ ἐγώ, . Κι αὐτὸ σημαίνει: ριζικὴ ἄρνηση τοῦ ἑαυτοῦ της, σὲ κάποιον πλάνο τρίτο! Νὰ ἡ *τολμηρῆ* καὶ *ανεξάρτητη πράξη*, μὲ τὴν ἐξαισία *λάμψη* τῆς ἀκρας ὁμορφιάς! Τῆς ὁμορφιάς τοῦ καθαροῦ κακοῦ, τοῦ καθαροῦ παράλογου, τῆς ὡς τὰ ἔσχατα τραγικῆς ἀσυνέπειας (ἀσυνέπειας;), τῆς ὑπατης ἐκείνης λευτεριάς (λευτεριάς;), νὰ κἀνης θέλησῆ σου (μὰ δίχως καὶ νὰ πράξῃς) ὅ,τι ἀκριβῶς δὲν θέλεις (καὶ ὅμως θὰ πράξῃς)! Τῆς ἐξἄλλης ἀλήθειας (τί ἀλήθειας!), νὰ γίνῃς ὅ,τι ἐσὺ δὲν εἶσαι γιὰ ν' ἀποβῆς ἐσὺ! Μιὰ κορυβαντίαση τραγικοῦ διονυσιασμοῦ ψυχῆς, ἡ τρέλλα ἀτῆ της μὲς στὸ σαλεμένο νοῦ - ὅπου πιά σημασία δὲν ἔχει τὸ νάσαι ἢ ὄχι ἐλεύθερος, τὸ νάσαι ἢ ὄχι ἐσὺ, τίποτα πιά δὲν ἔχει σημασία, μόνον ταυτίζεσαι μὲ ὅλα, μόνον εἶσαι, νέτα σκέτα, ὑπάρχεις τραγικὸς (πούναί ἄπειρη ἡδονὴ καὶ ἄπειρος πόνος, πούναί ὑπαρξῆ ἄπειρη).

Νὰ ἡ Ἔντα Γκάμπλερ!

Τέτοια ὄταν, ἂν καὶ λυπάται (καὶ ἀγαπᾷ σχεδόν, ἀπὸ οἶκτο, τὸν Γιώργη Τέσμαν), τοῦ φέρεται ὅμως βάνουσα, ἐνῶ σκληρὴ δὲν εἶναι. Τέτοια, ὄταν τὰ βάζῃ μὲ τὴ θεία Τζούλια (ἐνῶ δὲν τὴν ἐχθρευόταν) Τέτοια, ὄταν ζητᾷ ἔμμεσα νὰ μαθαίνῃ βρώμικες

μικρολεπτομέρειες τῆς ζωῆς τοῦ Λέβμποργκ (ἐνῶ πρόστυχη δὲν εἶναι). Τέτοια κι ὄταν, ἀντὶ νὰ τοῦ ξομολογηθῆ τότε τὴν ἀγάπη τῆς, καὶ νὰ δεχτῆ τὴ δικιά του, ἀπειλεῖ νὰ τὸν σκοτώσῃ! Κι ὅταν παντρεῖται τὸν Τέσμαν! Κι ὅταν, καθὼς ἀμυδρὰ ἀφήνεται νὰ ὑπονοηθῆ, δὲν τοῦχει ποτὲ δοθῆ! Κι ὅταν φλερτάρῃ μὲ τὸν Μπράκ, μολονότι τὸν σιχαίνεται καὶ (καθὼς φαίνεται ἀπ' ὅσα λέει στὸν Λέβμποργκ) διόλου δὲν τῆς ταιριάζει ἢ συζυγικὴ ἀπιστία (μὰ οὔτε κ' ἡ πίστη βέβαια)! Κι ὅταν συλλαμβάνῃ τὸ σχέδιο τῆς καταστροφῆς τοῦ Λέβμποργκ (τοῦ Λέβμποργκ ποὺ συνεχίζει ν' ἀγαπᾷ)! Κι ὅταν δείχεται φιλικὴ στὴν Ἐλβστετ! Κι ὅταν, παρὰ τὴν ὑπεροψία τῆς, ὑπόσχεται νὰ ἐξιλεώσῃ τὴ θεία Τζούλια! Κι ὅταν σπρώχνῃ τὸν Λέβμποργκ ν' αὐτοκτονήσῃ! Κ' ἔπειτα ποὺ καίει τὸ ἔργο του! Καί, τέλος, ὅταν μαθαίνει τὴν ὑποθετικὴ του αὐτοκτονία. .

Καὶ τὸ στοιχεῖο τῆς, ἔνα: Αὐτοασωτεία! Νὰ τινάξῃ πιά τὸν ἑαυτό τῆς, ποὺ τὴ ζώνει ἀπαίσια, στὸν ἀέρα, μὲ πράξεις ἐξωφρενικές, αὐτοσαδιστικὲς μέχρι σπασμοῦ, τὸ ἴδιο ἀδιανόητες σὰν τὴν ἴδια!.. Πράξεις ποὺ νὰ γκρεμίζουσε τὰ πάντα, στριγγλαστικὲς ἐκτροχιάσεις ἀπὸ κάθε «συνέπεια» - ἔξω ἀπὸ κάθε πρόβλεψη, κάθε ἀπαντοχῆ, κάθε νόση!

Νὰ τὸ καθαρὸ κακό, γινομένο ἀπὸ ἔρωτα καλοῦ! Νὰ ἡ καθαρὴ λευτεριά - ἐνάντια σ' ὅλα: καὶ δυνατότητα καὶ φύση καὶ ἰδιοσυγκρασία!.. Ποιός; Ποιός εἶναι τὸ ἐξίλαστήριο θῦμα;.. Ὅχι ὁ Τέσμαν! Ὅχι ὁ Μπράκ! Ὅχι ἡ θεία Τζούλια! Οὔτε ἡ Ἐλβστετ!.. Αὐτός, βέβαια: ὁ Λέβμποργκ! Αὐτός, ποὺ τὸν ἀγαπᾷ τόσο ἀκόμα, ὥστε θὰ τὸν σπρώξῃ νὰ πεθάνῃ!.. Ναί, τὸν Λέβμποργκ, ποὺ κοπιαστικὰ πύργωσε τὴ ζωὴ του! Τὸν ἰσχυρό, τὸν ἀλύγιστο, ποὺ ἀγαπιέται τώρα εὐτυχισμένα, ποὺ καταχτάει σὲ λίγο τὰ ψηλότερα .. Αὐτὸς προσφέρεται κατεξοχὴν γιὰ θῦμα, γιατί μ' αὐτόν μονάχα θάν' ἡ πράξη τῆς τὸ καθαρὸ κακό κι ὁ ἄπειρος πόνος! Γιατὶ ἡ πράξη αὐτὴ θὰ φέρῃ πιά τὴν Ἐντα ἔξω ἀπ' τὰ ὄρια τοῦ δυνατοῦ, ἔξω ἀπ' τὰ ὄρια τοῦ νοητοῦ, ἔξω κι ἀπ' τοῦ βιώσιμου τὰ ὄρια - ὅ,τι ἀκριβῶς ὑποσυνείδητα τὴν ἔλκει: Τὸ καθαρὸ παράλογο, ἡ τολμηρὴ κι ἀνεξάρτητη ἐκείνη πράξη μὲ τὴν ἐξαισία λάμπη τῆς ἀκρας ὁμορφιάς! - λάμπη ἐωσφορικὴ, στιλπνοῦ ἔβενου, πιδὲ κτυφλωτικὴ κάποτε γιὰ κάποιους κι ἀπ' τοῦ ὁποιοῦ ἡλίου τὸ ἀνιαρὰ λευκὸ φῶς!

Μὰ ἡ Ἐντα πλανιέται. Ὁ Λέβμποργκ λύγισε κ' ἔσπασε στὴν ἄγρια ἐπίθεσή τῆς, μὰ ὄχι ὅπως τότελε κείνη. Δὲν ἔσπασε ἀπόλυτα, γιατί δὲν τὸ ἄντεχε τὸ ἀπόλυτο αὐτὸ ποὺ διψοῦσε ἡ Ἐντα, γιατί δὲν ἦταν γνήσιο τὸ μέταλλο του Δὲν αὐτοκτόνησε - κι αὐτὸ εἶναι τὸ κορύφωμα τῆς τραγικότητάς τῆς. Ἄν ὁ Λέβμποργκ δὲ λύγιζε διόλου, ἐκείνη θάχε βρῆ — διὰ τοῦ ἀντιστρόφου — τὴ λύτρωσή τῆς. Θάταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἀναμετρήθηκε μὲ μιὰ πραγματικότητα γνησιώτερῆ τῆς - μιὰ πραγματικότητά! Μὰ ὄχι. Ὁ Λέβμποργκ λύγισε, κ' ἡ Ἐντα νίκησε! Ὅμως δὲ νίκησε ἀπόλυτα, ὅπως τότελε, ὅπως τότε ἀνάγκη. Νόθο ἦταν καὶ τῆς τάχα «νίκης» τῆς τὸ μέταλλο, θαμπὸ καὶ σάφρο!.. Τὰ πράγματα δὲ νικήθηκαν ἀπλῶς, πρὸς στιγμήν, ὑπεχώρησαν στὴν πίεσή τῆς· μὰ πάλι, εὔσαρκα καὶ πλαδαρὰ ὅπως πάντα, δὲν τῆς ἔκαναν τὴ χάρη τοῦ: ἢ ὅλα ἢ τίποτα!, δὲν τῆς ἔδωσαν τὴ λύτρωση δεχόμενα νὰ πλασθοῦν ὅποια τὰ ἤθελε ἢ νὰ τὴν ἀναπλάσουν Ἀπλῶς· ἔμειναν ὅποια εἶναι Ὁ πτερωθεὶς ἐκεῖνος ἔπεσεν, μὰ ὄχι ἀφ' ὑψηλά! Καὶ νὰ γιατί: Δὲν αὐτοκτόνησε ὁ Λέβμποργκ, ἀλλὰ δολοφονήθηκε! Κι ὄχι ἀπὸ κανέναν ἄλλον, παρ' ἀπὸ κάποια κοινὴ πόρνη! Καὶ δὲ χτυπήθηκε στὸ στήθος, μὰ στὸ ὑπόγαστρο! Καὶ δολοφονήθηκε, ἀπ' αὐτὴ τὴ «δεσποινίδα Ἄρτεμη», στὸ σπῆτι τῆς, καὶ μάλιστα πάνω σὲ λογομαχία μαζί τῆς, ὅπου τὴν κατηγοροῦσε πῶς τοῦχε κλέψει τὸ ἔργο του - πού, λοιπόν, διόλου δὲν τόχε ἀποφασισμένον, ὅπως ἔπρεπε, ὅπως ἔπρεπε νὰ πρέπει κατὰ τὴ «λογικὴ» τῆς Ἐντα!: Κι αὐτὸ ἀκόμη! Ὡ, τὸ γελοῖο καὶ τὸ χυδαῖο σκιάζονν σὰ μιὰ κατάρρα ὅ,τι ἔχω ἀγγίζει!

Τὸ «χυδαῖο» μονάχα;.. Ἀκοῦστε! Τὸ ἔργο τοῦ Λέβμποργκ δὲ χάθηκε ὀλότελα! Βρίσκονται οἱ σημειώσεις του! Καὶ νὰ οἱ μέτριοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου τούτου — οἱ

ένσαρκωτές τοῦ ἀντίθετου πρὸς τὸ ὅλα ἢ τίποτε — νὰ ὁ Τέσμαν κ' ἢ Ἐλβστετ, πού κάποια ἀκόμα πιὸ γελοία κι ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἐκλεκτικὴ συγγένεια πάει νὰ τοὺς ἐνώση (ἀκριβῶς γιὰ νὰ ὑπογραμμιστῆ πιὸ ἀνήλεα τῆς Ἔντα τὸ δράμα), νάτοι οἱ δυὸ τους πού θὰ προσπαθῆσουν ν' ἀποκαταστήσουν ὅ π ω ς - ὅ π ω ς τοῦ Ἐυλερτ Λέβμποργκ τὸ ἔργο!..

Ἐδῶ οὐσιαστικά τὸ δράμα Ἔντα Γκάμπλερ τελειώνει, σφραγισμένο μὲ τὴ νίκη τοῦ *μηδὲν ἄγαν*. Ἡ Ἔντα Γκάμπλερ ὅμως, τὸ φλογερὸ ἢ ὅλα ἢ τίποτα τοῦ ἱφενικοῦ ἤρωα, ἔχει μιὰν ἀναγκαία συνέχεια.

Νὰ τὸ χυδαῖο καὶ τὸ κοινὸ νὰ λερῶνουν τὰ λείψανα τῆς ζωῆς τῆς! Νὰ ἢ Ἔντα, ἢ τόσο ἀλλόκοσμη, νὰ κινδυνεύη κιόλας νὰ καταντήσῃ ἐρωμένη τοῦ «μικροαστοῦ» Μπράκ!.. Μὰ ὄχι! Μιὰ σφαῖρα - κ' ἢ Ἔντα ἔχει ἀρθῆ!

Ἡ οὐσία τοῦ τραγικοῦ στὸν Ἴψεν· Ὅτι εἴμαστε σκλάβοι τῆς ἴδιας μας τῆς δίψας γιὰ ἐλευθερία. Ἡ ζωὴ μας οἰστρηλατεῖται ἀπὸ τὸν πόθο τοῦ ἄλλου, ἀπὸ τὴν ἐλξὴ τῆς ἀσυνέπειας — ἀπὸ τὴν τρέλλα, ὄχι ἀπὸ τὴ λογικὴ — ἀπὸ τὸ θαῦμα Ποίηση τῆς ζωῆς εἶν' ἢ παρουσία τοῦ πόθου αὐτοῦ γιὰ θαῦμα, ἢ ἐντρομὴ ἐλπίδα τοῦ ἀπρόβλεπτου, ἢ ἀνατριχιαστικὴ κ' ἠδονικὴ ζήτηση τοῦ ἀνεξάρτητου - τοῦ ἰδανικὰ ἀνεξάρτητου! Ὁ πόθος (σ' ἐσχατὴ ἐνταση) θανάτου - ἀφοῦ ἢ δίψα ἐλευθερίας στὴν αὐτοἰαροσὴ τῆς μόνο πληροῦται!.. Αὐτό, ὁ ἔρωτας τοῦ ἄλλου, ἢ ζήτηση τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς καθαυτὸ ἐκείνης πράξης, εἶναι θανάτου ζήτηση στὸ βάθος, γιὰ τὸ ἄλλο εἶν' ἀπροσπέλαστο - ἢ, κι ἂν φταστῆ, εἶν' ἀντιζωτικό! Ὁ πόθος ἐλευθερίας εἶναι ζήτηση θανάτου!

Οὐσιαστικά, τὸ δράμα τελειώνει π ρ ἰ ν ἀπ' τὴν αὐτοκτονία τῆς Ἔντα - πού καὶ δίχως αὐτὴν ἢ μορφὴ «Ἔντα Γκάμπλερ» εἶν' ὠλοκληρωμένη Μάλιστα, γιὰ ἓναν σημερινὸ μετακαρωτακικό, εἶναι πιὸ λιτὰ ἔτσι ὠλοκληρωμένη, πιὸ τραγικὴ· δίχως οὔτε τὴ χάρη καὶ τῆς τελευταίας ἐναπομένουσας φυγῆς μὲ τὴν αὐτοκτονία. Μὰ καὶ γιὰ τὸν ἴδιο τὸν Ἴψεν εἶναι ἴσως ἔτσι — ὅπως εἶναι, πάντως, γιὰ τὸν Ντοστογιέβσκι, στὸ πρόβλημα τῆς ψευδοαυτοκτονίας τοῦ Ἴπολύτου — ὅποτε τὸ «ἄλλο», ἢ «καὶ αὐτοκτονία» δηλαδὴ τῆς Ἔντα, ἀποτελεῖ ἀπλῶς μιὰ τελευταίαν ὑπόδειξη: Πῶς κι ἂν ταυύσης ὡς τὰ ἔσχατα τὴ βαθύτερη συνέπεια τῆς τραγικῆς ἐκείνης «ἀσυνέπειας» πού ὀνομάζεται ἐλευθερία, μιὰ εἶναι ἢ «λύση»: ἢ ἄρση!

Λύση γιὰ τὸν Ἴψεν δὲν ὑπάρχει. Ἐφ' ὅσον δρά τὸ ἢ ὅλα ἢ τίποτε τοῦ Μπράντ, ἀφ' ἢς ὑπάρξῃ θέση, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἄλλο ἀπὸ ἄρση!.. Κάθαρη, ἢ-γουν σύνθεση, ὄχι. Δαιμονίζει μόνο, δὲν καθαίρει ὁ Ἴψεν!

[D Mroz]

ΘΕΑΜΑΤΑ ΚΙ ΑΚΡΟΑΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΡΙ ΤΑΚΟΠΟΥΔΟ

ΓΕΝΝΗΜΕΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΗ! Πηγαίνετε, όλοι, ελεύθεροι και μή, να δήτε την ποιητικώτατη ιστορία της Ήλσας, τής μικρής λέαινας, μα και τών ανθρώπων γύρω της, πού την αγαπούν με ειλικρίνεια - όση φυσικά επιτρέπει ή ανθρώπινη ζωοφαγία! (Καί, κυρίως, να πάτε οί ήθοιοιοί μας, για να μάθετε να παίζετε άπλα σά ζώα ή, τουλάχιστον, σά φίλοι τών ζώων!)

Ή Ήλσα είν' ή μικρή κόρη ένός «άνθρωποφάγοι» λιονταριού. Τήν περισυλλέγει, μαζί με τά δυό μικρά της αδέλφια, ό κυνηγός πού σκότωσε τούς γονείς της Λέω «άνθρωποφάγου», γιατί ό πολίς κόσμος νομίζει πώς όλα τά λιοντάρια τρώνε τούς ανθρώπους, κι όμως ό άρχοντας τών ζώων άδιαφορεί τελείως για την ύπαρξη του ανθρώπου. Έκτός πιά άν ό άνθρωπος φροντίση να τόν κánh έχθρό του, πράγμα πού μερικοί έξευγενισμένοι «σπόρτσμεν» τó επιτυγχάνουν, με εύτυχές αποτέλεσμα να χάνη πού και πού τó ανθρώπινο γένος μερικά άπό τά «έκλεκτότερα» μέλη του. Ό κυνηγός μας δέν άνήκει σ' αυτή την κατηγορία. Άναγκάστηκε να σκοτώση έπειδή τó λιοντάρι είχε ήδη διαπράξει «έγκλήματα», κι ό νόμος τής ζούγκλας δέν διαφέρει άπό τού «Δικαίου» τιμωρεί «έξ ανάγκης» τόν φονιά, άδιαφορώντας για τόν άνήθικο άυτουργό, πού έξακολουθεί άνενόχλητος κι άνώνημος τó «σπόρ» του, έως ότου μιá μέρα πέση, επώνυμος, στó στόμα κανενός άλλου «άνθρωποφάγου» λιονταριού!

Ή Ήλσα, λοιπόν, μεγαλώνει κοντά σιους φίλους της σά γατάκι, μ' όλες τις χαριτωμένες άταξίες τών μικρών, πού άδυνατούν να καταλάβουν τή σοβαρή τάξη τών δυνατών μεγάλων. Μόνο πού δέν είναι γάτα - κι άς τó ξεχνούν τ' άφεντικά της... Θέλουv και τó ξεχνούν, έλπίζοντας πώς ίσως έτσι κι αυτή ξεχάση ότι είναι λιοντάρι. Άποτέλεσμα: ή Ήλσα μεγαλώνει και δέν είναι ούτε γάτα ούτε λιοντάρι! Βέβαια, ή οίκογένεια Άνταμσον — πρόκειται για πραγματική ιστορία, με πραγματικούς ανθρώπους και λιοντάρια — άπό άγάπη την κράτησε κοντά της! Άλλ' ή άγάπη, όπως κ' ή τιμιότης, μόvες δέν φτάνουν!

Πιό λογική λύσις για την Ήλσα φαίνεται ή συμβουλή τών φοβισμένων φίλων τού ζεύγους, πού τούς προτείνουν να τή στείλουν τó γρηγορώτερο σ' ένα ζωολογικό κήπο, άφου είν' άργά πιά να την αφήσουν μόγη της, ελεύθερη στην ξερημο. Ή μεγάλη Ήλσα δέν έχει μάθει να ζή ελεύθερα, δηλαδή ν' αγωνίζεται άγρια. Πώς όμως κλείνει κανείς ένα δικό του πρόσωπο — και μάλιστα ζωó — στη φυλακή για να τó προστατεύη.

Κάποτε άναγκάζονται να λάβουν μιάν άπόφαση. Πρέπει να γυρίσουν στην Άγγλία. Να την παίρνανε μαζί τους, θά φαινότανε πολύ παράξενο, άκόμα και σιους συμπατριώτες τους - κατά τόν Γκαίτε: «τούς πιό τέλειους τρελλούς»! Οί Άνταμσον, τόσο με λύπη όσο και μ' άγάπη, προτιμούν τή δύσκολη λύση: Να την ξανακάνουν λιοντάρι! Δηλαδή να τή μάθουν να σκοτώνη και να κánh έρωτα - ή, άν θέλετε, πιό πολιτισμένα: να τής δημιουργήσουν κατάλληλες εύκαιρίες, για να πραγματοποιήση κι αυτή τó θαύμα πού λέγεται «ζωή» και «θάνατος»! Κι ό έρωτας μέν, σάν πιό φυσικός — διό κι άγνωείται (ώς εκ τούτου δέ και διαστρέφεται, με την ίδια έποκρισία, άπό χριστιανούς και μαρξιστάς) — έρχεται πιό εύκολος στην Ήλσα. Μα διόλου έτοιμη δέν είναι για τόν άγώνα τής ζωής! Βρίσκει, λ χ, ένα είδος άγριόχοιρου (warthog), και τόν κυνηγεί για να παίξη!.. Ό άγριόχοιρος τά χάνει, νομίζει πώς ήρθε ή τελευταία του στιγμή και, στην άπελπισία του, γυρνάει και την χτυπάει! Ή Ήλσα ξαφνιάζεται. Ό άγριόχοιρος την ξαναχτυπάει και την ξαναχτυπάει, μ' έκ-

πληξη και μανία. Κ' ἐκείνη ἐγκαταλείπει τὸ «παιγνίδι», ντροπιασμένη ἀλλὰ και μὲ τὸ κεφάλι ὅσο γίνεται πιο ψηλά!..

Τέλος, τὴν ἀφήνουν μιὰ μέρα μόνη στοὺς ἔρημους λόγγους τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, κι ὅταν γυρίζουν ὑστερα ἀπὸ μιὰ βδομάδα στὸ ἴδιο μέρος, τὴ βρίσκουν γεμάτη πληγές, μόλις ζωντανή, νὰ μουγκρίζη ἀπ' τὸν πόνο και τὸ παράπονό της...

Θὰ περάση πολὺς καιρὸς ὥσπου νὰ γίνῃ σωστὴ λέαινα, νὰ μάθῃ νὰ τρώῃ τ' ἄλλα πιὸ ἀδύνατα θηρία τοῦ «καλοῦ θεοῦ», νὰ θυμηθῇ τὸν ἑαυτὸ της, τὴν ἐλευθερία της, τὴν ἀγριότητα τοῦ εὐλογημένου ἐνστίκτου, μὰ και τὴν οἰκογένεια, ποὺ τὴ μάζεψε και τὴν μεγάλωσε σὰν παιδί της, ὅταν ξανασυναντηθοῦν ὑστερα ἀπὸ χρόνια στὴν ἴδια περιοχὴ.

Τώρα ἔχει και τρία δικὰ της λιονταράκια. Και φαντάζεται κανεὶς τὴν ἱστορία ποὺ δὲν εἶδε, και ποὺ ἔζησε μόνη της ἢ Ἔλσα, ὡς ὅτου φέρῃ στὸν κόσμο αὐτοὺς τοὺς τρεῖς της σκύμνους· και σκέπτεται - ἀλλὰ καλύτερα νὰ μὴ σκέπτεται τίποτα!. Ἄλλωστε, χάριν «φιλανθρωπίας» δὲν γίνονται τόσες και τόσες τραγωδίες. Γιατί ὄχι και λόγῳ «ζωοφιλίας»... Ἡ Ἔλσα, τοῦλάχιστον, μπόρεσε νὰ θυμηθῇ πὼς ἦταν γεννημένη ἐλεύθερη! Μὰ κ' οἱ ἀνθρωποὶ της, αὐτοὶ ποὺ παρὰ λίγο νὰ τὴν καταστρέψουν μὲ τὴν ἀγάπη τους, κλάψαν ἀπ' τὴ χαρὰ τους ὅταν τὴν εἶδαν ἔτσι ἐλεύθερη - κι ἄς ἦταν ἔτοιμοι, κατὰ βῆθος, νὰ υἱοθετήσουν πάλι τὸ πιὸ χαριτωμένο ἀπ' τὰ παιδιὰ της...

Τί κρῖμα, ἢ ἐλευθερία τῶν φίλων μας νὰ μὴν εἶναι και δική μας!

Τὴν πραγματικὴ ἱστορία τῆς Ἔλσας και τῶν Ἀνταμσον τὴν ξαναέζησαν στὴν Κέννα ἢ Βιοτζίνια ΜαΚέννα και ὁ Μπιλ Τράβερς, μαζί μὲ μιὰν ἄλλη Ἔλσα. Πὼς; Αὐτὸ εἶν' ἐν' ἄλλο θαῦμα, ποὺ μόνον ἢ μαύρη μαγεία τῆς φύσεως, και τοῦ σκηνοθέτη, μποροῦν νὰ ἐξηγήσουν!

ΑΝ Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΔΕ ΓΥΡΙΣΕ ΣΠΙΤΙ, ὁ Καμπανέλλης ὅμως γύρισε, ἐπὶ τέλους, στὸν ἑαυτὸ του, ὑστερα ἀπὸ πολλὰς ἀσωτεῖες, ποὺ εἶχαν ὡς κορυφαῖο του ὄργιο, τὴν ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις πεσοῦσα Ἀσπασία του.

Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὶς «ἀπομυθοποιήσεις» ἢ «ἐκσυγχρονίσεις» τῶν παλιῶν μεγάλων ἡρώων. Και δὲν εἶναι μιὰ σάτιρα ἐναντίον τῶν ἡρώων ὅλων τῶν ἐποχῶν — ὅπως ἔγραψαν — ὅσο τῶν ὁπαδῶν και τῶν προαγωγῶν τους.

Τὸ ἔργο διαδραματίζεται σὲ σύγχρονη ἐποχὴ - και συγκεκριμένα: καμμιά εἰκοσαριά χρόνια μετὰ τὸν Β' Τρωικὸ πόλεμο!. Αὐτὸ τὰ λέει ὅλα. Οἱ λοιπὲς (ἑπτασέλιδες) προγραμματικὲς ἐξηγήσεις τοῦ συγγραφέως περιιτεῦσθαι τελείως. Ἡ σάτιρα δὲν χρειάζεται κανένα γιατί και διότι. Στέκει ἢ δὲν στέκει, ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἔφεση και τὸ στόχο της. Και δὲν πειράζει ἂν ὁ στόχος εἶναι μικρός. Τότε ἴσα-ἴσα τὸ σημάδι γίνεται δυσκολώτερο.. Ὁ Ὀδυσσεὺς λοιπὸν εἶν' ἓνα παιγνίδι. Εὐχάριστο, και γι' αὐτὸ σωστὸ παιγνίδι. «Κύριοι», μᾶς λέει, «ἀκούσατε»! Ὁ «πολυχρονημένος πασὰς» σὰς παρακαλεῖ νὰ μὴ θίγετε τοὺς ἡρωες Ἐγὼ ὅμως τοὺς θίγω. Και μάλιστα βάζω τὸν ἴδιο τὸν ἡρωα νὰ θίξῃ τὸν ἑαυτὸ του, κάνοντας ἴσως τὴν πιὸ ἡρωικὴ του πράξη - ἔτσι, γιατί σὰς βαρέθηκε ὅλους, και τοὺς θυμαστὰς και τοὺς πασάδες! Στὸ τέλος βέβαια πληρώνει τὴν τόλμη του και γίνεται . ἀγαλμα! Ἀλλὰ πρὸγματι κερδίζουν οἱ πασάδες, κ' οἱ πολλοί, μὲ τὰ μνημεῖα τῶν ὀλίγων, ποὺ μᾶς στήνουν στὶς πλατέες; Ἡ οἱ ἀληθινὰ κερδισμένοι εἶναι οἱ ὀλίγοι — φυσικὰ πρὶν γίνουν ἀγάλματα! — κι ὄχι γιατί «χύσανε τὸ αἷμα τους», ἢ ζήσανε «γιὰ τοὺς πολλοὺς», ἀλλὰ γιατί ἔζησαν ἐν ἑαυτοῖς τους, κάναν τὸ κέφι τους (τὸ τραγικὸ ἔστω, ἀλλὰ πάντως κέφι τους), .

Δὲν ξέρω ἂν ὁ Καμπανέλλης εἶν' ἐν γνώσει τοῦ τί ἔγραψε — ὁ σοβαρὸς του πρόλογος μὲ φόβισε λιγάκι! — ἀλλ' εἶτε τὸ ξέρει εἶτε ὄχι, στὴν οὐσία τὸ παιγνίδι του εἶν' ἓνας ὕμνος γιὰ τοὺς ὀλίγους

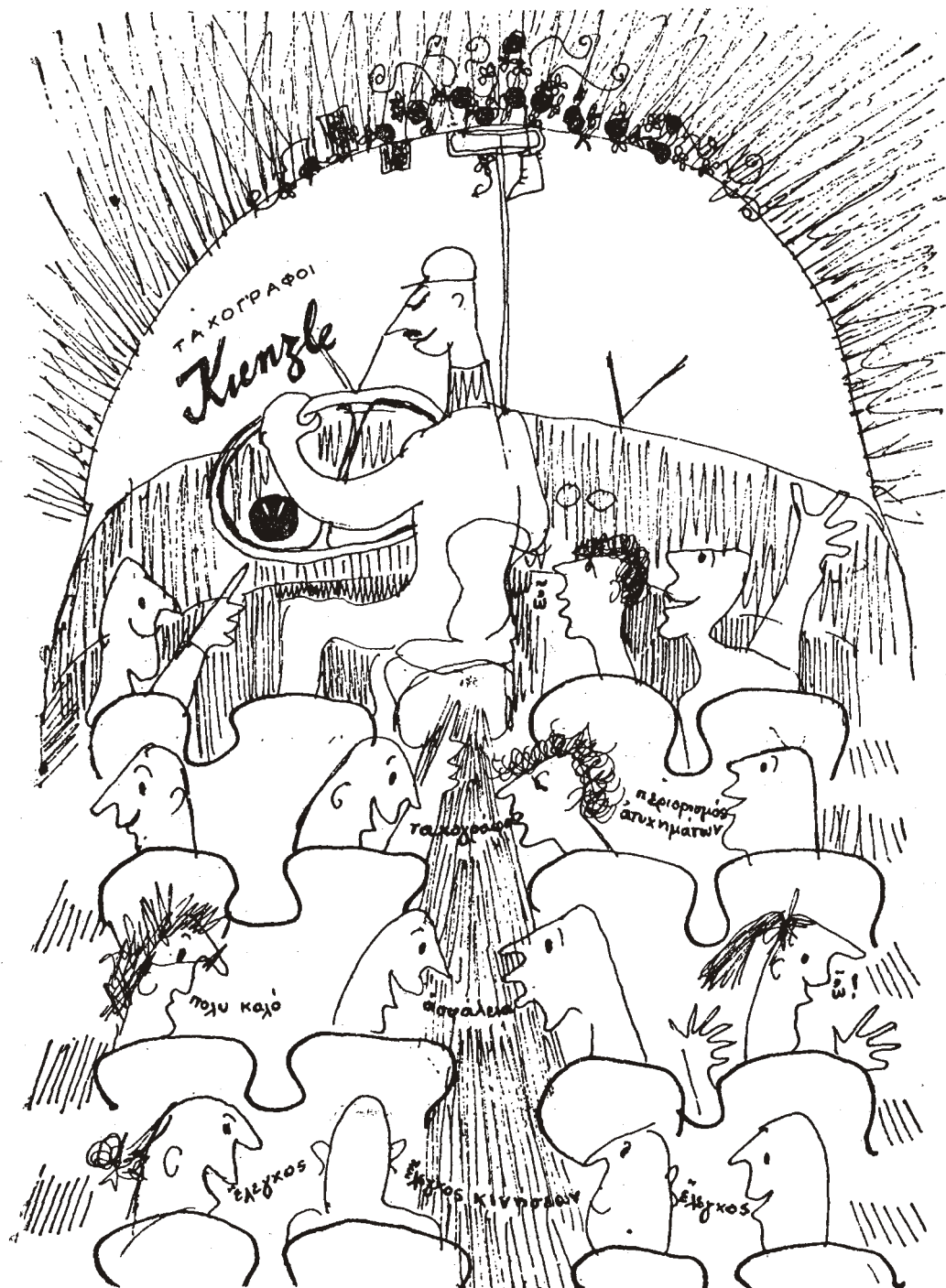
Μπορεί κι αυτό το έργο του νάναι γραμμένο εύκολα. Μά το πνεύμα του αυτή τη φορά δέ ν είν' εύκολο. Κι αυτό εκπλήσσει ευχάριστα - όταν βουίξη ακόμη στα άφτια μας ό φτηνός; εκείνος διάλογος, και τ' ακόμη φτηνότερα «ευρήματα», τής 'Ασπασίας του! . Είναι ίσως γιατί τό 'γραψε πριν απ' όλα τ' άλλα του, "Όταν, νεώτατος, έσωζε ακόμα τό πνεύμα μιάς συντροφιάς — πού μνημόνευε ό Ρένος, σιό 11ο τεύχος μας — και φαίνεται δέν ήταν τυχαία, ' Δέν ξέρω. Πάντως, σιόν 'Οδυσσέα του μās δίνει τόν καλύτερο «έαντό του» "Έχει, λ.χ, ένα μονόλογο τής Κίρκης, πού παίζει με τέλεια βασιλική βλακεία ή 'Εκάλη Σώκου, κι όπου γελοιοποιείται, με μέτρο, όλος ό άπύθμενος «προβληματισμός» τών γυναικών, μά και όλου του γένους μας, από κούμ καν έως σέξ! "Έ, ή ελληνική κωμωδία δέν διαθέτει ίσως άλλη τόσο άστεία σκηνή! Καί, γενικά, όλος ό 'Οδυσσέας, παρά τήν κάποια φλυαρία του, μās κάνει και γελάμε - κι αυτό δέν τό όφείλομε μόνο σιόν συγγραφέα, μά και σιό σκηνοθέτη (ό Κάρολος Κούν απέδειξε πώς έχει χιοΰμορ, όταν θέλη), και σιούς ήθοποιούς (πού παίζουν με πηγαίο κέφι), και σιή Σόφη Ζαχαμπούκα, πού θα μπορούσε, κάλλιστα, πρώτη νάχε φτιάξει τό σκηνικό διάκοσμο και τά κοστούμια του 'Οδυσσέα, κ' ύστερα νά τόν έγραφε για νά τά νιθή ό Καμπανέλλης!

1 ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ Ρ Α 'Ο 'Οδυσσέας — κι όχι 'Οδυσσέα, γύρνα σπίτι! (όπως, κατά τήν άνόητη μόδα κάποιων τίτλων, τό χάλασε τώρα) — είναι τό πρώτο, με ποιότητα χιοΰμορ, γραπτό του 'Ιάκωβου 'Απ' αυτό τόν παρακινήσαμε, όλη ή άγησηλαία συντροφιά, νά «γράψη»! Καλά κάναμε; Κακά, 'Εγώ, παραταΰτα, έλπίζω και ά! 'Ο γουρισμός σιόν έαυτό του θα τό δείξη (Σπουριγιάκος είναι - όχι σκάρτος)

ΗΛΙΑΣ
ΚΑΡΑ-
ΚΑΖΗΣ

ΦΩΤΙΣΤΙΚΑ
ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΕΙΣ
ΒΟΥΚΟΡΕΣΤΙΝΟΣ
625-110.616-456

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΙ ΤΑΧΟΓΡΑΦΟΙ KIENZLE

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ: «Α. Ε. ΑΞΩΝ» — ΟΜΗΡΟΥ 8, 632-711 | 5

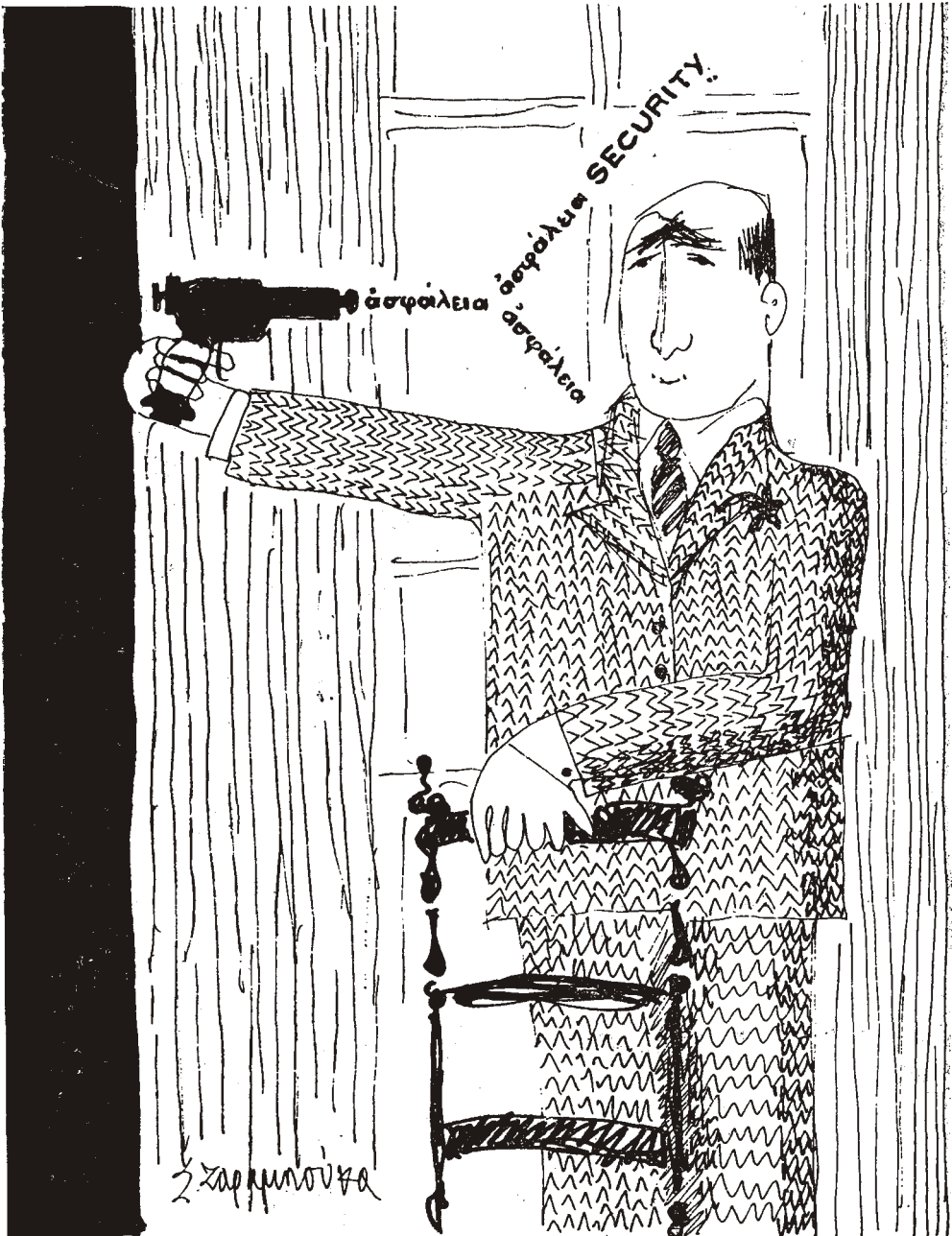
ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ: ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΘΗΝΩΝ 90, 534-696, 538-129

Μ' ένα συμβόλαιο ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

<< SECURITY >>

ἀποκτᾶτε σιγουριά, προστασία και ἀσφάλεια

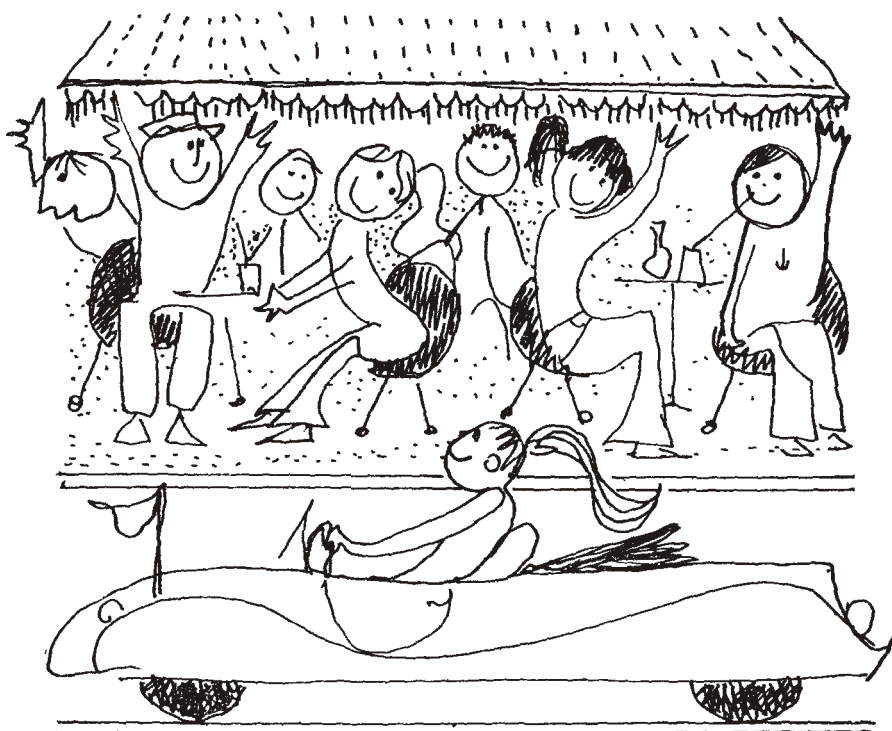

Ν. Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ — ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΔΗΣ Α. Ε.

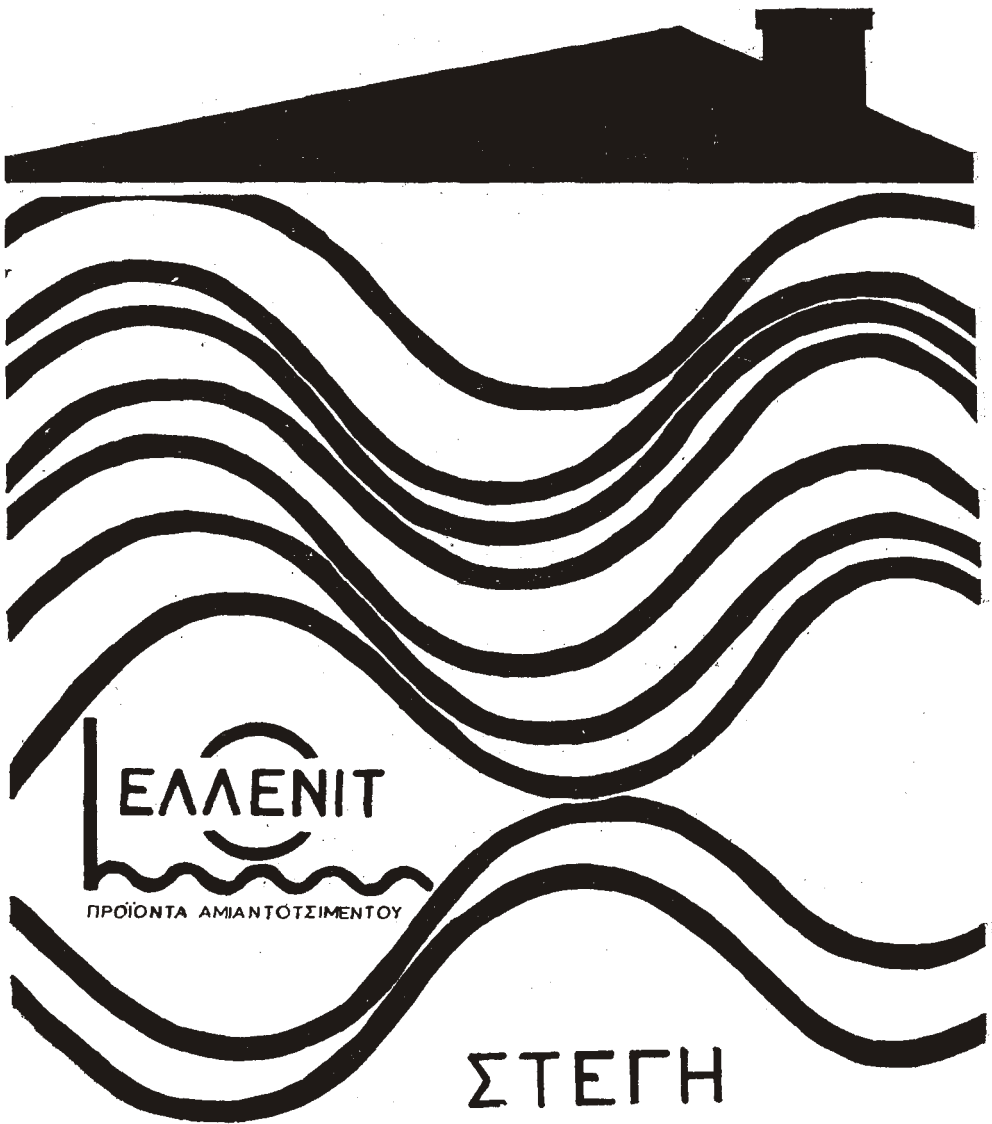
Ἀσφαλιστικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις. Δραγατσάνου 8. Ἀθήναι, 122. 237-651.

ΣΤΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΘΗΝΩΝ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, 1/2 ΧΛΜ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΚΛΑΔΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΑΡΥΜΠΟΠΗ

Mobil TRAVEL STOP

“Όταν οργανώνετε το ταξίδι σας, ή την εκδρομή σας, με άφετηρία την Αθήνα, σημείο συναντήσεως με την συντροφιά σας ως είναι το MOBIL TRAVEL STOP. Θα σάς περιποιηθούν, καθώς και το αυτοκίνητό σας, με αγάπη και φροντίδα. Θα βρήτε έξυπνη σέρβις, καλοσερβιρισμένο απλό φαί ή και συσκευασμένο σε πακέτα, για το ταξίδι σας. Αναψυκτικά, ποτά, καφές κ.λ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ Α. Ε.

Όμιλου 8, Αθήναι. Τηλ. 231-244,
231-246. Έργοστάσιον Χαλκίδος :
Τηλ. 21.67, 34.54. - Αποθήκη εις
Λαμπρόπυργον Έλευσίνας 073-269.
Αποθήκη Αθηνών : Μιχαήλ Βόδα
26, 821-710. Πρατήρια, Έκθέσεις :
Αθηνών: Μάρνη 12β. Τηλ. 812-275.
Πειραιώς: 6, Λεωφόρος Βασιλέως
Κωνσταντίνου Τηλέφ. : 425 - 427.

ΑΠΟ
ΚΥΜΑΤΟΕΙΔΕΙΣ ΠΛΑΚΕΣ
ΑΜΙΑΝΤΟΤΣΙΜΕΝΤΟΥ

ΕΛΛΕΝΙΤ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΖΩΡΤΖ 14 — ΡΕΚ Ε.Π.Ε. — 632-923, 631-743

**Βάλετε
ένα φραγμό
στις περιττές
δαπάνες.**

Καταθέστε τα χρήματά σας στην Έμπορική Τράπεζα, θα τα εξασφαλίσετε
και θα αποκτήσετε ένα αφορολόγητο εισόδημα.

ΚΚ

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΣ Γ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΡΑΚΛΗ ΚΑΙ ΡΕΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ — χωρίς αλλοίωση, χωρίς δέσμευση, χωρίς σκοπιμότητα, χωρίς δειλία, χωρίς λογοκρισία, από τον Ρ **ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΚΑΙ ΚΟΝΦΟΡΜ**, μ' άνοιχτά όλα τα πανιά τώρα των κομματικών ψευτοαντιθέσεων και παρατάξεων πλένε για την κοινή άπáτη των έκλογών, με Κυπριακό και Συμβούλια Στέμματος στα φλάμπουρα για τους άφελείς! **ΣΤΑΜΟΣ ΜΙΡΑΝΙΑΣ** 'Ο άσημένιος νεκρός κοσμογράφος του Νεοελληνικού — "Όταν ή Δημοσιογραφία ήτανε Λόγος, και Φίλημα Στά χείλη της Στιγμής! "Ένας τόσο μοντέρνος, τόσο σημερινός παλιός! "Ένας δικός μας "Άνομος, γενναίος, άναρχικός, έλευθερος, ένθεος — προμηθεϊκός του πάθους! — **ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΟΣ** Μπράν Τρικυμία, Τά Μηδενικά, Οί 'Αλήτες — **Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΟΥ** κ' οί φυλλάδες των Μαιμούδων! — Υπόθεσις Φαγενάι Κάφτε έ,τι βραβεύει τó Ύπουργείο τής ά-Παιδείας μας! Είναι για τή θλώσή σας! "Άθλιοι Σαπίνηδες, Δημαράδες κ έ **ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΚΕΨΗ** Θαμμένες μορφές και ποιότητες του ευρωπαϊκού 'Ισρασιοναλισμού Joseph - Maria Hoehne WRONSKI, ό αρχηγέτης του νεότερου μεσσιανισμού, από τον 'Ηρ 'Αποστολίδη **ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ** ανά τους αιώνας Πηγαϊνέλα στον Ουρανó, άπ' τον 'Ετανά ως τους Μογγόλους κι από τον Συρανó ντε Μπερζεράκ ως τον Ουέλλε και τον Πετροχάρη! — **ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ** Συνέχεια για τó πρόβλημα τής Νεοελληνικής Γραφής 'Ορθογραφία του Βασίλη Δ Φόρη — **ΑΠΟΜΝΗΜΟ-**

ΝΕΥΜΑΤΑ του Χάνς Κρίστιαν Τίμανν **Τò Ζώο κι ό "Άνθρωπος** - Τò πρόβλημα του δαμαστού - Στοιχεία για τή μέλλουσα 'Επανάσταση των Ζώων ('Από τον κύκλο τής **Μυθιστορηματικής Δημοσιογραφίας**) — **Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΙΡ** (Πού σέ πεπονή, ή μη πεπονή, και πού σέ σφάζει!) 'Η Ψωρο-Κώστανα και ή Μπουρού της! — 'Ο κρατισμός του Ραδιοφώνου τεκμήριο δικτατορίας του Κατε-

στημένου — **ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ** Πώς γράφεται ή 'Ιστορία, από τον Εδάγγελο Παπανούτσο - 39 **ΕΝΑΡΙΘΜΑ** — και **ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ ΗΡ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ** Συμπληρώματα [B] στην **ΠΟΙΗΤΙΚΗ** Μόντης, Μουντές, Μπαλή, Νεγρεπόντης — **ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ** 'Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης **Ρεμβασμός του Δεκαπεντα-**

γούστου - **ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΠΑΣΤΕΡΝΑΚ** Τί σήμαινε ή περίπτωση - Πρόσωπο Τò σκληρότερο μέταλλο του Κόσμου! — «**ΠΑΣΤΕΡΝΑΚ**» 'Αναφορά στο Στρατηγό, 10 χρόνια μετά την ειρήνη (α' Απόδοση) Ρ Α) — **ΜΙΑ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΝΕΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ**, με μιá τολμηρή άνατομία του Κατεστημένου! - **ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ** 'Ανάγκη 'Επιμελητηρίου, πού ν' άναγνωρίση, να έπεξεργαστή, να καλονοικοκυρέψη τó πολύτιμο «ύλικό» τής Νεοελληνικής Γραμματείας **ΔΙΑΦΟΡΑ** 'Η μικρή ιστορία του καρέ! Τά έντυπα πού λάβαμε, ως τις 2-2-1967 κι ως τó έψιλον - Σκίτσα Σόφης Ζαχαρούκα, Μπούκης Θεοδοσιάδου, Φρέντυ Κάραμποτ, Daniel Μγοτ κ έ, μαζί με «άδύνατα άντικείμενα» ενός 'Ινστιτούτου Πειραματικής Ψυχολογίας των Η Π Α

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ

Πού ἀρμενίξει ὁ ποῦς σας,
Στὴν Ἰταλία,
ΤΣΣ ΕΡΜΗΣ
ΤΣΣ ΠΗΓΑΣΟΣ
ΣΣ ΑΤΡΕΥΣ
(γιά ἐπιβάτες καὶ φέρι-μπότ)

Στὴν Κύπρον,
ΤΣΣ ΠΗΓΑΣΟΣ
ΣΣ ΑΤΡΕΥΣ
(γιά ἐπιβάτες καὶ φέρι-μπότ)

Στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου;
ΜΝ ΣΕΜΙΡΑΜΙΣ
Διήμερες καὶ πενθήμερες
κρουαζιέρες

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ
ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑΣ 2
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
410-562, 477-946, 975 685

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΡΕΝΟΣ ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΒΙΑ Ρ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ - ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΗΘΥΜΝΗΣ 43 (Τ.Τ 823), 846-977

Ἐμβάσματα, ἐπιταγές, συνδρομές Βικτωρίαν Ρ Ἀποστολίδη Τυπογραφεία Χρ Μανουσαρίδη, Κωλέττη 24, 628-263 Κλισέ Θ Χατζηγιωάννου, Χρυσοσπηλιώτισσας 7/γ', 235-490 Πίεσις ἐξωφύλλου Δαβίας, Εὐριπίδου 14 (Κάτω Στοά), 313-313 Βιβλιοδεσία Μαργ Δημητρομανολάκη, Ἀκροπόλεως 48, 571-996 - Τὸ περιοδικὸ εἶναι μηνιαῖο Βρίσκεται σὲ περίπτερα καὶ βιβλιοπωλεῖα Παλαιὰ τεύχη καὶ τόμοι στοῦ Κολλάρου, Σταδίου 38, 223-136 Τμῆ τοῦ τεύχους 15 δρχ Καὶ τοῦ δεμένου τόμου 100 δρχ Συνδρομές, μόνο προπληρωτές, 12 τευχῶν 180 δρχ γιὰ δῶ, 250 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, 400 γιὰ ἰδρύματα καὶ ὀργανισμοὺς -Χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δοκίμια δὲν δίδονται, ἀνάτυπα δὲν γίνονται ΤΝΕ ἔχουν ἴδιαν ἀντίληψιν εὐθύνης καὶ δὲν θεωροῦν ὅτι «καλύπτονται» ὡς πρὸς αὐτὴν μὲ τὴν ὑπογραφή ὁποιοδῆποτε ἄλλου — Κείμενα δίχως ὑπογραφή εἶναι ἔλα τοῦ Ρ Α —Ἐπιτρέπεται ἐλευθέρως ἡ ἀναδημοσίευσις ὁποιοδῆποτε κειμένου (ΤΝΕ δ' ἐν ἀντιλαμβάνονται τὴν ἔνοια πνευματικῆ ἰδιοκτησία), ὑπὸ τὸν μόνον ὄρο τῆς παραπομπῆς εἰς ΤΝΕ — Δωρεῶν καὶ τιμῆς ἔνεκεν δὲν δίδονται

ΤΟΜΟΣ Γ'

Ἀθήναι, Φεβρουάριος '67

ΤΕΥΧΟΣ 14

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

- χωρὶς ἀλλοίωση
- χωρὶς δέσμευση
- χωρὶς σκοπιμότητα
- χωρὶς δειλία
- χωρὶς λογοκρισία

ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΜΜΙΑ ΚΙ ΑΝΟΙΓΜΑ ΚΑΝΕΝΑ ΤΟ ΜΗΝΑ ΑΥΤΟ στὰ «πολιτικά» μας πράγματα. Δοσμένοι ὄλοι στὸ Ψέμα, ποὺ ἀπ' τὴν μπάντα του ὁ καθένας μαστορεύει νὰ σερβίρη στὸ Λαὸ, «πρὸς ἐκλογὴν», κι ὅ,τι κατεβάζει ἢ στεῖρα κούτρα τους — μὲ τὸ νοῦ σ τὴν Ἐξουσία, ὄχι στὴν Οὐσία — τὸ βάνουν μπρὸς, τὸ κάνουν δηλώσεις, ἀντιδηλώσεις, ἐλιγμούς, κόλπα, ἴντριγκες, συνθήματα, παρασυνθήματα, Συμβούλια τοῦ Στέμματος — «θεσμὸ» τοῦ 1100! (Κυρίως εἶπεῖν: πρὶν κι ἀπ' τὴ *Magna Carta*!) — κ' «ἐνδιαφέρον», τάχα, γιὰ τὸ Κυπριακόν, ποὺ δὲν ἐνδιαφέρει ὡστόσο κανέναν, καὶ κανεὶς δὲν περιμένει πιά τίποτα γι' αὐτό, ἀφοῦ ἔχει ὀριστικὰ πεισθῆ — κι ἀπὸ καιρό, κι ὁ τελευταῖος (ἀπ' τὸν καιρὸ ἀκριβῶς ὅπου συμπράξαν ὄλοι οἱ μασκαράδες του, καὶ Παπαδες καὶ Γρίβες καὶ Καραμανλο-ἀντικαραμανλῆδες, στὴν Ἀθήνα, στὴ Ζυρίχη, στὸ Λονδίνο, γιὰ τὸ θάψιμό του!) — καὶ τί, τάχα, μᾶς πούλανε λοιπὸν γιὰ, περὶ τοῦ πῶς καὶ ποῦ θὰ ξεφορτωθοῦν τὸ πτώμα του;.. Ποιὸν κοροϊδεοῦν;.. Ποιὸν θαρροῦν πὼς μποροῦν ἀκόμα νὰ κοροϊδεοῦν;..

Ποιὸ Κυπριακὸ καὶ ποιὸς Θανάσης, Σωπάτε, βρέ παιδιά! Ἔτσι οἱ εἶν' ὄλοι τοὺς, ἀπ' τὸν ἀνώτατο ὡς τὸν κατώτατο, κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ, νὰ τὸ χουμπώξουν κυνικώτατα, ὑπὲρ μιᾶς σταθερὰ κερχισμένης κ' ὑποστηριζόμενης ἀπ' τὸν Παράγοντα κυβερνήσεως — ἰσχύει ἡ Γιάλτα ἐδῶ, μὴν τὸ ξεχνᾶτε, καὶ τὸ μπακλαβαδάκι τοῦτο εἶναι χαψιά τοῦ «δυτικοῦ» δεσπότη! — ὑπὲρ μιᾶς σταθερώτερης λοιπὸν, γιὰ νὰ συνεννοοῦμαστε, ἐγγυήσεως κ' ἐνδυναμώσεως τῆς δυναστείας, τοῦ Κατεστημένου, τῆς τοπαρχίας εἰδικώτερα ἐν Κύπρῳ, ὅποιοι καπετανάντου μας κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ — θέλετε μὲ στέμ-

μα, θέλετε μὲ ράσα, μ' ὄ,τι θέλετε (τίποτα δὲν εἶν' ἀντιφατικὸ στὴν πολιτικὴ τῶν *Κυριαρχῶν*, κι ὅλες αὐτὲς οἱ δῆθεν «*Δημοκρατίες*» τῶν βιαστῶν τοῦ μισοῦ Κόσμου περιλαμπρα τὰ βολεύουν, ἔννοια σας, ὅσο κ' οἱ ἀπὸ κεῖ «*Λαοκρατίες*», καὶ μὲ τίς λαοφιλήτες, τάχα, βασιλεῖες (στὴν οὐσία: ὡ μὲς δικτατορίες), καὶ μ' ὄ,τι ἐξωφρενικώτερο στὸν Εἰκοστὸ Αἰῶνα — ἐνῶ, ἐξ ἄλλου, κ' οἱ Ἄλεξανδροῖοι τὰ ξέρουν βέβαια τὰ θεατρικά. τί κούφια λόγια ἦσαν αὐτὲς οἱ βασιλεῖες, ἀπαρχῆς, τὸ χρέος τάχα πρὸς τὴν πατρίδα, τὸ *Κυπριακὸ*, κι ἄλλα ἠχηρὰ παρόμοια!

Λ ΟΙΠΟΝ Κ' ΕΜΕΙΣ ΝΑ ΔΟΘΟΥΜΕ Σ' ΕΝΑ ΘΑΝΑΤΟ αὐτὸ τὸ μῆνα! Πέθανε ὁ Στάμος Μπράνιαις, ὁ δ ι κ ὁ ς μ α ς ! Ὁ Στάμος Μπράνιαις, ὁ χρονογράφος, ὁ κοσμογράφος τοῦ *Νεοελληνικοῦ* - ὁ ποιητής, ὁ μάστορης τοῦ λόγου, ὁ ἔνθεος, ὁ τρελλὸς στὴν ἔμπνευση, ὁ ἄκρατα ὠραῖος, ὁ πανωραῖος, ὁ πανελεύθερος, ὁ ἄνομος, ὁ ἀνεμπόρευτος, ὁ ἀναρχικὸς καθάρια φλόγα Στάμος Μπράνιαις!

Σ' αὐτὸν νὰ δοθοῦμε! Νὰ δῆτε πῶς καίει, πῶς φλέγεται, πῶς κονιορτοποιεῖ τὸ τσιμέντο ποῦ ἔχει πῆξει τὴ ζωὴ μας μ' ἀνάξια κείμενα — δῆθεν *μοντέρνα*, δῆθεν *μοντέρνων* — καὶ τί διάφεγγο, ἀστραφτερό, θεήλατο ἠλεκτροχάλυβα συντήκουν ἠλιοβόλο οἱ πυρὲς μέσα του!

Νά! Χαρῆτε, ἀγγίξτε, καῖτε στα δάχτυλα, σφραγιστῆτε ἔσαιε στὴ συνείδηση τὴ διψασμένη, τὴ φρυμένη, κείμενο ποῦ ζέει κι ὁμως δροσίζει, χαιδεύει ἢ Ἐρωμένη καὶ κλωτσάει ὁ Οὐννος, χαράζει σὰ διαμάντι καὶ κόβει τὸ διαμάντι σὰν κόψη τοῦ Ἥλιου στα δυὸ καθάρια: Δύναμη κι Ἀλήθεια, Πρᾶγμα ἀτόφιο κ' ἔκπαγλη Ὁμορφιά, χωρὶς ἔχνος «*Φιλολογίας*» καὶ μὲ τὴν ἄκρα ἐντέλεια συνάμα τῆς πιὸ ἐνεπίγνωστης — καὶ κλασικῆς καὶ μοντέρνας — Φιλολογίας νὰ δουλεύη στα ἔγκατα κάθε φράσης του, σὰν αἷμα, μέθη μόνιμη, γνώση ἀπ' τὰ χρωμοσώματα. τοῦ ἀκριβοῦς καὶ στὴ λέξη, καὶ στὴ συλλαβὴ, καὶ στὸ ρυθμὸ, καὶ στὸν ἀχό, καὶ στὸν τόνο, καὶ στὸ μέταλλο ποῦ διαρκῶς πάλλεται καὶ μελωδεῖ!..

Δῆτε, δῆτε! :

Τ ΡΙΚΥΜΙΑ¹ — [] Σιδερένιοι κολοσσοὶ [] ἐστραπατοαρίσθησαν κατὰ τρόπον ἐξευτελιστικόν, καὶ εἶδαν τὸ σίδερο καὶ τὸ ἀτσάλι νὰ κόβεται ἀπὸ τὰ νερένια γιαταγάνια τῶν κυμάτων σὰν τρυφερὸ ἀγγουράκι. Χράπ! κάτω τρεῖς καπουνιέρες μὲ τίς βάρκες. Χράπ! κάτω ἡ γέφυρα καὶ μιὰ καπνοδόχος. Χράπ! ἀντίο ὑπερκατάστρομα· Κομματάκια, κομματάκια, κομματάκια - τόπια, μὲ τὰ ὁποῖα ἔπαιζαν τὰ νερένια Ἰμαλία, καὶ τὰ ὕφωνα στὸ ζενίθ, τὰ ἐβύθιζαν στὸ ναδίρ, κ' ἔπειτα τὰ κατάπιναν!

Τί ξέρετε, τελοσπάντων; Μήπως ὄ,τι σᾶς εἶπεν ὁ Κάλβος, — Εἰς τὰ φρικτὰ βασίλεια | ὁμοιάζει τοῦ θανάτου | ἢ φύσις ὅλη — Ἡ ὄ,τι σᾶς εἶπεν ὁ Ἡσίοδος, γὰ τίς μάχες τῶν Τιτάνων, τῶν Κυκλώπων καὶ τῶν Ἐκατογχείρων, ποῦ ἐσφενδόνιζαν βουνὰ ὀλόκληρα ἐναντίον τους κ' ἔκαναν τὴ γῆ ὅλη νὰ τρέμη καὶ νὰ βογγάη, καὶ τὴ θάλασσα νὰ κοχλάζη;

Ἄλλὰ δὲν εἶδατε τὰ μουστάκια τοῦ πλοιαρχοῦ τοῦ κινδυνεύοντος σκάφους! Εἶχαν κολλήσει διπλὸ κατάπληκτο ἐρωτηματικὸ στὶς ἄκρες τῶν χειλέων του

— Τ' εἶν' αὐτό! . [] Εἴκοσι χρόνια ναυτικὸς - κ' ἔχω ταξιδέψει σ' ὅλες τίς θάλασσες· τέτοιαις ἐντάσεως [] τρικυμία [] .. περίεργον πρᾶ — —

δὲν ἐπρόφθασε «*γμα*» νὰ εἰπῆ, «*κ' ἦρθε τὸ κύμα τὸ τετράψηλο καὶ μᾶς ἐγκρέμισε στα βάθη!..*» Ὁ,τι ἦτο ὄρθιον, ἔμπυχον ἢ ἀπυχον, ἐκατρακόλησε καὶ οἴμωξε δεινῶς! Ὁλο τὸ σκάφος ἔγινε ὄγκος γόσου, ποῦ τὸν ἄρπαξε τὸ κύμα κι ἀπὸ τὰ ἐρεβώδη ἔγκατα τὸν ἐσφενδόνισε στὸ

μαῦρο ἄπειρον! Χάος κάτω, χάος ἄπανου, χάος γύρω, χάος πέραν!.. Καί μέσα στο χάος ἀγέλαι θηρίων, μαύρων τεράτων μὲ λευκὰς χაίτας, τεράτων ποὺ ἀλλάζουν, σὲ κάθε στιγμή, μορφὰς καὶ ὄγκους, ὁμοῦν ἐναντίον μας, καὶ ἄλλα μᾶς καβαλλικεύουν, ἄλλα μᾶς χτυποῦν μὲ τὰ κέρατά τους στὴν πρὺμνη καὶ ἄλλα μὲ τὸ στήθος στὰ πλευρά, καὶ ἄλλα πηδοῦν καὶ χτυποῦν τίς οὐρές τους στὴ στεφάνη τῶν καπνοδόχων! "Ἄλλα μᾶς παίρνουν στὴν ἀγκαλιά τους καὶ μᾶς λικνίζουν - κ' ἔπειτα μᾶς πετοῦν μὲ μαϊνὰν καὶ περιφρόνησιν!" Ἄλλα σκύβουν, χώνονται κάτω ἀπὸ τὸ σκάφος, καὶ τὸ σηκώνουν στὶς πλάτες τους, κι ἀφοῦ τὸ ἀνεβάσουν ψηλά, πολὺ ψηλά, τὸ ἀφήνουν ἔπειτα νὰ πέση καὶ νὰ βυθισθῇ στὰ τέρατα! Καὶ μονογκρίζουν ὅλα! Καὶ τὰ πόδια τους χτυποῦν - πῶς;.. Νομίζει κανεὶς ὅτι φοροῦν χαλύβδινα τσόκαρα, καὶ τρέχουν ἄπανου σὲ χοντρὸ κρύσταλλο! Καμπάνες, σήμαντρα, καζάνια κροτοῦν συγχρόνως! Σχίζονται χάλκινες πλάκες! Πέφτουν πύργοι, σωριάζονται καὶ συγκροοῦνται τεράστια κασσόνια γεμάτα μπρόγκες, γεμάτα κουνούνια, γεμάτα γυαλικά - κάτι τέτοιο! "Ὅλοι οἱ τρομεροὶ καὶ συνταρακτικοὶ ἤχοι συναυλοῦν!" Ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ κατασκευασθῇ τὸ σύμπαν ἀπὸ χάλυβα, κρύσταλλα καὶ ὄστρακα, κ' ἔπειτα νὰ τοῦ δώσετε μιὰ κλωτσιὰ καὶ σωριασθῇ ὅλο μαζί, τότε θὰ μπορούσατε νὰ ἔχετε ἀμυδρὰν ἰδέαν τοῦ μονογκρίσματος τοῦ τρικυμισμένου ὠκεανοῦ!

Καὶ μέσα εἰς αὐτὸν τὸν στριγγὸν καὶ ἀσώπαστον μυκηθμόν, μέσα εἰς αὐτὸν τὸν ἠχητικὸν κατακλυσμόν, ὁ ἀγωνιώδης σφυγμὸς τῆς ἔλικος, ἡ ὁποία χτυπᾷ τὰ μαϊνόμενα θηρία, πότε στὸ κεφάλι, πότε στὸ στήθος, πότε στὰ κέρατα, πότε στὶς πλάτες, καὶ πότε βρίσκεται στὸ ἄπειρον καὶ χτυπᾷ τὸ ἔρεβος - καὶ δὲν μπορούμε νὰ διακρίνουμε ἂν σκούζη αὐτὸ ἢ ἐκείνη.. Τὸ σκάφος σπαράζει, τινάζεται, τριζοβολεῖ, ἀγωνιᾷ - ἓνα χιλιόμετρο τὴν ὥρα!.. Κι ὁ ἄνθρωπος; Τόσος δά! Ἐζάρωσε πρὸ τοῦ ὄγκου τοῦ τρομεροῦ καὶ καταπληκτικοῦ θαύματος, κ' ἔγινε κόκκος συνάπειρος! Τὰ ἔχασε ὅλα, κ' ἔγινε ὄλος ἀπὲς Θέλει ν' ἀκούσῃ τὸ τσιτσιρίσμα τοῦ ἀσυρμάτου! Θέλει νὰ πιστεῦῃ πῶς ἐνῶ εὐρίσκειται καταμεσῆς τοῦ ὠκεανοῦ, μπορεῖ νὰ φωνάξῃ γύρω, καὶ ν' ἀκουσθῇ!.. Τόσος εἶναι ὁ τρόμος του!.. Ὁ πομπὸς τοῦ ἀσυρμάτου ἀπλάνη, μέσα στὸ πηκτὸ καὶ βοερὸ σκοτάδι τῆς νοεμβριανῆς νύχτας, τὴν ἐπὶ κλησιν: «Βοήθεια. βοήθεια... βοήθεια..» Κανεὶς δὲν ἀπαντᾷ Πῶς νὰ δοθῇ βοήθεια, τὴ στιγμή ποὺ ὅλα τὰ βουνὰ τῆς γῆς ἔπεσαν στὴ θάλασσα κ' ἔγιναν κύματα καὶ ἀλληλοκνηνηγοῦνται καὶ ἀλληλοχτυπιοῦνται καὶ ἀλληλοσπαράσσονται; Τὸ σκάφος τριζοβολεῖ καὶ πλαγιάζει Καρχαρίαί, μὲ τὰ στόματά τους ἀνοιχτά, σκυλόψαρα, ξιφίαί μὲ ἀκονισμένα τὰ σπαθιά τους, χίλιων λογιῶν θαλάσσια τέρατα περιμένουν! Τὸ σκάφος γυρίζει καὶ πλαγιάζει ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά. Τρίζει, ξεκαρφώνεται λές, στριφογυρίζει, παραδέρνει... Τὰ πράγματα ὅλα, ποὺ στιβάζονται στ' ἀμμάρια του, συγκυλίσονται, ἀλληλοχτυπιοῦνται καὶ θρηνοῦν τὸν σπαραγμαδῶδη θρηνον τῶν ἀψύχων! - κι ὁ ἀσυρμάτος δονεῖ τὸ σκότος μὲ τὰς ἐπικλήσεις του.

Κι ἄπανου ἀπ' αὐτὸν τὸν μαῦρον τρόπον, καὶ τὴν ἀγωνίαν τῶν ἀψύχων καὶ τῶν ἐμψύχων, ἓνας ἄσπρος γλάρος παίξει μετὰ τὸν Τυφῶνα... Ἐπειτα ἔρχεται καὶ ζυγιάζει ἀπὸ ἄπανου ἀπὸ τὸ κινδυνεύον σκάφος μας... Ἀφήνει μιὰ κουτσουλιὰ στὴ μύτη τοῦ πομποῦ τοῦ ἀσυρμάτου... καὶ φεύγει σπαθίζων τὸ σκότος, καὶ καρχαρίζων.

— Κράου·κράου·κράου..

ΝΑ Η ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΩΣ Η ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΔΩ ΉΤΑΝ ΚΑΠΟΤΕ ΤΕΧΝΗ! Κι τ' εἶναι σήμερα; "ὦ, μὴ χτυπάτε πιὰ ἐραστὲς τὴν πόρτα τῆς Ροδῆς!" Ἄλλὰ κ' ἔσεῖς, γιατί νὰ ξέρετε μόνο τὸ Νιρβάνα, τὸ Μελά - καὶ τὸ Μπράνια διόλου; Πῶς, καὶ μὲ ποιο δικάϊωμα;

Ἦταν μιὰ καθαρὴ, μιὰ πενταποσταγμένη καὶ διψασμένη πάντα αἴσθησις γιὰ τὴν πλήρη ἀλήθεια τῆς στιγμῆς, τὴν πλήρη ἀλήθεια τοῦ Κόσμου, ὁ Μπράνιας! Τὴν πλήρη, καὶ τὴν διπλοκλειδωμένην στὰ θερμὰ μπράτσα τοῦ Λόγου του, τὴ φιλημένη, καταφιλημένη ἐν ἡδονᾷ, τόσο, ποὺ νάχη δώσει καὶ τὸ κορμὶ καὶ τὴν ψυχὴ τῆς ὅλης παρθένου στὴν Ἐκφρασὴ του!

Nihil in intellectu, quod non prius in sensu²! Τὸ ξαναβεβαιώνει κανείς διαβάζοντας Μπράνια - ὅσο κι ἂν φανῆ «παράξενο» στους ἀστόχαστους «στοχαστές» μας, νὰ βεβαιώνεται ἀπὸν ἀπλὸ «χρονογράφο»! Μὰ εἶναι τὸ ἔργο του, κάθε κείμενό του — καὶ τὸ πιὸ ἀδύναμο — μέθεξη σὲ στοχασμὸ βαθύ, γενναῖο, ἀληθινὸ κι ἀδίστακτο ὡς τὰ κρησφύγετα τοῦ Κρόνου κι ὡς τὰ καμίνια τοῦ Ἑωσφόρου!.. Καὶ μὲ τί ἔρωτα βουτάει τὴν πέννα του νὰ γράψῃ στὰ ρευστὰ μέταλλα τῆς Κόλασης! Μὲ τί ἡδονή, τί γεύση προμηθεϊκῆ τῆς Ἀμαρτίας, βγάζει θεὸ ἀπὸ κάθε πτώση, μᾶνα ἀπὸ κάθε πόρνη, τὸ ἄμωμο ψυχῆς παρθένας ἀπὸ κάθε κορμὶ ξεσκιζόμενο, τσαλαπατημένο, περιφρονημένο, πεταμένο στὰ ρεῖθρα!.. Ἐκεῖνο ποῦ οἱ ἄλλοι κλωτσᾶν, σκύβει ὁ Μπράνιας στοργικὰ καὶ τὸ μαζεύει! Καὶ τότε δείχνει — μ' εὐλάβεια καὶ μ' ἀγάπη ποῦ θυμίζει Ἡλίθιο τοῦ Ντοστογιέβσκι — πὼς δὲν ἦτανε γιὰ πέταμα καθόλου, πὼς ἔκρυβε μέσα του ἓνα Χριστό, μιὰ Μαργαλητή, μιὰ Παναγία! . Τί, "Ἐνα πατημένο τσιγάρο, μιὰ σπασμένη πίπα, ἓνα παλιὸ σπίτι, ἓνα παλιὸ κάρρο, δυὸ ζευγάρια μάτια θολὰ στὴν ἀλητεία — ἐνὸς σκύλου, ἐνὸς ἀνθρώπου — μὰ στὴ φιλία, τὴ μοναξιά: τριαγγελικὰ πανελεύθερα, οὐρανοφόρα!..

"Α, ὁ καλὸς ὁ Μπράνιας!.. Μὰ δὲ ζῆ, δὲ ζῆ πι ἀ!

Ε ΛΑ ΔΩ ΣΥ! ΕΛΑ ΔΩ! "Ελα δῶ πὸν σὲ διαβάζω, γιὲ τοῦ Ἡρακλῆ μου, σὰν παιδί μου!. Δῶσε μου νὰ πιάσω τὰ χέρια σου, τὰ χέρια σου..- αὐτὰ τὰ χέρια σου, πὸν τὰ λένε τόσο βάνουσα κ' εἶναι τόσο τρυφερά!..

Καὶ κράταγε ὁ γέρος τὰ ξύλινα σκληρὰ μου χέρια, τὰ σκυτώδη, καὶ τάλεγε τρυφερά, καὶ τάσφιγγε μπροστὰ ἐκεῖ σὲ σαράντα δημοσιογράφους — μέρα ἐκλογῶν στὴν Ἐνωσι, πρὶν τρία χρόνια — κ' ἐγὼ ντρεπόμενος σὰ μικρὸ παιδί, κ' ἤθελα ν' ἀνοίξῃ ἡ γῆ νὰ μὲ καταπιῇ, ποῦ μοῦ ἔσφιγγε τὰ χέρια μ' ὀλόθερμα καὶ πιὸ συγκινημένα χέρια, τρέμοντας ἀπὸ μέταλλο ποῦ δὲν ἐγέρασε νὰ πάλλεται, ὁ ἀστραφτερός ὁ Μπράνιας μας, ὁ ἀσημένιος μας, μὲ τὰ γελοῦμενα τὰ μάτια ἀκόμα, τὰ σπιθοβόλα!..

Τώρα μᾶς πέθανε!.. Μᾶς πέθανε - καὶ τί ὠφελεῖ ποῦ τὸν διαβάζω;.. Τὸν διαβάζω, τὸν διαβάζω - καὶ μοῦ ῥχεται νὰ γράψω λίβελλο γιὰ τὸν Ψαθὰ καὶ τὸν Παλαιολόγο, γιὰ τὴν Ἑλένη καὶ τὸν Γερμανό, γιὰ τὸν Τσιφόρο σας!..

Μὰ ὄχι τὸ γέρο μου, δὲ θὰ τὸν λερῶσω! Δίπλα στὴ χρυσῆ μονάδα του, τὴ θεία, τὴ νιτσεικῆ, τὴν εὐλογημένη, δὲ στέκει τίποτα θαμπό! . Διαβάζω μόνο, διαβάζω Μπράνια - ξενύχτησα διαβάζοντας, ξημέρωσα, κ' ἔβαζα σταυρούς, ἔβαζα σταυρούς!.. Ἐβαζα σταυρούς, ἔβαζα σταυρούς, ὅπως σταυρούς θὰ βάζουν καὶ στοὺς ἄθεους ἄξιους, πάντα, κ' οἱ πιὸ φανατικοὶ τοῦ Θεοῦ - ἂν εἶναι τοῦ Θεοῦ φανατικοί, τοῦ Ἡλίου κι ὄχι τοῦ Σκοταδιοῦ!..

"Ἐβαζα σταυρούς, ἔβαζα σταυρούς - τι εἶπα νὰ βάζω ἓναν σταυρὸ στὰ καλύτερά του... Κ' ἔβαζα ἓναν, ἔβαζα δυὸ - καὶ γύρναγα ὕστερα κ' ἔβαζα τρεῖς, τέσσερις, πέντε σταυρούς! .

Τί νὰ κάνω τώρα;.. Γέμισα σταυρούς τὸ βιβλίό του - ὕστερ' ἀπ' τὸ μοναδικὸ βουβὸ σταυρὸ προχτές στὸ μνήμα του!..

"Α, τί σκληροί, τί ἄκαρδοι εἶμαστε! Ζοῦσε, καὶ δὲν πῆγαινα νὰ τὸν δῶ τὸ γέρο, νὰ τὸν συντροφέψω! . «Πνιγόμεουν», ἔλεγα στὶς τύψεις μου — σὲ βλακεῖες, σὲ μάταια πνιγόμεουν, ὁ ἄκαρδος — καὶ δὲν πῆγαινα νὰ δῶ τὸ Μπράνια μου, ποῦ ὁ πατέρας μ' ἔμαθε ἀπὸ παιδί νὰ προφέρω τ' ὄνομά του σὰ μέταλλο ἀγέραστο, ποῦ "Ἡλιο πάντα θ' ἀστραποβολάῃ!..

Ζοῦσε - κ' ἦτανε δυὸ βήματα ἀπ' τὸ σπίτι μου... Τώρα, ἐκεῖ πούναι, τίποτα πιὰ δὲν τὸν ξαναφέρει!.. Καὶ τί ἀξία ἔχει ἡ μνήμη; Τί γιὰ τὸν Μπράνια τώρα, ποῦ τὸν

2 Οὐδὲν ἐν νῶ ὁ μὴ πρότερον ἐν αἰσθήσει (Locke)

τιμᾶμε;.. Γιά μᾶς: ναί — πάλι φίλτατοι λοιπόν, πάλι ἀνθρωποφάγοι! — γι' αὐτὸν ὄχι - τίποτα πιά, ποτὲ πιά!..

Ζοῦσε - καὶ δὲν τὸν ἀναδημοσίεια τότε, νὰ χαρῆ ὅσο ζοῦσε, νὰ χαρῆ διπλὰ πὼς ζῆ διπλὰ, ζῆ αἰώνια!

Πέθανε - καὶ πέσαμε πάνω του νὰ τὸν «ἀνακαλύψουμε», νὰ τὸν καταφᾶμε!
 Ἄ, τί σκληροί, τί ἄστοργοι!.. Μᾶς χρειάζονταν ὁ θάνατος τοῦ γέρου — ὁ θάνατός του, καὶ τῶν πιδὶ ἰκανῶν ζωντανὸ νὰ τὸν τιμοῦν! — ὁ θάνατός του, γιὰ νὰ τὸν φᾶμε, νὰ τὸν μεταλάβουμε, νὰ τὸν ἀναστήσουμε λέει!

Μὰ δὲν — σταυρωτῆδες ἐμεῖς! — δὲν ξαναζῆ! Τί ὠφελεῖ τώρα ποῦ τὸν τιμᾶμε, Δὲ ζῆ αὐτός, νὰ χαρῆ. . Καὶ μόνο αὐτὸ ἐγὼ λογαριάζω - αὐτὸ ποῦ εἶν' ἀδύνατο πιά ..

ΤΙ ΝΑ ΠΩ ΤΩΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ, τῆ γραμματολογικῆ του θέσει, τίς ἐπιδράσεις ποῦ ἄσκησε, τὸ γάλα ἀπ' ὅπου ἐβύζαξε, τὰ πρῶτα νάματα ποῦ ἤπιε, τίς τροφὲς τίς στέρες ποῦ τὸν ἀνέθρεψαν;.. Θέλω ὅσο γίνεται λιγώτερα νὰ πῶ ἐγὼ - κι ὅσο γίνεται περσότερα δικά του νὰ δημοσιεύσω!.. Νὰ τὰ ἐλάχιστα ποῦ μπορῶ :

Εἶν' ἀπὸ Νίτσε θρεμμένος - κ' εἶμαι βέβαιος πὼς κι ἀπὸ Μίλτωνα!.. «Du grosses Gestirn!»³, φωνάζει στὸν Ἥλιο, ἕνα πρωί, ὁ Ζαρατούστρας: «Was ware dein Glück, wenn du nicht die hattest welchen leuchtest!»⁴ - καὶ νὰ πεισθῆ ὅτι θὰ ἦταν εὐτυχέστερος, γυρεύει τοῦ Ἥλιου κι ὁ Μπράνιας, ἂν δὲν ἐφώτιζε, [] δὲν ἐθέρμαινε, ὅσους φωτίζει, ὅσους θερμαίνει⁴!

Μὰ καὶ με Κάλβο εἶναι ζυμωμένος — καὶ με Πίνδαρο καὶ με Ὀμηρο καὶ με Ἡσίοδο — μὰ καὶ με Σολωμό, με Ροῖδη, με Χρηστομᾶνο, με Περικλῆ Γιαννόπουλο!.. Καὶ θαυμαστής, ἐκτιμητῆς, δικαιοκρίτης γιὰ τὴν καλὴν Ἀμερικὴ — ναί, μὴν ἀπορεῖτε! — τὴν πλοῦσια, τὴ χυμώδη, τὴν ἐπικὴ, τοῦ κλασσικοῦ Ἐμερσον καὶ τοῦ ρωμαλεῦ Τζᾶκ Λόντον, τοῦ πραγματιστοῦ Τζαίημς καὶ τοῦ τραγικοῦ Πέε! Τὴν Ἀμερικὴ ποῦ ἀξίζει — ἀξίζει, πάντα θ' ἀξίζει — αὐτὴν τιμοῦσε κ' ἐβλεπε πανάγαθη ὁ Στάμιος Μπράνιας!

Καὶ ποιοὶ ἀντλήσαν ἀπ' αὐτόν, .. Ποιοὶ δὲν ἀντλήσαν!.. Μπορῶ νὰ δείξω ἀμέσως πὼς ὁ Ἄγρας, νὰ ποῦμε!.. Μὰ κι ὁ Κόντογλου!.. Μὰ καὶ ποῦ σᾶς ἐνδιαφέρει ιδιαίτερα τοὺς νεώτερους — γιὰ νὰ μαθαίνετε πὼς ὑπάρχει καὶ κάποια συνέχεια σ' αὐτὸ τὸν Τόπο (μὴ σᾶς τὴν κρύβουν ὅλο οἱ δευτερογενεῖς) — : κ' ἕνα μάτσο μοντέρνοι μας, κ' ὑπερρεαλιστές, μέχρι Ἐμπειρικοῦ βεβαιότατα!.. Ποῦ; Πῶς; Δὲν ξέρω. Εἶναι — λένε — μυστικὲς οἱ πηγὲς τῶν ποιητῶν!.. Καὶ τόσο τὸ χειρότερο μάλιστα γι' αὐτοὺς ἂν, ἐνῶ ὑπάρχουν τέτοια νάματα καθάρια, αὐτοὶ ἀνοίγουνε πηγάδια σὲ βαλτότοπους κι ἀρδεύουν με λασπόνερα τοὺς διψασμένους! Θέλω νὰ πῶ: Νάχη φτάσει ὡς ἐκεῖ ὁ Μπράνιας κάποιες ποιότητες ἐμπνεύσεως καὶ λόγου τοῦ Irrationnel, τῆς ἀπεφθῆς Ποίησης, τῆς ἔνθεης Φλόγας, κι αὐτοὶ νὰ μὴν καμίνεψαν ἐκεῖ, νὰ μὴ σφυρηλατήσανε στ' ἀμόνια του καὶ με τὰ φουσερά του, εἶναι κρίμα τοῦλάχιστο, κι ἀπαιδευσία βαρειά - ποῦ δὲν τὴν πιστεύω (μὰ καὶ δὲν εἶν' ἀπ' τίς συγχωρητέες).

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΜΠΡΑΝΙΑ - τί μικραίνουμε, πόσο μικραίνουμε, σκέφτομαι. Μὰ νὰ μικρύνουμε λοιπόν, ἂν εἶναι δίκαιο — νὰ μικρύνουμε, γιὰ νὰ ντραποῦμε καὶ νὰ τρανέψουμε διαβάζοντας Μπράνια! — κ' ἡ Ἐνωσιὴ Συντακτῶν, γι' αὐτό, ν' ἀνασκουμπωθῆ, νὰ μὴν ἀστειευτῆ, καὶ νὰ ἐκδώσῃ ἀμέσως Μπράνια! . Ὁλο τὸ Μπράνια! Φροντισμένα τὸ Μπράνια! Τιμημένα τὸ Μπράνια!.. Αὐτοὺς τοὺς

3 Τάδε ἔφη Ζαρατούστρας, I, 1, § 2

4 Ὀπ, II, Χιόνι, 63, 3-5

δυο τόμους του, με τὰ 74 διαμάντια-χρονογραφήματα Στὰ χείλη τῆς στιγμῆς — πράγματι, δὲ γίνονταν πιὸ εὐστοχος, πιὸ πραγματιστικὸς κι ἀκριβής, πιὸ δημοσιογραφικὸς καὶ φιλήδονος τῆς εἰδήσεως τίτλος· πράγματι φίλημα ἰᾶς Ζωῆς, διάρκειας ἰᾶς πύρινης ζωῆς, αἰσθησιακώτατο, λάγνο ἀληθινὰ τῆς σοφίας, καρποφόρο τοῦ πιὸ γνήσιου ἄρρενος! — μὰ κι ὅσους ἄλλους χρειαστοῦν, γιὰ νὰ χωρέση καλοτυπωμένους σεβαστὰ ὄλος ὁ πανάκριβός μας Μπράνιας, ὁ πολῦτιμος, ὁ ἀνεπανάληπτος!..

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΔΙΚΟΣ ΣΑΣ Ο ΜΠΡΑΝΙΑΣ! "Ὅσα χωρέσουν ἐδῶ λαμπρὰ κείμενά του! Κ' ἐπειδὴ εἶναι τόσα τὰ λαμπρὰ, τ' ἀσύγκριτα, πού ὅσα καὶ ν' ἀνθολογηθοῦν σ' ἓνα τεῦχος, πάλι θὰ λείψουν ἀξιολογώτατα, σᾶς βεβαιώνω δὲν τόχουμε τίποτα νὰ σᾶς δίνουμε, γιὰ μῆνες, ἀπὸ ἓνα σὲ κάθε τεῦχος!.. Μπράνια - γιατί ὄχι; Τὸ χρονογράφημά μας!.. Γραμμένο πρὶν ἀπὸ μισὸν αἰῶνα, σὰ σήμερα - κι ἀπὸ τὸν ἄριστό μας!.. Ἐγὼ τὸ βρίσκω δημοσιογραφικὸ - δημοσιογραφικώτατο!. Γιατὶ θὰ δῆτε καὶ πόσο εἶναι μοντέρνος, πόσο πιὸ σημερινὸς ἀπὸ τοὺς σημερινούς - θὰ πεισθῆτε! Ἀφάνταστα ζωντανός, κι ἀληθινὰ στὰ οὐσιαστικώτατα πολλὰ πιὸ γενναῖα πρὸσημένους — καὶ με λόγῳ πολὺ πιὸ τολμηρό, πιὸ ἐλευθερωμένο — ἀπὸ πολλοὺς τωρινούς, τῶν τόσο «θαρραλέων» τάχα καὶ «ἐξεκομμένων ἀπὸ κάθε παράδοση» — ὄχι δά! — προφυλακῶν τοῦ «νέου λόγου»!.

Πάρτε Μπράνια λοιπόν!

Παλαιόν, παλαιότατο - κι ὡστόσο σημερινό, δικό μας!.

ΜΗΔΕΝΙΚΑ' — 1. 2. 3 4 5. 6. 7. 8. 9. 0. Κατασκευάσατε ὄλους αὐτοὺς τοὺς ἀριθμούς ἀπὸ ξύλο, ἀπὸ πέτρα, ἀπὸ μάρμαρο, ἀπὸ σίδηρο - ἀπὸ κάτι, τέλος, στερεό. Σκορπίστε τους ἀπάνου σ' ἓνα σιδεροτράπεζο - κ' ἔπειτα δώστε μιὰ καλὴ γροθιά στὸ σιδεροτράπεζο!.. Τὰ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0 ἀναπληθύνου ἀπὸ τὴν δόνησιν τῆς ἐπιφανείας τοῦ τραπέζιου - καὶ θὰ ξαναπέσουν ἡσυχά στὴ θέση τους! Ἡ ἀπλὴ μονάς θὰ κυλισθῆ ἐδῶ κ' ἐκεῖ, θὰ ταλαντευθῆ κατόπιν ἐλαφρῶς, καὶ σὲ λίγο θὰ ἡσυχάσῃ. Τὸ μηδενικὸν ὁμως! Θ' ἀνατιναχθῆ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, κι ὅταν ξαναπέσῃ στὸ σιδεροτράπεζο θὰ στριφογυρίσῃ, θὰ φέρῃ βόλτα ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τραπέζιου, θὰ κυλισθῆ ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους, θὰ πηδήσῃ ἀπάνου τους, θὰ τοὺς σπρώξῃ, θὰ γυρίσῃ δεξιὰ, θὰ γυρίσῃ ἀριστερά, θὰ θορυβῆσῃ καὶ θὰ ξαναστριφογυρίσῃ, καί, ἂν δὲν βρεθῆ μπροστά του κανένας ἄλλος ἀριθμὸς γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, θὰ πῆσῃ κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ θὰ σπᾶσῃ τὰ μούτρα του - τὸ μηδενικό.

Καθὼς ἀντιλαμβάνεσθε, εὐφρύνεσθε ἀγαπῶστα, παίζει σπονδαῖον ῥόλον, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἡ μορφή. "Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀριθμοὶ ἔχουν διάφορες μυτίτσες, οὐρίτσες, δοντάκια, ἀγκιστράκια, ἐξοχὰς καὶ εἰσοχὰς, πού δὲν τοὺς ἀφήνουν νὰ κυλιῶνται ἐδῶ κ' ἐκεῖ, νὰ ταλαντεύωνται, νὰ χοροπηδοῦν, νὰ θορυβοῦν. Τὸ μηδενικόν, ὁμως, εἶναι ὀλοστρόγγυλο! Τὸ σχῆμα του δὲν παρέχει εὐρείας ἐπιφανείας διὰ νὰ ἐφάπτωνται στερεὰ μετὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τραπέζιου, οὔτε προεξοχὰς διὰ νὰ τὸ συγκροτοῦν, καὶ γι' αὐτό, μετὰ τὸν παραμικρὸν κτύπον, μετὰ τὴν παραμικρὴν δόνησιν, ἀναπηδᾷ, κυλιέται, στριφογυρίζει, χορεύει, θορυβεῖ, ζουρλαίνεται! Ἀπὸ τὸ σχῆμα του, καὶ ἀπὸ τὴν εὐκολίαν πού πηδᾷ καὶ στριφογυρίζει καὶ θορυβεῖ, ὠνομάσθη μηδενικό!.

"Α, εἶναι πολὺ διασκεδαστικὸ παιγνίδι!. Ἀντὶ νὰ ἔχω κομπολόι, κατεσκευάσα ἀπὸ σκληρὸ ξύλο μερικὲς σειρὲς ἀριθμητικῶν χαρακτήρων καὶ τοὺς ἐσκορπίσα ἀπάνου σ' ἓνα μεγάλο σιδεροτράπεζο. Κάθε τόσο παίρνω ἐν' ἀσήμαντο γεγονός, ἓνα κοινότατο συμβῆν - τὴν φωνὴν ἔστω ἀγύρτου, καὶ τὴν χτυπῶ ἀπάνου στὸ σιδεροτράπεζο! "Ὅλοι οἱ ἀριθμητικοὶ χαρακτήρες ἀνατινάσσονται, πρὸς στιγμὴν, ἄλλοι ὀλιγώτερο καὶ ἄλλοι περισσότερο, κ' ἔπειτα ἐπανέρχονται καὶ μένου ἡσυχά στὴ θέση τους. Τὰ μηδενικά ὁμως! Πηδοῦν ξαφνισμένα καί, πρὶν ξαναπέσουν στὴ θέση τους, ἀρχίζουν νὰ τρέχουν καί, πρὶν σταματήσουν τὸ τρέξιμο, ἀρχίζουν νὰ χοροπηδοῦν! Ἐπειτα στριφογυρίζουν — ζβίνννν... ἀποδῶ, ζβίνννν... ἀποκεῖ — φέρουν βόλτες σὲ ὄλο τὸ σιδε-